# דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב


## היום בדבר


- מימסד ותקשורת, קווס באלי — חנה זמר
- תחקיר — ממשלת האחדות, יחסים־החלטות־ביצועים
- אדים מן האגם המלוח — יואב
- חיים גורי, טוביה מנדלסון, יאיר גרבוז, אמנון דנקנר
- דלגליש, שוטר־בלש־משורר — פ.ד. ג'יימס
- „משא" לספרות ולאמנות ו„דבר השבוע"


**מזג אויר**

### מעונן חלקית

מעונן חלקית.
הטמפרטורות החזויות: ירושלים 8—14 מעלות, רמת הגולן 7—14, נהריה 11—19, צפת 6—11, חיפה 14—21, טבריה 10—18, נצרת 10—18, עפולה 6—19, השומרון 9—15, תל־אביב 10—18, יריחו 7—24, באר־שבע 7—20, אילת 11—25.


יום שישי, ד' בשבט תשמ"ו, 17 בינואר 1986 ● גליון 18715 ● השנה השישים ואחת
היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 94 אג' כולל מע"מ


# היום ב־11.30 בהאג ישראל וספרד חותמות על כינון יחסים דיפלומטיים

## פרס וגונזאלס עשויים להיפגש בשבוע הבא באחת מבירות הביקור באירופה

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

היום ב־11.30 יחתמו בהאג, בירת הולנד, נציגים של ישראל וספרד על ההודעה משותפת בדבר כינון יחסים דיפלומטיים בין שתי המדינות. את ישראל ייצג כמנכ"ל משרד החוץ ישעיהו ענוג ואת ספרד דיפלומט בכיר.

ראש הממשלה שמעון פרס עשוי לפגוש בקרוב את ראש־ עשוי לפגוש בקרוב את ראש הלשכות בירושלים והמדריד נב־צאות במגעים כדי לנסות ולארגן פגישה כזו במהלך ביקורו בשבוע הבא של פרס במערב אירופה.

ממשלת ספרד אמורה להתכנס לישיבה שבה היא תודיע על החלטתה זו. עם זאת, יש עדיין חשש בישראל שמא תרתע ספרד ותיסוג שוב ברגע האחרון מפני כוונתה זו. גם פגישה קודמת שהיתה אמורה להתקיים בין גונזלס לפרס בוינה לפני כשלושה חודשים — בוטלה ברגע האחרון.

ספרד מכוננת קשרים דיפלומטיים עם ישראל בעקבות הצטרפותה החודש לשוק האירופאי המשותף. ראש ממשלתה גונזלס, שביקר בישראל כמה פעמים בעת שהיה במחתרת ראש המפלגה הסוציאליסטית, הודיע בעבר כי כאשר תגיע מפלגתו לשלטון הוא

(המשך בעמוד 2)

ראשי הממשלה שמעון פרס ופיליפה גונזלס

אמבולנס מרחיק את גופתו של ראש לשכת התנועה בירושלים רב־פקד הנרי אלמשלי מהמקום שבו התאבד בקרבת מושב בר־גיורא

# „מכבי" החזירה הכבוד האבוד

## ניצחה בגומלין את קובנו 86:88 (44:45) אבל אין בכך סיכוי לעליה לגמר בבודפשט

מאת סופר „דבר"

סיום מרתק מצידה של אלופת ישראל, העניק למכבי ת"א נצחון בתוצאה 86:88 (44:45) במשחק הגומלין אמש בכדורסל נגד אלופת ברה"מ, זאלגיריס קובנה.

לאחר שנוצחה שלשום ע"י הסובייטים בהפרש 17 נקודות, חזרה אמש מכבי ת"א אל עצמה. נראה שהופקו הלקחים מהמשחק הראשון ואמש כבר ידעו הישראלים לנצל את נקודות התורפה של אלופת ברה"מ.

יחד עם זאת נראה כי אין בכוחו של הנצחון להעניק למכבי ת"א את הזכות להופיע במשחק הגמר בבודפשט, או למנוע מהסובייטים את הכבוד הזה.

פרטים על נצחון מכבי ת"א — ראה במדור הספורט.

### לא נורו כל יריות

# מטוסי ח"א החזירו לנתיבו מטוס־נוסעים כוויתי שחדר בטעות מסוריה

מאת סופר צבאי

מטוס נוסעים כוויתי שהמריא מדמשק בשעות הצהריים התקרב ונצה בטעות אל הגבול ברמת הגולן וחדר כשלושה ק"מ לתוך שטח ישראל. מטוסי חיל האוויר שהוזנקו לעברו, טסו בסמוך לו, ולאחר שזיהו בוודאות כי זה מטוס נוסעים שסטה מנתיבו, עקב בעיות ניווט ומזג האוויר, אותתו לו לשוב על עקבותיו.

במהלך המבצע שארך דקות ספורות לא נורו כל יריות וטייסי המטוס הכוויתי שהבחינו בסמלי חיל האוויר הישראלי שעל מטוסי הקרב שטסו בסמוך לו, הבינו כי טעו בניווט ושבו לתחום האווירי הסורי, משם המשיכו בטיסתם ליעדם.

# סוריה עצרה התקפת המיליציות הלבנוניות על מעוז ג'ומייל

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

סוריה הורתה אמש למיליציות הנאמנות לה בלבנון לעצור את מתקפתן על מעוזים של הנשיא ג'ומייל וראש מיליציית הפלאנגות בפועל סמיר ג'עג'ע שבמובלעת הנוצרית.

לאחר קרבות שהתנהלו משלשום בלילה בין צבא לבנון והמיליציה הנוצרית לבין המיליציות הלבנוניות הפרו־סוריות בגזרת בכפיה, כפרו של ג'ומייל, ובגזרת בתרון, מעוזו של סמיר ג'עג'ע — נעצרה אמש המתקפה של הכוחות הפרו־סוריים.

אחד ממנהיגי המיליציות הפרו־סוריות אמר אמש, — שהסורים מצווים עתה בייצוב קווי הלחימה ובהשכנת שקט בין המגזרות הניצים בלבנון. מקורות אחרים מסרו, כי מתקפת כוחות השמאל נעצרה בעקבות מגעים, שקיימו קציני צבא לבנון עם קציני של הצבא הסורי התונה בגזרה זו.

דובר, כי מטרת הסורים בבליעת מתקפת כוחות השמאל היא לתת פסק זמן להנהגה הנוצרית לבוא בדברים עם המשטר הסורי, כדי לדון מחדש במימוש של „הסכם דמשק", ליישוב המשבר הפנימי בלבנון. בלימת מתקפת כוחות השמאל נובעת גם מהמדיניות הסורית הסורית בלבנון, למנוע הכרעה צבאית של עדה אחת על פני עדה אחרת ולשמור על האיזון הרופף בין העדות היריבות.

מנהיג מפלגת הפלנגות אלי כראמה הכריז אתמול, כי מפלגתו מעוניינת בהשכנת סדר בלבנון ובשמירת „היחסים המיוחדים" עם סוריה, תוך כיבוד ריבונותו ועצמאותן של שתי המדינות. הכרזתו נועדה כנראה לפייס את הסורים ולמצוא צינורות הידברות חדשים עימם, לאחר סילוקו של המנהיג הנוצרי הפרו־סורי אלי חבייקה מלבנון ויציאתו לגלות בפאריס.

**חודש מלחמת האזרחים**

אולם, מנהיגי השמאל בלבנון הגיבו בזעם על המהפך שחל ב־מחנה הנוצרי ושוררות ההסכמה שלהם הכריזו, „כי אין מנוס מ־חידוש מלחמת האזרחים".

### אזרחות הכבוד של ישראל לראול ואלנברג

# הנשיא מקווה שיתוקן העוול לחסידי האומות

## מעלה על נס חשיפת מצבם בסדרת כתבות ב„דבר"

מאת סופר „דבר"

נשיא המדינה חיים הרצוג הצלה אתמול על נס את פעולתו של „דבר" בחשיפה ראשונה של מצבם העגום של חסידי אומות עולם בישראל והעלאת הנושא למודעות ציבוריות שהביאה לפתרון הבעיה, אם גם מאוחר מדי.

בטקס, שהתקיים בבית הנשיא בירושלים, שבו הוענקה אזרחות כבוד של מדינת־ישראל לראול ואלנברג, הדיפלומט השוודי שסייע בהצלת יהודי הונגריה במלחמת העולם השניה, אמר הנשיא בין־היתר: „ברצוני לציין ולהעלות על נס את העתון „דבר" שיסקר בשנה האחרונה ולא הירפה מן הנושא וכתוצאה משורת כתבות, מאמרים ומאמרי־מערכת. עורר דעת־קהל והביא בסופו־של־דבר גם לחשיפת העובדות על מסך הטלוויזיה לעיני העם כולו. בזכות עבודה עיתונאית מצויינת, חרוצה, שקדנית ורצופה, של עיתונאי בעל־לב נתן רועי, התגלתה לנו מציאות קשה ובלתי־נסלחת המנוגדת ניגוד גמור למהותנו ולמורשתנו הלאומית.

„הלב דואב וממאן למחול על הזנחה התכחשות כזאת. אך מוטב מאוחר מאשר לעולם לא וברצוני להאמין כי עתה יכופר העוול ותבוא תקנה למצבם של אותם יחידי סגולה, צדיקי עולם. שפעולתם הנאמנה הצילה רבים מבני עמנו, לא כמתת־חסד ולא בקמצנות יד, אלא בגאווה ובזכות — בהוקרה ובהכרת תודה, בכבוד ובחיבה. חובה קדושה היא לנו ועלינו למלאה במלוא הלב".

במהלך הטקס, שבו השתתפו חסידי אומות עולם המתגוררים בישראל והובאו לטקס כמוזמני כבוד, אמר השגריר השוודי בישראל, כי ממשלת שוודיה ממשיכה לחפש אחרי עקבותיו של ראול ולנברג שנעלם ונראה מספר פעמים עד לראשית שנות ה־70.

# קצין משטרה התאבד; שמו נקשר בשוחד בוחני הנהיגה

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

ראש לשכת התנועה במשטרת ירושלים, רפ"ק הנרי אלמשלי, התאבד אתמול בירייה בראשו. במשטרת ירושלים מאשרים, כי שמו שורבב לפרשת שוחד מבוחני הנהיגה אולם הוא לא נחקר בפרשה. על־פי הסברה התאבד רפ"ק אלמשלי בעקבות מעצרם של עשרת הבוחנים ומורי הנהיגה בפרשת השוחד שנחשפה במשרד־הרישוי בירושלים.

רפ"ק אלמשלי היה נשוי ואב לארבעה ילדים. הוא נחשב לקצין מסור ושירת במשטרה 19 שנים. אתמול בא לעבודתו כרגיל ולא ניכרו בו שום סימנים על כוונתו. סמוך ל־1.30 אחה"צ הוא הודיע לסגנו במכשיר הקשר של מכוניתו כי הוא תקוע ליד הישוב בר־גיורא. הקשר עמו פסק ושוטרים שהגיעו למקום גילו את גופתו. הוא ירה כדור בראשו באקדחו ו־הותיר מכתב למשפחתו.

שופט־השלום אהרון שמחה האריך אמש את מעצרם של עשרת החשודים בפרשת השוחד. ככל הנראה צפויים מעצרים נוספים. העצורים, שהינם בוחנים ומורים לנהיגה, חשודים במתן רשיונות נהיגה תמורת בצע כסף. על פי ההערכה, סיפקו המורים לנהיגה את הלקוחות שהוכשלו ברשיונות לבוחנים ואלה „העבירו" אותם את המבחן.

ככל הנראה מדובר במאות רשיונות נהיגה שחולקו בדרך זו. הלקוחות היהודיים שילמו עבור רשיונות הנהיגה 250 דולאר כל אחד. הלקוחות הערביים ממזרח־ירושלים שילמו עבורם מאות דינארים.

העצורים בפרשה הם: אלי רז, אהרון יחיא, יגאל שמחוני, מאיר ביטון, יעקב רזיאל, עבד רזאני, ניסים עבאדי, שאול דלאל, אחמד האדיב ופאלאח סירחאן.

סגן המשטרה משה שקד, ש־חשף את הפרשה, שימש כבוחן במשרד הרישוי בירושלים ובדרך זו חשף את הפרשה. ככל הנראה נמצאים בידי המשטרה הקלטות ה־מוכיחות מעשי שוחד, מתן רשיונות וכן מעשי זיוף הקשורים ב־רשיונות הנהיגה. רק אתמול גר־יים משה שקד למשטרה וקיבל תעודת שוטר וארגה. הוא טרם קיבל תפקיד במשטרה.

אחד ממורי הנהיגה שנעצרו, שימש ככל־הנראה כעד מדינה.

# איש „כך" קרייג לייטנר נעצר בארה"ב ויוסגר לישראל

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — מאיר כהנא, שאיש תנועתו קרייג לייטנר כעצר שלשום בניו־יורק לקראת הסגרתו לישראל, יופיע בשבוע הבא בעימות פומבי ב־וואשינגטון, בנצלו פרצה בהליכי שלילת אזרחותו האמריקאית.

לייטנר, סטודנט למשפטים בן 24 באוניברסיטת „פייס" שמצפון לעיר ניו־יורק, נעצר באוניברסיטה בידי קציני פדראליים והובא להארכת מעצר בפני שופטת שלום בברוקלין. הוא נמלט לארה"ב לאחר, שהשתחרר בארץ בערבות ממעצר, כחשוד במעורבות בפיגועי „כך" בגדה המערבית, ביניהם התקפה על אוטובוס ערבי ליד רמאללה במארס 1984.

לייטנר, נהג המכונית השכורה שבה נסעו התוקפים לאזור רמאללה ובחזרה לירושלים. הסכים לשמש עד־מדינה נגד חבריו. שלושה מהם (יהודה ריכטר ליד חזן מלוס אנג'לס ומאיר לייבוביץ מניו־יורק) הורשעו. באשם רביעי, יקותיאל גוזובסקי, זכה בעקבות ברי־חת לייטנר, שהיה אמור להעיד נגדו. בארץ שוקלת צוות משרדי המשפטים והחוץ בהכנת נימוקי ההסגרה שיוגשו לבית המשפט ה־אמריקאי בתוך חודשיים.

כהנא יופיע (תמורת ששה דולר לכרטיס, שגובה ארגון התומך בו) בבית כנסת ריפורמי בוואשינגטון, בויכוח עם העסקן היהודי הותיק היימן בוקביינדר בסוגיה „האם יש לערביי ישראל זכות להיות לרוב ולחסל את מדינת היהודים".

אשתקד, לאחר ההחלטה על שלילת אזרחותו האמריקאית בגין חברותו בכנסת, הסכים הסטייט דיפרטמנט להעניק לכהנא תעודת זהות מיוחדת, הנמסרת לו בגמלי התעופה האמריקאי בכל עת שהוא מבקש להיכנס לארה"ב ולצורך ערעורו המשפטי על השלילה. כ־פועל, כל עוד מתברר הערעור, אין הרשויות הנוגעות מסוגלות לנמק את ביקוריו, משום שאין ביכולתם להוכיח כי מטרת הביקור שונה מ„התייעצות עם פרקליט".

# נר דולק שהשאיר חייל בחדר גרם לדליקה במחנה שילה

מאת הכתב הצבאי של „דבר"

צוות של המשטרה הצבאית ה־חוקרת, שחקר את נסיבות הדליקה במחנה שילה בשומרון שבמהלכה נספו שמונה חיילים, סיים את חקירתו ומסר את ממצאיו ל־פרקליט פיקוד המרכז.

מחקירת המשטרה הצבאית מתברר, כי השריפה נגרמה לבאורה מתוך רשלנות של אחד החיילים שהתגורר במבנה.

מחומר העדויות שגבה צוות ה־חקירה עולה, כי אחד החיילים ש־התגורר במבנה שנשרף השאיר נר בוער על המדפים. ויצא מהחדר. בהיותו מחוץ לחדר נפל הנר, הצית מגבת שהיתה מונחת או התלקחה וגרמה לשריפה.

**יצא להביא מטף כששב בער החדר**

בחקירת המשטרה הצבאית נמצא עוד, כי חייל נוסף שישן ב־חדר התעורר לאחר שחש באש אולם לא הצליח למגור את התפשטות השריפה. על־פי עדותו, יצא מן החדר בריצה להביא מטף כיבוי אך משחזר, כבר בער החדר והוא לא הצליח לכבות את האש שכילתה במהירות את כל המבנה.

החייל החשוד בהדלקת הנר ב־גרימת השריפה נעצר במהלך ה־חקירה והוא יועמד לדין בפני בית דין צבאי כבר בימים הקרובים.

סופרו הצבאי של „דבר" מציין, כי ועדת־חקירה שמונתה על־ידי הרמטכ"ל מיד לאחר השריפה ב־ראשות האלוף עמרם מצנע השלימה את חקירתה בתוך שלושה ימים מבלי שהצליחה לברר את נסיבות הדליקה. כך גם ציינה ב־דו"ח שהגישה בגמר החקירה.

לסופר „דבר" נודע, כי החייל שהדליק את הנר שגרם לדליקה, סירב בשלבי החקירה להופיע בפני הוועדה ולמסור את עדותו. כבר אז היה ברור לחוקרי מצ"ח כי בנקודה זו עליהם לחקור ולברר את הנסיבות האמיתיות לפרוץ הדליקה.

# קיסר מזהיר מניצני תסיסה; מודעי: להצמיד תוספות לפריון

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

ההסתדרות תתנגד לביטול מכשיר תוספת היוקר אם המחירים לא ישארו מוקפאים — הבהיר אתמול מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר.

קיסר, שדיבר בכינוס של המרכז הישראלי לניהול, הזהיר שכל הפשרה במחירים ללא תוספת שכר מקבילה, תמוטט את השקט התעשייתי הקיים במשק.

קיסר דיבר בדאגה על התגברות התסיסה, בעיקר באזורי פיתוח. מזכ"ל ההסתדרות הטעים שה־אבטלה מעמיקה, בעיקר באיזורי פיתוח שם גיבורים, כדבריו, נ־צנים של תסיסה חברתית. הוא ציין שהמגזר היצרני הוכה קשות במהלך ביצוע התוכנית הכלכלית: ענף הבנייה נקלע למשבר חסר תקדים; מפעלי הטכסטיל מתחבטים בבעיות; ענף הכימיקלים — בקשיים ואילו תעשיית האלקטרוניקה נתונה בשקיעה וברקע נסגרים שורה של מפעלים.

שר האוצר יצחק מודעי, שהופיע אף הוא בכינוס, ציין שהסכמי השכר החדשים, שיכנסו לתוקף מאפריל, יקבעו את גורלה של התוכנית הכלכלית. הוא הבהיר כי יתנגד לתוספת שכר מעבר לאחוזים בודדים, שכן תוספת משמעותית תדרבן שוב את הסחרור האינפלציוני.

מודעי גרס שיש לנווח את ה־שיטה של תוספות שכר אוטומטיות הקיטוב החברתי. לדבריו „ב־מרחק 100 מטר מסביון כבר קיימת מדינה לגמרי אחרת".

וכי חייב להיות קשר בין עלייה בשכר לבין הגדלת הפריון. „ב־נתיים", אמר, „המצב אצלנו ע־גום: הפריון בישראל מפגר בשיעור של 25 אחוז לעומת הפריון במערב אירופה וב־50 אחוז לעומת ארה"ב".

שר האוצר הבהיר שהפיקוח על המחירים יוסר ויחולו הקלות בגבול המיסוי. הוא הבטיח לפעול להורדת שיעור הריבית בקצב מהיר יותר, שכן בריביות כה גבוהות כפי שהן כיום „קשה מאד לייצר ולהרוויח".

# הקפה מתייקר עד 33%; תה ב־5%

## מחיר הסוכר יורד ב־6%

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

מחירי הקפה־נמס הועלו החל מ־היום בשעור של 25 אחוזים והקפה השחור ב־33 אחוז. במקביל הוזל מחיר הסוכר בכ־6 אחוזים.

מחיר חבילת „תה 18", 100 גרם — 64 אגורות חדשות, מחיר חבילת תה בשקיקים של 1 גרם — 67 אגורות.

מחיר קפה נמס „עלית" בפחית של 50 גרם יהיה 1.4 שקל־חדש. מחיר חבילת קפה נמס „עלית" בת 200 גרם 5.3 ש"ח, מחיר חבילת קפה טורקי בת 100 גרם 1.3 שקל חדש, 1 ק"ג סוכר לבן — חצי שקל חדש.

שינויים אלה נתבקשו מן התנודות שנרשמו במחירי הקפה, בבורסות הסחורות הבין־לאומיות. באחרונה חלה עליה תלולה בשיעור של כ־80 אחוז במחירי הקפה באותם השווקים. העליה המתונה יחסית במחירי הקפה בישראל נתאפשרה הודות למלאים הגדולים שיש בידי יבואני ויצרני הקפה הודות לכך שהיצרנים ספגו חלק מהעליות.

דובר משרד התעשייה והמסחר מסר כי מתשיבים שנערכו על־ידי כלכלני המשרד עולה כי שינויים אלה במחירים ישפיעו על מדד המחירים לצרכן בשיעור מ־זערי ביותר. הנאמר בפחות מעשירית האחוז. הדובר הדגיש כי ה־משרד נחוש בדעתו להמשיך ב־מדיניות הנקוטה של שמירה על יציבות המחירים.

עוד נמסר כי מחיר יעלה מחיר התה לסוגיו בשיעור של 5 אחוזים. זאת לאחר שהתברר כי נפלה טעות בעת קביעת מחירו הקודם.

# הגירעון ההידרולוגי עדיין 1.5 מיליארד ממ"ק

מאת דויד מרשיב, סופר „דבר"

הגשמים שירדו ברחבי הארץ בימים האחרונים היו גשמי ברכה לחקלאות וסייעו לצמצום השקיית השדות באזורים מסוימים של הארץ.

דובר חברת „מקורות" אמר אמש לסופר „דבר" כי מבחינת משק המים לא חל שינוי מהותי ודרושים גשמים רבים נוספים, כדי למלא את הגרעון ההידרולוגי המגיע לכדי 1.5 מיליארד ממ"ק מים. כן דרושים גשמים רבים כדי להעשיר מקורות מי התהום ולמלא את מאגרי המים הגדולים, כולל הכינרת אשר מפלס המים בה נמוך ביותר.

# השופט: לכאורה עולה מהחומר הוכחה שיש בה לבסס החשד

## דחה בקשת חוה יערי לעיין מחדש במעצרה ● „לא על יסוד עדות הבעל הוארך המעצר" ● המשטרה מנמקת תנאי המעצר באיומה להתאבד ● החשודה: „לא רצחתי — יש חפיפה בין בקשתי לעכב יציאת בעלי למעצרי"

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

„אני מקווה שלא תהפכי לי עמום ברגם מספר שניים, אבל מאידך אני גם מקווה שלא תיהפכי למקרה עורך־הדין שמעון חרמון (שהורשע ברצח). לאור מת את בוודאי יודעת, יש פנים לכאן ולכאן", אמר אתמול סגן נשיא בית־משפט השלום בתל־אביב השופט חיים אילת.

השופט אמר דברים אלה בעת שדחה את בקשת העיון החוזר על מעצרה של חוה יערי, שהגישו באי־כוחה נגד צוות החקירה ה־משטרתי המיוחד שחוקר במרחב דן, החוקר את פרשת רצח ה־תיירת מלה מלבסקי.

חוה יערי הגיעה אתמול לבית משפט השלום בתל־אביב מלווה בשוטרת צמודה וכמה מחוקרי היחידה. היא לבשה בגדים סגולים. שערה הבהיר היה משוך לאחור ועיניה היו מכוסות במשקפי שמש כהים. מדי פעם הרימה את משקפיה ואז נגלו עיניה הדרוסות. אחותה, ציפי, החליפה עימה סימנים וביניהם: אני איתך עד הסוף. האחות קמצה את אגרופה וחוה יערי ענתה לה בתנועה זהה.

האולם היה מלא מפה לפה. פקד מישל הדאד, ראש צוות החקירה המיוחד, התייצב על דוכן העדים. השופט חיים אילת ביקש לשמוע את נימוקי באי־כוחה, עורכי הדין מקרין וקפלן.

**„לא על יסוד עדות בעלה הארכתי מעצרה"**

השופט אילת: האם יש נסיבות חדשות המצדיקות דיון חוזר? עו"ד ד"ר עדנה קפלן: מרשתנו הבינה מפקד מישל הדאד, כי

(המשך בעמוד 3)

חוה יערי עם פרקליטה עו"ד מקרין
צילום: ישראל שמוצקי

# אש"ף מתאמן לפגוע בישראל ממטוס מייקרולייט

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — אש"ף מנסה להקים לעצמו כוח אויר עצמאי, מדווח ה„פליינג אינטרנשיונל" היום. על פי מקורות מודיעין ישראלים נהרג רב־סרן של אש"ף, עבד אל קרים אוסמן, בעת שמטוסו, מסוג „מיג־21" התרסק בטיסת אימונים סמוך לצנעה.

העתון טוען עוד כי אנשי אש"ף מתאמנים יחד עם טייסי לוב, מזה שלוש שנים. טייסים פלשתינאים היו חלק מצוותי המטוסים החדישים לתמרוני אויר שכבות ללוב. פלשתינאים התאמנו בהטסת הליקופטרים מסוג מי־8 ומי־25. אש"ף מנסה זה שלוש שנים להגיע ליכולת פגיעה אוירית במטרות בארץ. כולל חדירה מלבנון במטוסי „מייקרולייט" (מטוס זעיר כמעין העשוי בד מפרשים) העתון טוען עוד כי אש"ף מתמיד במאמצים אלה גם היום, וטייסיו מתאמנים בהטסת מטוסי סילון ו־מטוסי מייקרולייט.

מכון לבון

# חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

## ישראל וספרד: מה לקח להן זמן כה רב?

מאת יוסי מלמן

שיחה עם פרופ' שלמה בן־עמי מאוניברסיטת ת"א, מומחה להיסטוריה של ספרד

פרופסור בן עמי, אם אכן תודיע היום ספרד על כינון קשרים דיפלומטיים עם ישראל, מדוע זה לקח לה כל כך הרבה זמן?

"זה לא כדוייק, הרי היתה תקופה שאנו סירבנו לקשור קשרים דיפלומטיים. ספרד של פראנקו היתה לאחר מלחמת העולם השניה מנודה על ידי אירופה וארה"ב וגם ישראל הצטרפה לגישה זו. משום כך, ובאין ברירה, פתחו הספרדים אופציה של התקרבות לעולם השלישי ומדינות ערב.

אסור לשכוח גם את סיכסוך הגבול שהיה לספרד עם מרוקו, והספרדים חיפשו סיוע מכל מי שיכלו להשיגו. המחיר ששילמו מצידם — הקרבת ישראל — היה זול ונבוך לעומת רצונם להשל את קשריהם עם העולם הערבי.

אני גם מאמין, שהכעס של הספרדים על ישראל בנושאים מסויימים היה מוצדק. לא היה זה הוגן מצד אבא אבן להשוות את פראנקו להיטלר. ספרד הצילה 50 אלף יהודים כ־אשר העיירה היהודית בערה וידידים כמו הבריטים חיבקו ידיים. מאידך אני גם מבין את הסלידה שהיתה לישראל כלפי ספרד. המיתוס של שדות הקרב של מלחמת האזרחים התערבב לחלק מהאזרחים כאן עם חניתה ודמות הכוכבים. אני זוכר שיגאל אלון אמר לי כי לא יבקר בספרד כל עוד פראנקו יהיה בשלטון.

אם כך מדוע אי־לסוציאליסטים זמן רב כל כך לאחר שהגיעו לשלטון, לכונן קשרים דיפלומטיים עם ישראל?

ת: בער לם איך היה להם סדר עדיפויות שונה. המטרה הגדולה שלהם היתה במדיניות הפנים: להחזיר את הלגיטימציה לסוציאליזם בספרד. ה־סוציאליזם היתה מוקצה מחמת מיאוס. אחר כך היה חשוב להם לפתור את שאלת השתתפותם בנאט"ו. אסור גם להתעלם מן העובדה שההנהגה הנוכחית צמחה מפעילות של סטודנטים בשנות העשרים ו־ישראל לא היתה חביבה במיוחד על הדור הזה. לדוגמא שר החינוך מאראוול שהוא ידיד שלי ונחשב לאחד מה־אינטלקטואלים של המפלגה, למד אתי באוקספורד, כך ש־כל הסיבות האלה דחקו את חשיבות חידוש היחסים עם ישראל אצל הסוציאליסטים".

האם אין חשש, שלחץ מדינות ערב שוב ישנה את הת־למת ספרד?

"הלחץ יהיה קיים, אך קשה לי להאמין שהוא יחרוג מגבולות של מחאה בלתי נמנעת. כל אחד ישחק את תפקידו. ה־שאלה היא לא מה יעשו ה־מדינות הפראיות כמו לוב או סוריה, אלא מה יעשו המדינות המתונות והאגיניות. ההערכה שלי שיצבעו. אך לא יהיה לחץ מאסיבי או בריחה של הון ערבי מספרד".

למיטב מה לדעתך, חשוב יותר בכינון היחסים: הקשר ההיסטורי בין האומות והתרבויות או הפוטנציאל המדיני כלכלי הגלום בהם?

"למרות שאני מתפרנס מ־היסטוריה, המשמעות הגדולה ביותר בעיני גלומה בפוטנציאל הכלכלי של ספרד. וכסיכויים שהוא טומן לחברות מ־ישראל כמו גם העובדה, כי ישראל פרצה עוד נדבך ב־חומת הבדידות הפוליטית ש־לה. ספרד עשתה תמיד הב־דלה בין ישראל לענין היהודי. כך שבעיני יש לקשרים הדיפלומטיים חשיבות יותר גדולה מהרגש ההיסטורי אם כי לא ניתן להתעלם גם מן המפגש החשוב שיווצר ברמה התרבותית, ומהשפעה שלו עם כל המורשת שלנו ועל כיבוש ה־תודעה של הקהילה הספרדית בישראל".

## התנגדות עזה בהנהלת ההסת' הציונית ליישום דו"ח לנדאו

מאת מוטה צימוקי
סופרת "דבר" בירושלים

התנגדות עזה ליישום דו"ח ועדת לנדאו, צפויה בשבוע הבא בהנהלת ההסתדרות הציונית. חברים רבים בהנהלה אמרו אתמול, כי לא יסכימו לקבל את הדו"ח כלשונו, שכן פירוש הדבר יה־יה פוליטיזציה טוטאלית של הסוכנות בשעה שהנהלתה מורכבת מ־מפת המפלגות בישראל. רובם אבד כי יסכימו לשינויים מוערים במפת השליחות וביניהם יעול ה־סיוע. הם הטעימו, כי לא יסכימו להעביר ממחלקותיהם את השליטה על שליחיהן.

מדו"ח ועדת לנדאו עולים עוד הנתונים הבאים:

● לשליחויות קצרות הוציאו ה־סוכנות היהודית וההסתדרות ה־ציונית מליון דולר ב־5־1984.

● עלות שנתית כמוצעת של שליח היא 25,000 דולאר.

● מחלקת העליה של הסוכנות בראשות חיים אהרון היא המובי־לה בחלוקת "ימי אש"ל". לנוסעים בשליחויות הקצרות ב־1984 חולקו 787 ימי אש"ל.

● ב־1985 נסעו 17 חברי הנהלת הסוכנות לחו"ל 72 פעמים והיו זכאים ל־782 ימי אש"ל.

● בשנת 1985 נסעו 19 מנכ"לים של הסוכנות 47 פעמים והיו זכ־אים ל־612 ימי אש"ל.

## שרון מאשים שמיר בעזות פנים ובנסיון להעביר החלטה ב"מחטף"

מאת עליזה וולך,
סופרת "דבר" לענייני מפלגות

השר אריאל שרון האשים אמש את ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר בעזות פנים ובניסיון להעביר במחטף הצעה שאינה מקובלת על כל תנועת חירות. הוא גם תבע את דחיית ישיבת מרכז "חירות", שנקבעה ליום ב' הקרוב כדי לאפשר התייעצות הידברות.

הסוגיה המסעירה בימים אלה את תנועת חירות היא הצעתו של מחנה שמיר לצרף לועידת המפלגה 400 צירים (נוסף ל־1,200 הצירים הנבחרים בסניפים) כ־נציגי גופים ארציים, שאינם מקיימים בחירות לקראת הועידה. ה־הצעה אינה מקובלת על דוד לוי ואריאל שרון, הרואים בה ניסיון לעוות את יחסי הכוחות בועידה, ובגלל האיום לפוצץ את ישיבת המרכז שנועדה לאתמול, כדי ל־אשר את ההצעה, דחה אותה שמיר ליום ב'. … במזכירות "חירות", שהתכנסה אמש כדי לאשר את סדר היום של ישיבת המרכז — שכלול בו גם סעיף בחירת "ועדת אישים" — שררה אווירה מתוחה והשר שרון נתן בה את הטון בהתנגדותו למהלך הצירוף המלאכותי של הצירים.

**שרון: לאף אחד אין זכות להפתיע אחרים**

שרון הדגיש בישיבה, כי לא חבר לדוד לוי נגד שמיר, כשם שלא חבר בעבר לשמיר. בסוגיה של הפרק יש תמימות דעים בינו ובין לוי. "אף אחד לא חושב לפגוע ברוטציה", אמר שרון, — "אבל אם תנועת חירות תיראה חלשה, מפולגת ושסועה, זה ישפיע על הרוטציה".

שרון הציע לדחות את ישיבת המרכז. כי אף שאינו שומר שבת ציין, הוא לא יסע בשבת להתייעצות. "בדבור על הצעה מוסכמת מתכוון שרון לסעיף "ועדת אישים", ולא לצירוף הצירים מבין הסקטורים השונים, שכן אותו הוא מציע לא להעלות במרכז בכלל. כלומר, לבטלו. "אפשר לחסוך את זה?" התריס כלפי אנשי שמיר בישיבה. "אתם רוצים ועידה משל עצמכם? אני רואה את זה כעזות פנים שלא התקיימה התייעצות בעניין זה, ולאף אחד אין זכות להפתיע את האחרים."

**לוי: אנחנו מטמטמים את עצמנו**

שר הבינוי והשיכון דוד לוי דיבר על אנומליה וליקוי מאורות באירועי תנועת חירות. "אם נלך לועידה בדרך של התגוששות תהיה בה פגיעה בתנועה ובכך אנחנו מטמטמים את עצמנו", אמר. "פרס ישבור את הרוטציה, כי אנחנו נהיה שבורים מבפנים". גם השר לוי דיבר על הצורך לקרוא להתייעצות דחופה ולהתאחד סביב הסכמה כדי למנוע ישיבה סוערת במרכז.

יו"ר המזכירות, ח"כ יורם ארידור, דיבר אף הוא על הסכנה הטמונה במה שהגדיר כניסיון להרוס את כללי המשחק בתנועה. "אנחנו לקראת משבר בסוגיה הזו. כלומר נות חודש לפני הועידה את המב־תה", הדגיש. "גם המנצח יפסיד בהתמודדות הזאת ולכן צריך להגיע להבנה".

**מילוא תומך בדחיית הועידה**

רק אנשי מחנה שמיר הגנו על הצעת צירוף הצירים בטענה, ש־חשוב לתנועה שיהיה בועידתה ייצוג לסטודנטים, לותיקים, ל־פרופסורים ולנשים. השרים שמיר וארנס לא השתתפו בישיבת המזכירות.

סגן שר החוץ רוני מילוא אמר בישיבה, שגם היום הוא נגד קיום הועידה. ומה שחשוב הוא אחדות התנועה.

בתום הישיבה הציעה המזכירות שתהיה הידברות בין כל המחנות על הנושאים המרכזיים על סדר יומו של המרכז, כדי להגיע להסכמה מלאה לטובת התנועה. היום יפנה ח"כ ארידור אל שמיר ויביא בפניו את המלצת המזכירות. הוא גם יודיע לו על הלך הרוחות הקשה בישיבה אמש ויציע לו להנהיג שוב את ישיבת המרכז כדי לאפשר הידברות אמיתית.

## ח"כ מיכה רייסר נחקר על אופציות שהועברו לאישי ציבור ע"י "נשואה"

מאת נתן רועי,
סופר "דבר"

חבר הכנסת מיכה רייסר מסר עדות בפני חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה בראשותו של תנ"צ יורם גונן בעניין אופציות אשר הנפקו, ובחלקן הועברו, לאישי ציבור על ידי חברת הברוקרים "נשואה".

תנ"ץ גונן הורה לחוקרי היחידה בראשות פקד ראובן קובנט לחקור את ח"כ רייסר בבית פרטי ולא במשרדי היחידה הארצית ב־יפו, כדי למנוע דליפה מן החקירה. הוא נחקר כשבע שעות — ארבע שעות לפני כשבוע, ושלוש שעות ביום א' האחרון — על ידי פקד ראובן קובנט שהיה מלווה בשני קצינים.

על פי הידוע, ח"כ מיכה רייסר אמר לחוקרים כי הכסף אשר נפדה מן המניות — אלה היו בחשבון "נאמנות עיזורה" שלא היה לו שום קשר אליו — שימש ל־פעולת מועדון "היקב", שפעל ב־חסות תנועת הליכוד. ח"כ רייסר סירב אתמול לענות על שאלות עתונאים, הטלוויזיה דיווחה, כי בסיום החקירה, כך אמר ח"כ ריי־סר, הוא יאמר את גירסתו כדי שהאמת תצא לאור.

לפני כשבועיים נעצרו שמואל אבישר ואליעזר כרמל, ממנהלי חברת הברוקרים "נשואה". בבקשת השחרור בערבות נאמר על אליעזר כרמל חשוד, בין היתר, בכך שהעביר 200 אלף שקל לחשבונו הפרטי של עובד ציבור אשר הפך לנבחר ציבור זאת כשוחד.

## חשד שחבר ועד קיבל פיצויים מוגדלים גרם סערה ב"מספנות ישראל"

מאת סופר "דבר" בחיפה

מהומה פרצה אתמול ב"מספנות ישראל" עקב חשד הפועלים, ה־מבוסס על מכתב בנקאי, שאחד מחברי הוועד אשר גבלל פרישתו הפיטורים קיבל סכום פיצויים גדול מהמוסכם במו"מ בין ההנהלה ל־ועד — וזאת משום ש"החזיק את הפועלים על אש קטנה". האיש, שהוברח מן המפעל מחשש שייפגע, הכחיש בשיחה עם עמיתיו בועד את הפרשה וטען שההאשמות אינן נכונות.

ועד־הפועלים ופועלים רבים אח־רים פנו בעניין זה למועצת פועלי חיפה ועקב פניות אלה החליטה המועצה לחקור את הפרשה.

חבר ועד אחר, שהוחשד גם כן על־ידי הפועלים למרות שלא יד־תה שום הוכחה, לכאורה, נגדו והוא אינו מועמד לפיטורים. הת־פטר מהוועד, אך בשיחה עם סופר "דבר" השיב שהיום יחזור בו מ־ההתפטרות. מזכיר הוועד, חיים אמויאל, טען כנגד זה שההתפטרות נכנסה לתוקף.

הפרשה התפוצצה לאחר לידי אחת הפקידות בהנהלה הגיע מכ־תב, הודעת חיוב של הבנק הבינ־לאומי הראשון מ־9 לינואר 1986 להנהלת המספנה, ובו הודעת חיוב מס' 0126 אסמכתא 903 מס' חשבון 166405 בעניין פיצויים עבור ה־איש ש"ישולמו ישירות על ידכם בהתאם להצהרתכם בסך 60,363 שקלים חדשים". תוכן המכתב הוע־תק על ידי פועלים רבים, שאחר־כך התקהלו ליד חדר הועד ופתחו במהומה. חברי הועד הצליחו ל־הרגיע את הקהל כעבור זמן מה ובאו במגע עם מפ"ת.

חבר הוועד, דוד אברהם, הגיב כי מתוכן המכתב אפשר ללמוד ש־הכסף הועבר מקופת הפיצויים של הבנק לקופת המספנה, אך בשלב זה אין הוכחה שהכסף הוכנס ל־חשבונו הפרטי של האיש. חבר מזכירות מפ"ת, יהודה בר־נון, ה־ביע תקוה שהאיש הואשם ללא הצדקה, אך ציין שאם יתברר ש־ההיפך הוא הנכון, ייכנס לעימות חריף עם הנהלת המספנה המוצ־אה תשתדל למנוע העברת הכסף לחשבונו הפרטי של האיש.

מההנהלה לא התקבלה תגובה לפרשה.

סופר "דבר" ניסה אתמול ליצור קשר עם חבר הועד שהוחשד, אך הוא לא היה בביתו. יהודה בן־נון השיב לסופר "דבר" שגם הוא לא הצליח לקשור קשר עם …

## בצו ביה"ד לעבודה נמנעה השבתת "דיסקונט"

מאת סופרו הכלכלי של "דבר"

בית הדין לעבודה בת"א הוציא אתמול צו המונע השבתת בנק דיסקונט ע"י עובדיו.

ועד עובדי הבנק ביקש לכנס היום את כל העובדים לאסיפת־הסברה בקולנוע תל־אביב. קיום האסיפה היה גורר את השבתת עבודת הבנק במרבית סניפיו.

עובדי דיסקונט קובלים על שחיקת שכרם ונקטו זה מכבר בעיצו־מים מסיבה זו.

בית־הדין לעבודה קבע בהחלטתו כי במהלך היום ידונו נציגי העובדים ונציגי הנהלת הבנק ב־סכסוך שנתגלע ביניהם.


דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פזהצאר
מנהל כללי אהרן קראוס

המו"ל - "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
הנהלת המערכת: תל־אביב,
רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון 286141 (6 קווים).
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים
281860, 298032.
סניפים:
תל־אביב, בית "דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים.
המערכת: רח' הלל 18,
טל' 241315, 243306/7
המינהלה: רח' הלל 18 טל' 232525/6
חיפה, רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מיקוד 33104


## בהגרלת הפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס' 03/86 שהתקיימה ביום 16.01.86 זכו הכרטיסים ה־באים:

בסך 120,000.00 ש"ח זכה המס־פר 526902.

כדור המזל לא עלה בגורל ו־הפרס המצטבר בסך 320,000 ש"ח יחולק בהגרלה הקרובה.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 250,000 ש"ח (כולל צבירה).

(מינימום פרס ראשון 170.000 ש"ח).

בסך 6,000 ש"ח זכה המספר: 000267.

בסך 3,000 ש"ח זכו המספרים: 710298, 368491.

בסך 180 ש"ח זכו המספרים:

| | | | |
|---|---|---|---|
| 028884 | 031210 | 037869 | 085362 |
| 135229 | 137231 | 162356 | 163012 |
| 184264 | 185808 | 190075 | 208196 |
| 257619 | 262665 | 312196 | 424195 |
| 454814 | 459434 | 476063 | 478279 |
| 575059 | 591167 | 620077 | 659615 |
| 663336 | 669510 | 738291 | 740216 |
| 766053 | 794561 | 869497 | 870151 |

בסך 90 ש"ח זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב: 3758, 9346.

בסך 15 ש"ח זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב: 882, 952.

בסך 9 ש"ח זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב: 109, 125, 739.

כל הכרטיסים שמספריהם מס־(מינימום פרס ראשון 170,000 1.50 ש"ח.

בסך 3 ש"ח זכו המספרים ה־תלת־ספרתיים:

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 010 | 075 | 114 | 119 | 199 | 254 |
| 291 | 305 | 349 | 398 | 405 | 413 |
| 421 | 490 | 497 | 541 | 579 | 638 |
| 661 | 683 | 689 | 848 | 868 | 870 |
| 979 | 994 | | | | |

בסך 1.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 01 | 06 | 09 | 10 | 15 | 16 | 18 | 19 |
| 27 | 24 | 36 | 42 | 51 | 52 | 56 | 58 |
| 64 | 71 | 75 | 78 | 79 | 90 | 97 | |

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס. השבוע הסיכוי גדול יותר. כל כרטיס שני זוכה.

## מנכ"ל הביטחון דיבר על טרור ברדיו ההונגרי

מאת סופר צבאי

מאת סופר צבאי

מנכ"ל משרד הבטחון אלוף (מיל.) מנחם (מנדי) מירון התראיין אתמול לרדיו בודא־פשט — ראיון ראשון עם אי־שיות ישראלית זה שנים רבות. כתב רדיו בודאפשט שביקר ב־ישראל לפני מספר חודשים צילצל אתמול למשרד הבטחון בתל־אביב וביקש לקבל אי־שיות בטחונית לראיון ברדיו בודאפשט על הנושא טרור.

נושא הטרור בהונגריה עלה באחרונה לכותרות כאשר שוק תיאטרון הונגרי נפצע בפעולת המחבלים בוינה לפני כשלושה שבועות. השאלה הראשונה ששאל המראיין ה־הונגרי היתה מדוע אין פעולה ישראלית נגד המחבלים. אחר כך ביקש לברר כיצד יודעת ישראל שלוב ואבו־ניאל עו־מדים מאחורי הפעולה הזאת, ומדוע ישראל מוציאה את סוריה מאחריות למעשה.

מנכ"ל משרד הבטחון הס־ביר בראיון לרדיו בודאפשט כי מדיניות הפעולה של ישראל אינה תגובה על מעשה אלא מלחמה מתמדת ואמר כי ישראל תבחר את המועד ית־מטרות שיראו לה במועד ש־תבחר.

מנחם (מנדי) מרון

עוד קרא מנכ"ל משרד ה־בטחון למדינות הגוש המזרחי והמערבי להתאחד במלחמתן בטרור שפגיעתו אינה יודעת גבולות.

הראיון נערך בשפה האנגלית ורק בסיומו, כשהעיד ה־מראיין ההונגרי כי צר לו ש־אינו יכול לנהל את הראיון הזה בשפה ההונגרית, תיקן אותו מנכ"ל משרד הבטחון ב־אומרו "אני דווקא דובר הונ־גרית ואולי בפעם הבאה נוכל לעשות ראיון בשפתך". מנדי מירון הוא יליד טרנסילבניה ודובר הונגרית רהוטה.

## עלייה במספר עוזבי קיבוצים השבים לקיבוץ

מאת ארנון מגן, סופר "דבר" לענייני התיישבות

מספרם של עוזבי הקיבוצים ש־חזרו לקיבוציהם בתנועה הקיבוצית המאוחדת גדל מאוד בשנתיים האחרונות: בתשמ"ד הגיע מספרם ליותר מ־90 משפחות, מלבד 75 בנים ובנות יחידים. בתשמ"ה היה מספר החוזרים גדול עוד יותר, אך עדיין אין על כך נתונים מדוייקים — נתונים אלה מוסר "תקמוך", דף המידע לפעילי החקים. עוד כותב "תקמוך", כי במספר קיבוצים היו הבנים החוזרים מקור הקליטה העיקרי. את הצלחתם של קיבוצים אלה בהחזרת בניהם ה־עוזבים מסבירים ביחס הטוב ש־מעניקים קיבוצים אלה לבניהם ה־עוזבים בעת שבתם בעיר: הם אורחים רצויים בכל חג ואירוע, שולחים אליהם בקביעות את עלו־ני הקיבוץ, ובראש השנה ובפסח — גם שי לחג, וכדומה.

העלייה במספר הבנים החוזרים מיוחסת, בין השאר, למצב הכל־כלי הרעוע בארץ, אך עורכי "תק־מוך" מציינים, שאין הם רואים ב־סיבה זאת את הגורם הבלעדי ל־תופעה.

## צור תובע ועדת הידברות מפלגתית הממשלה־ההסתדרות

מאת עליזה וולך,
סופרת "דבר" לענייני מפלגות

שר הקליטה יעקב צור פנה אתמול אל מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם בתביעה להעלות לסדר־היום בלשכת המפלגה את הצורך בהקמת צוות הידברות מפלגתי בין הממשלה להסתדרות.

"אני רואה סכנה", אמר אתמול השר צור ל"דבר", "שבמקום קביעת מדיניות משותפת בנושאי תעסוקה ודאגה לחלשים והתמודדות מול עמדות הליכוד, עלול להתפתח מאבק ציבורי בין שליחי מפלגת העבודה בממשלה ובין שליחיה בהסתדרות".

לדברי שר הקליטה, "מצב זה צופן סכנות במיוחד בממשלה שבה אנו שותפים עם הליכוד". עוד התריע, כי "חוסר יכולתה של ה־מפלגה להקים פורום כזה יהיה לה לרועץ בניהול הממשלה, או יית האבטלה בלשכת המפלגה ר־הציג בציבור מדיניות אחת מוס־כמת של מפלגת העבודה בנוש־אים החברתיים".

על־פי הצעת צור, תמנה ועדת ההידברות 10 חברים יהיו שותפים בה גם ראש הממשלה וגם מזכ"ל ההסתדרות.

**הוקם פורום הסתדרותי במפלגת העבודה**

כדי להוות גורם מוביל ליישום מצע מפלגת העבודה בנושאים ה־חברתיים־כלכליים קם בינתיים ב־תחילת השבוע במפלגת העבודה פורום הסתדרותי, שעומדים ב־ראשו גדעון בן־ישראל, יו"ר האגף לארגון ולמועצות הפועלים, וחיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מק־צועי.

הפורום כולל מזכירי מועצות פועלים, ראשי איגודים מקצועיים וחברי עובדים. לדברי גדעון בן־ישראל, יפעל הפורום כבר בזמן הקרוב לקיום דיון מעמיק בסוג־י במרכז.

## ישראל־ספרד

(סוף מעמוד 1)

יכונן קשרים מלאים עם ירושלים.

**בני משפחות החיילים הנעדרים יילוו לפרס**

בני משפחותיהם של שלושת החיילים הנעדרים ממלחמת לבנון, יתלוו אל ראש הממשלה במסעו במערב אירופה. בני המשפחה של זכריה באומל, צבי פלדמן ויהודה כץ, ינסו לנצל את הביקור כדי לבקש סיוע מהמדינות שבהן יבקר פרס. הם יפגשו עם ראשי הולנד, בריטניה וגרמניה, ויבקשו מהם להשפיע על נשיא סוריה חאפז אל־אסאד לסייע לברר מה עלה בגורל ילדיהם. שלושת החיילים נעדרים מאז הקרב בסולטן־יעקב ביוני 82.

**קוהל הציע לפרס מלווה מיוחד לברגן בלזן**

סופר "דבר" בגרמניה זאב טפר־ימנסקי מוסר:

קנצלר גרמניה הלמוט קוהל הציע לראש הממשלה שמעון פרס לשגר שליח מיוחד שילווה את ראש הממשלה בביקורו במחנה המוות לשעבר ברגן־בלזן במתח ביקור פרס בגרמניה. פרס מגיע לברגן בלזן עוד לפני בואו לבון וחלק זה בתוכנית הוגדר על־ידי ישראל כביקור פרטי. משום כך מנוע הקנצלר הגרמני מלכתחילה להצטרף לפרס, אישית. יחד עם זאת מבקש קוהל לעשות מחווה כלפי פרס ולשגר כאביר פוליטיקאי המקורב לו שילווה את ראש ממשלת ישראל כנציג הקנצלר.

## חייל עשה שירות מילואים במדים האדומים של כת הודית

### סירב לשאת נשק ולהתאמן "מטעמי מצפון" ● הירצה ביחידתו על תורת הכת ● שוחרר בלי דין משמעתי

מאת יקיר צור,
סופר "דבר"

חייל מילואים, חבר בכת ה"באגוואן שרי ראג'ניש", שנקרא לפני כשבוע לשירות מילואים עם יחידתו במתקן אימונים בצפון, סירב ללבוש מדי צה"ל והסתובב בבסיס־האימונים כשהוא לבוש בגדים אדומים ועל צווארו ענק ובו תמונתו של הגורו — לבושם של מאמיני הכת.

החייל, תושב הרצליה, ששמו הפרטי רנן, סירב להשתמש בנשק ולהשתתף בחלק מן האימונים "מ־טעמי מצפון". בתום האימון שוחרר מיחידתו בלי שיועמד לדין על התנהגותו החריגה.

ביום ה־14 לחודש, התכנסו חיילי וקציני היחידה השייכת לפיקוד צפון באחד ממתקני האי־מון בצפון הארץ. על־פי עדותו של אחד מחיילי היחידה, סירב בתחילה חבר הכת להתחייל בטענה כי הוא פאציפיסט על־פי אמונתו. רק לאחר שאיימו עליו במאסר, הסכים לחתום על נשק אך לא היה מוכן בכל תוקף ללבוש מדי צה"ל. הוא סירב להשתתף במטווחים והודיע למפקד היחידה, רב־סרן (מיל.) בשם שאול, שאין הוא מתכוון לקחת חלק באימוני פרט של היחידה בשדה. בהפסקות שבין ה־שיעורים והאימונים הרצה לפני חיילי היחידה על עקרונות התורה של כת ה"בהגוון שרי ראג'ניש".

במשך השיעורים והאימונים היה מציק למדריכים בשאלות קנטרניות. למרות התנהגותו החריגה, שוחרר בתום האימון בלי שננקטו נגדו אמצעים משמעתיים. עד לזמן כתיבת הידיעה לא ניתן היה לקבל את תגובת דובר צה"ל.

## נודע עוד מקרה השתמטות של ח"כ עמר משירות בלבנון

מאת נתן רועי,
סופר "דבר"

חבר הכנסת שלמה עמר השתמט משירות מילואים בלבנון גם פעם נוספת — מתברר במסמכים ה־מצויים בידי חוקרי הצבא.

ב־17 במארס 1983 גוייס שלמה עמר למילואים בלבנון. היה עליו להתייצב בבסיס תובלה של צה"ל בבית גבאללה והוטל עליו להיות נהג בלבנון.

חבריו ליחידה שגוייסו איתו הובילו ללבנון חיילים ומזון. ב־אותו בוקר הוא הופיע, בלווית קצין בכיר, בלשכת הקישור של היחידה ביפו. השניים ניסו לשכ־נע את הרס"ר האחראי מוסי הב־יה, לשחרר אותו. הרס"ר סירב. לאחר סירובו של הרס"ר נסעו השניים לבית גבאללה ובאותו יום שוחרר עמר. בתיק הצבאי רשום כי גוייס ושוחרר באותו יום.

כיון שלא היה זה מקרה השתמטות ראשון, עלה הנושא לדיון בדרגים גבוהים. הופצה הוראה, כי יש לגייסו והוא אכן קיבל צו התייצבות נוסף לשירות מ־28 ביוני ועד 27 ביולי אותה שנה. בעת קבלת הצו הזמין אלברט אזולאי, "המאכער" מקרית שמונה, והוא נסע עימו למחנה ליד קרית שמונה, שם הוסדרו ההצבה של עמר כפקיד נשקיה במחנה, והוא לא נשלח ללבנון. "המאכער" קיבל, כמה ימים לפני שחרורו של עמר, ג'וב במוסך ב"אגד" בצפון.

בימים האחרונים הודה ח"כ שלמה עמר בפני כתבת בחיפה, כי הוא אכן מכיר את אלברט אזולאי מקרית שמונה. הוא אינו מוכן ל־התייחס לעניין בכללותו.

**חמ"ש חקרה את אזולאי**

אלברט אזולאי תושב קרית שמונה המעורב בפרשת ח"כ שלמה עמר, נחקר אתמול בבסיס המשטרה הצבאית בגליל במשך מספר שעות והשיב על שאלות חוקריו. אזולאי הוזמן לחקירה לאחר שלפני למעלה משבוע נצלם במהלך החקירה. אתמול הסתיימה החקירה שהחלה אז. אזולאי נחקר בנושאים הקשורים לפרשה וסירב לענות על שאלות הקשורות לנושאים אחרים.

לעומת זאת השיב בפירוט על כל השאלות שנשאל בנושאים הקשורים לשירותו הצבאי. אזולאי, כך נמסר, שיתף פעולה עם חוקריו וחתם על העדות שמסר.

נודע כי המשטרה חקרה בימים האחרונים עוד מספר קצינים וחיילים בכללם כאלה שכבר השתחררו שהיו בתפקידים שונים ביחידתו של ח"כ עמר ובבסיס צה"ל ליד קרית שמונה … על הפרשה. נמסר כי בשלב זה אין המשטרה הצבאית מתכוונת לזמן את אזולאי לחקירה נוספת.

## קצין צה"ל נפצע ממטען־צד באיזור הבטחון ליד "יוניפי"ל"

מאת שמעון וייס,
סופר "דבר" בצפון

קצין צה"ל המשמש חונך אצל חיילי צבא דרום לבנון נפצע אתמול לפני הצהריים באורח בינוני מהתפוצצות מיטען־צד שהוטמן על כביש באיזור בינת ג'ביל בגזרה המרכזית של רצועת הבטחון. ה־קצין הפצוע הועבר במסוק לבית החולים "רמב"ם" בחיפה. כאשר נסעו שני כלי רכב ובהם חיילי צה"ל סמוך לעיירה הדרום לבנונית, התפוצץ לפתע מטען הצד שהופעל מרחוק. כתוצאה מההתפוצצות נפגע בראשו הקצין.

יצויין כי התקרית אירעה באיזור שבו נמצאים מוצבים ועמדות של "יוניפי"ל" וגורמים בצה"ל הביעו תמיהה על שיוניפי"ל לא פקח עין על המתרחש.

## עובדי "טבריה קלאב הוטל" מבקשים כונס־נכסים מטעמם

(ע). נציגיהם של 150 עובדי חברת הניהול של "טבריה קלאב הוטל" ביקשו אתמול מבית־המשפט המחוזי בת"א למנות כונס נכסים מטעמם, לשם שמירת זכויותיהם של העובדים. כן ביקשו מבית המשפט, לשם שמירת זכויותיהם של הפעלתה של החברה למען שמירת זכויות רוכשי היחידות במלון ועובדי החברה.

הפנייה לבית־המשפט המחוזי נעשתה בשמם של ששה אנשים, המייצגים את 150 עובדי חברת הניהול של "טבריה קלאב הוטל" אלה מהווים ועד שנבחר על ידי עובדי הניהול, בהשתתפות יו"ר מועצת פועלי טבריה ובשם רוכשי היחידות במלון.

המבקשים פנו לבית המשפט ב־בקשה למנות את עו"ד רמי גולדשטיין מירושלים ככונס הנכסים ולהסמיך אותו לתפוס את רכוש החברה, ציוד, תיקיה ומסמכיה והזכויות הכספיות.

עוד הם מבקשים מבית המשפט לסלק כל אדם מן ההחזקה בציוד וברכוש ולהעניק לכונס הנכסים את כל הסמכות הנדרשת לתפיסת הרכוש ואף להתיר לו להסתייע, במידת הצורך, בשירותי משטרת ישראל לשם ביצוע תפקידו.

המבקשים מציינים, כי לדעתם נתגלו פגמים חמורים ביותר בתפקוד חברת הניהול של המלון ו־בכלל זה "מעשים שהם לכאורה עבירות" … בהיקף ניכר ושיבושים חמורים בדרכי ניהולה של חברת הניהול שגרמו לכשלונה.

קיים חשש לנזקים נוספים ואף להברחת כספים, …

המבקשים מדגישים, כי מינוי כונס נכסים מטעמם דרוש כדי למנוע תופעות כאלה, … כי סביר לצמצום ההפסדים של חברת הניהול. עם זאת, מכוונים כל עובדי החברה לשתף פעולה עם כונס הנכסים כדי להביא לגביית החובות ולאפשר המשך הפעולה של החברה.

טרם נקבע מועד לשמיעת הבקשה.

## הינתקות 12 ח"כ הליברלים מהליכוד — אולי בסוף החודש

מאת עליזה וולך
סופרת "דבר" לענייני מפלגות

אם ראשי המפלגה הליברלית לא יחזרו בהם מכוונתם לפלג את סיעת הליכוד בכנסת ולהכריז על סיעה עצמאית, בת 12 חברים, תאשר המועצה הארצית של ה־מפלגה הליברלית מהלך זה בסוף החודש.

הנהלת המפלגה הליברלית הח־ליטה אתמול לכנס את המועצה הארצית של המפלגה, הגוף הר־שאי לקבל הכרעות בין ועידה לועידה, ב־30 בינואר ועל סדר־יומה יהיה סעיף אחד: דרכה של המפלגה.

תחת הכותרת הזאת יתבקשו חברי המועצה להצביע על ההצעה להקמת סיעה בכנסת והתארגנות המפלגה בעקבות מהלך כזה, או על הקמת תנועת הליכוד אם מוסד מוסמך של "חירות" יאשר בינתיים את הסכם האיחוד.

לישיבת המועצה לא יוזמנו ה־חברים שהודיעו בכלי התקשורת על הקמת מפלגת המרכז הליברלי וכל מי שיודיע בינתיים על הצטרפותו למפלגה החדשה. יצויין, כי בקרוב ידונו במפלגה הליברלית על מעמדם של אותם חברים שעברו למרכז הליברלי ועדיין מייצגים את המפלגה הליברלית בגופים שונים.

בימים האחרונים גברה בהנהגה הליברלית התחושה, ש"חירות" לא מתכוונת … ליישם את החלטת הסיעה הליברלית בכנסת מלפני שלושה שבועות — להכריז על סיעה עצמאית בכנסת.

אישים בכירים ב"חירות" אמרו השבוע לסופרת "דבר", כי הם מתנגדים מאוד לאיחוד עם המפלגה הליברלית, … בסופו של דבר, … לועידה המתוכננת … "חירות" לא תוכל לאחוד במרכז המפלגה הכרזה על איחוד עם הליברלים, … לפני הועידה.

## סגן הרמטכ"ל העיד בביהמ"ש על אחריותם של קצינים לתאונת־אימונים

(ע). — סגן הרמטכ"ל אלוף דן שומרון העיד אתמול כעד מומחה במשפט המתנהל בבית־הדין הצבאי המיוחד בתל־אביב, לקביעת אחריותם של מג"ד, סמג"ד וקצין בטיחות למותו של חייל אהוד גיב במהלך תרגיל צה"לי.

הסמג"ד לא נכח בכל שלבי התדריך הבטיחותי של התרגיל כ־נדרש בפקודות, משום שנשלח למלא תפקיד שאינו קשור בתר־גיל. כשחזר, הוטל עליו במהלך התרגיל לקבל פיקוד על היחידה. בחלק התרגיל שבו פיקד הסמג"ד על היחידה, נורתה יריה לעבר ראשו של סמל אהוד גיב, שגרמה למותו.

המשפט נפתח בעקבות הופעתו של אבי החייל ההרוג בתכנית הטלויזיה "זה הזמן", שבה קבל על כך שלמרות הזמן הרב שעבר מאז מות בנו טרם מסרו לו של־טונות הצבא מי הם האחראים למעשה.

אלוף שומרון אמר בעדותו כי על הסמג"ד, כאחד המפקדים ה־בכירים במבנה, היה להיות נוכח בתדריך, ואם לא נכח, בידיעת המג"ד, בשל אילוצים שונים — אסור היה לו לקחת חלק בתרגיל.

"הסמג"ד, כנורמה, לא היה צריך לקבל עליו את הפיקוד למרות שאולי היה הדבר מתפרש כאילו הוא חושש מקבלת אחריות", אמר סגן הרמטכ"ל. "המג"ד צריך היה להיות מודע לכך שאסור לו לאפ־שר לסמג"ד להשתתף בתרגיל בתפקיד פיקודי".

## נחנך רחוב ע"ש פנחס לבון בתל־אביב

רחוב על שמו של פנחס לבון נחנך אתמול בתל־אביב במעמד ראש עיריית ת"א, שלמה להט, מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, … ועדת השמות … תל־אביב.

פנחס לבון היה ממייסדי "גורדוניה", מזכיר ההסתדרות הכללית, … עובדים … ישראל … שר הבטחון.

## מתוך פרוטוקול

בדיון שנערך השבוע בכנסת על ההש־לכות והתגובות של המשבר הכלכלי נת־לה ח״כ שבח וייס במוסף של „אקונו־מיסט" הבריטי שדן בהתנהגות המפלגות הסוציאליסטיות כשהן מגיעות לשלטון. היו בפי שבח שבחים מופלגים לניתוח של ה„אקונומיסט": רחב, מקיף, מאוד יסודי, ואינטליגנטי. אך צריך היה לבוא חבר ליכוד ח״כ דן תיכון כדי להזכיר לח״כ המערך שהכתבה הזו הופיעה גם ב„דבר" (ל„דבר" יש זכויות בלעדיות לפרסום החומר של ה„אקונומיסט" בעברית). מכאן ואילך הת־פתחה השיחה כך:

שבח וייס: סליחה, זה היה ב„אקונו־מיסט" ותורגם ב„דבר". היו״ר ש. הלל: עוד עתון אינטליגנטי. זה בסדר גמור. שבח וייס: כל המחמאות שנתתי ל„אקונו־מיסט" אני מעביר ל„דבר", ויותר מכך אני חושב שיש חשיבות רבה מאוד לכך ש„דבר" תירגם, ועלי לומר שאפילו בשלב ההופעה ב„אקונומיסט" כבר ידעתי שמ־תרגמים את זה ל„דבר". דן תיכון: מותר להגיד דברים טובים על עתון „דבר". שבח וייס: רצוי להגיד דברים טובים. פנחס גולדשטיין: הכל בגלל הגברת חנה זמר. שבח וייס: אני יודע שגם חבר הכנסת פנחס גולדשטיין אוהב את העתון הזה, ואני מוצא אותו כל בוקר מעיין בעתון הזה בספריה. פנחס גולדשטיין: בהחלט נכון, בעיקר בגלל הגברת חנה זמר. שבח וייס: אחרי שעשינו את המלאכה לעתון „דבר", אני רוצה לשוב לעיקרי הערותי...

קטע זה תופס בפרוטוקול הכנסת עמוד וחצי.

## חופש הביטוי

יו״ר ההנהלה הציונית אריה דולצין (בתמונה) קיבל אתמול, בסיום הכנס הבין־לאומי של העתונות היהודית, תואר עמית כבוד מהארגון העולמי של העתונאים היהודיים. דולצין אמר כי עד עכשיו יכלו העתונאים לכתוב עליו ככל העולה על רוחם. עתה כשהצטרף לשורותיהם כעתונאי של כבוד, יוכל לכתוב עליהם ככל העולה על רוחו.

טובה צימוקי

## לא ידע

בשיחת טלפון שארכה 15 דקות, מארה״ב לעיר גורקי ברוסיה, שמע אנדריי סחרוב (בתמונה) כי רעייתו ילנה בונר עברה ניתוח לב פתוח. בתה של ילנה, טטיאנה ינקלביץ סיפרה לסחרוב בשיחה הטלפונית כי רעייתו עברה ניתוח ביום ב׳ והיא חשה בטוב. סחרוב כלל לא ידע על הניתוח כיון שלא דיבר עם קרובי משפחתו מאז סוף דצמבר. כזכור, הורשתה ילנה בונר לעזוב את ברה״מ בחודש שעבר ולקבל טיפול רפואי במערב.

## בגלל גפרור קטן

התרסקות מטוסו של הזמר ריקי נלסון נגרמה מהתלקחות להבה בעת הכנת קוק־אין בתא הנוסעים, חושדים חוקרי מינהל התעופה הפדראלי בארה״ב. החוקרים מצאו כי הטייס והטייס המשנה שניצלו בהתרסקות פעלו כהלכה וביצעו נחיתת חירום תקי־נה ב„דקוטה" השכורה של נלסון ולהקתו, ערב ראש השנה האזרחית. הנוסעים ניספו בשריפה. לפי דיווחו של צוות המטוס, קדמה ההתלקחות להתרסקות ואף היתה אחת מסיבותיה. נלסון היה בעבר מכור לקוקאין, התמכרות שהיתה אחת מעי־לות תביעת גירושין נגדו ב־1981.

## מחזירה

בהודעה לעתונות, הודתה ח״כ עדנה סולודר (בתמונה) לח״כ יוסי שריד, המככבים אותה מדי פעם לעולם התקשורת. אולם בעצם „התודה לד״ר". על פנייתו לראש הממשלה שיאסור על סולודר ועל ח״כ דאוס אמיר להצטרף לסיור השני של ועדת הפנים בהר הבית, ועל תמיהתו מדוע ה־תק״ם איננו מונע ממנה את המפשה, החי־דידה היא בפליאה ותמיהה, מה עשו ה־ח״כים של ר״צ ושריד בראשם, באיטו שהובילו את המשלחת להר הבית כאשר ידוע לכל כי הוא וחבריו אינם חברי ו־עדת הפנים. האם לא היתה מטרתם וכו־נתם ביציאה „הפגנה", מקשה סולודר ומ־סיימת בפסוק „מות וחיים ביד לשון". הרעל שמטפטפת לשונו של שריד לבארות מהם שתו רבים וטובים (תנועת הקיבוץ המאוחד לשעבר והתק״ם היום), לא ירעיל את הבאר, אך היא, ככל באר, תחזיר לו את בבואתו הדו־פרצופית: אחד דורש והשני אינו מקיים...

## הנצחה מוקדמת

נשיא רומניה, ניקולאי צ׳אושסקו, (בתמונה) הסובל ממחלת הסרטן, מבטיח את הנצחת שמו: בימים אלה נבנה בבוקרשט רחוב חדש — שדרת נצחון הסוציאליזם — המוביל אל מבנה זכרון, אשר ישמש בבוא הזמן מאוזוליאום לנשיא. כ־12 כנסיות ו־3 בתי כנסת, מהם בעלי ערך היסטורי, הרסו והוקרבו על מזבח הרחוב החדש.

## ראשיתה של עיר

יצחק בן־אהרון (בתמונה) מי שהיה מזכיר ההסתדרות, הגיע לגבורות בימים אלה. הופיע אתמול בפני חברי מועצה ונציגי מפעלים במועצת פועלי חולון כנציג הקרן לתנופה ולצמיחה. הוא סיפר כי לפני כ־50 שנה היה מצב התעסוקה קשה ואז אירגנו מועצת פועלי תל־אביב והסוכנות היהו־דית, קרן לעבודות יזומות, בה הועסקו פועלים אשר הקימו את קרית העבודה כשכונה אשר היום התפתחה והפכה לעיר חולון. בשבת הבא תתקיים נטיעת יער „ראשונים" אשר תפתח את חגיגות יובל ה־50 של העיר חולון. בנטיעה ישתתף ראש העיר פנחס אילון, זקן ראשי הערים בישראל, המשמש בתפקידו 34 שנים.

ע. ב.

## בלי מלח אין תורה

בעוד שבכל הארץ מאמינים ש„אם אין קמח — אין תורה", באילת יודעים ש...אם אין מלח אין תורה, וזאת לאחר שארבעים צעירים וצעירות אילתים קיבלו השבוע מילגות לימודים מטעם קרן המילגות שהו־קים מפעל המלח בעיר על שם משה רנקנר ז״ל.

הקרן — מאפשרת לסטודנטים אילתים לרכוש השכלה גבוהה בתחומים שונים — ולחזור לאילת כדי להשתלב בעיר במקצוע אשר רכשו, ולתרום לה מיכולתם ומכישוריהם.

„חיפה משמשת כחלון ראווה של מדינת ישראל בתחום העבודה, היצירה, התעשיה, כעיר נמל וכעיר מעורבת בה חיים יהודים וערבים בדו־קיום" — כך אמר יו״ר הכנסת שלמה הלל אשר סייר אתמול יום תמים בחיפה כאורחו של ראש העיר אריה גוראל. הלל סייר גם בשכונות הערביות וכובד בספל קפה מסורתי.

**אריאלה ראובני**

בתמונה במרכז: שלמה הלל ולימינו אריה גוראל. צלם: ישראל סאן.

המדור נערך ע״י ורדה צימרמן

## כנס העתונאים היהודים בירושלים

# הרבה אופטימיות לא היתה שם

מאת יעל ארמוני סופרת „דבר" בירושלים

העתונאים ועורכי העתונים שבאו לכנס העתונות היהודית הבין־לאומית שהתקיים השבוע בירושלים הרבו לראיין ולהתראיין. עתונאי יהודי מברזיל ראיין את עמי־תו משוויץ והצרפתי הציב מקרופון לפני האמריקאי. נראה שאנשי תקשורת אוהבים לעבור מדי פעם לצד האחר של המתרס, אולם יותר מתאוות יחסי הציבור, סיפק הכנס הרבה חומר למלא בו את העתונים היהודים ברחבי העולם.

משלושת ימי הדיונים הצטיירה תמונה עגומה למדי של מצב העתונות היהודית בעולם. מיעוט קוראים, מחו־ייבות כלפי הקהילות הממנות, קושי בהשגת עיתונאים ועורכים וקשיים תקציביים. הדור הצעיר מנותק מחיי הקהילה, מתרבותה ולעתים גם מדתה. בים העתונים וכ־תבי העת היוצאים לאור ברחבי העולם. יעדיפו בני ה־20 וה־30 את העתונות הכללית על פני זו היהודית המצו־מצמת. במקרים רבים, ידיעות על נישואין ובריתות בקרב בני הקהילה, מודעות על בתי־מלון כשרים וחנויות כש־רות הרבה תעמולה „חיובית" על ישראל.

**פרספקטיבה רחבה על ישראל דווקא**

מרק קליין, עורך הביטאון היהודי של צפון קליפורניה מודע לקשיים. עם זאת אינו מטיל ספק בחשיבותה של העתונות היהודית.

בלעדיה הוא אומר, יקבלו קוראינו מבט צר ומצומצם מאד על ישראל. מקריאה בעתונות הכללית הם לומדים על דקירות בשער שכם על מהומות בהר־הבית ועל מא־בקים בין הליכוד למערך. אנחנו בעתונים שלנו, יכולים להציג תמונה כללית יותר ולתת פרספקטיבה רחבה יותר על הארץ. קליין היה רוצה לראות עתונות יהודית חפשית יותר משוחררת ממחוייבות רעיונית למגביות ועסקנים. העתון היהודי צריך להיות גורם מחנך. הוא אומר.

קליין מדבר גם על מצוקה באנשי מקצוע. „יש בעיה להשיג עתונאים טובים לעתון יהודי. המשכורות נמוכות התסכול קשה והעבודה רבה במקום כמו ארה״ב מקום, שם יוצאים לאור מדי יום מאות עתונים התחרות קשה".

בשלושת ימי הכנס שאורגן ע״י מחלקת ההסברה של ההסתדרות הציונית הארגון העולמי של עתונאים יהודים ולשכת העתונות הממשלתית שמעו 170 המשתתפים הר־צאות מפי ראש הממשלה, שר החוץ, שר הבטחון ושר החינוך. כן התקיימו דיונים פומביים. המשתתפים נפגשו עם עורכי עתונים בארץ ונכחו בהצגת שירות אלקטרוני להעברת חדשות מישראל באמצעות לשכת העתונות הממ־שלתית. הרבה אופטימיות לא היתה שם. רבים מהנוכחים רצו לשמוע ולהשמיע יותר, אחרים לא הצליחו לגבש פתרונות למצוקה גם בתום הדיונים. אתמול, עם נעילת הכינוס, שוב יצאו העתונאים היהודים לדרך. ללא שינוי מהפכני — עד לכינוס הבא.

# בית־הקברות היהודי בבית־גוברין נתגלה תוך עקיבה אחר שודדי עתיקות

מאת צבי אילן, סופר „דבר"

בית־הקברות הדרומי של בית־גוברין היהודית נתגלה במהלך עקיבה על ידי חוליות פיקוח ל־מניעת שוד של אגף העתיקות. כתובת ותיאורי מנורות שבעת קנים בקברים החצובים מוכיחים בבירור שזה אחד מבתי־הקברות היהודיים של בית־גוברין מסוף ה־מאה הג׳ עד המאה הד׳ לספי־רה.

עד כה נתגלו בבית־גוברין שני בתי־עלמין מימי בית שני ושני בתי־עלמין, מתקופת התלמוד, ש־על־פי ממצאים שונים שיערו ש־הם יהודים, אך זו לראשונה נמצ־או בקברים שנתגלו הוכחות ברו־רות שאלה קברי יהודים.

המערות נסקרו בידי עובדי אגף העתיקות והאגודה לסקר ישראל ד״ר עמוס קלונר, עוזרי דהרי וכ־נען אבני, שמצאו כי שודדי ה־עתיקות, מלבד מעשי השוד, אף פגעו בצורה ברברית בפריטים קד־נים במערות, ומחשש לפגיעה נו־ספת, אין מוסרים את מיקומן ה־מדויק.

**50 מערות קבורה**

בית־הקברות (הנקרופוליס) מכיל 50 מערות־קבורה. שבאחת מהן נמצא משקוף של הפתח הבנוי, עליו מנורת 7 קנים, ומעבריה ה־שמות ביוונית יוסף תמויה, (כ־נראה צורה מיוונית של השם הנ־חומא) וחנן זכריאס. בשמות ה־לו מורגשת השפעה נוצרית, אולי של האוכלוסיה הנוצרית שישבה באותה עת בבית גוברין. במערה אחרת נמצאו על הקירות תבליטי שתי מנורות בעלות חמישה קנים, דומות בצורתן, ולידן לולבים ואת־רוגים. הקברים מרשימים ביפיים, הם מכילים קאמלה (אולמי־תפי־לה) תת־קרקעית, עם עמודים ב־תוכם.

בכמה מהמערות הושארו הסר־קופגים (ארונות קבורה) החצובים עדיין מחוברים בתחתיתם לסלע. זהו כנראה סוג „ארון מחובר ל־קרקע" הנזכר במשנה.

המערות נשדדו בעיקרן בימי־קדם וב־1900 כפי שדיווח החוקר מקאליסטר והביא תוכניות של ש־תיים מהן, בלי שהיה ידוע עד כה שמדובר בבית־קברות יהודי. כיום אלמנטים בו דומים לאלה של בית הקברות של בית־שערים.

## מזג אויר

מעונן חלקית עד בהיר, עם על־יות קלות בטמפרטורות.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 4—13 מעלות, רמת הגולן 5—11, נהריה 10—18, צפת 3—10, חיפה 10—20, טבריה 7—18, נצ־רת 5—14, עפולה 3—19, תל־אביב 7—19, יריחו 9—22, באר שבע 4—20, אילת 8—14 מעלות.

# האש״ל היומי של פעיל תק״ם: 6 ד׳; קיצוצים בתקציבי המוסדות המרכזיים

מאת ארנון מגן, סופר „דבר" לענייני התיישבות

על קיצוצים ניכרים בתקציב המוסדות המרכזיים של התק״ם החליט אתמול מרכז התנועה, ש־התכנס באפעל. התקציב לשנת תשמ״ו יגיע ל־11.1 מיליון דולר, לעומת 8.8 מיליון דולר בתשמ״ה.

בין הקיצוצים ביטול הסובסידיה בשירותים הסוציאליים המרכזיים: מעתה יצטרך חבר הקיבוץ (וב־עצם — קיבוצו) לשלם מחיר מלא בהתאם לעלות, בתחנות לטיפול במשפחה ובילד ובשירותים דו־מים. השקעות התנועה צומצמו מ־2.3 מיליון דולר ל־950,000 דולר וגם סכום זה הוא רובו כמילוי התחייבויות קודמות למימון פרו־יקטים. ארנבי מהיו בנות בניית, הלל גאולבו החדש במרכז הסמי־נריוני אפעל.

חלקה של התק״ם בתקציב ברית התנועה הקיבוצית צומצם מ־450,000 ל־290,000 דולר.

יש גם קיצוצים ב„בשר החי": תקציב האש״ל ליום של פעילי התק״ם צומצם מ־7 ד׳ ל־6 דולר. הפעילים יקנו מעתה בעצמם את משרדיהם בתל־אביב ובמקומות אחרים, בעוד שעד כה נעשה ה־דבר על ידי עבודות שכירות.

לעומת זאת הועלה תקציב ה־סיוע התנועתי להלוואות שנוט־לים הקיבוצים, מקרוב ל־2 מיליון דולר ל־3 מיליון דולר.

משרד התעשיה והמסחר

## מחירים מירביים לקפה, קפה נמס, תה, סוכר

### סוכר

| שם המצרך | המשקל | המחיר בש״ח במכירה לצרכן כולל מע״מ | המחיר בש״ח במכירה לצרכן באזור אילת |
|---|---|---|---|
| סוכר לבן | 1 ק״ג | 0.50 | 0.43 |

### תה

| שם המצרך | המשקל | האריזה | המחיר בש״ח במכירה לצרכן כולל מע״מ | המחיר בש״ח במכירה לצרכן באזור אילת |
|---|---|---|---|---|
| תה „18" | 100 גרם | חבילה | 0.64 | 0.55 |
| תה „36" | 100 גרם | חבילה | 0.66 | 0.56 |
| תה בשקיקים עם סרט „זהב" | 25 שקיקים של 1 גרם | חבילה | 0.67 | 0.57 |
| תה בשקיקים סרט „זהב" | 50 שקיקים של 1.5 גרם | חבילה | 1.55 | 1.31 |
| תה בשקיקים באריזה משפחתית | 200 שקיקים של 1 גרם | חבילה | 5.00 | 4.22 |
| תה „74" | 125 גרם | חבילה | 1.24 | 1.05 |

### קפה

| שם המצרך | האריזה | הכמות | המחיר בש״ח במכירה לצרכן כולל מע״מ | המחיר בש״ח במכירה לצרכן באזור אילת |
|---|---|---|---|---|
| קפה נמס מתוצרת „ליבר" | פחית או צנצנת | 50 גרם | 1.35 | 1.13 |
| קפה נמס „קפה לי" מתוצרת „ליבר" | פחית או צנצנת | 200 גרם | 5.00 | 4.22 |
| קפה נמס ספלנדיד מתוצרת „עלית" | צנצנת | 100 גרם | 2.90 | 2.44 |
| קפה נמס מתוצרת „עלית" | פחית | 50 גרם | 1.40 | 1.19 |
| קפה נמס מתוצרת „עלית" | פחית | 200 גרם | 5.30 | 4.49 |
| קפה נמס מתוצרת „רויאל" | פחית | 50 גרם | 1.35 | 1.13 |
| קפה נמס מתוצרת „רויאל" | פחית | 200 גרם | 5.00 | 4.22 |
| קפה נמס נטול קופאין מסוג „האג" | פחית | 50 גרם | 2.15 | 1.81 |
| קפה נמס נטול קופאין מסוג „האג" | פחית | 200 גרם | 7.35 | 6.21 |
| קפה טורקי מתוצרת „עלית" | חבילה | 100 גרם | 1.30 | 1.10 |
| קפה טורקי „פינג׳אן" | חבילה | 100 גרם | 1.40 | 1.20 |

תחילה 2. תחילתו של צו זה ביום ד׳ בשבט התשמ״ו (17 בינואר 1986)

## ישובים חדשים שהבטיח לוי קיימים ומאוכלסים מכבר

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

שר השיכון דוד לוי הבטיח שלשום בכנס של הליכוד כי בשנה הבאה יוקמו 13 התנחלויות חדשות, אך אלה... כבר קיימות.

בכינוס שנערך במעלה אדומים הכריז דוד לוי כי בשנת 1986 יוקמו, בין היתר, הישובים הבאים: עותניאל, מצודת יהודה (לוי טעה ואמר מצבות יהודה) אל־דוד, מעלה־לבונה, תל־זיפים, עלי, נוה־דניאל, ליבנה, חגי ואלי־סיני.

הידיעה פורסמה אתמול בהארץ והשר גד יעקבי תקף בתגובה את דוד לוי ואמר „בימים אלה לדבר על הש־קעת מיליוני דולרים נוספים בהתנחלויות ביהודה ושומ־רון ועזה, זהו לעג לרש וממשלה אחראית אינה צריכה לאשר החלטה כזאת.

אלם הכרזתו של דוד לוי היא ביצה שכבר נולדה.

כל הישובים שהזכיר לוי קיימים זה שנתיים־שלוש ומת־גוררות בכל אחת בהם בין עשרים לשלושים משפחות.

## צו מיסים חדש בחולון — הארנונה למגורים לא תעלה

מאת סופר „דבר" בחולון

צו המיסים בחולון לשנת הכספים 1986—87 אושר השבוע, בישיבת מועצת העיר. סקר השוואתי של האר־נונה שגובות עיריות ורשויות מקומיות דומות מגלה, כי הארנונה בחולון היא מן הנמוכות ביותר.

לפי צו המיסים החדש, לא תהיה העלאה בגובה האר־נונה הכללית למגורים בעיר, להוציא עידכון עליית המדד הריאלי.

לגבי העסקים, צו המיסים מגלה, כי המיסים יעלו ריאלית בין 5 ל־20 אחוז בלבד.

מועצת העיריה אישרה בישיבתה השבוע מתן הנחה של 15 אחוז לתושבים שישלמו את מיסיהם מראש. יש לציין, כי בשנת הכספים הקודמת שילמו יותר מ־50 אחוז מתושבי העיר חולון את מיסיהם מראש.

כן אישרה מועצת העיריה הנחות במיסים לעולים חד־שים, למשפחות ברוכות ילדים, לנכים, לקשישים ולמ־קבלי קיצבאות.

## אסיר עולם שרבף בברית מילה לבנו

(ע). — שירות בתי־הסוהר ילווה את אסיר ארגון המח־תרת היהודי עוזי שרבף לברית־המילה של בנו, נכד לרב משה ליוינגר מחברון. ברית המילה תיערך ביום ו׳ בשעות הבוקר בבית־הכנסת „אברהם אבינו" בחברון.

מנציבות שירות בתי־הסוהר נמסר, כי עוזי שרבף ייצא בליוויית חמישה סוהרים ביום ו׳ ב־5.30 לפנות־בוקר מכלא תל־מונד לקרית־ארבע. אושרה לעוזי שרבף שהות של 5 שעות מחוץ לכותלי הכלא.

כתב עתיים מציין, כי עוזי שרבף נדון למאסר־עולם עקב מעורבותו ברצח תלמידים במיכללה האיסלמית ב־חברון.

## קרני־לייזר יוכלו להשמיד ערים שלמות בעת מלחמה

לוס אנג׳לס (ע״צ). — קרני הלייזר, המפותחות במס־גרת פרויקט „מלחמת הכוכבים", עשויות לשמש כנשק התקפי, המסוגל להעלות באש עיר שלמה תוך דקות ספורות — כך הכריזו חוקרים אמריקאים.

„מערך הגנה של קרני לייזר, שיהיה בכוחו להשמיד טילים באליסטיים במעופם, יהיה מסוגל להעלות באש את הערים העיקריות של האויב תוך מספר שעות", נאמר במחקר של קבוצת חוקרים מקליפורניה, העובדת בשביל הפנטגון.

התומכים ב„מלחמת הכוכבים" מדגישים, כי נשק לייזר יופעל רק למטרות הגנה, כדי ליירט טילים בחלל. אולם לדברי הפרופסורים אלברט לאטר וארנסט מארטין, שהכינו את המחקר „אפשר יהיה להפעיל את קרני הלייזר בצו־רה שלא תוכננה מראש" על ידי הפנטגון.

הם הוסיפו, כי אפשר יהיה להשתמש בכלי נשק מסוג זה גם נגד ארה״ב, אם יתחלקו עם ברה״מ בטכנולוגיה זאת, כהצעתו של הנשיא רייגן.

# חוה יערי

(סוף מעמוד 1)

בעלה אהוד יערי מסר נגדה עדות במשטרה שהפלילה אותה.

השופט אילת: אני עברתי, בעת שדנתי בבקשה להארכת מעצרה של החשודה, על כל הפרטים ולא מצאתי בין הראיות שהוצגו בפני עדות או עדויות של בעלה. לא על יסוד עדות כזו הארכתי את מעצר החשודה.

עו״ד קפלן: „הגברת באדום" — העצורה השניה כפי שכונתה בעיתונים — צוטטה בעיתונים, מתוך חקירתה, דבר שלא היה ידוע לאדוני השופט...

השופט אילת: ראיתי את הגב־רת, וחי נפשי שלא היה בה שום דבר אדום...

עו״ד קפלן: אני מודעת שבעלה של חוה יערי, אהוד יערי, קפץ הסכים למעצרה של רעייתו בעת הדיון בהארכת מעצרה.

השופט אילת: בעלה אכן קפץ כנשוך־נחש ואמר: אני רוצה להי־יות עורך־דינה ולאחר מכן אמר כי הם מסכימים להארכת מעצרה של החשודה. הוא הסכים למעצרה, כי היה יפוי־כוח שלה אצל עורך־דין בר־שע, ששימש את סניגורה.

בקטע זה של הדיון חזרה עו״ד ד״ר עדנה קפלן על בקשתה של חוה יערי להיבדק במכונת־אמת. השופט אמר כי אין זה מעניינו של בית־המשפט להורות למשטרה איך לחקור. פקד הדאר אמר: „אנו מוכנים לבדוק אותה במכונת־אמת ללא כל קשר לדרישותיה.

עו״ד קפלן: תנאי מעצרה של מרשתי קשים. היא יושבת באבו־כביר בחדר מבודד וללא יכולת לצאת לטיול או לקבל סיגריות ולהתקלח. כל זאת בגלל שאנשי המשטרה טוענים כי היא איימה להתאבד, או אמרה: החיים הם זבל. אני מבקשת לדאוג לתנאי מעצרה.

**„תהיה מקלחת ויהיו סיגריות ועיתונים"**

פקד הדאר: לעצם העניין, העיון החוזר הזה אין לו ביסוס ואין שום סיבה לעיון חוזר. כאשר קי־בלנו 15 יום מהשופט לא היתה עדות של בעלה. כל הבקשה לעיון חוזר היא לפיכך לא־רצינית ואני דורש מהסניגוריה לשלם את הוצ־אות הבאתה של חוה יערי לדיון זה. אני מבקש לדרוש לפיכך לחייב את הסניגוריה בהוצאות.

עו״ד דרור מקרין: ומה באשר לתנאי מעצרה?

פקד הדאר: היא איימה שתשלח יד בנפשה. אם עורכי הדין ה־מכובדים יתחייבו שלא תשלח יד בנפשה, בבקשה.

השופט אילת לעורכי־הדין: אתם בטוחים כי לא תשלח יד בנפשה?

עו״ד קפלן: כל מה שביקשנו הוא טיול יומי ומקלחת.

פקד הדאר: תהיה מקלחת ויהיו סיגריות ועיתונים וטיול יומי גם כן.

בהחלטתו לדחות את בקשת ה־עיון החוזר, אמר השופט בין ה־יתר: „האמת ניתנה להיאמר שה־חומר בו עיינתי ביסודיות רבה היה משכנע ביותר ולכאורה עולה ממנו הוכחה (ההדגשה שלי נ.ר.) שיש בה כדי לבסס היטב את ה־חשד כנגד החשודה".

פניה של חוה יערי הסמיקו. היא הליטה פניה בידיה. בחוזרת עיניה בראש דמעות. היא קמה ו־אמרה: אני לא רצחתי את מלה מלבסקי. באתי ושיתפתי פעולה עם המשטרה. מכוניתי נבדקה ו־שוחררה. אני שוחררתי. לפתע נעצרתי. התעורר בי החשד, כי יש זיקה בין בקשתי לעכב יצי־אתו של בעלי מן הארץ ובין מעצרי". עורכי־הדין עו״ד עדנה קפלן ודרור מקרין היסו אותה והיא הוצאה מאולם בית המשפט מלווה בשוטרים.

מיד לאחר סיום הדיון, הוכנסו בחשאי שני אנשי צוות החקירה הדאר ושגיא לחדרו של השופט. בימים האחרונים נפוצה בבית ה־משפט השמועה, כי „הגברת ב־אדום" — העצורה השניה — הסכימה להיות עדת־תביעה נגד חוה יערי. בפני „הגברת באדום" אמרה חוה יערי, על פי חלק מן ההדלפות שיצאו מן החקירה שלה: אני חיסלתי אותה.

# החלו שיחות פיוס בדרום־תימן אך הקרבות במדינה נמשכים

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

נשיא דרום־תימן עלי נאצר מוחמד פתח אתמול בשיחות פיוס עם ארבעת מנהיגי תנועת המורדים נגד משטרו בתיווכה של ברה"מ.

מקורות דיפלומאטיים מערביים מסרו, כי ראשי המורדים: הנשיא לשעבר עבד אל פתאח איסמעיל, סגן הנשיא עלי ענתר ושני השרים עלי ביידה ועלי שאיע נפגשו עם הנשיא עלי נאצר בשגרירות הסובייטית בעדן. קודם לכך רווחו שמועות, שהארבעה הוצאו להורג ע"י המשטר.

מקורות ערביים מסרו בנוסף לכך, כי אתמול הורכבה ועדה המונה חמישה מדינאים ניטראליים בניסיון להשיג הפסקת אש בין המחנות הניצים בדרום תימן.

למרות זאת, נמשכו אתמול הקרבות בין הכוחות המורדים לבין הכוחות הנאמנים למשטר. הלחימה בין הצדדים אף החריפה לאחר שכוחות המורדים, שבראשם עומד גם שר ההגנה סאלח מוסלית, תוגברו בבני השבטים המתגוררים בפרובינציות הצפוניות והמזרחיות של המדינה.

על פי דיווחים מבירת דרום־תימן, עדן, שולטים עדיין המורדים באיזור הנמל ובנקודות אסטרטגיות נוספות בעיר הבירה. כוחות המורדים נעזרים ביחידות שונות של הצבא, שמרדו נגד המשטר. כתוצאה מהמשך הקרבות נמסר על מחסור חמור בעדן במצרכי מזון, במים ובחשמל. המדינה כולה מנותקת מאז יום ב' מהעולם החיצון ותמונת המצב בשטח איננה ברורה לחלוטין.

ראש ממשלתה של דרום תימן וכן שניים משרי הקבינט דנו אתמול במוסקווה עם אנשי ממשל סובייטיים בהתפתחויות המצב בדרום תימן. יצויין, כי המרד נגד משטרו של הנשיא עלי נאצר מוחמד פרץ בראשית השבוע ובראש המורדים התייצבו ראשי האגף המרכסיסטי הקיצוני במפלגת השלטון. מנהיגים אלה אינם רואים בעין יפה, זה תקופה ממושכת, את מדיניותו הפרגמאטית של הנשיא עלי נאצר, למרות שגם הוא נחשב למרכסיסט ולמנהיג פרו־סובייטי. בשנים האחרונות, מאז עלה לשלטון ב־1980, נקט הנשיא מדיניות של פתיחות כלפי שכנותיה הפרו־מערביות של דרום תימן: סעודיה, תימן הצפונית ועומאן, בניסיון לשקם את כלכלתה הכושלת של המדינה על ידי קבלת סיוע כספי ממדינות אלה וממדינות המערב.

מדיניות זו היתה לצנינים בעיני מתנגדיו של הנשיא ובראשם הנשיא המודח עבד אל פתאח איסמאעיל, ששהה בגלות ממושכת במוסקווה וחזר לאחרונה לדרום תימן בהיתר מצד הנשיא. שר ההגנה הסובייטי הכחיש, שארצו מעורבת במרידה נגד המשטר בדרום־תימן. במוסקווה מסרו דיפלומאטים, כי העובדה שברה"מ מנסה לתווך עתה בין הצדדים היריבים מלמדת על רצונה של מוסקווה להחזיר את היציבות לדרום־תימן שבה יש לסובייטים השפעה צבאית ומדינית חזקה.

# תאצ'ר מכינה קבלת־פנים מפוארת לפרס לשם חיפוי על חילוקי דעות

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — שמעון פרס יהיה ראש הממשלה הישראלי הראשון, שיבקר ביקור רשמי בבריטניה, כאורח הממשלה. וזאת למרות שני ביקוריו של מנחם בגין בבריטניה, שנעשו בהזמנת הקהילה היהודית המקומית.

פרס יהיה גם הראשון בין ראשי ממשלה בארץ, שיתקבל על ידי נציגי המשפחה המלכותית, כשיסעד על שולחנם של צ'ארלס ודיאנה. פרשנים מציינים כי ההזמנה היא פרי יוזמתה של מארגרט תאצ'ר, שיצאה מגדרה לתת לביקור את מלוא היקפו הטקסי. סדר היום של ראש הממשלה „התנפח" תוך כדי תהליך ההכנה והביקור יארך 4 ימים, במקום יומיים המתוכננים.

מקורות בשגרירות מסרו, כי ההיענות להזמנות לקבלת הפנים שיקיים ראש הממשלה בלונדון היא עלתה בהרבה על המצופה. עד כה הודיעו 180 חברי פרלמנט על בואם לאירוע, וזאת בנוסף לחברי הקבינט, שגרירים, שופטים, אנשי הקהילה ונכבדים אחרים.

מלבד הגיבוי הממשלתי, זוכה פרס לפופולריות רבה בבריטניה, בזכות תדמיתו כמנהיג שקול השואף בכנות להשגת פתרון לבעיות האזור. פרס זכה כאן לשבחים רבים על הצלחתו בביטול „חבילת 14 הסעיפים" עם מצרים, ואפילו מערכת „טיימס" הלונדוני, שפרס יהיה אורחה, ואשר איננה ידועה באהדתה לישראל, מצאה לנכון לשבחו במאמר מערכת.

הביקור, שיתחיל בשבוע הקרוב בא מיד לאחר שובו של שר החוץ הבריטי, סיר ג'פרי האו מביקור במדינות המפרץ ובסעודיה, שם נפגש עם המלך פאהד. בלונדון שוהה עתה גם המלך חוסיין, שזוכה להערכה בבריטניה לאחר שהצדיק את סירוב הבריטים לקבל את הנציגים הפלשתינאים מילחם וחורי כשסירבו להצהיר על הכרה בישראל.

למרות אכזבה זו, מקווה עתה תאצ'ר לגבש נוסחה כלשהי שתתקבל גם על ידי ישראל, ואשר תאפשר הוצאת עגלת המו"מ מן הבוץ. פרשנים ישראליים טוענים כי תאצ'ר תנסה לבחון את מהלך השיחות לבדיקת האפשרויות לחיזוק מעמדו של חוסיין, כך שיוכל לפתוח בהליכים המדיניים.

לגבי השיחות עצמן, מזכירים משקיפים כי תאצ'ר ידועה באי־שיתוף הדעות והיא נוטה להיהפך במהלך דיונים ל„מטיפה בשער". ההערכה היא, שעל פרס יהיה לעמול קשה „לגייס את מלוא משאביו, כדי להשיג את האוזן של תאצ'ר לעמדותיו.

בין בריטניה וישראל עומדות כמה בעיות בילטרליות: בעיית החרם הערבי, בעיית מכירת נפט בריטי מהים הצפוני לישראל, ובעיית אמבארגו הנשק על ישראל, מלבד בעיות הסדר המצב במזה"ת, שיועלו בוודאי במהלך השיחות.

בתשובה לשאלה בפרלמנט, מסר לאחרונה טימותי רנטון, השר הממונה על המזרח התיכון, כי בעת ביקורו בישראל, הוא לא דן בבעיות אלה. משמעות הדבר היא שבריטניה איננה מתכוונת לשנות מעמדותיה בנושאים אלה, וזאת למרות שכמה מקורות טענו לאחרונה, כי משרד החוץ הבריטי הכין ניירות רקע, שבהם נדונה אפשרות ביטול אמבארגו הנשק.

# הצעה רוסית לחיסול הנשק הגרעיני ואשינגטון מקדמת בברכה ההצעה

וינה (סוכנויות הידיעות) — משלחות ארה"ב וברה"מ חידשו אמש את המו"מ על הגבלת הנשק הגרעיני וזאת לאחר עשרה שבועות של הפסקה ולאחר ההצעה החדשה של ברה"מ לחסל את הנשק הגרעיני עד שנת 2000.

ארה"ב הודיעה אתמול, כי היא לא תצטרף למורטוריום על ניסוי נשק גרעיני, שהציעה ברה"מ. אולם הנשיא רייגן אמר כי הוא „מכיר תודה" לקרמלין על ההצעה החדשה.

המשלחת הסובייטית הציגה אתמול במפורט את ההצעה הסובייטית לפירוק הנשק הגרעיני בשלושה שלבים. בטווח הקרוב התחייב הקרמלין להאריך את המורטוריום על ניסויים גרעיניים, שהיה אמור לפוג בתחילת השנה, בשלושה חודשים נוספים.

ראש המשלחת האמריקאית לשיחות וינה מקס קמפלמן אמר, כי ארצו רוצה להגיע „בהקדם" להסדר עם הסובייטים, אולם הדרישה הסובייטית לביטול תוכנית „מלחמת הכוכבים" איננה קבילה על האמריקאים.

שר ההגנה האמריקאי קספר ויינברגר אמר, כי הוא „מודאג מאד" מהזיקה בין ביטול תכנית „מלחמת הכוכבים" לבין ביטול כללי של הנשק הגרעיני. עם זאת, אמר ויינברגר, שיש בהצעה החדשה נקודות חיוביות, שיסייעו בהשגת צמצום מאגרי הנשק ב־50 אחוז, כפי שסוכם בפסגת ז'נווה בין רייגן לגורבאצ'וב.

גם הנשיא רייגן אמר, שההצעה החדשה „שונה מכל מה שהוכרז עד כה". עם זאת, הוא הזכיר כי לפני שנתיים הציע גם הוא לבטל כליל את הנשק הגרעיני.

מקורות בנאט"ו הביעו דאגה נוכח ההצעה הסובייטית. המקורות טענו, כי עם הוצאת הנשק הגרעיני מאירופה, תישאר אירופה המערבית בחסדי הסובייטים, שלהם נשק קונבנציונלי ברמה גבוהה הרבה יותר.

# הופעלה המערכת הסולרית הגדולה בעולם תוצרת ישראל

מאת משה גבע

המערכת הסולארית הגדולה ביותר בעולם החלה לפעול השבוע בדרום קליפורניה. המערכת, הקרויה „סגס־2", תוכננה ויוצרה על־ידי החברה הירושלמית „לוז תעשיות" במשך שנה אחת ובמחיר 95 מיליון דולאר. המערכת מייצרת 30 מגוואט חשמל עבור חברת החשמל „אדיסון דרום־קליפורניה".

„לוז תעשיות" בנתה כבר לפני שנה עבור החברה האמריקאית מערכת סולארית דומה הקרויה „סגס־1" המספקת 13.8 מגוואט חשמל. יחד מספקות שתי המערכות חשמל המספיק לצרכנות של 10,000 בתי־אב. תוך שנתיים תבנה „לוז" עבור החברה האמריקאית חמש מערכות נוספות במחיר של 100 מיליון דולאר כל אחת.

בימים אלה מנהלת „לוז" עם משרד האנרגיה ועם חברת החשמל מו"מ בדבר בניית מערכת סולרית דומה באילת במחיר של כ־65 מיליון דולאר. כמו כן עוסקת החברה למכור בימים אלה את מערכותיה להודו ולרפובליקה הדומיניקנית.

„לוז", שהוקמה לפני 6 שנים, גדלה השנה מצוות עובדים של 100 עובדים לכ־300 — כאשר רובם מועסקים בנושאי מחקר ופיתוח של המערכות הסולאריות.

בעלי המניות העיקריים של החברה הם יהודים מארה"ב ומשפחת ברונפמן מקנדה.


חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי ירושלים
הודעה בדבר אישור
שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים החליטה, באישור שר הפנים לאשר שינוי תכנית מתאר מקומית הנקראת: תכנית מס' 3397, שינוי תכנית מתאר מקומית ושינוי מס' 1/83 לתכנית מפורטת מספר 1282.
ואלה השטחים הכלולים בתכנית:
א. ירושלים, בית וגן, רח' הזיד"א 8, גוש 30166, חלקות: 251, 232, 233, 234.
ב. השטח נמצא בין קואורדינטות אורך 167460–167410, ובין קואורדינטות רוחב 130785–130710.
ג. הכל עפ"י הגבולות המסומנים בתשריט בקו כחול.
עיקרי הוראות התכנית:
א. שינוי יעוד שטח מאזור מגורים 1 לשטח מוסד - פנימיה לישיבת „בתיב מאיר".
ב. הגדלת אחוזי הבניה מ־75% ל־94%.
ג. קביעת בינוי ופתוח בשטח בהתאם לנספחי הבינוי.
ד. איחוד וחלוקה מחדש.
הודעה על הפקדת השינוי האמור, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3193 מיום 3.5.85 עמ' 2174. השינוי האמור, בצורה שאישרה הועדה המחוזית ביחד עם התשריט המצורף אליו נמצא במשרדי הועדה המחוזית האמורה, וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים וכל המעוניין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
במגדל העיר, רח' הלל 23 ירושלים / בוועדה המקומית מטה יהודה, רח' רש"י 113 ירושלים / בוועדה המקומית בית שמש, בנין המועצה בית שמש.
ר. לוי
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז ירושלים
29 בדצמבר 1985
י"ז בטבת תשמ"ו


זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע: ה' בשבט תשמ"ו
פרשת בא

| | |
|---|---|
| ערש"ש | |
| ירושלים | 4.22 |
| תל־אביב | 4.40 |
| חיפה | 4.30 |
| מוצ"ש | |
| ירושלים | 5.38 |
| תל־אביב | 5.35 |
| חיפה | 5.38 |


טבע
טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.
TEVA


בתי מרקחת

יום ו'
תל־אביב
בריאות — המלך ג'ורג' 28 — טל. 283731.
בבלי — דיזנגוף 174 — 222386.
ירושלים
מרפאת רוממה — המ"ג 28 — טל. 523191.
חיפה
מזור — המגינים 524113,97.
פתח־תקוה
פישמן — חפץ חיים 6 910541.
בני־ברק–רמת־גן
חן — ז'בוטינסקי 99 רמת־גן, — 7514434.
בת־ים–חולון
קופת חולים — עין יעקב 4 חולון 884854.
אהרון — הופיין 52 חולון טל. 889153.

שבת
תל־אביב
יהודה המכבי — יהודה המכבי 42 — 455198.
ארלוזורוב — ארלוזורוב 76, — 230746.
יהודה המכבי — יהודה המכבי 42 — 455198 — מוצ"ש.
ארלוזורוב — ארלוזורוב 76 טל. 230746 — מוצ"ש.
ירושלים
הר הזיתים — הר הזיתים 287480.
בקור חולים — שטראוס 5 טל. 223141 — מוצ"ש.
חיפה
בלפור — מסדה 1, 662289.

פתח־תקוה
סופרפארם — שפירא 43 909030.
בני־ברק–רמת־גן
רשי — רש"י 13 רמת־גן 790971.
בת־ים–חולון
בלפור — בלפור 90 בת־ים טל. 583448.
ד"ר חורי — סוקולוב 70 חולון — 842433.

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ - טלפונים 03-433300, 03-433500.
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 תל־אביב - 03-284649 בימים א'–ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערבי חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים - בין 15.00 עד 21.00.
חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ב' - 04-523566 יום יום כולל ערבי שבתות וחגים מ־20.00 עד 3.00.


מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

| | | |
|---|---|---|
| אוסלו | 01־—01־ | מעונן |
| אמסטרדם | 8—8 | גשום |
| ב. איירס | 19—28 | בהיר |
| הלסינקי | 8־—6־ | שלג |
| הונג קונג | 14—21 | בהיר |
| וינה | 4—6 | בהיר |
| ז'נבה | 3—9 | גשום |
| טוקיו | 4—11 | בהיר |
| טורונטו | 17־—18־ | שלג |
| יוהנסבורג | 17—29 | בהיר |
| לונדון | 7—7 | גשום |
| ליסבון | 7—14 | בהיר |
| מדריד | 2—10 | מעונן |
| מונטריאול | 25־—18־ | מעונן |
| ניו־יורק | 9־—6־ | בהיר |
| סאו פאולו | 2—28 | מעונן |
| פאריס | 6—10 | מעונן |
| פרנקפורט | 4—10 | גשום |
| ציריך | 6—8 | מעונן |
| ר. דה־ז'נרו | 12—35 | מעונן |
| שטוקהולם | 5־—2־ | מעונן |
| שיקאגו | 9־—3־ | בהיר |

swissair



אלמקס
לכל המשפחה!

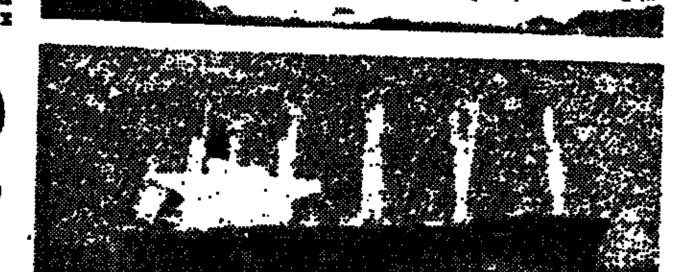
מהלך ההשתלטות על אניית־הסחר האמריקאית „הנשיא טיילור" במימי מפרץ עומאן בידי חיל־הים האיראני. בתמונה העליונה כוח־קומנדו ובתחתונה — הספינה האמריקאית

# כלכלן סובייטי: אין אבטלה תחת סוציאליזם

מוסקווה (רויטר). — כלכלן סובייטי דחה אתמול את ההשערות, שהועלו במערב כאילו הכנסת טכנולוגיה חדשה בברה"מ עלולה להביא לאבטלה של מיליוני פועלים סובייטיים.

פרופסור ולאדימיר קוסוק, אמר בראיון לסוכנות „טאס", כי פועלים שיימצאו בלתי נחוצים, יעברו הכשרה לתפקידים חדשים ובתקופת ההמתנה יקבלו משכורות ומענקים.

הכלכלן הסובייטי טען במאמר לפני כשבוע כי בסביבות 13—19 מיליון פועלים סובייטים יאבדו את מקומות עבודתם בתעשיה עד סוף המאה, אם תושגנה המטרות של הגדלת היצור, שנקבעו בתוכנית המפלגה לשנת ה־2000. דברים אלה גרמו למשקיפים במערב להעריך, כי ברה"מ ניצבת בפני בעיית אבטלה חמורה, משום שהיא מנסה לייעל את הייצור על ידי הכנסת טכנולוגיות חדשות.

# יהודי הולנד חוששים מפני עריכת מפקד

אמסטרדם (רויטר). — ארגון סעד יהודי־הולנדי החליט אתמול, שלא לערוך מפקד של הנזקקים היהודים במדינה, לאחר מחאות כי מפקד דומה נערך בטרם שולחו היהודים למחנות ההשמדה הנאציים.

המרכז היהודי לשירותים סוציאליים הודיע, כי הוא נכנע לבקשותיהם הנרגשות של יהודי הולנד. אולם הסביר שכוונתו היתה לשפר את תכנון העזרה לנזקקים.

מאות יהודים מחו נגד התוכנית. „אנו שומעים על המפקד ונזכרים ברישומים, שהוליכו למחנות ההשמדה הנאציים", אמר דובר האגודה היהודית הדתית ההולנדית.

# אב יפאני התאבד עם ילדיו באוקיאנוס

מאת שפרה הורן, סופרת „דבר" ביפאן

טוקיו (מיוחד ל„דבר"). — אב יפאני, שהחליט לשים קץ לחייו, נהג את מכוניתו ובה שלושת ילדיו לתוך מימי האוקיאנוס.

גופתו של הידנורי קאמו בן ה־34 נמצאה צפה על פני המים ומאוחר יותר מצאו צוללנים על קרקעית הים מכונית קטנה, ובה גופותיהם של שני בניו התאומים ובתו הפעוטה בת השליש.

בבית אמו של הידנורי נמצא פתק, שהופנה לאשתו לשעבר ובו כתב לה, כי הוא מודה לה על עשר השנים האחרונות ומצטער כי היה לה לטורח. המתאבד הוסיף בהערה, כי הוא עומד לקחת את מכוניתו.

מחקירת המשטרה מתברר, שיום קודם לכן ביקר הידנורי את אשתו לשעבר והתחנן, כי תיקח את שלושת הילדים תחת חסותה. לאחר שסירבה, נסע עם הילדים לים וביצע את ההתאבדות. המשטרה מעריכה, כי חשש שלא יצליח לכלכל את ילדיו.


חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי ירושלים
הודעה בדבר הפקדת
שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה–1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים, הופקד ביחד עם תשריט המצורף אליו, שינוי לתכנית מתאר מקומית הנקרא: תכנית מס' 1833 א' שינוי מס' 1/85 לתכנית מס' 1833.
ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית:
ירושלים, שכ' נוה שאנן גוש 30146 חלקות: 66, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 75, 78, 79 חלקי חלקות: 62, 63, 64, 65, 70, 71, 76, 77, 254.
הכל עפ"י הגבולות המסומנים בתשריט בקו כחול.
עיקרי הוראות התכנית:
שינוי יעוד שטח משטח לבנין ציבורי לשטח למוסד.
כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל המעונין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך עפ"י סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חדשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה. (מגדל העיר, רח' הלל 23, ירושלים / מטה יהודה, רח' רש"י 113, ירושלים / בית שמש, בנין המועצה, בית שמש).
ר. לוי
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז ירושלים
כ' טבת תשמ"ו
1 בינואר 1986



פינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל
14.1.86
*** השבוע
התרומה הגבוהה
מעזבונו של ד"ר בנימין רוזנפלד ז"ל
10,476.6 שקלים חדשים
התרומה המרגשת
שירי (קרמר) ועמי רגב
חוות הנוער הציוני ירושלים,
לרגל יום נישואיהם,
למען תהיה שמחתם שלמה
45 שקלים חדשים
התרומה הצעירה
תלמידי בית־ספר אוסישקין,
כפר־סבא
630 שקלים חדשים
היום יותר מתמיד - תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 64754



נהג!
עשה את המינמום
למען אלה
העושים את
המכסימום.
תן טרמפ לחייל!


# כוויית עשויה לרכוש נשק סובייטי מתקדם

כוויית (סוכנויות הידיעות). — ברה"מ עשויה לחתום עסקת נשק עם כוויית — כך נמסר אתמול בתום ביקור בן שישה ימים של משלחת צבאית סובייטית בכוויית.

סגן ההגנה הסובייטי הגנראל ולאדימיר גובורוב, שעמד בראש המשלחת, הגדיר את שיחותיו עם שר ההגנה הכווייתי כ„מוצלחות מאד ואף מצויינות". השיחות נסבו על הגברת שיתוף הפעולה הצבאי בין שתי המדינות.

מקורות ממשלתיים בכוויית אמרו, כי כוויית מתכוונת, בין השאר, לרכוש נשק סובייטי מתקדם. לפני כשנה נחתמה עסקת נשק בין ברה"מ וכוויית, אולם מעולם לא נמסר אילו כלי נשק נמכרו ובאיזה סכום. לפי ידיעות בעתונות, היה מדובר בעסקה בשווי של 300 מיליון דולאר.

גובורוב, שהיה מלווה במשלחת צבאית רמת־דרג, נכח באימונים של צבא כוויית. במהלך האימונים הופעלו טילי קרקע־קרקע סובייטיים מדגם „לונה". לאחר מכן נשאל גובורוב, אם ברה"מ תספק לכוויית נשק מתוחכם מזה. ענה „הכל אפשרי".

לדברי עיתון באבו־דאבי מדובר בעסקת נשק בשווי כולל של 228 מיליון דולאר, שתכלול טילי סאם־7 סאם־8 וציוד אחר. כוויית פנתה לברה"מ לאחר, שממשל רייגן סירב לבקשתה לרכוש טילי כתף מדגם „סטינגר".

# פלנר קיבל מכתבי־תמיכה על ביטויים אנטישמיים

מאת זאב סמרומינסקי, סופר „דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל„דבר") — הרמן פלנר חבר הבונדסטאג הגרמני - דובר המפלגה הנוצרית־סוציאלית לענייני פנים התנצל אתמול בפרלמנט הגרמני על הערתו האנטישמית. פלנר אמר כזכור, כי היהודים מבקשים רשות־דיבור, כשנשמע צליל של כסף בקופה הגרמנית. הוא התייחס בכך לדרישה היהודית לפיצויים לעובדי־כפייה יהודיים בעת מלחמת העולם השניה.

לאחר שהופעל עליו לחץ כבד, בעיקר על ידי הקהילה היהודית בגרמניה והמפלגה הסוציאל־דמוקרטית, אמר אתמול פלנר מעל דוכן הבונדסטאג: „אני מצטער על הערות אלה וחוזר בי מהן באופן מלא ומתנצל בפני הנוגעים בדבר. כל גישה אנטישמית זרה לי". פלנר שוחח אתמול גם עם יו"ר הוועד המרכזי של היהודים בגרמניה ורנר נחמן.

מקורות בבונדסטאג אמרו לסופר „דבר", שלפי המידע המוצג בפרלמנט הגרמני, קיבל פלנר מספר רב של מכתבים מתושבי גרמניה, ורובם ככולם הביעו תמיכה בדבריו בגנות היהודים. יצויין, כי גם המפלגה הסוציאל־דמוקרטית פרסמה מכתבים אנטישמיים, שקיבל באותו נושא יו"ר הקהילה היהודית של ברלין, היינץ גלינסקי.

משקיפים פוליטיים מהמחנה הנוצרי והסוציאל־דמוקרטי כאחד העריכו שהפופולריות של פלנר עלה עקב עמדתו ה„תקיפה" לגבי היהודים.

גורמים בסיעה הסוציאל־דמוקרטית בבונדסטאג אמרו שהנהגת המפלגה החליטה להרים את קולה נגד פלנר למרות שידוע לה כי נושא זה אינו פופולארי בקרב הבוחרים בגרמניה. המקורות גילו שבסיעה היו גם קולות שייעצו „לשמור על פרופיל נמוך" בנושא זה.

נציג מפלגת ה„ירוקים" קרא אתמול לפלנר להתפטר מהבונדסטאג. הבונדסטאג דן אתמול בהצעת הירוקים למתן פיצוי ממשלת גרמניה לכל קרבנות הנאצים, שטרם זכו לפיצוי. הנושא הועבר לוועדה, אך אחד ממגישי ההצעה אמר שספק אם החלטה חיובית בנושא תתקבל בקרוב.

# ברה"מ לוטשת עיניים לעבר מימי גרינלנד

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — השר הממונה על התעשיה והיצוא בממשלת גרינלד, לארס אמיל יוהאנסן נפגש לאחרונה עם גורמים סובייטיים. כדי לדון במתן זכויות דיג לסובייטים במימיה של גרינלנד — מדווחים מקורות בלונדון. הפגישה הראשונה בנושא התקיימה בקובה, שם התקיים מפגש של ארגון מדינות הדיג בחצי הכדור הצפוני. הפגישה השניה בנושא, מדווחים המקורות, התקיימה לאחרונה בלנינגרד.

הפגישות יצאו לאור כששר החוץ הדני אופה אלמן ינסן הביע לאחרונה את התנגדות ממשלתו להסכם. גרינלד היא חלק מן הממלכה הדנית הזכאית לממשל פנימי עצמאי ואילו ענייני החוץ שלה מנוהלים בידי משרד החוץ הדני.

לאחר פרסום המגעים עם הסובייטים, הודיע ינסן על פרישתו מן המועצה האקזקוטיבית — השם הרשמי של הממשלה בגרינלנד, אולם יו"ר המועצה, יונתן מוטפלד, הכחיש שאין קשר בין הפרישה לבין המו"מ עם ברה"מ.

דנמרק מנסה בכל מחיר למנוע חדירה סובייטית לגרינלד, בשל חשיבותה האסטרטגית הרבה למערב. בגרינלד ממוקמים בסיסים רבים ותחנות מעקב טילים, החיוניים להגנת ארה"ב וקנדה.

דנמרק אף סירבה לבקשה קובנית להקים קונסוליה בעיר בירת האי, בנימוק שבמקרה זה לא תוכל לסרב לבקשה סובייטית דומה.

# עובדי־הכפייה הצוענים דורשים פיצויים מגרמניה

מאת זאב סמרומינסקי

הצוענים בגרמניה תובעים פיצוי לעובדי־הכפיה הצוענים במלחמת העולם השניה, בדומה לפיצויים שהתעשיה הגרמנית שילמה לעובדי־כפייה יהודים.

יו"ר הוועד המרכזי של הצוענים הגרמניים רומני רוזה אמר לעיתון הגרמני פרנקפורטר רונדשאו, כי ארגונו דורש גם מממשלת גרמניה קצבאות מכליות לצוענים קורבנות הנאצים. הצוענים ביקשו להיפגש בנושא זה עם שר הכספים גרהרד שטולטנברג, אולם זה סירב לקבלם.

רוזה הזכיר כי לצוענים הותר להגיש בקשות פיצויים רק החל מ־1964, משום שעד אז לא זכו להכרה חוקית כקורבנות של רדיפות גזעניות על ידי הנאצים. עד אז, טענו השלטונות ובית־המשפט הפדראלי כי הצוענים נרדפו לפני 1943, לא מסיבות גזעניות, אלא כ„מרגלים, טפילים ופושעים".

ממשלת גרמניה מעריכה כי כחצי מיליון צוענים נרצחו בידי הנאצים, במהלך מלחמת העולם השניה. כוחות הכיבוש הגרמניים עצרו את הצוענים בכל רחבי אירופה והביאו אותם למחנות הריכוז ולאתרי־השמדה אחרים.

בתוך כך מסר „ניו־יורק טיימס" מוואשינגטון, כי נציגי ארגוני הצוענים בארה"ב יצורפו למועצת המנהלים של אנדרטת השואה המוקמת בבירה האמריקאית.

הצוענים האמריקאים, המונים למעלה מרבע מיליון איש, מחו על כך שלא ניתן להם ייצוג בקרב 65 חברי המועצה, האמורה להנציח את קרבנות השואה. יו"ר המועצה אלי ויזל תומך בבקשתם של הצוענים לתיקון העוול.

# שגריר ארה"ב בתימן מכחיש פגיעות ביהודים

מאת נח זבולוני סופר „דבר"

שגריר ארה"ב בתימן הפריך את השמועות הנפוצות לאחרונה, כי השלטונות מתנכלים ליהודים המתגוררים בצפון תימן ולפי דבריו אין כל אמת בפרסומים על התנכלויות ליהודים או מעשי רצח — על כך מוסר השבועון היהודי „ערב שבת" בגליונו המופיע היום.

ויליאם א. ראגף שגריר ארה"ב בתימן דיווח לאחרונה ל„סטייט דיפרטמנט" על מגעיו ושיחותיו עם היהודים המתגוררים בתימן, בעת סיורו בריכוזים יהודיים כמו הערים: סעאדה וטלה. הסיורים נעשו לפי הוראות הממשלה בוואשינגטון.

יהודי המקום הפריכו את השמועות והפרסומים על מעצרם של יהודים בתימן, שנעשו מיד לאחר פרסומים על מבצע העליה האחרון של יהודים מתימן לישראל.

ראגף נפגש עם יהודי, שהציג את עצמו כאחד מהאחים בן יוסף שלגביהם סופר כי נעצרו. היהודי אמר, כי אחיו לא נעצר, אלא משום עברו לגור בעיר אחרת. מכאן נבעו השמועות על מעצרם.

השגריר נפגש גם עם פקידים בכירים במשרד החוץ התימני ונאמר לו, כי לא חל כל איסור על יבוא ספרי קודש ותפילה מחו"ל ותיירים הבאים לתימן עם אשרות כניסה חוקיות רשאים להיפגש עם היהודים בכל עת ובכל זמן.

בדו"ח הרשמי של השגריר נאמר, כי לפי התרשמותו ולאור שיחותיו עם היהודים בתימן, נוכח לדעת שהם חיים בשלווה ואין הידיעות על התנכלות להם משוללות יסוד.

# הצלחות למורדי אריתריאה

פאריס (ע"צ, צ'ר). — דובר של החזית העממית לשחרור אריתריאה הכריז אתמול בפאריס, כי ארגונו השמיד השבוע 40 מטוסים צבאיים אתיופיים בבסיסים באריתריאה בפעולת קומנדו לילית.

הדובר סיפר, כי הקומנדו חדר דרך מערך ההגנה שמסביב לנמל התעופה של אסמרה, בירת אריתריאה, השמיד את המטוסים וכן מאגרי דלק ותחמושת. לדבריו, השמידו המורדים כרבע מכלל מטוסי הקרב של חיל האויר של אתיופיה, המוצבים בעיר הבירה.


לצבי ארזי
ברכותי הלבביות
עם הופעת ספרך הראשון
„לטווס מאה עיניים"
בהוצאת צ'ריקובר מוציאים לאור בע"מ
אחולי יצירה פוריה בעתיד.
צביה רבאון

# דולצין יפעל למנוע השכרת „בנייני האומה" לכינוס „כך"

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

יושב ראש ההנהלה הציונית אריה דולצין יפעל הבוקר לבטל השכרת אולם „בנייני האומה" לוועידת תנועת „כך" של ח"כ מאיר כהנא. „אני נגד זה שוועידת תנועת „כך" תתקיים בבנייני האומה", אמר אתמול דולצין ל„דבר". „בנייני האומה הם רכוש המוסדות היהודיים, והנהלת הבניין אישרה את השכרת המקום לכהנא.

ח"כ יאיר צבן ממפ"ם, תנועת „אזרחים נגד גזענות" ונציג מפ"ם בהנהלה הציונית אברהם שנקר פנו אתמול לדולצין בבקשה להורות מיד להנהלת „בנייני האומה" לחזור בה מהחלטתה זאת.

מנהל „בנייני האומה" יעקב שרצקי אישר אתמול ל„דבר", כי הורה להיענות לפנייתו של כהנא לאפשר את קיום ועידתה של תנועת „כך" ב„בנייני האומה". לדבריו, אין הוא יכול לסרב לתנועה ציבורית לקיים ועידתה במקום.

שרצקי אמר, כי התנה את קיום הוועידה בהבאת אישור בכתב מהמשטרה. „אנחנו נשכיר להם את האולם, והם יביאו את השוטרים", הטעים שרצקי.

לדבריו, הנהלת „בנייני האומה" נוהגת להשכיר את האולם „אפילו לכנסים של נוצרים" ולכן אין עילה לסרב לתנועת „כך". יו"ר מועצת המנהלים של „בנייני האומה" יצחק בראון אמר אתמול, כי לא ידוע לו דבר על ההשכרה.

דובר „אזרחים נגד גזענות" אמר אתמול, כי „זוהי בושה למדינת ישראל וסטירת לחי לעם היהודי כולו שמפלגה הנושאת אופי גזעני תקבל מהסוכנות היהודית את בנייני האומה". תנועת „אזרחים נגד גזענות" פונה בדרישה לאריה דולצין ולחברי הנהלת הסוכנות לבטל את החלטתם לאלתר.

**לא בידיעת דולצין**

ח"כ מאיר צבן ואברהם שנקר ממפ"ם אמרו, כי אין הם מעלים על הדעת שההשכרה נעשתה בידיעת דולצין. ח"כ צבן הוסיף, כי כינוס של תנועה גזענית כמו „כך" במבנה השייך להנהלה הציונית יוצק דלק על להבת שונאי ציון, המנסים להכפיש את הציונות כגזענות.

# הוזרמו 21 מיליון דולר לרשויות ערביות ודרוזיות ולערי־פיתוח

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

משרד הפנים הזרים אתמול סכום של 21 מיליון דולר לרשויות המקומיות הערביות והדרוזיות ולאזורי הפיתוח, בעקבות האישור שנתנה שלשום ועדת הפנים של הכנסת להקצבות אלה.

אתמול הועברה רשימת ההקצבות לאוצר, לשם זיכוי הרשויות. הרשויות הערביות יקבלו, לפי ההסכם, 4 מיליון דולר, הרשויות הדרוזיות יקבלו שני מיליון דולר, ערי הפיתוח יקבלו 9 מיליון דולר ואילו יתרת הסכום תחולק לישובים קטנים וחלשים.

במקביל להזרמה, דורש משרד הפנים מן הרשויות האמורות להגיש דו"ח כספי לשנת 1984 ותקציב מאוזן לשנת 1985. הרשויות הערביות תידרשנה להגיש למשרד הפנים תוכנית מלאה להגברת ההכנסות העצמיות, באמצעות העמקת הגבייה.

יצויין, כי ברשויות הערביות נרשם גרעון של שבעה מיליון דולר. הממשלה תשתתף בכיסוי הגרעון ב־4 מיליון דולר, ואילו את שלושת המיליונים הנותרים יצטרכו הרשויות לכסות בעצמן.

מנכ"ל משרד הפנים חיים קוברסקי הנחה אתמול את הממונים על המחוזות במשרד הפנים לא לפעול לאכיפת חוק תכנון ובנייה ברשויות המקומיות הערביות עד לתום עבודתה של ועדה מיוחדת שנתמנתה במשרד הפנים. ועדה זאת שהוקמה על דעת ראש הממשלה ושר הפנים, בודקת את כל עבירות הבנייה במגזר הערבי.

עם זאת הבהיר קוברסקי, כי יש לנקוט צעדים תקיפים לאכיפת חוקי תכנון ובנייה לגבי כל בנייה חדשה המנוגדת לחוק. קוברסקי הבהיר, כי ועדה מיוחדת, בראשות סמנכ"ל המשרד יעקב פרקוביץ, תסיים את עבודתה בקרוב, וכי במשך תקופת עבודת הוועדה יש להשהות של ביצוע פסק דין בכל הנוגע להריסות בנייה במגזר הערבי.

קוברסקי אמר עוד, כי כל בנייה בלתי חוקית חדשה במגזר הערבי „תיתקל ביד אוכפת תקיפה".

# נחמקין מקווה שהסיוע הממשלתי יקל במשהו על המשבר בחקלאות

## מתרעם על האוצר על סירובו לסייע לחקלאות בעונה בוערת

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר"

שר החקלאות אריק נחמקין, שהיה אתמול אורחה של המועצה האזורית הגליל התחתון, מסר לראשונה לפרסום את החלוקה הפנימית לפי מגזרים ואזורים של הסיוע בסך 90 מיליון הדולר שעליו החליטה הממשלה בזמנה.

השר נחמקין הביע תרעומת קשה על העיכובים הרבים שגרם שר־האוצר בהגשת הסיוע ואמר, כי החקלאים שילמו מאז ההחלטה ריבית השווה כמעט עם הסכומים שיועמדו עתה לרשותם לשם פרעון חובותיהם.

החובות הרובצים על החקלאים השנה, מסר נחמקין, ייפרשו לשש עד 10 שנים, בתנאי שהריבית עליהם תועמד על שמונה אחוזים ריאלית לכל היותר.

השר מסר, ש־60 מתוך 90 מיליוני הדולר יינתנו לישובים ברמת הגולן, בגבול עם לבנון, בבקעה ובערבה. וכן למשקים של ארגון הקניות של „האיחוד החקלאי", שהגיע לכדי פשיטת רגל.

מתוך 60 מיליון דולר אלה, יינתנו 38 מיליון לחקלאות המשק המשפחתי ו־22 מיליון דולר לתנועות הקיבוציות. 30 המיליון דולר הנותרים יחולקו שווה בשווה בין התנועות הקיבוציות ותנועת המושבים בכל רחבי הארץ.

השר נחמקין מסר עוד, שהושג סיכום עם הסוכנות היהודית, לפיו תעמיד הסוכנות לרשות הישובים הצעירים שבטיפול המחלקה להתיישבות סך של 50 מיליון דולר וכן תסבסד הסוכנות במשך שתי שנות תקציב 20 מיליון דולר את הריבית המוטלת על הישובים הצעירים שבטיפולה.

לדעת שר החקלאות, יש בסכומים אלה כדי להביא הקלה מסויימת על חלק מהמגזר החקלאי בארץ, השקוע במשבר.

**השוק כשטוף — האוצר — בולם**

שר החקלאות אמר עוד, כי זאת הפעם הראשונה מזה שש או שבע שנים, שהשוק האירופי משווע לתוצרת ישראלית והתרעם על כך שמשרד האוצר מסרב לסייע לחקלאות להגדיל את השטחים ואת הגידולים של התוצרת המבוקשת באירופה, במיוחד עתה, לקראת הצטרפות ספרד ופורטוגל לשוק האירופי המשותף.

שר החקלאות הודיע, שמשרדו מתכוון להתמקד בשנים הקרובות בעיקר במימוש פרויקטים גדולים: מוביל מי־הביוב למרכז לנגב, מניעת נסיגת החקלאות בערבה, וכן בביצוע פרוייקט מפעל המים של הגליל התחתון.

כן יצטרך משרד החקלאות להוסיף יחידת שאיבה נוספת בכנרת, לאור ששתיים מתוך שלוש היחידות הפועלות שם כיום כבר עברו את אורך החיים המקוריים שלהן. יחידה זאת, אמר שר החקלאות, שלהקמתה מתנגד האוצר, תעלה כ־15 מיליון דולר.

# גור לאחיות: „במערכת הבריאות אין נטישות"

## בעוד כחודש יוחלט אם יהיו בארץ השתלות כבד

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

בקריאה לארגון האחיות להימנע משביתה בשבוע הבא ולמצוא איזון בין המאבק על זכויותיהן לבין אי־פגיעה באתיקה הבסיסית של מערכת הבריאות יצא אתמול בחיפה שר הבריאות מרדכי גור.

השר השתתף בטקס הענקת מדליות ותעודות הוקרה ל־180 עובדים של משרד הבריאות בחיפה ובאיזור הצפון, שעבדו במערכת למעלה מ־25 שנים. הטקס נערך בבית החולים „רמב"ם".

השר גור אמר, כי הנהלת משרדו נפגשה בימים אלה פעמים אחדות עם נציגות האחיות, בנסיון למצוא מוצא שיבטיח טיפול הוגן בתביעותיהן, בלי לפגוע בהסכמים קיימים.

הוא ציין, כי הגופים המעסיקים מכירים בצדקת חלק מתביעותיהן של האחיות, הם מוכנים אף לקחת חלק במאבקן, כדי שציבור האחיות יוכל לחיות בכבוד וברמה חומרית נאותה. אולם, במערכת הבריאות, שהיא מערכת אנושית, לא יכול, לדעתו, להתקיים המושג של נטישה.

זכות השביתה היא זכותו האלמנטארית של כל עובד, אמר גור. אולם מי שנכנס למערכת הבריאות חייב לזכור, שיש מקצועות שהם יותר שליחות מאשר משלח־יד. ללא אחיות אין מערכת בריאות — אמר השר גור.

בתשובה לשאלת סופרת „דבר" אמר שר הבריאות, כי בעוד חודש יוחלט עקרונית אם להתחיל בישראל בניתוחי השתלות כבד, או לדחות את הנושא למועד מאוחר יותר.

הבעייה העיקרית, אמר, היא האמינות המקצועית. „אנו חייבים להיות בטוחים שאנו מוכנים לכך מהבחינה המקצועית", אמר. „יש חשש גדול, שאם נכנס לשטח חדש ולא יהיו בו — חס וחלילה — הצלחות, עלול הדבר לגרום לרוחינו".

השר גור סיפר, כי נפגש בשבוע שעבר עם 12 פרופסורים וקיבל מהם נתונים בנושא השתלות הכבד. לפי שעה, ציין, אין התייחסות לנושא מיקומו של המרכז להשתלות כבד.

# היום ייפתח אתר החרמון

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

לראשונה מזה שנתיים ייפתח היום אתר החרמון למטיילים חובבי־סקי, אף שכמות השלג שנערמה בו בימים האחרונים אינה מספיקה עדיין לגלישה.

ברכבל העליון בחרמון הגיע השלג לגובה של כ־80 סנטימטר, ואילו ברכבל התחתון הגיע השלג לגובה של כ־30 ס"מ.

מהנהלת אתר החרמון נמסר, כי לרשות המבקרים יעמדו כל שירותי האתר, למרות שלא נעשו בו בשנים האחרונות שיפוצים או שיפורים מיוחדים.

במלאות שנה לפטירת יקירתנו

**סימה רכב ז"ל**

(לבית זיגר)

נפקוד את קברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון ט' בשבט תשמ"ו 19.1.86 בשעה 15.30

המשפחה
ובית עינת

במלאות שלושים לפטירתו של חברנו

**בנימין וינהוז ז"ל**

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום שני 20.1.86, י' בשבט תשמ"ו בשעה 15.30
בבית העלמין בקיבוץ גבעת השלושה.

המשפחה
ובית גבעת השלושה

להברנו **יוסף מזון**
משתתפים באבלך על מות

**אמך**

ההנהלה והעובדים
המשביר המרכזי
ירושלים

קבלת מודעות 24 שעות ב„דבר"
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב„דבר" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל' 239952 248518

# עתרה לביהמ"ש כדי שיורה לקיבוץ לסלקה לפי הנהוג

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

שופט בית־המשפט המחוזי בנצרת יהודה אברמוביץ הוציא שלשום צו המורה לקיבוץ נאות־מרדכי לספק את השירותים הניתנים לחברים בקיבוץ, כגון אוכל, לבוש, טיפול בילדים, דיור, חשמל ומים, שלהם זכאי כל חבר משק לחברת הקיבוץ אירים עמר, בת 23, נשואה ואם לשניים, עד למתן פסק־דין סופי. הצו ניתן במעמד צד אחד בלבד.

צו בית המשפט הוצא לפי בקשת אירים עמר, לאחר שאסיפת הקבוץ החליטה לפני כשנה לסלקה מן הקיבוץ, יחד עם בני משפחתה. בפנייתה לבית־המשפט מציינת אירים עמר, כי היא נולדה, גדלה והתחנכה בקיבוץ, ולאחר שירותה בצה"ל שבה למשק.

כעבור מספר חודשים, נישאה לצעיר שעבד אז כשכיר בקיבוץ, ובמשך הזמן נולדו לשניים שני ילדים. אירים עמר טוענת באמצעות עורך דינה מיכאל תמרי, כי הקיבוץ לא נקט כלפיה את ההליכים המקובלים להוצאת חבר מן המשק ולא נערך דיון חוזר לקבלתה, כנהוג עם בני קיבוץ.

בעבר הוציא הקיבוץ צו־פינוי נגד בני הזוג עמר, והם נדרשו למסור את תכולת דירתם לרשות המשק. בני הזוג ערכו בעבר הסכם עם הקיבוץ, לפיו התחייבו לעזוב את המשק — בתנאי שיבוצעו נגדם ההליכים המשפטיים.

עו"ד תמרי גם טען בשם מרשתו, כי גם הסכם זה שעליו חתמו בני הזוג אינו תקף, מפני שהוצא מהם במרמה, כלשונו. טרם הוגש כתב־הגנה מטעם הקיבוץ.

יצחק יעקב, זקן בן 70, תושב ירושלים, מספר לחוקריו כיצד פרצו לביתו שני צעירים ושדדו ממנו באיומים 2,000 דולר ושרשרת זהב. צילום: יצחק הררי

# חיפושים נרחבים אחרי איש מושב אמירים הנעדר שבוע

מאת שמעון וייס סופר „דבר" בצפון

כוחות גדולים של משטרה, משמר אזרחי ומתנדבים פתחו אתמול בסריקות מקיפות אחרי בועז גולדמן בן 67, ממושב אמירים, שנעלם בתחילת השבוע באורח מסתורי ועד־כה לא נודע דבר על גורלו.

החיפושים אחרי האיש הסובל מליקוי זכרון ומדמיונות שווא מתמקדים באיזור הגליל הר מירון והעמקים.

אתמול אמרה תושבת טבריה, כי ראתה אדם הדומה להפליא לתיאורו של בועז גולדמן, משוטט במרכז העיר טבריה. התושבת דיווחה על־כך למשטרת העיר, שפתחה בחיפושים. אך עד כה לא העלתה דבר.

בועז גולדמן לא לקח עימו כל כסף או מסמכים לפני שנעלם, ובמשטרה בודקים אפשרות שנחטף בידי גורמים עויינים, אף כי הנחת המחפשים אחריו היא, כי בשל זכרונו הלקוי ייתכן שעלה על טרמפ או נסע למקום כלשהו, ואינו יודע כיצד לשוב.

# אזרח שכרת דקלים בראשל"צ „נענש" בעבודה במח' הגנים

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

תושב תל־אביב, שכרת דקלים בראשון־לציון, יבוא אליה בחודשיים הבאים פעמיים בשבוע, אחרי שעות עבודתו בחברת „בזק", ויעבוד במחלקת הגנים שלה כדי לכפר על מעשהו וללמוד משהו על צער גידול צמחים.

עובדי מחלקת הנטיעות גילו את האיש כורת את הדקלים בשדרות דיין (הכביש המחבר את ראשון־לציון עם חולון) והבחינו לפי מכוניתו, הוא עובד חברת „בזק". מנהל מחלקת הנטיעות בעירייה, י. עמוסי, התקשר עם מנהלו של האיש ב„בזק", והוחלט „להעניש" בצורה זו על מעשהו.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על
מסגרת מיוחדת של
**מילגות הצטיינות לתלמידים חדשים וותיקים**

במטרה לעודד הצטיינות בלימודים החליטה הנהלת האוניברסיטה העברית לפתוח מסגרת מיוחדת למצטיינים. העידוד לתלמידים במסגרת זו יתבטא במילגות הצטיינות, במקומות מובטחים במעונות ללא תשלום, ובאמצעים אקדמיים.

**גובה המילגות יהיה בהתאם לרמת ההצטיינות של התלמיד עד למילגה בגובה מלוא שכר הלימוד בתוספת דיור חינם במעונות הסטודנטים בחדר נפרד ללא שותף.**

פרטים על המילגות, למועמדים חדשים מצטיינים, מתפרסמים ב„מדריך לנרשם לשנה"ל תשמ"ז, שנמכרת בחנויות "אקדמון" באוניברסיטה העברית ובחנויות הספרים באוניברסיטאות האחרות, החל עם פתיחת ההרשמה ללימודים ב־5.1.1986. ההודעה על הזכאות למילגה ועל רמתה תישלח לתלמידים החדשים בסמוך למועד ההודעה על קבלתם.
תלמידים ותיקים הלומדים לתואר ראשון ושני יוכלו לקבל פרטים על כללי הזכאות בתכנית מיוחדת א, במזכירות הפקולטה שבה הם לומדים

משרד התעשייה והמסחר

## צו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (הפחתת מחיר) התשמ"ו 1986

לפי חוק יציבות מחירים במצרכים (הוראת שעה) התשמ"ו—1985[1] נקבע כי:

| | | |
|---|---|---|
| הורדת מחיר | 1. | מחירו של הסוכר המסווג בפרט המכס 17.01, של פקודת תעריף 1937[2] (להלן סוכר) יופחת בשעור 6 אחוזים ממחירו הקובע. |
| אי תחולה | 2. | הוראות צו זה לא יחולו על סוכר שנקבע לו מחיר מרבי. |
| תחילה | 3. | תחילתו של צו זה ביום ד' בשבט התשמ"ו (17 בינואר 1986). |

אריאל שרון
שר התעשייה והמסחר

יצחק מודעי
שר האוצר

תקרת גג בניין בן 3 קומות ברחוב המשביר בתל־אביב קרסה אתמול תחתיה, אך הדיירים חולצו כולם בשלום. צילום: יפפ"א

# שיתוף פעולה בין מש' התמ"ת ובעלי ,פרוטרום' ימנע סגירה

מאת צבי זרחיה, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

מפעל „פרוטרום" לא ייסגר, בעקבות תוכנית משותפת להצלת המפעל, שהושגה בין שר התעשייה אריאל שרון ובעל השליטה בחברה ג'ון פרבר. בדיונים שהתקיימו אתמול בין נציגי משרד התעשייה סוכמה סופית תוכנית הסיוע למפעל.

לפי תוכנית זאת, יזרים פרבר, שהוא בעל למעלה מ־60 אחוז מהשליטה בחברה, סך של 1.65 מיליון דולר. במקביל לכך, יפעלו בעלי המניות לגייס סכום נוסף של 2 מיליון דולר שיוזרם לחברה.

משרד האוצר ומשרד התעשייה הסכימו לדחות את החזר קרן החובות של החברה בערבות המדינה עד לסוף שנת 1987.

סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים מציין, כי היקף החובות של החברה בערבות מדינה עולה על 15 מיליון דולר, ובנוסף לכך יש לחברה חובות נוספים הנאמדים, ביותר מ־30 מיליון דולר.

הנהלת החברה תתחיל כבר בזמן הקרוב בתוכנית התייעלות ובצמצומים, כדי להפחית באופן ניכר את הוצאותיה. לפי תוכנית ההבראה שסוכמה בין שרון לפרבר, יבוטל הסכם השכר שנחתם בין ההנהלה לעובדים באמצע חודש נובמבר.

# מערכת הבטחון מעדיפה בהזמנותיה מפעלים מהצפון

## גדעון בן־ישראל: 40 אחוז מהמובטלים באים מערי הפיתוח, שבהן רק 9 אחוזים מהאוכלוסיה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

מערכת הבטחון רכשה בשנה האחרונה סחורות ושירותים ממפעלי תעשייה בצפון בסכום של 55 מיליון דולאר.

יועץ שר הבטחון שמעון שבס מדגיש כי למשרד הבטחון מדיניות ברורה של העדפת מפעלי תעשייה בישובי הצפון על פני מפעלים הפזורים בשאר חלקי הארץ.

יצוין, כי שר הבטחון יצחק רבין הורה לאחרונה שלא לפטר פועלים ממפעלי התעשייה הצבאית שבצפון.

„מחובתה של הממשלה להגדיל את הזמנותיה ממפעלי תעשייה בערי פיתוח" — כך אמר אתמול גדעון בן־ישראל, יו"ר אגף הארגון ומועצות הפועלים בהסתדרות, בכנס שנערך בקריית־שמונה. בן־ישראל הזהיר מפני העמקת האבטלה בישובים אלה.

„שעור המובטלים בערי־הפיתוח מגיע ל־40 אחוז מכלל המובטלים בעוד שאוכלוסיית הערים הללו אינה עולה על תשעה אחוזים מאוכלוסיית המדינה" — התריע בן־ישראל.

בכינוס של ועדי עובדים בענפי המתכת והאלקטרוניקה שנערך בבית־שאן, נמסר כי מספר מחוסרי העבודה בעיר מגיע ל־606.

בצפת חל גם כן גידול משמעותי במימדי האבטלה. ובחודש שעבר נרשמו בעיר 415 דורשי עבודה.

בישיבת מזכירות מחוז הצפון של צעירי מפ"ם הובעה חרדה מפני מעבר תושבים מאיזור הצפון למרכז הארץ כתוצאה מקשיי התעסוקה.

# ח"כ סרטני הביעה מרירות בדחיית הצעת החוק לקידום ילדים חריגים

(ע). — אמהות רבות לילדים חריגים באו אתמול למסיבת עיתונאים ב„בית סוקולוב" בתל־אביב, כדי לתמוך בח"כ אמירה סרטני ממפ"ם, שהביעה מרירותה על שהצעת החוק שלה לקדם ולפתח את כישוריו ויכולתו של הילד החריג נדחתה שלשום בכנסת. ההצעה נפלה ברוב של קול אחד — 9 נגד 8 קולות.

ח"כ סרטני, חברת ועדת החינוך של הכנסת, אמרה כי רצונה להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך, אך שר החינוך הודיע, כי הוא כבול להחלטה של ועדת השרים לענייני חקיקה, לפיה לא יתקבל שום חוק המחייב תוספת תקציבית.

ח"כ סרטני אמרה במסיבת העיתונאים, כי מטרת החינוך המיוחד לילדים החריגים היא לפתח את כישוריהם, להקנות להם הרגלים ולסגל להם התנהגות מקובלת בחברה, כדי להקל על שילובם בחברה הפתוחה של בני־אדם בני גילם.

היא אמרה עוד, כי במסגרת החינוך המיוחד ישנם כ־35,000 ילדים חריגים והם נתונים לאיום הנובע מקיצוץ בתקציב. יש חשש שהישגיהן של מחנכות מסורות עלולים לרדת לטמיון אם ייסגרו כיתותיהם של הילדים החריגים. היא אמרה שהחוק הכללי של חינוך חובה אינו נותן כל תשובות לתחום כאוב זה.

ח"כ סרטני טענה, כי הילדים החריגים מסיימים את חוק לימודיהם בגיל 14־16 שנה ואין מסגרת המשך בשבילם — אלא אישפוז בבתי חולים פסיכיאטריים, בניגוד לרצון ההורים.

היא גם הצביעה על כך, שילדים לומדים נשלחים מוקדם הביתה ויש צורך לטפל בהם שעות רבות בבית. היא הציעה, כי משך הוראה של החריגים יימשך 19 שנה, החל מגיל 3, שכן הטיפול בגילאי 3־6 שנים מוטל על מוסדות הבריאות והרווחה.

ח"כ סרטני טענה, שיש לעגן בחוק את התקנים הנוגעים למבנה החינוך המיוחד. היא ציינה, כי רבע מ־35,000 הילדים החריגים נמצאים במוסדות החינוך המיוחד ואילו שלושה רבעים מן הנותרים לומדים במסגרות מיוחדות בבתי־ספר רגילים.

משרד התעשייה והמסחר

## היתר להעלאת מחירים

לפי חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) התשמ"ו—1985

לפי חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) התשמ"ו—1985[1], נקבע כי:

1. מותר להעלות את המחיר של מצרך המתואר בטור ב' לתוספת המסווג בפרט המכס הנקוב לצידו בטור א', מעל למחירו הקובע בשיעור שלא יעלה על השיעור הנקוב לצידו בטור ג'.
2. נקבע למצרך מן המצרכים המפורטים בתוספת מחיר מרבי, לא יחול הוראת היתר זה על אותו מצרך.
3. תחילתו של היתר זה ביום ד' בשבט התשמ"ו (17 בינואר 1986).

| טור א' פרט המכס | טור ב' תאור המצרך | טור ג' שעור ההעלאה באחוזים |
|---|---|---|
| 09.01.1010 | קפה במכנן לשמוש חד־פעמי | 7 |
| 09.01.1090 | קפה קלוי או טחון | 33 |
| 09.01.9900 | פולי קפה ירוק | 50 |
| 21.02.1000 | קפה נמס | 25 |
| 29.02 | תה | 5 |

אריאל שרון
שר התעשייה והמסחר

יצחק מודעי
שר האוצר

# מאה שערים

# קליטה טובה של היצעים במניות

מאת חדוה בר

יום המסחר האחרון של השבוע עבר על שוק המניות במגמה של היצעים, אך להבדיל מיום המסחר הקודם, אתמול הם נקלטו ברובם בירידות שערים מתונות או ללא שינוי בשער.

במניות הבנקים „בהסדר" נרשם עודף היצע נטו של 1.2 מיליון ש"ח ושעריהן ירדו עד 9%.

התשואה הדולרית במניות „ההסדר" נקבעה ברמה של 13.8 עד 14.0 אחוזים. בשוק המצויים לא נערך אתמול מסחר וזאת בשל שינוי קבוצות המסחר לאחר פרסום המדד.

במערכת קרנות הנאמנות היתה פעילות רק בקרנות והשקעות במניות והקרנות המולדיות. לא נוצרו אלו היו באיזון, כאשר בקרנות בנק הפועלים לא היתה כל פעילות, בקרנות פיא נרשמו פריונות ובקרנות דיסקונט ובטוחה נרשמה צבירה קטנה.

## סיום „פרשת בלאס"

הסכם „בלאס" כמעט ולא השפיע על שוק המניות. אמנם למניות „הכבודות" המזוהות עם בלאס נרשמו היצעים, אך אלו היו בהיקף בינוני ונקלטו ע"י כל סוחרי הבורסה והיתה שוטף.

מהסכם „בלאס" משתמע, שמחירי המניות של שלושם היו את הבסיס לקביעת שער הבילת המניות שהעברה לעקבוצים — יתכן שבכך גם טמון הסבר מדוע שערי המניות „הכבודות" נשארו יציבים בחודש האחרון, כאשר למספר גופים היה ענין ליצור שוק היכי עד כמה שאפשר, וזאת לצורך חיפוי של מה שנקרא „פרשת בלאס" שהסליקה על כולם.

יחד עם זאת, יש לציין שמעילת המניות הכבודות המוחזקים ע"י המגבים אך בכ־20 עד 30 אחוזים גבוה יותר מנקודת השפל שהשיגה בכל הזמנים.

## „כלל נדל"ן"

חברת „כלל השקעות בנדל"ן בע"מ" נוסדה כחברה ציבורית בשנת 1977 בידי חברת „כלל ישראל". מטרותיה העיקריות של החברה היו רכישה וניהול של נכסי דלא ניידי.

בשלהי שנת 1983 הוריקה החברה על עיקר פעילותיה הפנסיקות ועל הרחבת תחומי פעילותה.

לחברת „כלל נדל"ן" אחזקות בחברות: מגימבל בנייה (100%) — יועדה להקמת מרפאות.

משכנות כלל (50%) בשיתוף עם חברות אחרים — יעודה להקמת בתי אבות.

משיב מבוגים ורהוטים בריאות בע"מ. — החברה מוחזקה בכ־48.5% ממניות חברת אסותא. כן מחזיקה „כלל נדל"ן" בכ־100% ב„גהול מרפאות ירושלים בע"מ", 50% ב„גהול מרפאות ריינם בע"מ", וב־41.6% בחברת „אסותא".

בשנים 78 עד 84 גייסה החברה באמצעות הנפקות בבורסה, סכום כולל של 11 מיליון דולר.

בימים אלו מגייסת החברה כ־5 מיליון דולר באמצעות הנפקת זכויות. מרבית הגיוס מיועד לתשלום בעבור 51% ממניות „כלל תיירות ונופש בע"מ".

להערכת חברת „בשיגול אונטלטאסי" השווי הנכסי נטו של „כלל נדל"ן" מסתכם בכ־5.7 מיליון דולר.

מבנה המיזמים של החברה איננו מורכב והחברה במתגנית. שנת 1985 הסתכם בכ־6.5 מיליון דולר. גמל המימון עלול להכביד על החברה בטווח הקצר והבינוני.

יחסי הגומלין בין החברה לחברות האם מתמשכים בדרכי ביחוד — של זה מרווחה השנתיים לפני מס בתוספת אחוז אחד בכל סכומי ההכנסות ברוטו.

בתחום הפיננסי — חלק ניכר מהפעילות הפיננסית נעשה באמצעות קבוצת כלל.

מדיניות קניינית — במהלך התקופה האחרונה רכשה החברה נכסים מחברות מהקבוצה האם בשווי כולל של כ־7 מיליוני דולר וכולל רכישת 51% מ„כלל מטלי נופש בע"מ" תמורת 4.2 מיליון דולר.

שווי השוק של החברה נע סביב 3 — מיליון דולר. החברה האם — כלל ישראל מחזיקה בכ־57% מהון המניות של החברה.

## סיכום והערכה

מגוון ההשקעות בכלל נדל"ן עשוי אמנם להקטין את הסיכון העסקי אך ההשקעות החדשות יניבו פירות רק בטווח הבינוני.

לשווי שוק של 3.0 מיליון דולר נסחרות החברה בכ־40% משוויה הנכסי לאחר ההנפקה שעשר מצבה הפיננסי של החברה אולם היום בין השווי לערך הנכסי יעלה לכ־65 בהתחשב במצבה הפיננסי של החברה והמיכלול משיבה רווחים כעשויה בחברות כלול — והשקעה מגזרית החברה [illegible] אינה מוטלבת.

לאור כל האמור [illegible]

## הנפקות חדשות

בהנפקה „[illegible]" של [illegible] בסכום של 10 מיליון ש"ח [illegible] ישראל לגיוס [illegible] לפי מחיר מינימום של [illegible].

בהנפקה „[illegible]" [illegible] של 10 מיליון ש"ח [illegible] קבוצה [illegible].

## הקצאה פרטית [illegible]

[illegible] אישרה את הקצאת המניות הפרטיות לקבוצת השליטה [illegible] [illegible] מעל 40% [illegible] בשליטה [illegible]. מלבד [illegible] והחברה מתקיימת [illegible] השנתיים הקרובות לכל [illegible] המניות בחברה לרכוש [illegible] — אם [illegible] ההנפקה [illegible].

העיסקה [illegible] אישור הבורסה.

## אל־אום מבקשת לגייס 11 מיליון דולר

אל־אום מבקשת לגייס 11 מיליון דולר בהנפקת מניות, תמורת ההנפקה נועדה למימון הרכבות מסוק בהיקף של 14.7 מיליון דולר.

החברה נשלטת בבעלות שווה ע"י תדיראן וקבוצת [illegible] באמצעות חברת [illegible] [illegible] שלה.

# שערי המניות

## בנקים מסחריים

### שאינם בהסדר ההצמדה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| את.ת.ת. ש | 13150 | 3.0 | | | +7.0 |
| הספנות 0.1 | 750 | 845 | | | −2168 |
| הספנות א 0.5 | 305 | 1246 | −9 | −2.9 | −2380 |
| בנק ספנות אפ'ב | 457 | 870 | −20 | −4.2 | −2182 |
| כללי לא בהסדר | 31800 | 6.0 | | | −2.0 |
| בנק צפ' אמריק 1. | — הפסקת מסחר — | | | | |
| בנק צפ' אמריק 5. | — הפסקת מסחר — | | | | |
| בנק צפ' אמ אפ1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| דנות א 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| דנות 5.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| דנות שה 2 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| הבינלאומי 5.0 | 2475 | 2183 | | | −1495 |
| פ.י.ב.י. 0.5 | 2465 | 1943 | | | −2515 |

### כלולים בהסדר הצמדה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אידיבי רג 100.0 | 74641 | 575 | −700 | −.6 | −424 |
| אידיבי ב 100.0 | 77000 | 3.0 | −500 | −.5 | −4.0 |
| אידיבי בב 2.0א | 482000 | | −1000 | −.2 | −2.0 |
| אגוד 0.1 | 56400 | 13.0 | | | +22.0 |
| דיסקונט ב | 96500 | 4.0 | | | −6.0 |
| דיסקונט א | 96000 | 257 | −300 | −.3 | −120 |
| דיסקונט שה ב | 11500 | 8.0 | | | −8.0 |
| המזרחי ש | 30850 | 488 | −140 | −.5 | −390 |
| המזרחי ם | 30900 | 24.0 | −300 | −1.0 | −18.0 |
| המזרחי שה 9 | 14300 | | | | +200 |
| הפועלים בבב | 126100 | .2 | +100 | +.1 | +4.9 |
| הפועלים ש | 50850 | 317 | | | +160 |
| הפועלים ם | 51000 | 1047 | | | −850 |
| כללי א 1.0 | 130200 | 8.0 | −2200 | −1.7 | −10.0 |
| כללי אפ 9 | 130000 | | | | |
| כללי שה 5 | 102000 | | | | −5.0 |
| כללי שה 7 | 6441 | | | | |
| בלל 100.0 | 32350 | 612 | −200 | −.6 | −1039 |
| בלל שה 9 | 45000 | 7.0 | | | +193 |
| בלל שה 11 | 12400 | 246 | | | +243 |
| מימון וסחר 1.0 | 43900 | | +80 | +.2 | +50.0 |
| מימון וסחר 5.0 | 22600 | | | | |

## בנקים למשכנתאות

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| ארגים 0.1 | 6148 | 25.0 | | | |
| לאומי משכנתאו ש | 3445 | 100 | −20 | −.6 | −38.0 |
| לאומי משכנתאו ב | 3465 | 50.0 | | | +20.0 |
| כרמל ש | 2760 | 89.0 | −150 | −5.2 | −89.0 |
| כרמל שה 1 | 2647 | | | | +28.0 |
| בנין ב' 5.0 | 3050 | 68.9 | −50 | −1.6 | −51.2 |
| פת משב ש | 830 | 755 | −7 | −.8 | −596 |
| משכן ב ש | 1680 | 125 | +71 | +4.4 | +518 |
| טפחות 0.1 | 2870 | 83.0 | −30 | −1.0 | −49.0 |
| טפחות מבכ ש | 11600 | 1.0 | | | +4.0 |
| טפחות רג ש | 10700 | 55.0 | | | +35.0 |
| טפחות שה 1 | 7260 | 14.0 | | | −14.0 |
| טפחות שה 2 | 3550 | 42.0 | | | −64.0 |
| יעסור 1.0 | 570 | 78.0 | −6 | −1.0 | −78.0 |
| יעסור 5.0 | 315 | 1.0 | | | |
| מירב 1.0 | 1610 תב | 642 | −90 | −5.3 | −822 |

## מוסדות מימון

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| שלטון א ש | 265 | 4229 | −5 | −1.9 | −3417 |
| התקלאות מבכ א | 23500 תב | 3.0 | +1900 | +8.8 | +6.0 |
| התקלאות מבכ ג | — לא נסחר — | | | | |
| לאומי תעשיה א ש | 3129 | 80.0 | −160 | −4.9 | −90.0 |
| פתוח תעשיה מבכ | — לא נסחר — | | | | |
| פת תעש בב ג | — לא נסחר — | | | | |
| פת תעש בב גג | — לא נסחר — | | | | |
| פת תעש בב גגג | — לא נסחר — | | | | |
| פת תעש בב ד | — לא נסחר — | | | | |
| פת תעש בב דד | — לא נסחר — | | | | |
| מרכז קבלנים 5.0 | 480 | 130 | −8 | −1.6 | −230 |
| תיירות בב | — לא נסחר — | | | | |
| כלל ליסינג 0.1א | 4669 | 20.0 | +1 | | +44.0 |
| כלל ליסינג 0.5ב | 1901 | 105 | +1 | +.1 | +53.0 |
| כלל ליסינג אג'תג | 10652 | 9.0 | | | +51.0 |

## ביטוח

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| שחל נאריגם 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| שחל נאריגם ב | — הפסקת מסחר — | | | | |
| שחל נאריגם שה 1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| אריט 0.1 | 3115 | 50.0 | +19 | +.6 | +24.0 |
| אריט א 0.5 | 1890 | 2392 | | | −2397 |
| בטוח משנה 0.1 | 1140 | 100 | | | −30.0 |
| בטוח משנה 0.5 | 499 | 42.0 | | | −42.0 |
| הדר 1.0 | 925 | 235 | +6 | +.7 | +280 |
| הדר 5.0 | 475 | 1047 | −15 | −3.1 | −668 |
| הסנה ש | 2100 | 2468 | −79 | −3.6 | −3136 |
| המניקס 0.1 | 1150 | 1197 | −27 | −2.3 | −646 |
| המניקס 0.5 | 710 תב | 349 | −50 | −6.6 | −519 |
| המשמר־הראל 1.0 | 4600 | 73.0 | −120 | −2.5 | −73.0 |
| המשמר־הראל 5.0 | 1900 | 115 | +70 | +3.8 | +139 |
| ידידיה 0.1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| ידידיה 0.5 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| מנורה 1.0 | 5798 | | −200 | −3.3 | −11.0 |
| מנורה 5.0 | 2010 תב | 33.0 | −225 | −10.0 | −33.0 |
| סהר ג 1.0 | 2521 | 100 | −79 | −3.0 | −4.0 |
| סקורידס 0.1 | 4999 | 90.0 | +89 | +1.8 | +10.0 |
| צור ש | 1100 תב | 138 | −85 | −7.2 | −265 |
| ציון החזקות 1.0 | 7205 | 9.0 | | | −9.0 |
| ציון החזקות 5.0 | 1510 | 134 | | | +173 |

## מסחר ושרותים

### מסחר

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אינטרטבגו 1.0 | 3200 | | | | |
| אינטרטבגו 5.0 | 865 | | +17 | +2.0 | +50.0 |
| אינטרטבגו אפ 1 | 460 | | | | |
| מאיר עזרא 1.0 | 3990 תב | 50.0 | +200 | +5.3 | +50.0 |
| מאיר עזרא אפ 1 | 3350 | | | | |
| סונה 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| סונה 5.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| כלל סחר 1.0 | 2190 | 332 | | | −188 |
| קיסטל 1.0 | 2810 | 20.0 | +10 | +.4 | +10.0 |
| רפק 0.1 | 25000 | .9 | −181 | −.7 | −.9 |
| רפק 0.5 | 4450 | 6.0 | −50 | −1.1 | −6.0 |
| שופרסל א 2.0 | 3860 | 248 | | | +52.0 |
| שופרסל ב 10.0 | 2235 | 278 | −10 | −.5 | −92.0 |

### שרותים

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| דלק ג ש | 3630 | 793 | −50 | −1.4 | −545 |
| הראל 1.0 | 2081 | | | | −15.0 |
| הראל 5.0 | 810 | | +6 | +.8 | +300 |
| ספנות המסקה 0.1 | 8950 | 14.0 | +40 | +.5 | +11.0 |
| ספנות המס' 0.5א | 2903 | 132 | | | −17.0 |
| קידר 0.1 | 790 | 178 | +20 | +2.6 | +1053 |
| קידר 1.0 | 890 | 189.0 | | | −490 |
| חברת ההוסטל 0.1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| מחסני ערובה 0.1 | 1691 | 50.0 | | | −51.0 |
| מחסני ערובה 0.5 | 608 | 1250 | | | −250 |
| קונמורטים 0.1 | 631 | 55.0 | +1 | +.2 | +176 |
| קונמורטים 0.5 | 293 | | | | +227 |
| קופל 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| קופל אפ 1 | — הפסקת מסחר — | | | | |

### מלונות ושרותי תיירות

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| גלי זוהר 1.0 | 10360 | | | | +12.5 |
| גלי זוהר 5.0 | 3700 | 35.0 | | | −4.0 |
| מלונות דן 1.0 | 3600 תב | 162 | −300 | −7.7 | −227 |
| מלונות דן 5.0 | 2160 | 133 | +80 | +3.9 | +166 |
| חוף האלמוג 0.1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| כנס 5.0 | 1750 | 52.5 | | | −14.4 |
| מלונות ירדן 1.0 | 1885 | 18.0 | −15 | −.8 | −39.0 |
| מלונות יהלום 1 | — הפסקת מסחר — | | | | |

### מחשבים ושרותי מחשב

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| דטה מיכון 1.0 | 1224 מב | | −65 | −5.0 | −348 |
| ת.י.ל.ג. 1.0 | 5000 | 3.0 | | | −3.0 |
| יעקא 1.0 | 2799 | 58.0 | | | −31.0 |
| יעקא אפ 1 | 2398 | 20.0 | | | +5.0 |
| כלל מחשבים 1.0 | 3152 | 8.8 | −98 | −3.0 | −34.0 |
| מ.ל.ל. 1.0 | 3650 | 1.8 | +30 | +.8 | +4.0 |
| מ.ל.ל. 5.0 | 2030 | 35.0 | −50 | −2.4 | −35.0 |
| משוב מחשבים 1.0 | 1843 מב | | −97 | −5.0 | −75.0 |
| ביקוב מחשבים 1. | 3525 תב | 3.8 | +200 | +6.0 | +47.0 |
| ביקוב מחשבים 5. | 1750 | 15.0 | | | −5.0 |
| תים מחשבים 1.0 | 1332 תב | 342 | −148 | −10.0 | −308 |
| תים מחשב אפ 1 | 14800 | 11.8 | | | −8.0 |

## מקרקעין ופיתוח

### נדל"ן בינוי ופיתוח

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אברהם גינדי 1.0 | 547 תב | 995 | −57 | −9.6 | −1272 |
| אברהם גינדי 5.0 | 200 | 670 | −8 | −3.9 | −620 |
| אדר מבנים 1.0 | 480 | 300 | | | +180 |
| אדר מבנים 5.0 | 184.0 | 776 | −9.0 | −4.7 | −617 |
| אזורים 1.0 | 2710 | 1226 | | | −562 |
| אילון 1.0 | 969 | 175 | | | −445 |
| אילון אפ 1 | 920 | | | | |
| אל־רוב 1.0 | 2050 | 49.0 | −100 | −4.7 | −46.0 |
| אל־רוב 5.0 | 2101 תב | 100 | +191 | +10.0 | +67.0 |
| אבנרים 1.0 | 1031 סק | | +49 | +5.0 | +427 |
| אבנרים אפ 1 | 752 תב | 150 | +80 | +11.9 | +150 |
| אפריקה 0.1 | 31300 | 31.0 | | | −33.0 |
| אפריקה 1.0 | 21170 | 74.0 | +20 | +.1 | +18.0 |
| ארזים 1.0 | 640 | 260 | −30 | −4.5 | −160 |
| אילדן 0.1 | 10010 | 254 | +240 | +2.5 | +181 |
| אילדן 0.5 | 5850 | 296 | +150 | +2.6 | +232 |
| בן־יקר גת 1.0 | 2519 | 55.0 | | | +18.0 |
| בתנוביץ 1.0 | 1464 תב | 50.0 | −120 | −7.6 | −67.0 |
| בתנוביץ 5.0 | 806 | 10.0 | | | −10.0 |
| דנקנר 1.0 | 2910 | | | | |
| דרוקר 1.0 | 295 תב | 790 | +20 | +7.3 | +1459 |
| דרוקר 5.0 | 177.0 תב | 50.0 | +10.0 | +6.0 | +50.0 |
| דרוקר אפ 1 | 121.0 | | | | |
| דרכי 0.1 | 3580 | 128 | | | +60.0 |
| דרכי 0.5 | 1608 | 99.0 | | | +93.8 |
| ת.ל.ב. 0.1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| ת.ל.ב. 0.5 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| בנבים הבנין 1.0 | 3900 | 555 | | | +215 |
| גב־ים 0.1 | 7000 | 71.0 | −130 | −1.8 | −45.0 |
| גב־ים 0.5 | 4265 | 209 | | | −94.0 |
| הכשרת הישוב 1.0 | 25750 | 240 | +500 | +2.0 | +277 |
| יסעדי 0.1 | 1520 | 365 | | | +101 |
| ישראלום 1.0 | 5053 | 111 | −40 | −.8 | −71.0 |
| ישרם 10.0 | 4680 | 50.0 | −100 | −2.1 | −27.0 |
| כנף פיתוח 1.0 | 4450 | 10.0 | | | −10.0 |
| כלל נדלן 0.1 | 270 | 6166 | −7 | −2.5 | −7069 |
| לוסיד 1.0 | 1391 | 33.0 | −7 | −.5 | −33.0 |
| לוסיד 5.0 | 640 תב | 50.0 | −67 | −9.5 | −50.0 |
| ב.ת.ב. 1.0 | 1370 | 310 | | | −52.0 |
| מאגרי בניה 1.0 | 238 | 990 | −2 | −.8 | −1067 |
| מאגרי בניה אפ1 | 137.0 | 1060 | −2.0 | −1.4 | −660 |
| מדול בטון 1.0 | 1250 | | | | +17.0 |
| מישראל 5.0 | 345 | 2148 | −5 | −1.4 | −798 |
| מגרב 5.0 | 335 | 1183 | −5 | −1.5 | −649 |
| מי־לו 1.0 | 250 | 475 | | | −29.0 |
| מי־לו אפ 1 | 2546 | | | | −44.0 |
| לינדנסקין 1.0 | 2313 | | | | |
| לינדנסקין 5.0 | 547 | 250 | | | −50.0 |
| ליפסיץ 1.0 | 525 | 301 | | | +39.0 |
| ליפסיץ 5.0 | 221 | 296 | −5 | −2.2 | −192 |
| נאות אביב 0.5 | 17331 תב | 27.0 | +1576 | +10.0 | +27.0 |
| נכסי אזורים 1.0 | 3745 | 676 | −30 | −.8 | −663 |
| סהר החזקות 1.0 | 6595 | 50.0 | | | −50.0 |
| סהר החזקות 5.0 | 4195 | 120 | | | −120 |
| סוללנה מבב א | 6600 תב | 1111 | +385 | +6.2 | +1097 |
| כהן 1.0 | 1252 | 30.0 | −11 | −.9 | −25.0 |
| כהן 5.0 | 652 תב | 150 | −50 | −7.1 | −140 |
| כהן אפ 1 | 470 | 10.0 | −15 | −3.1 | −10.0 |
| עמר ופלע 1.0 | 554 | 3.0 | −6 | −1.1 | −3.0 |
| קיסריה 0.1 | 950 | 76.0 | +25 | +2.7 | +16.0 |
| קיסריה 0.5 | 415 | 36.0 | | | −36.0 |
| רובינשטיין 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| רובינשטיין 5.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| רובוביץ 1.0 | 1415 | 116 | +50 | +3.7 | +241 |
| רובוביץ 5.0 | 1010 | 249 | −40 | −3.8 | −407 |
| רסקו מבכ' | 1850 | 50.0 | −50 | −2.6 | −53.0 |
| רסקו רג | 1850 | 153 | −50 | −2.6 | −103 |

### חקלאות

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| מטעי הדר 0.1 | 2457 | 136 | +50 | +2.1 | +257 |
| מטעי הדר 0.5 | 950 | 828 | −7 | −.8 | −351 |
| מהדרין 0.1 | 11260 | 195 | −10 | −.1 | −126 |
| נכסי הדרים 1.0 | 1840 | 358 | +20 | +1.1 | +85.0 |
| פרי אור 0.5 | 4880 | 125 | −40 | −.8 | −228 |
| שב־הד 5.0 | 6450 | 196 | −20 | −.3 | −333 |

## תעשייה

### מזון וטבק

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אסמס 1.0 | 1090 | 384 | +30 | +2.8 | +382 |
| אסלנדיק 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| גולדפרוסט 1.0 | 1814 | 190 | | | +41.0 |
| גולדפרוסט 5.0 | 495 תב | 1273 | +45 | +10.0 | +1230 |
| גולדפרוסט אפ 1 | 487 תב | 173 | +45 | +12.4 | +412 |
| דובק מב ש | 2385 | 118 | | | −31.0 |
| דובק מב ם | 2355 | 175 | +45 | +2.0 | +409 |
| זגלובל 1.0 | 859 | 100 | −1 | −.1 | −17.0 |
| זגלובל 5.0 | 400 | 420 | −8 | −2.0 | −141 |
| פרי־זה 1.0 | 3962 | 239 | −80 | −2.0 | −568 |
| פרי־זה 5.0 | 2404 | 207 | | | −114 |
| טמפו בירה 1.0 | 10080 תב | 27.0 | +600 | +6.4 | +122 |
| טמפו בירה 5.0 | 5300 | 15.0 | +95 | +1.8 | +3.0 |
| יצהר 1.0 | 907 | 608 | | | −331 |
| יצהר א 5.0 | 548 | 169 | −1 | −.2 | −169 |
| מן 1.0 | 9524 | 28.0 | | | +2.0 |
| מן 5.0 | 4430 | 44.0 | | | −4.0 |
| סנפרוסט 1.0 | 5300 | 211 | | | −61.0 |
| עלית 0.1 | 9750 | 64.0 | −350 | −3.5 | −136 |
| עסיס ב 0.5 | 21580 | 2.0 | −250 | −1.2 | −13.0 |
| שלמה אבגל 1.0 | 1668 | | | | |
| שמן מבכ' ש' | 3780 תב | 60.0 | −220 | −5.5 | −401 |

### טקסטיל והלבשה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| ארגר 1.0 | 572 | 195 | +12 | +2.1 | +486 |
| ארגר אפ א | 1663 | 8.0 | | | −8.0 |
| אופים 1.0 | 1446 | 310 | +46 | +3.3 | +118 |
| אופנת ברוך 1.0 | 1065 | 193 | | | +327 |
| אופנת ברוך 5.0 | 685 | 200 | | | +50.0 |
| אפונן 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| אפונן אפ 1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| ארגמן רג ש | 4390 | 15.0 | +20 | +5 | +15.0 |
| אתא ב 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| אתא ג 0.1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| דלתא־גליל 1.0 | 3040 | 191 | −60 | −1.9 | −251 |
| דלתא־גליל א 3.0 | 2280 | 128 | −30 | −1.3 | −168 |
| מכוורות מאוחד 1. | 1800 תב | 160 | −200 | −10.0 | −320 |
| מכוורות מאוחד 5. | 776 תב | 471 | +71 | +10.1 | +829 |
| מכוורות אפ 1 | 440 | 397 | +20 | +4.8 | +226 |
| ויטלגו 1.0 | 1920 | 114 | | | −42.0 |
| ויטלגו 5.0 | 1408 | 45.0 | +50 | +3.7 | +34.0 |
| הדינון 1.0 | 3350 תב | 8.0 | −200 | −5.6 | −8.0 |
| דיקות 1.0 | 5750 | 190 | −300 | −5.0 | −26.0 |
| דיקות 5.0 | 3500 תב | 272 | −300 | −7.9 | −271 |
| טיב־טב 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| טיב־טב אפ 1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| יטמר 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| לודזיה 0.1 | 1200 תב | 272 | −100 | −7.7 | −226 |
| לודזיה 0.4 | 515 | 1902 | | | +294 |
| לינת 1.0 | 695 | 3660 | −16 | −2.3 | −2831 |
| מים גליקו 1.0 | 485 | 512 | −7 | −1.7 | −512 |
| מקס 0.1 | 19500 | 4.0 | −900 | −4.4 | −6.0 |
| מקס 0.5 | 5300 | 105 | | | −10.0 |
| עים 1.0 | 9114 | 49.0 | −160 | −1.7 | −75.0 |
| עים 5.0 | 4171 | 50.0 | +30 | +.7 | +50.0 |
| עסק 1.0 | 1300 תב | 200 | −97 | −6.9 | −139 |
| פולגת א 0.1 | 7400 | 119 | +100 | +1.4 | +109 |
| פולגת ב 0.4 | 4400 | 251 | +40 | +.9 | +68.0 |
| פולינגן א 0.5 | 3030 | 60.0 | −150 | −4.7 | −100 |
| פרגוד 1.0 | 755 | | | | −109 |
| שלדינה 1.0 | 8850 | 131 | | | +4.0 |
| תעש רוגוזין 1.0 | 3880 | 190 | −190 | −4.7 | −396 |

### מתכת ומוצריה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אקסטנון 5.0 | 1050 | 150 | +13 | +1.3 | +23.0 |
| אקסטנון אפ 1 | 950 תב | 30.0 | −60 | −6.1 | −30.0 |
| אורדן 10.0 | 12300 | 115 | | | +33.0 |
| אורדן 50.0 | 10500 | 10.0 | +50 | +.5 | +90.0 |
| כבלים ש | 11150 תב | 10.0 | +650 | +6.2 | +10.0 |
| התנוף 1.0 | 4930 | 10.0 | +30 | +.6 | +25.0 |
| התנוף 5.0 | 3266 | 154 | −40 | −1.2 | −136 |
| קופאות פת 1.0 | 755 | 2197 | −12 | −1.6 | −833 |
| קופאות פת 5.0 | 556 תב | 721 | +50 | +9.9 | +1126 |
| מודן 1.0 | 399 | 121 | +16 | +4.2 | +194 |
| מודן אפ א | 333 קו | | −19 | −5.4 | −237 |
| מתכת מרום 1.0 | 1652 תב | 160 | −98 | −5.6 | −210 |
| מתכת מרום אפ 1 | 1150 תב | 100 | +90 | +8.5 | +173 |
| כבלי ציון 1.0 | 1910 תב | 1340 | −210 | −9.9 | −2000 |
| כבלי ציון 5.0 | 679 | 818 | | | −16.0 |
| כבלי ציון אפע | 645 | 509 | −30 | −4.4 | −465 |
| קיסטני 1.0 | 748 | 1234 | | | −49.0 |
| קיסטני 5.0 | 380 | 1155 | −6 | −1.6 | −1107 |
| נחושתן 0.1 | 8920 | 27.0 | −80 | −.9 | −4.0 |
| נחושתן 0.5 | 3205 | 98.0 | +35 | +1.1 | +55.0 |
| עדד 3.0 | 900 תב | 335 | +49 | +5.8 | +200 |
| פקר פלדה 1.0 | 3600 | 54.0 | −100 | −2.7 | −76.0 |
| קינג 1.0 | 6400 | | | | |
| קינג 5.0 | 3500 | 50.0 | | | −20.0 |
| קליל 1.0 | • 2415 | 205 | +115 | +5.0 | +168 |
| • ביצוע חלקי 78.80% | | | | | |
| קליל 5.0 | 1123 | 156 | +55 | +5.0 | +93.0 |
| שלדות 5.0 | 1171 | 72.0 | −8 | −.7 | −71.0 |
| תעשיות לכיש 1.0 | 945 | 200 | | | −40.0 |
| תעשיות לכיש 5.0 | 500 | 362 | −5 | −1.0 | −362 |

### חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אלביט 3.0 | 424000 | 9.0 | −6000 | −1.4 | −20.0 |
| אלקו 0.1 | 3000 | 135 | +130 | +4.5 | +125 |
| אלקו 0.25 ש | 2092 | 186 | | | +108 |
| אלקו 0.25 ם | 2170 | 49.6 | +103 | +5.0 | +49.0 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אלקטרה 0.1 | 11275 תב | 13.0 | +1025 | +10.0 | +25.0 |
| אלקטרה א 0.5 | 5650 | 44.0 | | | −2.0 |
| אלדין 3.0 | 397500 | 2.0 | | | −1.0 |
| אריה 1.0 | 35500 | 23.0 | −500 | −1.4 | −34.0 |
| כלל תעש אלקטרו | 2430 | 822 | | | +267 |
| ספקטרוניקס 1.0 | 1475 | 575 | −5 | −.3 | −252 |
| ספקטרוניקס 5.0 | 960 | 185 | −20 | −2.0 | −1024 |
| פריכמתנר 1.0 | 1595 | 234 | +50 | +3.2 | +256 |
| פריכמתנר 5.0 | 711 | 869 | −10 | −1.4 | −669 |
| ציקלון 1.0 | 4000 | 7.0 | +10 | +.3 | +5.0 |
| ציקלון 5.0 | 2215 | 360 | −10 | −.5 | −300 |
| קבוצקין אילד 1. | 3000 | 8.0 | −50 | −1.6 | −8.0 |
| קבוצקין אילד 5. | 1495 | | | | |
| ת.א.ת. 1.0 | 3322 תב | 542 | +302 | +10.0 | +534 |
| ת.א.ת. 5.0 | 1125 תב | 2699 | +70 | +6.6 | +2946 |
| ת.א.ת. אפ 1 | 7751 | 10.0 | | | +10.0 |
| תדיראן 1.0 | 4360 | 233 | +100 | +2.4 | +108 |

### מוצרי בניה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| א.פ.כלל בניה 1. | 3310 | 150 | −30 | −.9 | −402 |
| אלקול 5.0 | 5090 | 25.0 | −5 | −.1 | −85.0 |
| אקרשטיין 1.0 | 930 | 627 | +40 | +4.5 | +763 |
| אקרשטיין 5.0 | 740 תב | 201 | +38 | +5.4 | +1527 |
| בטון תדיר 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| בטון תדיר 5.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| בר־טון 1.0 | 1790 | 14.0 | | | +32.0 |
| בר־טון 5.0 | 494 | 100 | −10 | −2.0 | −130 |
| המסלול 1.0 | 905 | 51.0 | +10 | +1.1 | +51.0 |
| המסלול 5.0 | 435 | 205 | −4 | −.9 | −205 |
| כרמאבטס 1.0 | 5300 תב | 1.3 | +289 | +5.8 | +21.3 |
| כרמאבטס 5.0 | 1246 | | | | |
| ב.ל.ב. 1.0 | 800 | 40.0 | −20 | −2.4 | −40.0 |
| ב.ל.ב. 5.0 | 324 | 700 | | | −194 |
| מהדל הפק בתעש | 1440 | 75.0 | +8 | +.6 | +22.0 |
| מואריקה ולפנן 1 | — לא נסחר — | | | | |
| מואריקה ולפנן 5 | — לא נסחר — | | | | |

### כימיה, גומי ופלסטיק

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אבן 5.0 | 14300 | 30.0 | −400 | −2.7 | −75.0 |
| אליאנס ב 200.0 | 740 תב | 459 | −50 | −6.3 | −464 |
| גל תעשיות 1.0 | 5200 | 92.0 | | | −61.0 |
| גל תעשיות 5.0 | 2665 | 22.0 | | | +78.0 |
| דקסטר 1.0 | 3020 | 2.0 | | | +2.0 |
| דשנים 0.1 | 10230 תב | 52.0 | +930 | +10.0 | +88.0 |
| דשנים 0.5 | 3050 | 259 | −60 | −1.9 | −274 |
| חיפה כימיקל 10.0 | 850 | 5608 | −5 | −.6 | −1648 |
| טבע ש | 49240 | 108 | +240 | +.5 | +94.0 |
| טבע אפ 4 | 45600 | 6.0 | | | −4.0 |
| ליפסקי 1.0 | 922 | 235 | | | +618 |
| ים המלח 0.1 | 12610 | 264 | | | −135 |
| פטרוכימים 10.0 | 290 | 12059 | | | −4452 |
| מקסימה 1.0 | 3929 | 50.0 | +79 | +2.1 | +26.0 |
| מקסימה 5.0 | 1350 | 670 | | | +37.0 |
| נקה כימיקל 1.0 | 3235 תב | 180 | −335 | −9.4 | −91.0 |
| סנו 1.0 | 6480 | 54.0 | −40 | −.6 | −47.0 |
| סנו 5.0 | 2970 | 100 | −60 | −2.0 | −100 |
| קרס כימיקל 1.0 | 4372 | 23.0 | +177 | +4.2 | +73.0 |
| ת.ג.ל. 1.0 | 1780 | 33.0 | −63 | −3.4 | −98.0 |
| ת.ג.ל. 5.0 | 781 | 200 | +16 | +2.1 | +125 |
| תיא 5.0 | 4360 | 20.0 | −40 | −.9 | −20.0 |
| פרוטארום 10.0 | 7850 תב | 173 | +1025 | +15.0 | +356 |
| תרז א 5.0 | 2900 | 130 | −70 | −2.4 | −225 |

### עץ ומוצרי נייר ודפוס

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| דפרון 1.0 | 4400 | 15.0 | −10 | −.2 | −15.0 |
| דפרון 5.0 | 1830 | 25.0 | −80 | −4.2 | −125 |
| ה.מ.ב. 1.0 | 1875 | 134 | | | −16.0 |
| ה.מ.ב. אפ 1 | 1600 | 900 | −70 | −4.2 | −1000 |
| יואה 1.0 | 3400 | | | | +100 |
| לבידי אשקלון 1. | 300 | 600 | +5 | +1.7 | +1023 |
| לבידאשקלון אפ1 | 430 | 2.0 | −5 | −1.2 | −2.0 |
| מולט ב 0.5 | 19750 תב | 66.0 | +1750 | +9.7 | +118 |
| מפעלי ניר 10.0 | 129100 | 31.0 | | | −4.0 |
| סקאנרה 1.0 | 1225 | 23.0 | −1 | −.1 | −53.0 |
| רים 0.1 | 2500 | 96.0 | −50 | −2.0 | −104 |
| רים 0.4 | 1170 | 100 | | | −268 |
| תעל ב 0.2 | 11100 | 62.0 | | | +6.0 |

### תעשיות שונות

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אלומית 1.0 | 3720 | | | | |
| אלומית 5.0 | 1960 | | | | |
| אבדין 1.0 | 1699 | 30.0 | +6 | +.4 | +29.0 |
| אבדין 5.0 | 694 | 468 | +24 | +3.6 | +316 |
| אבדין אפ א | 502 קו | | +34 | +7.3 | +182 |
| תמישה ייד' 1.0 | 7180 | 19.0 | −70 | −1.0 | −24.8 |
| זקה 1.0 | 4250 | 5.9 | −20 | −.5 | −4.8 |
| זקה 5.0 | 1825 | | +25 | +1.4 | +81.4 |
| ה.ג.פלק 1.0 | 5440 | 25.0 | +100 | +1.9 | +50.0 |
| ה.ג.פלק 5.0 | 2720 | 98.0 | +10 | +.4 | +40.0 |

### השקעות תעשיה

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| מרכזית ב 0.1 | 5350 | 184 | | | −164 |
| כור בכ' 1.0 | 4000000 | .1 | | | +4 |
| כלל תעשיות 1.0 | 1212 | 10195 | | | −2830 |
| מאגרי טכנולוגיה | 443 | 2411 | +8 | +1.8 | +1303 |
| מאגריטכנ אפ 1 | 330 | 798 | | | −798 |

## חברות להשקעה

### השקעה ואחזקות

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אוניק ש | 3820 | 32.0 | −10 | −.3 | −32.0 |
| אידיבי פתוח 2.0 | 2900 | 1639 | −30 | −1.0 | −2782 |
| אינקוכה 0.1 | 1285 | 468 | −55 | −4.1 | −508 |
| אינקוכה 0.5 | 603 | 470 | | | +285 |
| אלגר ש | 3590 | 79.0 | −5 | −.1 | −70.0 |
| אלגר ם | 3560 | 20.0 | | | +20.0 |
| אלרן ש | 1750 | 314 | −50 | −2.8 | −710 |
| אלרן ם | 1861 | | | | |
| אמישר בכ' 1.0 | 26350 | | +52 | +.2 | +6.0 |
| אפיק 1.0 | 640 | 370 | +10 | +1.6 | +141 |
| אפיק 5.0 | 490 | 195 | −10 | −2.0 | −195 |
| בזלת 1.0 | 1315 | | | | |
| חברה לישראל 1.0 | 3460 | 338 | −7 | −.2 | −159 |
| חברה לישראל 5.0 | 1809 | 2042 | | | −1772 |
| חלמסון 0.1 | 58900 | | | | −6 |
| חלמסון 1.0 ש | 15900 | 8.0 | | | −8.0 |
| אמפא א 0.5 | 7000 | 55.0 | +250 | +3.7 | +45.0 |
| פועלים השק ש | 4159 | 525 | −120 | −2.8 | −982 |
| לאומי השק 0.1 | 3870 | 277 | | | +36.0 |
| דיסקונט השק ש | 3950 | 1345 | −15 | −.4 | −1136 |
| מזרחי השק ש | 7920 | 10.0 | −40 | −.5 | −6.0 |
| כור השק אגח 124 | 9450 | | | | −41.0 |
| חירון 1.0 | 2001 | 51.0 | +89 | +4.7 | +51.0 |
| חירון 5.0 | 360 | 850 | | | −927 |
| יצוא ש | 7440 | 25.0 | +40 | +.5 | +5.0 |
| ירדן א 0.1 | 1905 | 644 | | | −694 |
| כלל ישראל 10.0 | 1965 | 772 | | | −133 |
| כלל ישראל 50.0 | 1389 | 240 | | | −458 |
| לנדק 0.1 | 6500 | 3.0 | | | −16.0 |
| לנדק 0.5 | 2170 | 50.0 | +20 | +.9 | +15.0 |
| מנור 0.1 | 4900 | 388 | | | +149 |
| מנור א 0.5 | 2347 | | | | −6.0 |
| עץ השק ב 0.1 | 1714 תב | 82.0 | −180 | −9.5 | −133 |
| עץ השק ב 0.5 | 700 | 397 | +34 | +5.1 | +1325 |
| פז השק ש | 17370 | 117 | −140 | −.8 | −56.0 |
| פמה א 0.1 | 5900 | 174 | −50 | −.8 | −114 |
| פמה 0.5 | 2760 | 608 | −30 | −1.1 | −295 |
| פרין ב 2.5 | 1415 | 984 | +38 | +2.8 | +668 |

### מחקר ופיתוח

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| אמצעים מתוחכמים | 1772 | 159 | +1 | +.1 | +91.0 |
| גליל טכנולוגיות | 422 | 2656 | | | −129 |

## דלק ונפט

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| דלק חיפושינפט1. | 2800 תב | 349 | −185 | −6.2 | −621 |
| דלק חיפושינפט5. | 1131 | 547 | | | +167 |
| פז חיפושי נפט | 10300 | 45.0 | −100 | −1.0 | −45.0 |
| מראיל 1.0 | 1550 | | +25 | +1.6 | +100 |
| מראיל 5.0 | 512 | 180 | +5 | +1.0 | +343 |
| י.ו.א.ל. 5.0 | 1220 | 435 | −30 | −2.4 | −129 |
| מ.ג.ן. 1.0 | 1608 | 85.0 | −75 | −4.5 | −25.0 |
| מ.ג.ן. 5.0 | 730 | 428 | | | +333 |
| סיסמיקה 1.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| סיסמיקה 5.0 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| סיסמיקה אפ 1 | — הפסקת מסחר — | | | | |
| פראיל ב 0.3 | 2920 | 18.0 | | | −27.0 |
| צפ' אמר נפט 1. | 202 | 1488 | −6 | −2.9 | −835 |
| צפ' אמר נפט 5. | 152.0 | 3433 | | | −2183 |
| צפ' אמ נפט אפ2 | 368 | 260 | | | +179 |
| נפטא ש | 988999 | | −1001 | −.1 | −1.0 |

## נסחרות במט"ח

| | |
|---|---|
| גוית ם | 234 |

# שערי מטבע חוץ

| המטבע | השינוי | שטרות לאומי קניה | לאומי מכירה | הפועלים קניה | הפועלים מכירה | דיסקונט קניה | דיסקונט מכירה | העברות והמחאות לאומי קניה | לאומי מכירה | הפועלים קניה | הפועלים מכירה | דיסקונט קניה | דיסקונט מכירה | שער יציג |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 דולר ארה"ב | −0.002 | 1.43 | 1.52 | 1.43 | 1.52 | 1.45 | 1.52 | 1.4763 | 1.4967 | 1.4750 | 1.4962 | 1.4758 | 1.4956 | 1.4856 |
| 1 לישט"ש | +0.004 | 2.08 | 2.19 | 2.09 | 2.19 | 2.08 | 2.17 | 2.2281 | 2.2546 | 2.1262 | 2.1632 | 2.2268 | 2.2556 | 2.2449 |
| 1 מארק גרמני | +0.003 | 0.59 | 0.62 | 0.59 | 0.62 | 0.59 | 0.62 | 0.6010 | 0.6085 | 0.6016 | 0.6091 | 0.6014 | 0.6089 | 0.6069 |
| 1 פרנק צרפתי | +0.001 | 0.19 | 0.20 | 0.19 | 0.20 | 0.19 | 0.20 | 0.1959 | 0.1983 | 0.1957 | 0.1983 | 0.1959 | 0.1984 | 0.1972 |
| 1 גולדן הולנדי | +0.003 | 0.52 | 0.55 | 0.52 | 0.55 | 0.52 | 0.55 | 0.5341 | 0.5409 | 0.5345 | 0.5410 | 0.5343 | 0.5408 | 0.5376 |
| 1 פרנק שוויצרי | +0.003 | 0.70 | 0.73 | 0.70 | 0.73 | 0.69 | 0.73 | 0.7116 | 0.7208 | 0.7108 | 0.7192 | 0.7200 | 0.7290 | 0.7155 |
| 1 כתר שוודי | +0.001 | 0.19 | 0.20 | 0.19 | 0.20 | 0.19 | 0.20 | 0.1939 | 0.1965 | 0.1939 | 0.1963 | 0.1939 | 0.1964 | 0.1958 |
| 1 כתר נורבגי | +0.001 | 0.19 | 0.20 | 0.19 | 0.20 | 0.19 | 0.20 | 0.1948 | 0.1972 | 0.1948 | 0.1972 | 0.1947 | 0.1972 | 0.1961 |
| 1 כתר דני | +0.001 | 0.16 | 0.17 | 0.16 | 0.17 | 0.16 | 0.17 | 0.1644 | 0.1665 | 0.1641 | 0.1664 | 0.1642 | 0.1664 | 0.1655 |
| 1 מארק פיני | +0.001 | 0.27 | 0.28 | 0.26 | 0.28 | 0.26 | 0.28 | 0.2725 | 0.2757 | 0.2719 | 0.2753 | 0.2720 | 0.2756 | 0.2740 |
| 1 דולר קנדי | +0.001 | 1.03 | 1.08 | 1.03 | 1.08 | 1.05 | 1.08 | 1.0496 | 1.0622 | 1.0481 | 1.0632 | 1.0500 | 1.0632 | 1.0561 |
| 1 דולר אוסטרלי | +0.004 | 0.97 | 1.07 | 0.99 | 1.07 | 1.00 | 1.07 | 1.0274 | 1.0408 | 1.0281 | 1.0409 | 1.0277 | 1.0400 | 1.0347 |
| 1 ראנד דרא"פ | −0.001 | 0.52 | 0.57 | 0.55 | 0.65 | 0.54 | 0.64 | 0.6392 | 0.6482 | 0.6398 | 0.6420 | 0.6382 | 0.6466 | 0.6435 |
| 10 פרנקים בלגיים | +0.002 | 0.28 | 0.30 | 0.28 | 0.30 | 0.30 | 0.30 | 0.2900 | 0.2937 | 0.2940 | 0.2977 | 0.2942 | 0.2979 | 0.2960 |
| 10 שילינג אוסטרי | +0.004 | 0.84 | 0.88 | 0.84 | 0.88 | 0.84 | 0.86 | 0.8654 | 0.8660 | 0.8594 | 0.8661 | 0.8582 | 0.8662 | 0.8609 |
| 1000 לירות איטלקיות | +0.002 | 0.86 | 0.91 | 0.86 | 0.92 | 0.86 | 0.92 | 0.8811 | 0.8921 | 0.8800 | 0.8910 | 0.8815 | 0.8926 | 0.8868 |
| 100 ין יפני | — | 0.72 | 0.75 | 0.72 | 0.75 | 0.72 | 0.75 | 0.7305 | 0.7396 | 0.7303 | 0.7394 | 0.7298 | 0.7386 | 0.7349 |
| 1 דינר ירדני | +0.011 | 3.96 | 4.21 | 3.81 | 4.05 | 3.86 | 4.08 | — | — | — | — | — | — | 3.0291 |
| 1 לירה לבנונית | −0.015 | — | — | — | — | 0.06 | 0.09 | — | — | — | — | — | — | 0.7819 |
| 1 לירה מצרית | −0.015 | 0.83 | 0.88 | 0.80 | 0.85 | 0.75 | 0.84 | — | — | — | — | — | — | 0.8034 |

**דולר יציג: 1.4856** **דולר נוסעים: 1.76** **דולר שחור: 1.59–1.60**

# שערי אגרות חוב

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| 4% מלוה פיתוח (100% הצמדה) | | |
| ש4001 | 488540.0 | 27/12 |
| ש4002 | 470000.0 | 14/01 |
| ש4003 | 461440.0 | 27/12 |
| ש4004 | 460000.0 | 27/12 |
| 4.25% מלוה מדינה (שגיא) | | |
| ק—301 תשואה 4.21% | | |
| 4101 | 268.0 | +.1 |
| ק—302 תשואה 4.32% | | |
| 4102 | 107.1 | |
| 4103 | 102.8 | +.1 |
| 4104 | 99.4 | |
| ק—321 תשואה 4.44% | | |
| 4301 | 98.9 | |
| 4302 | 94.1 | |
| 4303 | 93.4 | +.1 |
| 3% מלוה מדינה (גליל) | | |
| ש3601 | 30253.0 | +21.0 |
| ש3602 | 27849.0 | +20.0 |
| ש3603 | 25831.0 | +23.0 |
| 3604 | 23180.0 | +30.0 |
| ש3605 | 21071.0 | +19.0 |
| ש3606 | 19847.0 | +19.0 |
| ש3607 | 18434.0 | +23.0 |
| ש3608 | 17440.0 | −151.0 |
| ש3609 | 16700.0 | +12.0 |
| ש3610 | 15051.0 | +14.0 |
| ש3611 | 14529.0 | +16.0 |
| ש3612 | 14096.0 | +18.0 |
| 3613 | 13148.0 | +12.0 |
| ש3614 | 12607.8 | +15.0 |
| ש3615 | 11632.0 | +14.0 |
| ש3616 | 10640.0 | +15.0 |
| ש3617 | 9942.0 | +10.0 |
| ש3618 | 9425.0 | +10.0 |
| ש3619 | 8661.0 | +13.0 |
| ש3620 | 8209.0 | −71.0 |
| ש3621 | 7959.0 | +7.0 |
| ש3622 | 7170.0 | +6.0 |
| ש3623 | 6798.0 | +4.0 |
| ש3624 | 6398.0 | +4.0 |
| ש3625 | 5791.0 | +5.0 |
| ש3626 | 5352.0 | +5.0 |
| ש3627 | 4960.0 | +5.0 |
| ש3628 | 4526.0 | +2.0 |
| ש3629 | 4237.0 | +3.0 |
| ש3630 | 4002.0 | +3.0 |

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| ש3631 | 3660.0 | +4.0 |
| ש3632 | 3445.0 | −30.0 |
| ש3633 | 3323.0 | +3.0 |
| 3634 | 2916.0 | +3.0 |
| ש3635 | 2755.0 | +4.0 |
| ש3636 | 2650.0 | +3.0 |
| ש3637 | 2537.0 | +2.0 |
| ש3638 | 2360.0 | +2.0 |
| ש3639 | 2159.0 | +2.0 |
| ש3640 | 1741.0 | +2.0 |
| ש3641 | 1506.0 | +1.0 |
| 3642 | 1345.0 | +1.0 |
| ש3643 | 1165.0 | +1.0 |
| 3644 | 1057.0 | −9.0 |
| 3645 | 973.6 | +.7 |
| 4.25% מלוה מדינה (גליל) | | |
| ק—251 תשואה 4.26% | | |
| 3701 | 825.0 | +.5 |
| ק—252 תשואה 4.07% | | |
| 3702 | 639.5 | +.3 |
| ק—253 תשואה 4.37% | | |
| 3703 | 553.8 | +.5 |
| 3704 | 474.1 | +.4 |
| ק—261 תשואה 4.48% | | |
| 3751 | 247.5 | +.2 |
| ק—262 תשואה 4.09% | | |
| 3752 | 102.8 | |
| 3753 | 98.4 | |
| ק—271 תשואה 4.39% | | |
| 3901 | 92.9 | −.1 |
| 3902 | 88.4 | −.1 |
| 3903 | 87.8 | |
| 4% מלוה פיתוח (90% הצמדה) | | |
| ש3103 | 268000.0 | |
| ש3104 | 255000.0 | +3000.0 |
| ש3105 | 245500.0 | |
| ש3106 | 239000.0 | +1350.0 |
| ש3107 | 242500.0 | |
| ש3108 | 227846.0 | |
| ש3109 | 223558.0 | |
| ש3110 | 223176.0 | |
| ש3111 | 218116.0 | |
| ש3112 | 215309.0 | |
| ש3113 | 217826.0 | |
| ש3114 | 210328.0 | |
| ש3115 | 208446.0 | |

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| ש3116 | 200315.0 | |
| ש3117 | 209681.0 | |
| ש3118 | 203071.0 | |
| 7%—6%—4% מלוה פיתוח המדינה (80% הצמדה) | | |
| ש3201 | 175675.0 | +3000.0 |
| ש3202 | 172540.0 | |
| ש3203 | 170709.0 | |
| ש3204 | 171312.0 | |
| ש3205 | 170122.0 | |
| ש3206 | 167153.0 | |
| ש3210 | 162774.0 | |
| ש3211 | 158146.0 | |
| ש3212 | 155326.0 | |
| ש3213 | 149021.0 | |
| ש3214 | 143032.0 | |
| 6% | | |
| ש3501 | 142664.0 | |
| ש3502 | 139825.0 | |
| ש3503 | 125006.0 | |
| ש3504 | 122167.0 | |
| ש3505 | 118894.0 | |
| 7% | | |
| ש3521 | 125142.0 | +89.0 |
| ש3524 | 113133.0 | +269.0 |
| ש3522 | 119385.0 | +79.0 |
| ש3523 | 112707.0 | +132.0 |
| ש3525 | 109667.0 | +77.0 |
| ש3526 | 109485.0 | +89.0 |
| ש3527 | 107275.0 | +101.0 |
| ש3528 | 104352.0 | +147.0 |
| ש3529 | 103978.0 | +74.0 |
| ש3530 | 101546.0 | +73.0 |
| ש3531 | 101215.0 | +105.0 |
| ש3532 | 98250.0 | +103.0 |
| ש3533 | 98083.0 | +110.0 |
| ש3534 | 92392.0 | +158.0 |
| ש3535 | 93191.0 | +114.0 |
| ש3539 | 87855.0 | +75.0 |
| ש3536 | 92666.0 | +63.0 |
| ש3537 | 92521.0 | +84.0 |
| ש3538 | 87083.0 | +80.0 |
| ש3540 | 86874.0 | +96.0 |
| ש3541 | 83922.0 | +102.0 |
| ש3542 | 83785.0 | +107.0 |
| ש3543 | 79643.0 | +131.0 |
| ש3544 | 79692.0 | −744.0 |
| ש3546 | 81208.0 | +51.0 |

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| ש3547 | 80953.0 | +88.0 |
| ש3548 | 80826.0 | +107.0 |
| ש3550 | 76658.0 | +70.0 |
| ש3551 | 76238.0 | +131.0 |
| ש3545 | 77339.0 | −672.0 |
| ש3549 | 76281.0 | +63.0 |
| ש3552 | 69957.0 | +77.0 |
| ש3554 | 69783.0 | +87.0 |
| ש3553 | 69783.0 | +87.0 |
| ש3553 | 69349.0 | +56.0 |
| ש3571 | 59991.0 | +91.0 |
| ש3556 | 66571.0 | +49.0 |
| ש3558 | 66461.0 | +50.0 |
| ש3559 | 64080.0 | +63.0 |
| ש3560 | 60633.0 | +61.0 |
| ש3561 | 60395.0 | +94.0 |
| ש3557 | 67314.0 | +42.0 |
| ש3572 | 61076.0 | +95.0 |
| ש3573 | 60868.0 | +50.0 |
| ש3574 | 56113.0 | +53.0 |
| ש3577 | 56072.0 | +47.0 |
| ש3578 | 51754.0 | +68.0 |
| ש3575 | 55286.0 | +36.0 |
| ש3576 | 55069.0 | +68.0 |
| ש3579 | 50777.0 | +79.0 |
| ש3580 | 47615.0 | +42.0 |
| ש3581 | 43284.0 | +43.0 |
| ש3562 | 39881.0 | +53.0 |
| ש3583 | 37038.0 | +57.0 |
| ש3584 | 35235.0 | −307.0 |
| ש3585 | 34858.0 | +21.0 |
| ש3586 | 31552.0 | +22.0 |
| ש3588 | 31501.0 | +20.0 |
| ש3587 | 31499.0 | +19.0 |
| ש3591 | 28681.0 | +23.0 |
| ש3592 | 28636.0 | +29.0 |
| ש3593 | 28569.0 | +40.0 |
| ש3589 | 28724.0 | +23.0 |
| ש3594 | 27365.0 | +26.0 |
| ש3596 | 26134.0 | +30.0 |
| ש3597 | 26012.0 | +48.0 |
| ש3590 | 28620.0 | +23.0 |
| ש3595 | 27246.0 | +30.0 |
| 5% מלוה פיתוח המדינה (בריבית צמודה) | | |
| ק—101 תשואה 3.69% | | |
| ש2001 | 120178.0 | +80.0 |
| ש2002 | 119712.0 | +151.0 |
| ק—102 תשואה 3.74% | | |
| ש2003 | 115086.0 | +94.0 |
| ק—103 תשואה 3.70% | | |
| ש2004 | 116087.0 | +84.0 |
| ק—104 תשואה 3.70% | | |
| ש2005 | 108734.0 | +78.0 |
| ש2006 | 108579.0 | +91.0 |
| ש2007 | 106443.0 | +114.0 |
| ק—105 תשואה 3.84% | | |
| ש2008 | 105057.0 | +70.0 |
| ש2012 | 102779.0 | +87.0 |
| ש2015 | 100070.0 | +113.0 |
| ק—106 תשואה 3.53% | | |
| ש2009 | 107431.0 | +85.0 |
| ק—107 תשואה 3.70% | | |
| ש2010 | 106208.0 | +69.0 |
| ש2011 | 104146.0 | +69.0 |

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| ש2013 | 104077.0 | +67.0 |
| ש2014 | 101334.0 | +114.0 |
| ק—108 תשואה 3.75% | | |
| ש2016 | 102176.0 | +74.0 |
| ש2018 | 99486.0 | +111.0 |
| ש2021 | 96205.0 | +155.0 |
| ק—109 תשואה 3.71% | | |
| ש2017 | 98723.0 | +86.0 |
| ש2019 | 98428.0 | +117.0 |
| ש2020 | 95545.0 | +114.0 |
| ק—110 תשואה 3.81% | | |
| ש2022 | 89649.0 | +77.0 |
| ק—111 תשואה 3.18% | | |
| ש2023 | 92042.0 | +69.0 |
| ק—112 תשואה 3.99% | | |
| ש2024 | 83925.0 | +66.0 |
| ש2027 | 80876.0 | +87.0 |
| ש2031 | 74737.0 | −650.0 |
| ק—113 תשואה 3.91% | | |
| ש2025 | 84823.0 | +55.0 |
| ש2026 | 84426.0 | +115.0 |
| ק—114 תשואה 3.83% | | |
| ש2028 | 81860.0 | +67.0 |
| ש2030 | 77817.0 | −801.0 |
| ק—115 תשואה 3.20% | | |
| ש2029 | 78447.0 | +56.0 |
| ש2033 | 74542.0 | +60.0 |
| ש2035 | 68410.0 | +74.0 |
| ק—116 תשואה 2.55% | | |
| ש2032 | 78590.0 | −809.0 |
| ש2034 | 76634.0 | +88.0 |
| ש2036 | 70368.0 | +103.0 |
| ק—117 תשואה 2.70% | | |
| ש2037 | 66022.0 | +47.0 |
| ש2052 | 55471.0 | +67.0 |
| ק—118 תשואה 3.92% | | |
| ש2038 | 64291.0 | +47.0 |
| ש2040 | 61840.0 | +70.0 |
| 2051 | 58472.0 | +77.0 |
| ק—119 תשואה 3.85% | | |
| ש2039 | 61397.0 | +54.0 |
| ש2041 | 58101.0 | +52.0 |
| ק—120 תשואה 3.04% | | |
| ש2053 | 55351.0 | +39.0 |
| ק—121 תשואה 0.17% | | |
| ש2054 | 55810.0 | +1178.0 |
| ש2056 | 51755.0 | +32.0 |
| ק—3121 תשואה −0.48% | | |
| ש2058 | 48316.0 | +38.0 |
| ק—3121 תשואה −0.56% | | |
| ש2060 | 44816.0 | +33.0 |
| ק—122 תשואה 1.90% | | |
| ש2055 | 53143.0 | +2174.0 |
| ש2057 | 49212.0 | +32.0 |
| ק—3122 תשואה 0.54% | | |
| ש2059 | 47030.0 | +32.0 |
| ק—123א תשואה 0.36% | | |
| ש2061 | 34170.0 | +27.0 |
| ק—123 תשואה −0.39% | | |
| ש2062 | 32222.0 | +28.0 |
| ש2063 | 31399.0 | +15.0 |
| הדים | | |
| ב 16 | 104.9 | +.5 |
| ב 17 | 102.5 | |
| ב 18 | 104.0 | 15/01 |

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| ם 19 | 102.0 | −.4 |
| ם 20 | 100.6 | |
| ם 21 | 103.5 | +1.5 |
| ם 22 | 103.1 | −1.0 |
| ם 23 | 90.8 | −1.2 |
| ש24 | 89.3 | −.1 |
| ש25 | 90.9 | −.4 |
| ש26 | 90.0 | −.6 |
| ש27 | 93.8 | |
| ש28 | 91.0 | −1.1 |
| ש29 | 91.0 | −.2 |
| ש30 | 97.2 | −.4 |
| ש31 | 96.3 | −.2 |
| 32 | 93.0 | +.6 |
| 33 | 103.9 | 15/01 |
| אגרות זהב צמודות לדולר (100% הצמדה) | | |
| מת־אלסינט — הפסקת מסחר — | | |
| מ ז פ | | |
| תדיראן | 44.9 | −.1 |
| "אורמת" צמוד דולר ריבית קבועה | | |
| ק—601 תשואה 6.75% | | |
| סד' 2501 | 155.3 | 15/01 |
| סד' 2502 | 152.6 | 15/01 |
| סד' 2503 | 147.8 | 15/01 |
| ק—602 תשואה 7.00% | | |
| סד' 2504 | 146.6 | 15/01 |
| סד' 2505 | 141.0 | 15/01 |
| ק—603 תשואה 6.75% | | |
| סד' 2506 | 136.6 | 15/01 |
| סד' 2507 | 131.9 | 15/01 |
| ק—604 תשואה 4.71% | | |
| סד' 2508 | 100.9 | 15/01 |
| "ירמוך" — צמוד דולר ריבית קבועה | | |
| ק—901 תשואה 7.52% | | |
| 7001 | 235.0 | 15/01 |
| 7002 | 228.5 | 15/01 |
| ק—902 תשואה 7.70% | | |
| 7003 | 215.7 | 15/01 |
| 7004 | 199.7 | 15/01 |
| ק—903 תשואה 7.68% | | |
| 7005 | 193.0 | 15/01 |
| ק—904 תשואה 7.59% | | |
| 7006 | 182.5 | 15/01 |
| ק—905 תשואה 7.63% | | |
| 7007 | 170.0 | 15/01 |
| 7008 | 161.5 | 15/01 |
| ק—906 תשואה 7.70% | | |
| 7009 | 156.0 | 15/01 |
| ק—907 תשואה 7.90% | | |
| 7010 | 146.0 | 15/01 |
| ק—908 תשואה 7.91% | | |
| 7011 | 137.9 | 15/01 |
| 7012 | 133.1 | 15/01 |
| ק—909 תשואה 7.90% | | |
| 7013 | 125.8 | 15/01 |
| ק—910 תשואה 8.00% | | |
| 7014 | 109.1 | 15/01 |
| ק—911 תשואה 8.06% | | |
| 7015 | 93.5 | 15/01 |
| 7016 | 92.8 | 15/01 |
| 7017 | 92.1 | 15/01 |
| 7018 | 91.9 | 15/01 |

| הסידרה | השער | השינוי בנק' |
|---|---|---|
| 7019 | 92.3 | 15/01 |
| 7020 | 92.1 | 15/01 |
| 7021 | 91.2 | 15/01 |
| 7022 | 90.9 | 15/01 |
| ק—951 תשואה 8.27% | | |
| 7201 | 89.1 | 15/01 |
| "כלבו־שי" צמוד דולר ריבית משתנה | | |
| ק—801 תשואה 2.10% | | |
| ש6101 | 12143.0 | 15/01 |
| ק—802 תשואה 2.54% | | |
| ש6102 | 7310.0 | 15/01 |
| ק—803 תשואה 2.53% | | |
| ש6103 | 6569.0 | 15/01 |
| ק—804 תשואה 2.55% | | |
| ש6104 | 6073.0 | 15/01 |
| ש6105 | 5747.8 | 15/01 |
| ק—805 תשואה 2.57% | | |
| ש6106 | 5573.0 | 15/01 |
| ש6107 | 5368.0 | 15/01 |
| ק—806 תשואה 2.70% | | |
| ש6108 | 3850.0 | 15/01 |
| ש6109 | 3661.0 | 15/01 |
| ש6110 | 3600.0 | 15/01 |
| ק—807 תשואה 2.66% | | |
| ש6111 | 3023.0 | 15/01 |
| ש6112 | 2932.0 | 15/01 |
| ק—808 תשואה 2.70% | | |
| ש6113 | 1998.0 | 15/01 |
| ק—821 תשואה 3.45% | | |
| ש6151 | 775.5 | 15/01 |
| ש6152 | 743.1 | 15/01 |
| ק—822 תשואה 3.60% | | |
| ש6153 | 658.8 | 15/01 |
| ש6154 | 626.9 | 15/01 |
| ק—823 תשואה 3.33% | | |
| ש6155 | 414.9 | 15/01 |
| ק—824 תשואה 3.53% | | |
| ש6156 | 332.7 | 15/01 |
| ק—825 תשואה 3.70% | | |
| ש6157 | 244.0 | 15/01 |
| ש6158 | 231.1 | 15/01 |
| ק—826 תשואה 3.53% | | |
| 6159 | 197.9 | 15/01 |
| ק—827 תשואה 3.60% | | |
| 6160 | 184.6 | 15/01 |
| 6161 | 178.7 | 15/01 |
| ק—828 תשואה 3.30% | | |
| 6162 | 167.2 | 15/01 |
| ק—829 תשואה 3.53% | | |
| 6163 | 151.9 | 15/01 |
| 6164 | 146.1 | 15/01 |
| ק—830 תשואה 3.50% | | |
| 6165 | 137.5 | 15/01 |
| ק—831 תשואה 3.66% | | |
| 6166 | 128.5 | 15/01 |
| 6167 | 125.6 | 15/01 |
| 6168 | 123.7 | 15/01 |
| ק—832 תשואה 3.55% | | |
| סד' 6169 | 117.3 | 15/01 |
| ק—833 תשואה 3.30% | | |
| 6170 | 110.2 | 15/01 |
| ק—834 תשואה 3.47% | | |
| 6171 | 79.5 | 15/01 |
| 6172 | 78.4 | 15/01 |


פק"מ נייד
השקעה כדאית לטווח קצר בריבית משתנה
ריבית פק"מ ד"ל מים אנד"בית במהוח קבוע מה פר"ים הגבוה מבין השנ"ים
בנק לאומי

# מכבי החזירה הכבוד האבוד

**השיגה נצחון בכורה בבית הגמר בגומלין נגד זאלגיריס קובנה ב־בריסל – 86:88 (44:45) ● ב־3 דקות הסיום הכניע מיקי ברקו־ביץ את סאבוניס וחבריו שנחלו את הפסדם הראשון ● מאגי (מצויין כהרגלו) וג'ונסון עצרו את הענק הרוסי**

מאת ברוך רונן
שליחנו המיוחד

סוף סוף אפשר לנשום לר־ווחה לאחר ארבעה משחקי נפל באה אמש בבריסל ההתאוששות בדיוק בזמן: נצחון על אלופת ברה"מ בתוצאה 86:88 שהחזיר למכבי ת"א את הכבוד וגם את האפשרות לתפוס מ־קום טוב באמצע המשך המש־חקים.

תחזיות כבדים ליוו אותנו לק־ראת הגומלין עם הרוסים. ההפסד הצורב שלשום לא הפיח תקוות לקראת הגומלין, אפילו מאוד חש־שנו מפניך והיינו בטוחים שהולכת להיות „שחיטה" נוספת, או, אם תרצו, הפסד „מביש" ברציפות, מה שלא קרה למכבי ת"א מאז הוחלה להופיע במשחקי בית הגמר.

אולם, כשם שלא האמנו ביכולת הנפל שהציגה במשחק הראשון כאן בבריסל, הנה הפתיעו המכ־בים בלצעם לכל התחזיות לקראת הגומלין, שוודאי לא היו ורודות במיוחד. קיווינו, בסתר ליבנו, שאם נונצח, הרי שזה לא יקרה בצורה משפילה. קיווינו שסאבוניס והבר־יד ייזיעו קצת יותר הפעם.

ובכן, הם באמת הזיעו. יותר, אולם הפעם הם נאלצו להרים ידיים. יתכן שההפסד לא ימנע מהם מלהופיע בגמר בבודפשט, אבל הוא גרם לשחקנים הישראלים להסתובב מעתה בראש מורם ו־להחזיר לעצמם את הכבוד שכה היה מהם הולאה שלשום.

הנצחון המתוק הושג אחרי דר־מה ומתח בסיום. אחרי ההפסד ראשון ידענו כי הישראלים יכו־לים לנצח רק אם יעצרו את סא־בוניס ולא יאפשרו חופש פעולה ברחבה. וכך היה הפעם. ג'ונסון מאחור ומוטי אראסטי מלפנים סגרו היטב את הענק הליטאי מליטא ולא נתנו לו לעשות את אשר עשה ערב קודם לכן. שלב כך נאלץ סאבוניס לצאת מרחבת הסל דבר שהביא לשיבוש הכללי של המשחק הרוסי. בכך נפתחה גם הדרך לקווין מאגי שהיה לו חופש פעולה יותר מתחת לסל בהתקפה.

אין ספק שגבור המשחק של המכבים השחקן שבלט לאורך כל הדרך היה זה מאגי. שחקן דינמי זה נטל לא פחות מאשר 19 כדו־רים חוזרים מתוך ה־35 שקלטה כל הקבוצה. מאגי לקח יותר כדו־רים חוזרים מאשר הענק הרוסי סאבוניס שנטל 16 כדורים חוזרים.

ניתן לומר כי סוד הנצחון של המכבים היה הפעם רוח הלחימה הנפלאה שהורגשה במלוך כל 40 הדקות. גם הקהל סייע הפעם בעידוד קולני.

העובדה שמיקי ברקוביץ לא קלע ולו נקודה אחת במחצית הראשונה העיד על חולשתו. שחקן מנוסה זה התעורר רק בשלוש הדקות האחרונות של המאבק כאשר ב־מהלכם השיג את הנקודות החשו־בות והמכריעות וכאן התגלתה עוצמתו האמיתית. על חולשתו של ברקוביץ חיפו במחצית הראשונה מאגי, ג'ונסון ובמצי שהתעורר מעט והיה זה משחקו הטוב ביותר בבית הגמר.

מהעבר השני היתה זו קבוצה שונה מזו שראינו ביום ד'. אם נביט ברשימת הקלעים נראה כי סיוויליס שצלף במשחק הנצחון לצידו של סאבוניס בעלם השיג רק שתי נקודות. כאמור, היו אלה שני הרכזים וחומציציוס ו־בראזיס שעשו את המלאכה אך לא תמיד בהצלחה.

אכן, המסורת של מאזן המאב־קים עם הקבוצות מברה"מ בבית הגמר לא הופרה גם הפעם כאשר כל קבוצה זכתה בנצחון. [illegible] מעט וכולם [illegible] אמש. [illegible] בשירה עליזה לבית המלון כל שהוה הקבוצה, [illegible] לשחקנים כדי לנגב ובקבוקי השמפניה נפ־תחו כדי להרטיב את הגרונות היבשות. אין ספק שמניעה לבוא־רים קבלת פנים הולמת כאשר ישובו היום הביתה עם נצחון יוק־רתי מול קבוצה בה מכבב השחקן הטוב ביבשת.

**ג'ונסון ומאגי**

כבר בפתיחה ראינו מכבי ת"א שונה מהמשחק הראשון בן הפ־סידה. המכבים פעלו כקבוצה מגו־בשת ושחקניה גילו ניידות רבה. גיבורי המחצית הראשונה היו שוב ג'ונסון ומאגי. שני שחקנים אלה קלעו גם את רוב הנקודות לקבוצה. מאגי קבע 4:8 בדקה ה־4 ונתן את האות לחבריו לבריחה — 6:12 בדקה ה־5 מסל של ג'ונ־סון.

המאמן הרוסי ראה כיצד חניכיו מפגרים ומאבדים כדורים מול ה־משחק המלהיב של המכבים וביקש פסק־זמן כדי לארגן את חניכיו. בשלב זה ביצע המאמן של זאל־גירים את החילוף הראשון והכ־ניס למערכה את יובישה. מאגי לא נבהל ממנו ומיד הגיב בשני סלים כדי להעלות ל־11:16. סא־בוניס שהיה שוב כל־יכול מתחת לסלים הקטין ל־15:16.

בהמשך התנהל מאבק שקול יו־תר כאשר יתרון זעיר עבר לסירו־גין מקבוצה לקבוצה. סאבוניס קבע שוויון ראשון במשחק — 23:23. מיד לאחר מכן ביצע שרף חילוף ראשון כאשר הכניס את לאסוף במקומו של ברקוביץ שלא קלע ולו נקודה אחת — כל זאת בדקה ה־12.

כאשר סאבוניס נחלש ונזקפה לחובתו עבירה שלישית, נכנס ל־תמונה חברו קורטיניאוסקס שה־חל לצלוף מכל מצב. שחקן זה צלף לשלוש נקודות והעלה את קובנה ליתרון הגדול במחצית — 28:32. מאגי נכנס לפעולה מה־עבר השני והגיב בשני סלים כדי להשוות — 32:32. רק עם השריקה לסיום המחצית הראשונה הצליח במצי לקבוע יתרון בן נקודה למכבי — 44:45.

**ברקוביץ על הספסל**

המאמן שרף הימר שוב על לא־סוף בפתיחת המחצית השניה ו־ברקוביץ נשאר על הספסל. המח־צית נפתחה בנקודת עונשין לכל צד אותן השיגו ג'ונסון וסאבו־ניס. יובישה פרץ והעלה את ה־רוסים ליתרון — 46:47 ומיד חב־רו בראזיס הוסיף סל — 45:49.

אראסטי נתן את האות לסידר־ה של שלוש נקודות שהושגו משני הצדדים — 49:49. יובייטה הגיב — 49:52 ובמצי השווה — 52:52. את סידרה זו של שלוש נקודות חתם חומציציוס שהעלה את קובנה ל־52:55. יתרון השיא של הרוסים הושג מיד לאחר מכן מסל נוסף של חומציציוס — 52:57.

המאמן שרף החזיר את ברקוביץ למשחק והוציא את לאסוף. מאגי, בסל ראשון במחצית זו, הקטין 59:57 אבל הרוסים ברחו שוב — 61:67 מסל של חומציציוס שהיה פעיל באותן דקות.

רק בדקה ה־31 של המשחק ה־שיג ברקוביץ את הנקודה הראשו־נה שלו במשחק מנקודת העונשין, כדי להקטין — 67:65. מיד לאחר מכן השיג ג'ונסון סל נוסף כדי להשוות — 67:67.

המאבק הצמוד נמשך עד שה־מכבים הצליחו להשיג יתרון של סל — 72:74.

כאן קפאו המכבים ואיפשרו ל־רוסים להשיג שמונה נקודות ללא מענה, כדי להעלות ל־74:80. כ־אשר נראה היה כי המכבים יספגו הפסד נוסף נכנס מאגי לפעולה ו־הקטין — 80:76.

דקות הסיום [illegible] ביותר קשה היה לצפות כי המכבים ישי־גו את המהלך הבלתי צפוי וינצ־חו. לפעולה נכנס השחקן שגילה את היכולת הגרועה ביותר עד לאותן דקות גורליות והיה זה כ־מובן מיקי ברקוביץ. שחקן זה הפגין את מלוא מרצו ונסיונו כדי להצעיד את חבריו לנצחון. מפגרי־ם של 79:84 שתי דקות ושלושים שניות לסיום הפך ברקוביץ את הקערה על פיה והפך לגיבור היום. מאגי בא לעזרתו והשווה — 84:84. מהעבר השני היה זה חו־מציציוס שהחטיא הפעם וברקו־ביץ פרץ כסופה לבד לסל וקלע כדי להעניק לקבוצתו יתרון — 84:86. שרף נטל פסק זמן והורה לחניכיו להימנע מביצוע עבירות.

הרוסים יצאו להתקפה אחרונה במטרה להשיג סל שוויון ולהארכה. נכנס שוב גיבור המשחק מיקי ברקוביץ שחטף את הכדור ורץ כסופה לסל הרוסים כדי לקלוע סל נוסף ולהעלות את מכבי על דרך הנצחון — 84:88. השופטים העניקו לברקוביץ גם קליעת עו־נשין אחרי שבוצעה עליו עבירה בעת הקליעה אותה החטיא. על הכדור החוזר השתלטו הרוסים ו־סאבוניס קלע את הסל המסיים — 86:88 אך לא מנע מקבוצתו הפסד ראשון בבית הגמר.

מיד עם גמר המשחק פרצו יש־ראלים ויהודים רבים ונשאו את מיקי ברקוביץ על הכתפיים והני־פו דגלים. למרות שאבדו סיכויי המכבים להופיע בגמר קיבל ה־קהל את הנצחון בשמחה. כל נצ־חון על קבוצה רוסית מחמם את הלב.

שפטו טוב קוטלבה מצ'כיה ו־היית מאנגליה לעיני 3000 צופים.

נקודות למכבי ת"א: מאגי (33), ג'ונסון (22), במצי (16), ברקו־ביץ (10), אראסטי (5), לאסוף (2).

נקודות לזאלגירים: סאבוניס (27), קורטיניאוסקס (22), חומציציוס (15), בראזיס (10), אבאשה (8), סיוויליס ויוביקאס (2 כ"א).

## שרף: נתנו לרוסים יופי של מלחמה

מאת ברוך רונן
שליחנו המיוחד

„משחק הלחימה הכריע את המאבק ואנחנו נתנו לרוסים יופי של מלחמה" — אמר ה־מאמן צבי שרף.

שרף הוסיף כי חבל שלקח לחני־כיו ארבעה משחקים עד שהגיעו למסקנה כי בבית הגמר ניתן לנצח רק אם נלחמים.

גבור הנצחון קווין מאגי היה מאושר מאין כמוהו ואמר: „אני שמח שניצחנו אחרי ששחקנו טוב. לנצח את סאבוניס וחבריו זה דבר לא קל, אך עשינו את זאת. נראה לי כי זאלגירים תופיע בגמר ותזכה את גביע אירופה וחבל שאנחנו לא נשחק נגדם בגמר כי הסיכוי שלנו לכך קלוש".

גבור דקות הסיום ה„קטנטן" מיקי ברקוביץ לא האמין את אשר ביצע בסיום וכשהוא נישא על כתפי אוהדים אמר: „עד עכשיו לא הלך לנו בבית הגמר והגיע הזמן שננצח ועשינו זאת. אין ספק ש־הנצחון מגיע לנו אחרי שנלחמנו כאריות ועשינו זאת בשביל כל עם ישראל ועבור האוהדים הרבים שלנו שליוו אותנו גם ברגעים הקשים. אין ספק שהיה זה נצחון מתוק מאין כמוהו ואני שמח שנפל בחלקי לקלוע את סל הנצחון. הנצחון היה חשוב לנו כדי להח־זיר לנו את הבטחון שאבד".

## מאבק באלימות

האלימות אסור שתשתלט. בעוד אנו עסוקים בצדדים המקצועיים של הכדורגל — [illegible], בעיקר בליגות הבכירות, מגיעים צלילים צורמים מאד מן הליגות הנמוכות. שם אין פשיטות רגל כספיות אבל יש ב־החלט פשיטות רגל מוסריות, ה־גובלות בפליליים.

זכריה צברי, שחקן ביתי"ר בית שמש, הורחק לצמיתות ממשחקי הכדורגל, לאחר שפגע בצורה אלי־מה ביותר (המזכירה את „התפוח המכבי") בשופט כדורגל. ועדת ה־משמעת של ההתאחדות לכדורגל הטילה עליו את העונש המירבי הקיים בתקנון ואף המליצה בפני הנהלת ההתאחדות להגיש תלונה למשטרה בגין תקיפת השופט.

אין זו פעם ראשונה ששופטים בארץ מותקפים ונפגעים באורח פיסי, אך נראה כי האווירה האלי־מה הכללית השוררת בהרבה מש־טחי חיינו קונה לה אחיזה איתנה גם בספורט. אמנם מספר הפגיעות בשופטים בליגות הגבוהות פחת עד כמעט לאפס, אך זה בעיקר בגלל מספר השוטרים הרב המצוי־נים במגרשים ומשום שהכדורגלנים ה־מקצוענים חוששים לאבד את מק־צועם, ועל כן הם נמנעים מהת־פרצויות אלימות, למרות הזעם ה־נשקף מעיניהם כלפי השופטים, כל אימת שהחלטתו אינה מוצאת חן בעיניהם.

לא כן הדברים בליגות הנמו־כות. שם „מוסר התשלומים" יותר גבוה, כי למנהלים אין ממה לשלם ואז מרשים לעצמם „החובבנים ה־טהורים" להפרע מן השופט על החלטות שאינן נראות להם.

סוג אחר של התפרעויות שייך לאוהדים. אם זה ביציעים במה־לך המשחק, אם זה ליד חדרי ה־הלבשה לאחריו או פגיעה ברכוש של השופטים ו/או כדורגלנים ו/או עסקנים, שאינם משביעים את רצו־נם של אוהדים תמהוני־מוח. הדוג־מה האחרונה: השחתת שלוש מ־כוניות של שלושה מעסקני מכבי שעריים. בטלפון אנונימי לאחת ממערכות העתונים הזדהה ארגון „אלמוני", כי המעשים יימשכו עד שיפסק ה„בלגן" בקבוצת הכדורגל. כלו־מר, הרחוב הוא שיקבע מה יש לעשות בשורות הקבוצה ואם לא או — אלימות.

העובדה המוזרה ששופט המש־חק (אברהם דיאב) בין ביתי"ר בית שמש לבין מכבי מעוז־ציון הת־לונן על אופן התנהגותם של שו־טרי משמר הגבול, שנכחו במקום, אומרת אף היא דרשני. כיצד יתכן שלא הגישו עזרה מיידית?

את האלימות הזאת צריך לעקור מן השורש. נראה, כי לא די ב־הרחקת שחקן אלים לצמיתות. זה לא עושה רושם על השאר. אולי כדאי גם למסור קבוצות ולתבוע את המנהלים האחראים לאחריות פלילית. צריך גם לטפל באספסוף של הרחוב, לא לוותר, להגיש תלונות ולתבוע עונשים במישור הפלילי.

אנו רק בהתחלת הרעה. אם לא תופעל יד חזקה כבר עכשיו נהיה עדים לחוויות נפרצים כאלה ב־תדירות הולכת וגוברת.

אהרן לזר

פרס ישדל את גב' טאצ'ר לפעול לשיבוץ ישראל בכדורגל האירופי

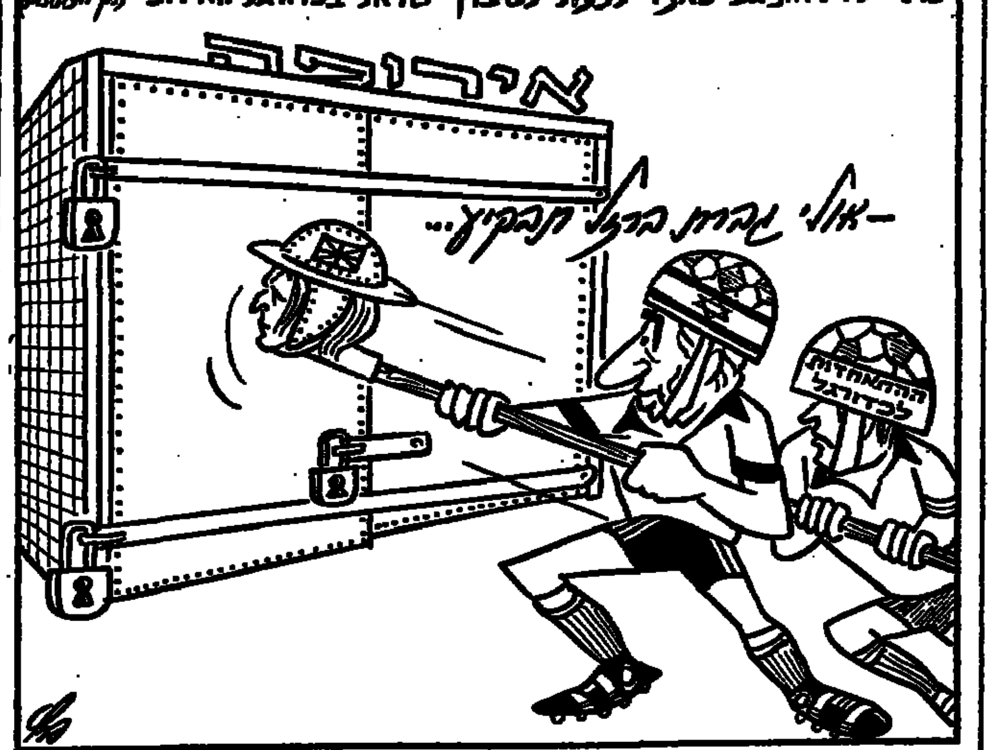


## השוער רן ואלי כהן מהפועל ת"א הוזמנו לסגל הכדורגל

מאת אשר גולדשלגר

אבי רן שוער מכבי חיפה זו־מן אתמול על־ידי המאמן הל־אומי של הנבחרת הלאומית לקראת המשחק מול נבחרת סקוטלנד. רן הוזמן במקומו של השוער הותיק אריה חביב. גם אלי כהן קשר הפועל ת"א זו־מן אתמול, לראשונה בחייו, ל־סגל הלאומי.

21 שחקנים זומנו אתמול לסגל הנבחרת הלאומית ולמעט אבי רן החוזר לסגל חלוץ הפועל ת"א גיל לנדאו וקשר מכבי פ"ת אייל בגלייבטר.

במקום המוזמנים החדשים־ישנים שוחרר המאמן הלאומי את גדי מכנס ושלמה קירט הפצוע.

יתר המוזמנים: אריה אלתר, בוני גינזבורג, ציון מרילי, ני־סים ברדה, ניסים כהן, אבי כהן, גבי לסרי, אפרים דוידי, אלי אר־חנה, אורי מלמיליאן, יעקב אק־הויז, רפעת טורק, משה סיני, משה סלקטר, רוני רוזנטל, זאהי ארמלי ואפרים אביב.

סגל הנבחרת הלאומית יערוך אימון ראשון לקראת המשחק מול סקוטלנד כבר ביום שני הקרוב ואח"כ יגביר את קצב האימונים. נבחרת הכדורגל של סקוטלנד תגיע ביום א' ה־26 בינואר, ל־משחק בין־ארצי נגד ישראל ש־יהיה ביום ג', ה־28 בינואר בשעה 4.45 אחה"צ באיצטדיון ר"ג.

על הרצינות שמייחסים הסקוטים למשחק תעיד העובדה שהנבחרת תבוא במטוס חכור שימתין לה ויחזור איתה לגלזגו שעות ספו־רות אחרי תום המשחק. המטוס יביא עמו גם כ־40 אוהדים „שרו־פים" הנוהגים ללוות את נבחרתם לכל משחק בעולם.

אלכס פרגוסון, המאמן החדש של סקוטלנד, הרואה במשחק נגד ישראל, מבחן רציני, מתכוון לנהוג כאילו היה זה משחק בגביע הע־למי במקסיקו.

## מתחדשים המאבקים בארצית 3 הראשונות למשחקי חוץ

מאת שמואל מל

בגביע הזמנו מת — תחי ה־ליגה הארצית. עם תום השלב הראשון בגביע הטוטו חוזרות הקבוצות למעגל מאבקי הצמ־רת והתחתית. כבר במחזור ה־מתחיל מתוצאות שמן שלוש ה־ראשונות במשחקי חוץ.

מבחינה זו קל ביותר מצבה של המוליכה ביתי"ר נתניה שתתארח בבית־שמש אצל סוגרת הטבלה. הפועל לוד תתקל במשוכה גבוהה בדמותה של השכנה ביתי"ר רמלה בעוד שרמת־עמידר לא תתרחק הרבה מביתה שעה שתופיע ביהוד נגד הפועל המקומי.

מפגש מעניין יהיה בחולון שם תארח הפועל צפריירים את שחקני המנורה מת"א. גם להכח צפוי מאבק לא קל נגד הפועל חדרה, כמו גם להפועל טבריה שתתייצב ברמת השרון למפגש נגד הפועל המקומי.

עכו ומרמורק המצודות בחלק התחתון של הטבלה יפגשו בציר הצפונית ואילו הפועל ר"ג תארח באיצטדיון העירוני בר"ג את ביתי"ר חיפה.

**הכח — הפועל חדרה**

ה„סגולים" ואורחיהם במרכז ה־טבלה טרם איבדו תקוה. מצבה של הכח טוב יותר והיא רחוקה רק ארבע נקודות מהמקום השלי־שי. חדרה בתנופה מעודדת מע־לייתה לחצי־הגמר בגביע הטוטו שם תתמודד נגד... הכח (ביום שלישי). צפוי משחק פתוח ומעניין בו כל תוצאה אפשרית. (שופט: אבשלום כהן).
התחזית: תיקו.

**ביתי"ר רמלה — הפועל לוד**

„דרבי" השכנות מבטיח להיות דו־קרב מעניין. לוד במקום השני נסוגה מעט ביכולתה מאז פתיחת העונה. ברמלה היא תתקל במשו־כה גבוהה בדמות ביתי"ר המק־מית שגם לה שאיפות לאומיות. פער הנקודות בין השתיים אינו גדול ונצחון ביתי"רי יקטינו עד כדי נקודה. לפיכך צפוי משחק שקול מתוח בו הנטיה דוחקת ל־טובת הבית"רים שיהנו מיתרון הביתיות. (שופט: צבי שריר).
התחזית: נצחון לביתי"ר רמ־לה.

**רמת השרון — הפועל טבריה**

על פי המצב בטבלה יש לאור־חים מטבריה עדיפות. הם מקדימים את מארחיהם בחמש נקודות ונו־גים רק שלוש נקודות מהמקום ה־שלישי. אבל כזכור מאבדת טב־ריה מכוחה במשחקי החוץ, מה עוד שרמת השרון מתאוששת מה־מיקום של הכושלת. למרות המיקום בטבלה רמת השרון מעמדת ל־נצחון. (שופט: בני כהן).
התחזית: נצחון לרמת־השרון.

**הפועל ר"ג — ביתי"ר חיפה**

מאבק תחתית בין שתי קבוצות הנאבקות על חייהן בליגה. ר"ג טובה יותר והיא הוכיחה זאת ב־משחקי גביע הטוטו. לביתי"ר חי־פה יש בעיות של חדירות בהגנה וגם התקפתה אינה מן המעולות בליגה. לכל הדעות זהו משחק ה־מונח בכיסם של הרמת־גנים. (שו־פט: גבי לוי).
התחזית: נצחון להפועל ר"ג.

**בית שמש — ביתי"ר נתניה**

מאבק קצוות בו מארחת סוגרת הטבלה את המובילה. לכאורה ה־ניחוש הקל ביותר — נצחון ביתי"ר נתניה. אבל בית שמש אמביצ־יונית יותר מתמיד תנסה לעשות מה שלא עשתה ב־12 המחזורים החולפים להשיג נצחון. חניכיו של פייגנבוים בוודאי לא יתחשבו במארחיהם מה גם שירצו למחוק את זכרון הפסדם לחולון בשבת החולפת. (שופט: יוסף גרוסמן).
התחזית: נצחון לביתי"ר נת־ניה.

**צפריירים חולון — ביתי"ר ת"א**

אחד מהמוקדים בליגה הארצית. חולון במקום גבוה לאחר שהנ־חילה הפסד בכורה העונה לביתי"ר נתניה (גם אם זה בגביע הליגה). מאידך ביתי"ר ת"א בבעיות. מאמ־נה טרם מצא את הנוסחה הגואלת ומחליף כל שבוע הרכבים. צפוי מאבק שקול וכל תוצאה שתושג בו לא תפתיע. (שופט: רחמים דינאבצ'י).

**עכו — מרמורק**

עכו שתשחק באמצע השבוע ב־חצי גמר גביע הליגה אינה מצ־ליחה בליגה. הפעם תנתן לה הז־דמנות להוסיף שלוש נקודות ל־אמתחתה שעה שתארח את מרמו־רק הממוקמת רק מקום אחד מעל ה„קו האדום". (שופט: יעקב כהן).
התחזית: נצחון לעכו.

**יהוד — רמת־עמידר**

רמת־עמידר שלישית בצמרת, יהוד שלישית מהסוף. זה אומר ה־כל. האורחים מר"ג טובים יותר ובשלים יותר לנצחון. אבל אכזר לזלזל ביהוד הזקוקה לנקודות כדי להחלץ ממצוקתה בתחתית. צפוי מאבק שקול עם יתרון קל לאור־חים. (שופט: שלמה יוסף).
התחזית נצחון לרמת־עמידר.

## הליגה הארצית

| | קבוצה | מש' | נצ' | תיקו | הפ' | שערים | נק' |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | ביתי"ר נתניה | 12 | 6 | 6 | — | 10—20 | 24 |
| 2. | הפועל לוד | 12 | 7 | 3 | 2 | 8—16 | 24 |
| 3. | מכבי רמת־עמידר | 12 | 6 | 5 | 1 | 7—13 | 23 |
| 4. | ביתי"ר תל־אביב | 12 | 6 | 2 | 4 | 13—18 | 20 |
| 5. | הפועל טבריה | 12 | 6 | 2 | 4 | 12—13 | 20 |
| 6. | ביתי"ר רמלה | 12 | 5 | 4 | 3 | 9—13 | 19 |
| 7. | הכח־מכבי רמת־גן | 12 | 6 | 1 | 5 | 16—14 | 19 |
| 8. | הפועל חדרה | 12 | 4 | 4 | 4 | 9—12 | 16 |
| 9. | הפועל חולון | 12 | 4 | 4 | 4 | 12—10 | 16 |
| 10. | הפועל רמת־השרון | 12 | 3 | 6 | 3 | 19—15 | 15 |
| 11. | הפועל עכו | 12 | 2 | 6 | 4 | 11—11 | 12 |
| 12. | הפועל רמת־גן | 12 | 3 | 3 | 6 | 15—12 | 12 |
| 13. | הפועל מרמורק | 12 | 2 | 5 | 5 | 24—13 | 11 |
| 14. | הפועל יהוד | 12 | 2 | 4 | 6 | 12—7 | 10 |
| 15. | ביתי"ר חיפה | 12 | — | 8 | 4 | 12—8 | 8 |
| 16. | הפועל בית־שמש | 12 | — | 5 | 7 | 20—8 | 5 |

## ליברפול (באנפילד) תארח ווסטהאם במוקד המחזור ה־27

מאת נ. שרון

מפגש הצמרת במסגרתו ת־ארח ליברפול, באנפילד, את ווסטהאם יונייטד, יעמוד ב־מוקד משחקי המחזור ה־27 ב־ליגה האנגלית.

ליברפול שהעפילה ביום ראשון (לאחר נצחון 2:3 על ווטפורד) ל־מקום השלישי מקדימה את יריבתה בשני מקומות ושלוש נקודות. צ־פוי מאבק שקול ומעניין.

המוליכה מנצ'סטר יונייטד תח־זור ל„אולד טרפורד" כדי לארח את נוטינגהאם־פורסט המצויה ל־אחרונה בכושר טוב. גם, כאן צפוי משחק מרתק.

משחק קצוות יפגיש את האלופה אברטון הממוקמת שניה עם ביר־מינגהאם־סיטי הלפני אחרונה. כל התחזיות נוטות לטובת אברטון ש־תצליח כנראה גם להתגבר על יתרון הביתיות של בירמינגהאם.

שותפה נוספת למאבק בצמרת, צ'לסי, תפגוש אף היא קבוצת תח־תית. היא תשחק במגרשה של נו־עלת הטבלה, ווסט־ברומיץ' שכבר איבדה קרוב לודאי כל סיכוי ל־השאר בליגה הראשונה.

יתר המשחקים: קובנטרי — ווטפורד; לסטר — ארסנל; לוטון — אסטון וילה; ק.פ.ר — ניוקאסל; שפילד־וונסדיי—אוקספורד; סאות־המפטון — איפסוויץ'; טוטנהאם — מנצ'סטר־סיטי.

## נתניה תנסה מחר להדיח את המוליכה הטריה מת"א

מאת מ. שמואל

מבחנה הראשון של הפועל ת"א, כמוליכת הליגה הלאומית, ייערך מחר בנתניה. דוד שווייצר וחניכיו יתארחו אצל מכבי המקומית וינסו להוכיח כי מקומם בפיסגה אינו תופעה חולפת.

אולם משחק המוקד של המחזור ה־13 יהיה בימק"א בירושלים שם תארח ביתי"ר ירושלים את בני־יהודה. האלופה, שהודחה מהפיס־גה תנסה לחזור לעצמה על חשבון מכבי יבנה.

מכבי יפו שהיתה מעורבת ב־שבת החולפת במאבק על שש נקו־דות תהיה שוב בלחץ שעה שתת־ארח בנתניה אצל שמשון ת"א זור תפתח למאבקי ההיחלצות מתחת ל„קו האדום". הנהנית העיקרית ממאבק זה עשויה להיות מכבי שעריים אם תשכיל כמובן לגבור בביתה על הפועל חיפה.

עודד מכנס ישתף פעולה עם דורון רבינזון בהתקפת מכבי פ"ת שתנסה להבקיע את חומת והגנת הפועל כפ"ס. ברזמנית ינסו צעי־רי מכבי ת"א להוכיח כי מקומם בחלק העליון של הטבלה אינו מק־רי. משימתם — להתגבר בבירת הנגב על צעירי הפועל באר־שבע.

שתיים מהמפתיעות של השבת החולפת הפועל פ"ת והפועל יר־ושלים יפגשו באם המושבות.

**מכבי נתניה — הפועל ת"א**

הפועל ת"א מגיעה לנתניה כמו־ליכת הטבלה. זה אומר מוראל גבוה מחד אך מתח ועצבנות מא־דך. למכבי נתניה אין הרבה מה להפסיד. הקבוצה בכושר ירוד ו־ממוקמת בחלק התחתון של הטב־לה. כל נקודה שתוציא תהיה בב־חינת רווח נקי. אם תצליח נתניה להפגין את כושרה מהעבר ואגב חביב יפסיק לחלק מתנות להדר־צי הירייב, צפויה הפועל למכשול גבוה ואולי אף תאבד את הבכו־רה. (שופט: אריה פרוסט).
התחזית: תיקו.

**ביתי"ר י־ם — בני־יהודה**

בשבת החולפת ספגו השתיים הפסדים הם שהרחיקו אותן מעט מהפיסגה הגבוהה. אולם ההדורים שישורר בשתי הקבוצות והעובדה שבירושלים חוזרים כמעט כל ה־פצועים לפעילות יחזירו המתח ו־הענין למפגש הצמרת. ביתי"ר ב־בית עדיפה על האורחים, מה עוד שמלמיליאן שוב יתפוס את מקומו כ„מנצח" על התזמורת. עד כמה השפיע ההפסד להפועל פ"ת על בני יהודה נוכל ללמוד רק מחר בימק"א צר המידות והבוצי. (שו־פט: עובדיה בדיצקי).
התחזית: נצחון לביתי"ר י־ם.

**מכבי חיפה — מכבי יבנה**

האם זה רק משבר חולף או שמא תמה תקופת הזוהר של הירוקים. לאחר שנדחקה מהפיסגה תצטרך מחר האלופה „מכבי חיפה, להוכיח כי כוחה עדיין במתניה. הכלים לכך עומדים לרשותה. גם הירייב נוח — קבוצת תחתית שמאבדת מכושרה מחוץ לביתה. לפי כל הסימנים צריכים ה„ירוקים" לש־פוך את זעמם על אורחיהם. כל תוצאה אחרת תחשב כהפתעה. (שופט: יעקב שיינר).
התחזית: נצחון למכבי חיפה.

**שעריים — הפועל חיפה**

משנה מאמן — משנה מזל. ב־שעריים רוצים להאמין לאימרה זו. גם המאמן החדש אליהו עופר רוצה לפתוח ברגל ימין את פעי־לותו בקבוצה הרחובותית. חייב טוב מהפועל חיפה לא יכול היה ליפול לידי שעריים. עכשיו היא רק צריכה לנצל את ביתיותה ו־לצבור שלוש נקודות ליגה. זהו במקום משימה אפשרית מול קבו־צה שמתקשה להבקיע שערים. (שופט: עובדיה צבי).
התחזית: נצחון לשעריים.

**כפ"ס — מכבי פ"ת**

אחד המשחקים המעניינים של המחזור. שתי קבוצות המשחקות כדורגל פותח ונותנות גם ליריב לשחק. בפ"ת חזר ללבוש את ה־מדים עודד מכנס. כיצד ישפיע שובו על חבריו להתקפה דורון רבינזון וכיצד יפעל שיתוף ה־פעולה ביניהם זאת נוכל ללמוד מחר בתום 90 הדקות. מכל מקום, כל תוצאה שתושג במשחק זה תת־קבל כסבירה.
התחזית: תיקו.

**שמשון — מכבי יפו**

מי היה מאמין בתחילת העונה שמשחקה של שמשון נגד יפו יהיה מאבק על שש נקודות. שתי הקבוצות ממוקמות מתחת ל„קו האדום" וכל נקודה חשובה להן. יפו המעודדת מנצחונה על שעריים תנסה לדהור על גל הצלחה, ל־הפתיע גם בנתניה. אולם נציגי הכרם, לפחות על הנייר, עדיפים. וגם בהיעדרו של אבינעם עובדיה הם מסוגלים לנצח. (שופט: יצחק אורגד).
התחזית: נצחון לשמשון.

**באר־שבע — מכבי ת"א**

המפגשים בין שתי קבוצות אלה היו מאז ומתמיד מעניינים ומהנ־קים. גם הפעם, למרות ששתי ה־קבוצות מופיעות בהרכבים צעי־רים, צפוי להתפתח משחק טוב. מכבי ת"א בכושר לא רע מפגינה יכולת הבקעה. אם יחזור לשורו־תיה מוטי איווניר זה יהיה תגבור משמעותי עליו תצטרך באר־שבע לתת את הדעת. אגב, הבאר־שב־עים רחוקים רק חמש נקודות מה„קו האדום" ולכן יצטרכו להת־אמץ מחר קצת יותר מאשר בשבת החולפת ביבנה. (שופט: חיים לי־פקוביץ).
התחזית: תיקו.

**הפועל פ"ת — הפועל י־ם**

שתי המפתיעות של השבת יפגשו בפ"ת. הפועל פ"ת ניצחה בשכונת התקוה את ההגנה בשעה שהירו־שלמים „הורידו" את מכבי חיפה מהפיסגה. לכאורה זה צריך להיות דו־קרב מלהיב, אבל במציאות ש־לנו יסתפקו שתי הקבוצות בנקו־דה בודדת. פ"ת נהנית מיתרון ה־ביתיות אבל ספק אם זה יספיק לה כדי להתגבר על חומת ההג־נה המורכבת והגנת ירו־שלים. (שופט: יאיר מילינגר).
התחזית: תיקו.

## הליגה הלאומית

| | קבוצה | מש' | נצ' | תיקו | הפ' | שערים | נק' |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | הפועל תל־אביב | 12 | 8 | 4 | — | 10—25 | 28 |
| 2. | מכבי חיפה | 12 | 8 | 2 | 2 | 9—20 | 26 |
| 3. | בני יהודה תל־אביב | 12 | 6 | 4 | 2 | 4—6 | 22 |
| 4. | ביתי"ר ירושלים | 12 | 6 | 3 | 3 | 14—22 | 21 |
| 5. | מכבי תל־אביב | 12 | 5 | 4 | 3 | 14—20 | 19 |
| 6. | הפועל כפר סבא | 12 | 5 | 4 | 3 | 16—18 | 19 |
| 7. | הפועל פתח תקוה | 12 | 4 | 5 | 3 | 13—15 | 17 |
| 8. | הפועל ירושלים | 12 | 5 | 2 | 5 | 18—16 | 17 |
| 9. | הפועל באר־שבע | 12 | 4 | 3 | 5 | 11—11 | 15 |
| 10. | מכבי פתח תקוה | 12 | 4 | 2 | 6 | 18—15 | 14 |
| 11. | הפועל חיפה | 12 | 3 | 4 | 5 | 14—7 | 13 |
| 12. | מכבי יבנה | 12 | 4 | 1 | 7 | 15—7 | 13 |
| 13. | מכבי נתניה | 12 | 3 | 3 | 6 | 16—16 | 12 |
| 14. | שמשון תל־אביב | 12 | 1 | 7 | 4 | 18—14 | 10 |
| 15. | מכבי שעריים | 12 | 1 | 5 | 6 | 12—5 | 8 |
| 16. | מכבי יפו | 12 | 2 | 1 | 9 | 23—10 | 7 |

אלי כהן מהפועל ת"א מחדיר את השער הראשון ב„דרבי" נגד שמשון שהסתיים בתוצאה 0:2 (צילם: א. קנפר)

## גילברט הדיח במפתיע את מקנרו בסבוב ה־1 בניו־יורק

הטניסאי היהודי בראד גילברט בן ה־24 מארה"ב המדורג 18 בעולם, חולל הפתעה ג־דולה בניו־יורק, כשניצח בסי־בוב הראשון ב„גראנד־מאסטרס", את המדורג מספר 2 ו־אלוף השנתיים האחרונות ג'ון מקנרו 7:5, 4:6, 1:6.

ברבע הגמר יתמודד גילברט מול השוודי אנדרס יאריד (שמי־ני), שגבר על בן־ארצו יואקים ניסטרום (מדורג תשיעי) 6:0, 1:6, 4:6.

היה זה נצחונו הראשון של גיל־ברט על מקנרו, לאחר שהפסיד לו בשבעת המפגשים ביניהם. גיל־ברט הצליח עד כה לזכות במע־רכה אחת בלבד מתוך ה־16.

כעשרת אלפים צופים עודדו את גילברט ובעיקר לאחר 1:1 במע־רכה השלישית. הוא הצליח בחב־טות חזקות ומדוייקות ובהחזרת חבטות הפתיחה של מקנרו, לזכות בכל חמשת המשחקים ולנצח בסיום 1:6 ולתשואות סוערות מידי הקהל המצפה להפתעות.

לאחר המשחק אמר מקנרו, כי סבל בשבוע שעבר משפעת והי־לא התכונן כהלכה למשחקים ה־יוקרתיים, אך שיבח את גילברט שהפגין יכולת נפלאה. גילברט אמר, כי זה היה משחק חייו ו־המרשים בקריירה שלו.

טים מאיוט מארה"ב המדורג עשירי ניצח במפתיע את יאניק נואה (שביעי) מצרפת 4:6, 4:6, ויתמודד ברבע הגמר מול איוואן לנדל, המדורג ראשון, שהביס את בן־ארצו, תומאס שמיד 1:6, 0:6.

**סאונדרס התפטר מבירמינגהאם**

רון סאונדרס, מנהלה של קבו־צת בירמינגהאם, התפטר מתפקידו 48 שעות לאחר שקבוצתו הודחה מהגביע האנגלי על ידי אלטרינג־האם מן הליגה האזורית (2:1). סאונדרס נתמנה מנהל בירמינג־האם לפני ארבע שנים. הוא הגיע אליה מאסטון־וילה.

זוהי הפעם הרביעית שסאונדרס התפטר מתפקידו בקריירה שלו. קודם לכן ניהל גם את אוקספורד, נוריץ' (ואילו ב־1974 הודח על־ידי מנצ'סטר־סיטי), חמישה חוד־שים לאחר שנה בתפקיד.

**את „הפרס הגדול" של האקדמיה לבובקה**

לשיאן העולם בקפיצה במוט (6 מ'), הסובייטי סרגיי בובקה, יוע־נק אות „הפרס הגדול" של האק־דמיה הספורטיבית הצרפתית ב־פריס.

בובקה נבחר כ„ספורטאי ה־שנה", לפני חבריו האתלטים, הרצים, הבריטי סטיב קראם וה־מרוקני סעיד אאוטה, המחזיקים בשיאי עולם.

**הכוכב האדום — וילארבאן 83:105**

במשחקי בתי רבע גמר בגביע קוראץ' בכדורסל, הביסה „הכוכב האדום" בלגרד את וילארבאן ה־צרפתית 83:105. באותו בית (א) הביסה וארזה האיטלקית את בר־אוגאן־לונו מספרד 82:101.

בבית ב': טורינו — מאצאק סא־לוניקי 82:97, אנטיב — זאדאר (יוגוסלאוויה) 67:87, בבית ד': קאזרטה (איטליה) — פרטיזן בל־גרד 81:102, אורטאז — גראנוגרס (ספרד) 85:95.

**קאסטיון — בילבאו 0:0**

במשחקים הראשונים בסיבוב ה־רביעי בגביע הספרדי בכדורגל, סיימה קאסטיון מהליגה השלי־שית בתיקו אפס עם אתלטיקו בילבאו.

ברצלונה השיגה נצחון חוץ על לורידה מהליגה השניה 0:1. ריאל מאדריד הביסה את הולבה מהליגה שניה 0:5 וסנטנדר גברה על את־לטיקו מאדריד 0:1.

**מכת שפעת ברומא**

מכת שפעת פקדה את קבוצת רומא, ושניים מן המעולים שב־שורותיה, הפולני זביגנייב בוניק והאיטלקי ברונו קונטי, לא יש־חקו ככל הנראה ביום א' במשחק הליגה נגד בארי.

בוניק היה השחקן שהעלה את רומא למקום השני, הן בהבקעת שערים והן ב„בישולים".

**חרות**

למחלקת החשמל
דרוש
## מהנדס/ הנדסאי חשמל
לעריכת כמויות והשגחות ביצוע
לפרטים נא לפנות מיום א' לטל' 03-654555 קו פנימי 233 או 03-861627
— סודיות מובטחת —
חרות עוצמה עם כתובת

---

לדיפלומט תמרוקים בע"מ
דרושה
## מזכירה למנהל מכירות
לניהול ואירגון משרד מכירות.
נסיון קודם הכרחי.
מקום עבודה רמת-גן.
לפנות בכתב-יד בציון קורות חיים לת. ד. 5036 רמת-גן 52511.

---

חברת יצוא ידע ותיקה ומבוססת
דרושים:
## מהנדסים והנדסאי אלקטרוניקה
לעבודת לימוד ועיבוד חומר טכני וכתיבתו למערכות מתוחכמות (אלקטרו-אופטיקה בקרת ירי, ל"א, מכ"ם, מחשבים ותוכנה.
העבודה מתבצעת בארץ ובארצות הברית, ב' משרה מלאה 5 ימים בשבוע. סודיות מובטחת.
נא לפנות, בכתב-יד, לת.ד. 3502 בת-ים עבור „מהנדסים".

---

אודט ישראל
דרושים
### מהנדסים ומורים

אשדוד
בית-הספר הימי הטכנולוגי
רח' הראשונים טל. 055-21256/5
✶ מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה (להוראה ולהדרכה)
✶ מורה לאנגלית (משרה חלקית)

אשקלון
לתיכון מכני אורט
רח' אורט 11, טל. 051-33735
טל. 051-34719
✶ טכנאי אלקטרוניקה (ולאחזקה)
✶ מורה למתימטיקה ומחשבים

הרצליה
לתיכון מקיף יד גיורא
שד' שבעת הכוכבים 121
טל. 052-551614/5
✶ מורה להסטוריה (מלוי מקום — 3 חודשים)

---

אלטק בע"מ,
מעגלים מודפסים, ייצור, פתוח ושיווק
אזור התעשיה סגולה, ת. ד. 159 פתח-תקוה, טלפון: 03-908635.
חברתנו הינה המובילה בישראל בייצור מעגלים מודפסים
תוצרתנו משווקת ליצרני האלקטרוניקה הגדולים בארץ ובחו"ל.
דרושים לנו:
* אחראי ענף מכני - מהנדס מכונות
הגדרת התפקיד: אחריות ניהולית כוללת לשתי מחלקות המשתמשות בציוד C.N.C. מתקדם ביותר.
נסיון נדרש: ותק מקצועי ונסיון מוכח בניהול של 5 שנים.
* מהנדס כימיה
הגדרת התפקיד: אחראי לתהליכים במחלקת ציפוי מעגלים מודפסים.
נסיון נדרש: 5 שנים לפחות בתחום ציפוי מתכות.
* מכשירן
בעל נסיון של 5—3 שנים לעבודה במחלקת אחזקה.
רצוי נסיון קודם בטיפול במכונות CNC ומכניקה עדינה
ידיעת השפה האנגלית — חובה.
— 5 ימי עבודה בשבוע —
להצגת מועמדות נא לפנות לאלטק בע"מ, ת. ד. 159 פ"ת בפירוט קורות חיים ונסיון.

---

לחברה מבוססת דרושים
1. **מנהל חשבונות** סוג 2 או 3
למשרה מלאה
נסיון בעבודה על מחשב — הכרחי.
2. **מזכירה**
למשרה מלאה.
רצוי נסיון על מעבד תמלילים.
טל' 03-201142 03-201130

---

יותר טוב במנפאואר

לסניפנו בתל-אביב רח' בן-יהודה 12
א'—ה' 8.00—14.00 ● טל: 03-298877
דרושים:
למחלקה המשרדית:
✶ מנהלי חשבונות
סוג 2, 3 ועצמאיים מנוסים ליום עבודה מלא.
✶ קלדניות (מסוף)
בעלות נסיון של שנה לפחות בהעברת חומר של הנהח"ש לעבודה של 6 שעות לפחות ביום.
✶ מפעיל מחשב
עם נסיון בעבודה על מחשב IBM 38 לעבודה באיזור רחובות, במשמרות, לתקופה ממושכת.
שכר גבוה ותנאים טובים למועמדים המתאימים.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

---

לרחובות דרושים
## מחלקי עתונים
בשעות הבוקר המוקדמות
רצוי עם אופניים או קטנוע
טלפון 08-453798 משה

---

לשיווק מוצרי פלסטיק למשרד
דרוש
צעיר/ה
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת. ד. 38970 תל-אביב 61318

---

עץ לבוד בע"מ ETZ-LAVUD LTD
דרושים
## מחסנאי למחסן תוצרת גמורה
✶ נסיון מעשי בעבודת מחסן ותוצרת גמורה.
✶ נסיון בניהול צוות עובדים.
✶ ידיעת השפה האנגלית.
✶ רצוי נסיון בעבודת מחסן ממוחשב.
## מבקר איכות
✶ נסיון מעשי בביקורת איכות בתעשיה.
✶ רצוי בענף העץ.
✶ נסיון בניהול צוות עובדים.
✶ העבודה במשמרות.
המועמדים שכישוריהם עונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לאגף משאבי אנוש, ת. ד. 38, פתח-תקוה 49100.
סודיות מובטחת.

---

הר מערכות זמן ותדר בע"מ
חברה בת של תדיראן ו-F.E.I ארה"ב
למפעלנו בירושלים:
080'
## איש מכניקה/טכנאי מכונות
בעל נסיון בעבודה מכנית עדינה.
יתרון לבעל נסיון במערכות ואקום.
המועמד יצא להשתלמות של כחצי שנה בחברת האם בארה"ב.
לפרטים ניתן לפנות לטל 02-822621/2 או בכתב לת.ד. 20442 ת"א 61200.
מודעה זו מכוונת לנשים וגברים כאחד.

---

דרוש
## מנהל חשבונות מנוסה
בעל ידע רחב במחשוב
נסיון: 10—5 שנים
(ימי עבודה: א'—ה')
המעוניינים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, נסיון בעבודה ומספר טלפון להתקשרות, לת. ד. 33023 תל-אביב 61330, עבור: מנהל חשבונות.
דפרזהב

---

עובדים זמניים לפי שעות דנאל (יהושע אדירו בע"מ)
✶ מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
בעל נסיון בפיתוח מוצרים צבאיים.
ידע במיקרו-פרוססורים — יתרון.
✶ מהנדס/הנדסאי תוכנה
נסיון במערכת זמן אמיתי.
הכרת מערכת הפעלה RMX 86 — רקע בחומרה הכרת מלטיבוס — יתרון.
✶ מהנדס שיטות — (מכונות)
לפיתוח שיטות ייצור
5 שנות נסיון במפעל תעשתי.
✶ מפ"ט
בנושא אלקטרוניקה
לניהול מחסן ממוחשב
✶ כרסם או חרט
רגיל או C.N.C.
למועמדים שכר הולם, תנאים סוציאליים מל-אים, ארוחות הסעות — „דנאל" טל. 055-34777 055-22561

---

לחברה בניה ארצית
למשרדיה בת"א דרושים:
## מזכירה
✶ עם נסיון בעבודות מזכירות ופקידות, כולל הדפסה בעברית ואנגלית, גם על מעבד תמלילים.
✶ ידיעת השפות עברית ואנגלית — הכרחית.
✶ נכונות לעבוד שעות נוספות.
## פקידה כללית
לעבודה במזכירות החברה
✶ נסיון בעבודה דומה — הכרחי.
## עורך־דין
לטיפול ברישום דירות בטאבו
להתקשר לטלפון 03-664631 לצבי או ראובן.

---

א.כ.א. אספקת כח אדם זמני בע"מ
דרושים עבור לקוחותינו:
## חשב משכורות בכיר
✶ 5 שנות נסיון כמנהל מחלקת משכורות
✶ אחראי על צוות עובדים גדול
✶ תנאים מצויינים למתאימים
✶
## מהנדס תעשיה וניהול
✶ נסיון 5—3 שנים ✶ בוגר מוסד אקדמי בישראל ✶ תנאים טובים
✶
## מזכירה למנכ"ל
✶ תושבת הרצליה, רמת-השרון ✶ הדפסה טובה שעות עבודה 19.00—12.00.
נא לפנות למשרדנו כל יום מ-8.30 עד 15.30 רח' חיסין 14 תל-אביב או טלפונית 03-282487, 03-287817

---

לחברה לשיווק ציוד תעשייתי
דרוש
## טכנאי/הנדסאי
לתפקיד
## איש מכירות
עצמאי ובעל יכולת ניהול משא ומתן ברמה גבוהה
לקביעת ראיון צלצל 03-217080
מידע

---

המחלקה למעמד האשה
דרושה
## עורכת־דין
לתפקיד פיקוח והדרכה בלשכות היעוץ של המחלקה בנושא המשפחה.
כישורים: התמחות בדיני משפחה ונבחנות נשים.
ניסיון בעבודה לפחות 5 שנים
התפקיד דורש נסיעות בארץ.
לפנות בכתב למנהל המנגנון של ויצו ת. ד. 33159 ת"א 61331 בפירוט קורות חיים וניסיון בעבודה.

---

חברה מסחרית
מחפשת לסניפה בחיפה
## הנדסאי/מהנדס חשמל
דרישות התפקיד: נסיון בניהול צוות עובדים של 15 איש, במחלקה העוסקת בשיווק ומכי-רה של מוצרי חשמל, רצוי נסיון בשיווק והכ-רת שוק הספקים, קבלנים ומוסדות ציבור. ידיעת השפה האנגלית חובה, גיל עד 45 שנה.
נא לפנות בכתב יד בלבד עם פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי לת. ד. 866 ת"א 61008 עבור מספר 438.

---

לחברת ביטוח בתל-אביב
דרושים:
## עובדים בכירים בענף ביטוח חיים
✶ אנו זקוקים לעובדים עם ידע נרחב בביטוח מנהלים (קופות גמל, חוק פיצוי פיטורין וכדי).
✶ הכרות עם מערכות ביטוח ממוחשבות (הפקה, שינויים וגביה).
✶ בעלי כושר ויכולת ניהולית.
✶ יועדפו מועמדים עם ידע בחיתום בביטוח חיים.
חברתנו מציעה תנאי העסקה נאותים, על בסיס אישי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד (נייר חלק ללא שורות, כתיבה בעט כדורי) בפירוט נסי-יונם והשכלתם לת. ד. 6335 תל-אביב, 61061 עבור „ביטוח חיים". סודיות מובטחת.

---

דרושים:
## אנשי מכירות בענף סניטציה
בעלי רכב מסחרי, הכנסה טובה לבעלי הכישורים המתאימים.
לקביעת ראיון טל. 03-940201/2.

---

שור — תעשית תוכנה בינלאומית לעבודה בארץ ובארצות-הברית
דרושים
## מתכנתים
• בעלי ידע ונסיון בתכנות בקובול למחשבי I.B.M. S/36
למתאימים:
✶ חוזה לשנתיים — מהן 9 חודשים ב-אילת האדיב בארצות-הברית.
✶ דיור הולם ע"ח החברה.
✶ שכר ותנאים טובים במיוחד.
✶ נסיעה ושהות בארצות-הברית לצורך הדרכה והתקנת מוצרי התוכנה.
✶ טיסות הופשה מאילת ומארה"ב — ע"ח החברה.
לפנות בכתב-יד, בפרוט קורות-חיים, השכלה ונסיון, לשמואל שור, ת.ד. 31296 ת"א ולציין „עבור ארה"ב" — סודיות מובטחת.

---

למפעל טכסטיל בירושלים
דרושה
## פקידת יצוא
הכישורים הדרושים:
ידע בהליכי יצוא
אנגלית מושלמת.
שכר ותנאים הולמים למועמדת המתאימה.
נא לפנות בכתב לת. ד. 7095 ת"א 61070 עבור מספר 211.

---

המשביר המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ
סניף תל-אביב
מחפש:
## מעתד מלאי חלפים
למשאיות דיזל
בעל נסיון של 5 שנים לפחות, שליטה בשפה האנגלית.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד עם פירו קורות חיים ונסיון מקצועי אל מח' המנגנון ת.ד. 130, תל-אביב 61001.

---

דלתא גליל תעשיות בע"מ DELTA-GALIL INDUSTRIES LTD.
למשרדנו בתל-אביב
דרושה
## פקידת יבוא
הכישורים:
✶ נסיון של 3 שנים לפחות במח' יבוא.
✶ שליטה בשפה האנגלית.
✶ יכולת לעבוד באופן עצמאי.
נא לפנות בכתב-יד לתמר במשרדנו בת"א, בית הטכסטיל רח' קויפמן 2, ת"א 68012.

---

למפעל גדול בתחום מוצרי הבניה
דרושות:
למחלקת אספקה
✶ פקידה לקבלת הזמנות וטיפול בחשבונות הלקוחות
✶ פקידה לתאום אספקות
✶ בקשר עם לקוחות
תנאים טובים מאוד למתאימות לאחר תקופת הנסיון.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 44432 חיפה (32444) בציון המשרה המבוקשת.
— סודיות מובטחת —

---

ברעננה
דרושים
1. מוכרת לחנות המפעל
(רבע משרה)
בעלת נסיון במכירות, ידע בעיצוב, אסטטיקה ויזמה.
2. נגרים
למחלקת הרכבה במפ-על.
3. מלגזן/עוזר מחסנאי
לפנות טלפונית מיום א', טלפון 052-449696 מחלקת כח-אדם.
רהיטי ברג
יעקב בר"ז

---

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל
לכ"ס „עמל" חשש שנתי
בית-ברל
עמי אסף
052-451292, 052-451241
למגמת מיחשוב ופקיד דרושים:
✶ מורה לתורת החשמל
✶ מורה לאלקטרוניקה ומיתוג
המכללה למכנאים והנדסאים
פתח-תקוה
„עמל" ב' פ"ת
רח' אנגלוטי 03-9223875
✶ מרכז למגמת עב"א מערכות
נא לפנות להנהלת בית-הספר
„עמל" רשת מכללות למכנאים והנדסאים, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ועיוניים, בתי-ספר תעשייתיים, נחיבים מכינה ומרכזי הכשרה למבוגרים.

---

יכין — חברה לתעשיות שימורים בע"מ
למפעל הפקטין בפ"ת — דרוש
## פקח תהליך
הכישורים:
הנדסאי כימיה/מהנדס
ידיעת עברית ואנגלית
יכולת עבודה עם צוות עובדים
נסיון בעבודה במפעל תעשייתי
המעוניינים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות חיים לת. ד. 332 ת"א מי. וד 61002 עבור „פקח תהליך"

---

אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה לכימיה
דרוש/ה
## כימאי/ת
רצוי למשרה מלאה, עדיף בעל תואר שני או שלישי.
בדבר פרטים נא לפנות לפרופ' שפרכר טל: 718325 או למזכירות המחלקה, טלפון 718310.

---

למועדון נוה-אביב — כפר-שמריהו
דרוש/ה
## טבח/ית
לניהול מטבח אירופאי — כשר
ידיעת השפות יידיש או גרמנית חיונית.
תנאים טובים למתאימים.
בעלי נסיון מוכח, יכתבו בציון נסיון לת. ד. 3119, תל-אביב 61030 עבור „טבח".

---

לחברה טכנית בדרום ת"א
דרוש/ה
## פקיד/ה
עדיפות לבעלי נסיון
✶ בהנה"ח (ידנית וממוחשבת).
✶ בטיפול במסמכי יבוא.
✶ ברישום וסידור מלאי.
✶ בטיפול בלקוחות.
✶ בקריאת והבנת חומר טכני באנגלית.
לפנות בכתב-יד לת. ד. 35015 תל-אביב 61350.

---

בחיפה
## בטוח והשקעות כספיות
עבור/י לתחום שיבטיח את עתידך.
אנו נכשיר, נעניק שרותי משרד וניתן תנאים טובים למועמד המתאים.
לבדיקת התאמתך פנה/י אלינו
04-389255.

---

דרוש
## מדריך חקלאי
לאיזור גליל מערבי ותצפון
נסיון קודם בגידולי שדה, כולל תירס ועגבניות לתעשיה.
רצוי: מרכז ענף במשק קיבוצי לשעבר ו/או אגרונום
טלפון: 069-36933.

---

גלידת ויטמן 1979 בע"מ
לסניפנו בירושלים דרוש
## מנהל סניף מכירות
— כושר ניהול צוות עובדים, ומו"מ עם לקוחות
— נסיון קודם בענף המזון — הכרחי
— ידע בהנהח"ש ועבודה עם מחשב
— גיל 35—30, עם רשיון נהיגה.
העבודה בעלת אתגר ועניין רב, נכונות לעבודה מעבר לשעות מקובלות.
מגורים באזור ירושלים.
לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ל„ויטמן" רח' המשור 9, א. התעשיה חולון 58815.

---

בהרצליה דרוש
## מחלק עתונים
לשעות הבוקר המוקדמות.
בעל קטנוע, רצוי תושב המקום.
טלפון: 052-552064.

---

עבור חברה צעירה דינמית ומתפתחת, העוסקת בבקרה ספרתית
דרושים
## הנדסאי אלקטרוניקה
נסיון של 5—3 שנים בתחום מיקרופרוססורים דיגיטלי ואנלוגי, העבודה בתחום פיתוח ה הנדסה.
## מלחימת ברטיסים
נסיון 3—1 שנים, WIREUP קריאת שרטוטים והלחמה.
לכתוב בצרוף קורות חיים וטלפון לת. ד. 3956 פ"ת מיקוד 49134

---

לאגודה חקלאית בית-יצחק—שער חפר באזור נתניה — דרושים
לחנות כל-בו למוצרים טכניים, אביזרים לחקלאות והלבשה:
1. מנהל חנות
בעל נסיון בניהול, מכירות וקשר עם ספקים.
— מעוניינים מתבקשים לפנות בכתב ל-בית-יצחק — מיקוד 42920
2. זבן
בעל נסיון
נא לפנות טלפונית: 053-33031.

---

להוצאה לאור של ספרות טכנית
דרושים:
✶ אחראי/ת על הפקה
✶ מתרגם טכני אנגלית/צרפתית
טל. 03-339774 מיום א' לאודים

---

## קלדנית
בעלת נסיון וידע בהנהלת חשבונות למשרה מלאה
טלפון 03-9231775

## סאיטקס

מערכות גרפיות ממוחשבות

# אתה שותף

**למפעל האלקטרוניקה**

## הנדסאי אלקטרוניקה

מסי מישרה 201-285

במישרה זו תידרש לערוך בדיקות סופיות של מכלולים ולבצע אינטגרציה ותת-מכלולים של מוצרים עתירי אלקטרוניקה. כן תעסוק באיתור תקלות ובתיקון כרטיסים ברמה גבוהה.

המישרה מיועדת לך, הנדסאי אלקטרוניקה עם נסיון של 3 שנים לפחות בתיקון מכלולים ומערכות משובצות מיקרו-פרוססורים. נסיון בתיקון ציוד הקפי למחשבים יקנה לך יתרון. ידיעת אנגלית חיונית.

**למחלקת המשק**

## אחראי מחלקת הרכב

מסי מישרה 708-247

במישרה זו תרכז את הטיפול בצי הרכב של החברה. התפקיד כולל אחריות לאחזקה שוטפת של כלי הרכב, קשר עם מוסכים, טיפול ברישוי ובביטוח והפעלת מישרד הרכב והנהגים.

המישרה מיועדת לך, בעל השכלה תיכונית, עם נסיון של 3-5 שנים בניהול צי רכב גדול. נדרש ידע מקיף במכונאות והסמכה כקצין בטיחות. ידיעת אנגלית חיונית.

אם אתה מאמין שאותה מתאים למישרה, פנה אלינו בכתב-יד, ובעט כדורי בצירוף תולדות חיים, נסיון קודם ומספר טלפון. נא ציין במכתב את מספר המישרה המבוקשת.

כל פניה בכתב תיענה. נא להימנע מפניות טלפוניות.

— סודיות מובטחת —

המישרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.

חמישה ימי עבודה בשבוע 17.15-08.00

סאיטקס קורפורייישן בע"מ, ת"ד 330, הרצליה ב' 46103

68

---

## לרגו LARGO

ללרגו מחשבים דרושים עוד

• **מנהל תפעול**

אחריות על מערכת שרות מכני ומחסן

• **עוזרת למנהלת חשבונות**

רצוי נסיון בעבודה עם מחשב.

על המעוניינים להתקשר לטלפון 202920

---

## EFRAT FUTURE TECHNOLOGY LTD.

*לחברה אמריקאית-ישראלית העוסקת במו"פ וייצור של מערכות מתקדמות בתחום הטלקומוניקציה ועיבוד אותות*

**דרושים לצוות הפיתוח:**

■ **מהנדס אלקטרוניקה מעולה**
בעל נסיון בפיתוח חומרה ותוכנה לעיבוד אותות

■ **מהנדס תכנה מוכשר**
בוגר מדעי המחשב, בעל ציונים גבוהים.
רצוי נסיון בתחום זמן-אמת.

■ **הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל ניסיון של שנתיים לפחות בפיתוח חומרה ומעגלים דיגיטליים הכוללים מיקרופרוססורים של אינטל 18086 ו-80186

למשרות אלו, נא לפנות בצרוף קורות-חיים, לאפרת טכנולוגיה עתידית בע"מ לת.ד. 9050 מיקוד 61090, תל-אביב.

**דרושות לצוות המשרד:**

■ **מזכירות**
אחרי צבא, בעלות תעודות בגרות לעבודות משרד כלליות והדפסה בעברית ובאנגלית.

למשרה זו בלבד ניתן לפנות טלפונית לאורלי מכח-אדם לטל. 334649, 03-337224

— סודיות מובטחת —

---

## hp

*למחלקת עיבוד נתונים דרושים:*

### *תכנת/סיוע טכני*

*תאור התפקיד:*
- *אחריות ל-SYSTEM MANAGEMENT*
- *אחריות לטיפול בתקלות חומרה/תוכנה, תקשורת וציוד תקשורת, גיבוי למפעילים.*

*הכשורים:*
- *ידע ונסיון בתכנות*
- *יכולת לימוד עצמית גבוהה*
- *ידיעה טובה של השפה האנגלית*
- *הכרות עם מערכת HP3000 - יתרון*

### • *מפעיל מחשב*

*התפקיד דורש עבודה במשמרות*

*הכשורים:*
- *ידע ונסיון בהפעלת מחשבים*
- *ידיעת השפה האנגלית*
- *נסיון על מערכת HP3000 - יתרון*

*לכל התפקידים דרושים יוזמי אנוש מעולים, נכונות לעבודה מאומצת בעלת אתגרים.*

*המעונינים יפנו בכתב יד, עם פרוט רקע ונסיון מקצועי, לחברת מערכות מחשוב ומדידה בע"מ, מחלקת כח אדם.*

*HP מחשבים. הבריזה האינטליגנטית.*

**HEWLETT PACKARD**

מערכות מחשוב ומדידה (CMS) בע"מ
רח' הסדן 11, תל-אביב 67060
ת"ד 26083 תל-אביב 61250
מכיינים בנוערים

---

## רדט

הנדסת אלקטרוניקה בע"מ

ROT

**רדט הינה חברה עתירת ידע המשלבת כח אדם מקצועי ומיומן עם מיכשור ומערכות מהשורה הראשונה בטכנולוגיה העולמית.**

**עם הרחבת פעילות המכירות ברדט דרושים:**

## מהנדסי מכירות דינאמיים ושאפתניים.

1. למכשור בדיקה בנושא RF ותקשורת - דרוש ידע ונסיון מוכח. שליטה בשפה האנגלית. ידיעת השפה הגרמנית - יתרון.
2. **לתחום מערכות אוטומטיות יעודיות ATE-** דרוש נסיון בבניה ושימוש במערכות בדיקה מבוססות על INSTRUMENT CONTROLLERS
3. **לתחום מבדקים אוטומטיים -** מבדקי כרטיסים ICT, מבדקי רכיבים, מבדקי LSI ו-VLSI וסימולטורים לוגיים. דרוש נסיון מוכח בתחום ATE.
4. **לתחום תיב"מ - מערכות גרפיות ומערכות פיתוח**
5. **לתחום מוליכים למחצה -** רכיבים אנלוגיים ודיגיטליים, מיקרו מעבדים, זכרונות ו-SEMI CUSTOMS
6. **לתחום רכיבי RF**

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי לרדט - הנדסת אלקטרוניקה בע"מ - ת.ד. 43137 ת"א - 61430.

| | | | |
|---|---|---|---|
| משרה 1 | - לקובי זהבי. | משרה 5 | - לדני קוץ. |
| משרה 2 | - ליעקב פייבל. | משרה 6 | - לרון מזרחי. |
| משרות 3 ו-4 | - לגדי הלצמן. | | |

טכנולוגיות מתקדמות לשרות התעשיה בישראל

---

## מכון אדם

יועצים לכח-אדם

*אנו נמצאים בעיצומה של התפתחות רבת כוונים בשטחים השונים של משאבי אנוש.*
*אנו מחפשים:*
*איש מטה לריכוז פעולת מספר חברות לתפקיד של:*

### *מנהל שיווק*

*אדם דינמי, יוזם, איש מכירות ושיווק באופיו, רקע אקדמאי במדעי ההתנהגות – המשולב בגישה פרקטית ונסיון שטח.*

### *פסיכולוג בכיר*

*בעל יכולת ונסיון אבחוני משולב עם הרבה הבנה ביזנסית.*
*עדיפות לבעלי היכרות עם עולם היצור והתעשיה.*

*מועמדים רציניים בלבד יפנו למכון אדם רח' פינסקר 12, ת"א מיקוד 63421*

*סודיות מובטחת*

---

# המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל

**ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי**

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת בתקופת ההרצה.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן ללבנה: 03-647240

מגדל חברה לביטוח בע"מ

**לך על גדול לך על מגדל**

---

יעל, מבתי התוכנה המובילים בארץ, מפתחת מערכות רבות היקף בעניא ובזמן אמת.
**אנו מחפשים את אנשי התוכנה הטובים ביותר לעבודה בחברה דינמית ובאוירה ידידותית ויוצרת**

## דרושים:

■ **אנשי IMS מנוסים:**
★ **מנהלי פרויקטים**
★ **ראשי צוותים**
★ **מנתחי מערכות / מעצבים**

בעלי נסיון ב-PL1 או COBOL, על מחשבי IBM גדולים בסביבת IMS.
רצוי נסיון במערכות לוגיסטיות.
רצוי סיווג בטחוני גבוה.

נא לפנות טלפונית לשחר, מיום א' 7516388, 03-7519191
או בכתב למחלקת כח-אדם, רח' היצירה 29 רמת-גן 52521

**יעל תוכנה ומערכות- אתה בידיים טובות.**

---

## פילת pilat

פסיכולוגיה יישומית

לחברה יחודית בעלת אופי תעשייתי
דרוש

## מהנדס אלקטרוניקה

אחראי על יזום ומעקב אחר נושאי פיתוח ופיקוח על עבודת אחזקה ופיתוח.
מועמד מתאים יהיה מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של לפחות שלוש שנים בתחום, התמצאות במערכות מכשור ובקרה ובמערכות לוגיות דיגיטליות. רצוי נסיון במערכות קשר אלחוטי. ידע בחשמל - מהווה יתרון.

מקום העבודה באזור המרכז והדרום.

נא לפנות בכתב יד בפירוט מכסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53 תל-אביב, 67138.
נא לציין על המעטפה "מהנדס אלקטרוניקה מס. 1350"

סודיות תישמר בקפידה

---

## משאבי אנוש

ניוס והערכת מנהלים בע"מ

**לחברה העוסקת בפיתוח מערכות מחשבים/תוכנה לתקשורת**
**דרוש:**

## ממונה על המחקר והפיתוח

**תחום העיסוק:**
אחראי על פיתוח מערכות/אפליקציות חדשות, קליטת מערכות מחשבים חדשות, ביצוע מחקרי התכנות ושיפור/פיתוח כלי התשתית של החברה. אחראי על הנחייה ותיאום צוותי הפיתוח בחברה בתחומים הנ"ל.

**הכישורים הדרושים:**
- בעל תואר אקדמי בתחום רלונטי (מחשבים/הנדסה)
- בעל 10 שנות נסיון מוכח בפיתוח מערכות מחשבים/תוכנה הן בתחום המקצועי והן בתחום ניהול הפיתוח.
- בעל סמכותיות סכנית/יכולת "למשוך" אחריו צוותי פיתוח.
- בעל ידע ספציפי מעמיק בתחומים הבאים: מערכות תקשורת, מערכות מיתוג הודעות, אפליקציות בתחום הבנקאות.
- כפיפות לסמנכ"ל הנדסה.

**המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.**

---

## טכם - טכנולוגיה מתקדמת בע"מ

**לעבודה מעניינת ורבת אתגר בנושאים מגוונים נדרשים אנשי מקצוע מנוסים**

★ **מנתחי מערכות/תוכניתנים**
בעלי נסיון של כשנתיים על מחשבי S/38 בשפת RPG III.

★ **תוכניתני מערכות הפעלה / מערכות תקשורת**
בעלי נסיון של כחמש שנים במערכות הפעלה MVS, VM/CMS, DOS/VSE, ו/או במערכות תקשורת CICS, IMS/DC, VTAM, SNA.

פניות בכתב: טכנולוגיה מתקדמת בע"מ, ת.ד. 13045 תל-אביב 61130, עבור אגף מערכות מידע (תמר), פניות בטלפון 03-491262 (תמר) פרט ליום ו'.

**בית התוכנה הגדול והמוביל בארץ**

---

בית התוכנה ביותר מגרה את השכל

## כימיה תרופתית

מחפשים אורגנים האדרגנים בעלי יוזמה ויכולת המעוניינים לשפר תנאי עבודתם ומשכורתם מוזמנים להתקשר: אי.אר.סי. ת.ד. 164 חיפה 34980, טל. 04-230482.

---

## קצ

דשנים וחמרים כימיים בע"מ — קבוצת כימיקלים לישראל

## מהנדס/ת תעשיה וניהול
### צעיר/ה

תאור התפקיד:
★ תיכנון ותימון עבודות
★ מעקב אחר הוראות עבודה
★ הכנת לוחות זמנים לשיפוצים
★ הצטיידות בחלקי חילוף
★ מיחשוב אגף האחזקה

הכישורים הדרושים:
★ מהנדס תעשיה וניהול - מגמת מערכות מידע
★ נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה
★ בוגר בי"ס מקצועי - יתרון
★ שליטה בשפות עברית/אנגלית

## מהנדס/ת אחזקה
### צעיר/ה

תאור התפקיד:
★ עוזר למהנדס אחזקה צמודה
★ ריכוז, פיקוח וביצוע עבודות אחזקה במתקנים
★ הצעת שיפורים ויישומם במערך המכני של המתקנים
★ הכשרה לקראת תפקיד מהנדס איזורי בטווח של 2-3 שנים

הכישורים הדרושים:
★ מהנדס מכונות - בוגר בשלוש שנים האחרונות
★ בוגר בי"ס מקצועי
★ ידע ונסיון במיכשור ובקרה - יתרון
★ כושר ניהול
★ שליטה בשפה האנגלית
★ יכולת עבודה בצוות

★

מובטחת לך עבודה בעלת אתגר ועניין רב ומעורבות בהיבטים הטכניים של חברה גדולה

על המועמדים להיות תושבי חיפה והסביבה

**למתאימים מובטחת עבודה מגוונת ושבוע עבודה בן 5 ימים**

אם הנך בעל הכישורים הנ"ל, נמרץ ובעל יוזמה ואינך חושש להתמודד עם אתגר מקצועי ואישי הנך מוזמן לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים, השכלה ונסיון עבודה קודם אל מחלקת משאבי אנוש, ת.ד. 1428 חיפה 31013.

בוא/י ניצור כימיה!!

סודיות מובטחת.

---

# תרכובות ברום בע"מ

**לאגף מחקר ופיתוח דרושים**

## מהנדס כימיה

למחלקת פיתוח תהליכים
לעבודה מעניינת במעבדות ובמתקנים חצי חרושתיים
נסיון קודם בתעשיה יתרון

## כימאי

לפתוח שיטות אנליטיות/אורגניות
★ תואר ראשון או שני בכימיה
★ נסיון בשיטות אנליזה אינסטרומנטליות/אורגניות
★ עצמאות ויוזמה

## חוקר

★ תואר שני או שלישי בכימיה
★ נסיון בסינתיזה אורגנית
★ יכולת ניהול פרוייקטים וצוות עובדים באופן עצמאי

**התנאים בהתאם לכישורי המועמד**
**למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור**

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד - סודיות מובטחת

נא לפנות לת.ד. 180 באר שבע

בצירוף קורות חיים בכתב יד עבור מח' כ"א

בקבוצת כימיקלים לישראל

**יש כימיה בארץ**

הצטרף לחברה רב-לאומית מן המובילות בעולם בתחומה המייצאת 95% מתוצרתה ל-65 מדינות ברחבי העולם.

מחזור קבוצת הברום כ-150 מיליון דולר וחברות הבת שלה פרוסות בארה"ב, מערב אירופה, האיים הבריטיים, המזרח הרחוק ואפריקה.

ISRAEL BROMINE

---

# Systematics®

**סיסטמטיקס בערבון מוגבל**

משווקת בישראל את מערכות הסופר מיני של PRIME COMPUTER ומערכות עיבוד התמלילים והמשרד הממוחשב של CPT.

## מהנדסי תעשייה וניהול ובוגרי מנהל עסקים, כלכלה ומדעי המחשב

**לשיווק וישום של מערכות מידע ממוחשבות**

בעקבות הרחבת הפעילות של החברה, אנו מגדילים את מערך השיווק שלנו למערכות מידע ממוחשבות לניהול תעשייתי.

הנדסי ופיננסי בארגונים גדולים. המועמדים המתאימים יעברו קורס בן 6 שבועות בתחומי עיבוד הנתונים, ארכיטקטורה של מחשבים, שוק המחשבים בישראל ובעולם ושיווק מחשבים.

אנשי הצוות ישתלבו במערך כח האדם המעולה שלנו, הנהנה מאוירת עבודה פרודוקטיבית ונעימה ומתנאי עבודה מהטובים בענף, במסגרת של חיים אישיים המאפשרים קידום עפ"י כישורים בלבד.

לקביעת ראיון התקשר לתמר או חגית, בטלפון: 03-7510351

סיסטמטיקס בערבון מוגבל, בית הקרן, רח' ביאליק 155-157, רמת-גן

---

## לסטודיו לגרפיקה

בפרסום וימר טמיר כהן דרוש/ה

**ביצועיסט/ית מעולה!**

רק בעלי/ות נסיון יטלפנו לרותה: 268251

# התנדב

לתפקיד בטחוני בחו"ל

**אם אתה**

* יוצא יחידה קרבית לאחר מסלול של לוחם ומפקד (עדיפות לקצינים).
* גילך בין 21—30 שנה.
* בריאותך תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

## הצטרף אלינו

**אנו מציעים**

* חווה העסקה לשנה אחת או יותר.
* מועמדים נשואים יוכלו לצאת עם משפחותיהם לחו"ל לשנתיים־שלוש.
* תנאי שכר טובים.
* אפשרות להיקלט בעבודה קבועה בתום התפקיד בחו"ל.

התפנה מתאימה גם למשוחררים העומדים לצאת לטיול בחו"ל

מה סוד, ללא דיחוי, בכתב לת.ד. 39350 ת"א, מיקוד 61392, עבור בו.ה. וצרף תולדות חייך, פרטיך האישיים, כולל מספר ת.ז. וטלפון.

פונים מתאימים ייענו.

---

למוסד צבורי

דרוש/ה

**מנהל/ת חשבונות**

עצמאי/ת

בעל/ת ידע במחשב.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 6276 ת"א 61062

---

לחנות מתנות וכלים בקניון אילון

דרושות:

1. **סגנית מנהל** עם נסיון מוכח, במחלקת מתנות וכלים.
2. **מוכרת מנוסה**
3. **אחראית למחלקת** תכשיטים + נסיון

בדבר פרטים לפנות 791990, 790991

---

דרושים למפעל מתכת אריאל

1. **כרסם כלים** מעולה
2. **מסגר כללי** מעולה

לפנות מיום א' בטלפון: 03-9366818 או 03-9366181

---

ידיעות אחרונות

העתון של המדינה

---

# אתגרי המחר... היום

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

עבור מפעלנו ברמת־הגולן

**דרושים**

* משרה מס' 287

## מהנדסי אלקטרוניקה

* להפעלה ופקוח על ייצור מערכות אלקטרוניות.
- בעלי נסיון בפיקוח על קבלני משנה.
- בעלי נסיון בהגדרת מפרטי עבודה, ביקורת, ואבטחת איכות.

* משרה מס' 288

## מהנדסי מכונות

* לריכוז צוות תיכון.
- בעלי נסיון בתיכון מכלולים מכניים ומבנים קלי־משקל.

**למועמדים תנתן עזרה בדיור בקצרין ברמת־הגולן**

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר תעודת זהות אלו: מינהל התעסוקה, יחידת גיוס וקליטה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ נמל התעופה בן־גוריון מיקוד 70100.

מועמדים מתאימים ייענו

סודיות מובטחת

---

לחברה מסחרית

דרושה

# מזכירה - מנהלת משרד

הכישורים הדרושים:

* שליטה מלאה באנגלית כולל הדפסה וטלקס.
* נסיון בתהליכי יבוא ויצוא
* יכולת ניהול מו"מ עם לקוחות
* רצוי ידע בהנהלת חשבונות

נא לפנות לטלפון מס' 03-627027

---

# אמבין

מפעלי הפלסטיק אשקלון

דרוש

## איש מכירות

* נסיון במכירות לקבלנים, מפעלים, מוסדות קבוצים וכו'.
* נסיון במכירת פרופילים וריהוט P.V.C. - יתרון
* תושב אזור המרכז
* רכב - חובה

לפנות לטלפון: 051-29171/3

או בכתב לת.ד. 10, אזור תעשיה אשקלון 78100

---

# איש מחשבים!

אנו נגדיל את מספר המשרות המוצעות לך

(וללא כל תשלום או התחייבות מצידך)

פנה ל"אלעד מערכות" בע"מ

טלפון 03-624565/6 או בכתב

לרחוב יהודה הלוי 77 תל אביב

---

# נשר

מפעלי מלט ישראליים בע"מ

למפעלנו ברמלה דרושים

* **טכנאי חשמל**
* **חשמלאי תעשיה** מנוסה

נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם, למנהל כוח־אדם "נשר" רמלה", ת.ד. 5, רמלה 72100.

סודיות מובטחת.

---

# רשת עמל

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

לביה"ס "עמל" מכס מיין

דרך פ"ת 130 תל־אביב

* **עובד/ת קהילתי/ת**

בעל/ת תואר אקדמאי ונסיון בעבודה עם נוער. בעל/ת רכב - לתנאי עבודה.

* **מורה/מדריך לחשמל**

משרה חלקית.

* **מורה/מדריך לחרטות וכרסום**

משרה חלקית

---

למפעל פלסטיקה בנ"ג -

דרושים

## מנהל משמרת לילה

בעל נסיון קודם במכונות הזרקה.

## איש אחזקה

בעל נסיון קודם בהחלפת תבניות וכיוון מכונות הזרקה לפלסטיקה.

* תנאים טובים למתאימים *

נא לפנות טלפונית, בין השעות 16.00—8.00,

טל: 03-7511576, 7517587.

---

לבית הספר הימי מבואות ים

דרושה

## אחות מוסמכת

במשרה מלאה

מגורים במקום הכרחי

המעוניינים יפנו במרוץ קורות חיים להנהלת ביה"ס מבואות ים מכמורת

טלפון 053-93242 40297

---

למשרד רואי חשבון גדול בתל־אביב

דרושה

## מנהלת משרד

הכישורים הדרושים:

1. נסיון בהדפסה בעברית ובאנגלית.
2. נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים
3. יכולת ניהול צוות עובדים
4. נכונות לעבודה תחת לחץ

---

דרוש

## עו"ד

עם ידע בדיני נזיקין

לפנות: 03-223131 בשעות: 8.00-14.00

---

# עסיס

נתניה

למפעלי

דרושים.

1. **לבורנט/ית תעשייתי**

לקביעת ראיון נא לפנות טלפון 053-59191 לדניאלה

2. **פקיד/ת יבוא־יצוא**

עם נסיון מוכח בנושאי יבוא־יצוא. ידיעת השפה האנגלית על בוריה כולל הדפסה, אפשרות למשרה חלקית.

לקביעת ראיון נא לפנות טלפון 053-59191 לרבקה.

---

# אמקור

למשרדנו בת"א

דרוש/ה

## מפעיל למחשב S/38 I.B.M

לעבודה חלקית במשמרת שניה.

דרישות התפקיד

* נסיון קודם.
* הכרת מחשב S/38
* נסיון בעבודה עם I.B.M p.c - יתרון
* הכרת מערכת MAPICS - יתרון.

על המעוניינים לפנות לטלפון 03-627637 לזיקי.

או בכתב לת.ד. 2880 ת"א מיקוד 61027 עבור זיקי.

---

# אורגניקס בע"מ

להרחבת פעילות החברה

דרושים/ות

1) **ביוכימאי/ביולוג (PhD)**

בעל נסיון בביולוגיה מולקולרית והנדסה גנטית.

2) **אימונולוג/אימונוכימאי (MSc או PhD)**

לפיתוח ויישום טכנולוגיות אבחנה חדישות.

---

דרושים:

## מהנדסי מכונות

לעבודת מחקר ופיתוח

1) בהידראוליקה וזרימה

2) בפלסטיקה

נסיון של 3 שנים לפחות.

---

להוטי "דירון" בתל־אביב

דרוש

## אדריכל פנים

לביצוע מכירות הקשורות בתכנון

*

לפנות בכתב לת.ד. 14132 ת"א מיקוד 61141 עבור "דירון".

---

חברת פיתוח למושבי אזור גת בע"מ

קרית גת - שדרות לכיש 3

051-880611 051-881251

דרוש

## מרכז פלחה וגידולי שדה

המעוניינים בעלי תעודות ונסיון מתאים מתבקשים להגיש מועמדותם למשרדי החברה.

המשרה מלאה לפי דירוג אחיד.

רשיון נהיגה חובה

מגורים באזור

---

לבי"ס תיכון טכנולוגי אורט ע"ש גוטמן - נתניה

דרוש/ה

## מנהל/ת בית־ספר

בעל/ת נסיון במינהל חינוכי - רצוי בעל/ת תואר בתחום טכנולוגי.

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 16087 תל־אביב (61160) עבור "מנהל".

---

דרוש/ה

## עוזר/ת לאקטואר

הכישורים המבוקשים:

* בוגר/ת מתמטיקה ו/או סטטיסטיקה.
* ידע בעבודה באמצעות מחשב (רצוי מיקרו).
* יתרון מועמד/ת עם ידע בענף הפיננסי ו/או בהשקעות אקטואריים.

החברה מציעה תנאי עבודה הולמים, שכר נאות, 5 ימי עבודה בשבוע.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למר רב רפאל טל. 03-627738 לקביעת ראיון אישי וסורי

כלל חברה לביטוח בע"מ

---

# אלתא

תעשיות אלקטרוניות בע"מ

חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע"מ

לפיתוח מערכות ל"א מתקדמות למערכת הביטחון ולייצוא (מערכות הגנה עצמית ומערכות אלינט).

אנו זקוקים ל**מהנדסי אלקטרוניקה** לנושאים מערכתיים, מיקרוגל, מיקרומחשבים, לוגיקה והנדסת תוכנה.

אם ברצונך להשתלב בפרוייקטים חדשניים המציבים אתגרים אישיים ולהגיע למיצוי יכולתך באוירה יוצרת ונעימה.

## בוא אלינו - אצלנו תוכל להתפתח

**4901 - מהנדסי מיקרוגל**

– לפיתוח מערכות מיקרוגל, התפקידים דורשים הכרת טכנולוגיות חדישות ומשלבים ידע תאורטי בעבודה מעבדתית עם ציוד ממוחשב ומתקדם ביותר.

דרושים: בעלי נסיון לתפקידי מובילים וראשי צוותות פיתוח.

**4902 - מהנדסי מיקרומחשבים ולוגיקה:**

– לפיתוח מערכות זמן אמיתי המבוססות על מיקרומחשבים, פתוח מעבדים ולוגיקה מהירה לתפקידי ראשי צוותות פתוח מהנדסים בעלי נסיון של 5 שנים ומעלה.

מהנדסי פיתוח בעלי נסיון של 2 עד 5 שנים.

***בא אל אלתא - בקש את ל"א***

על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל מחלקת התעסוקה של אלתא ת.ד 330 אשדוד

---

לחברה קבלנית ציבורית

דרוש לאחת מחטיבותיה

## עוזר לראש אגף כספים

התפקיד כולל:

* אחריות על הדיווח החשבונאי בחטיבה
* טיפול בנושאי מיסוי בחברות השונות בחטיבה.
* אחריות על הטיפול הכספי בחטיבה

דרישות המשרה:

* רואה חשבון (רצוי גם תואר בכלכלה)
* נסיון רב בנושאי דיווח חשבונאי
* ידע רב בשוק הכספים הישראלי
* ידע ונסיון בתחום מיסוי חברות גדולות
* כושר שליטה על מספר רב של חברות וסניפים
* יכולת לעמוד בלחץ ובשעות עבודה מעבר למקובל

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 1267 ת"א 61012 לאגף ארגון וכוח אדר ל"חוה"

רק מועמדים מתאימים ייענו

סודיות מובטחת

---

למוסד ממלכתי בירושלים

דרושים

## עובדי מחקר

כישורים נדרשים:

* גילאי 23—32, לאחר שרות צבאי מלא
* השכלה תיכונית מלאה - תינתן עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
* כושר ביטוי טוב בכתב ובעל פה
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת גם מעבר לשעות העבודה הרגילות
* תושבי ירושלים והסביבה
* המעוניינים העומדים בדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 77 ירושלים (מיקוד 91000), ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.

– פונים מתאימים ייענו –

---

# לבובי

## למוסד ממלכתי דרושים

# דוברי רוסית

* גילאי 23—32
* מעורים היטב בחיי הארץ ושולטים בעברית
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לאקדמאים)
* לאחר שרות צבאי מלא
* מוכנים להשתלב בעבודה קבועה, מעניינת ובעלת אתגר
* כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ

תנאי שכר טובים למועמדים המתאימים

על הפונים להתגורר באיזור חיפה

המועמדים העומדים בדרישות לעיל, יפנו בכתב יד לת.ד. 2133 מיקוד 31020 חיפה, עבור דובר רוסית ויציינו פרטים אישיים (ת"ז, טלפון) וקורות חיים.

פונים מתאימים ייענו — סודיות מובטחת

---

# מלונות ים המלח

# מוריה

למלון מרחצאות מוריה ים המלח

דרוש/ה

## רופא/ה

במשרה מלאה. תנאים מיוחדים ומגורים

בדבר פרטים נוספים נא להתקשר לגבי שילה

טל: 057-84221/2

---

# דרושים מתרגמים

## לתרגום רגיל וסימולטני

**הנושאים הדרושים:**

* ידיעת שפות זרות ברמה טובה מאד.
* ידיעה טובה מאד של השפה העברית.
* השכלה תיכונית או אקדמאית.
* תושבי תל־אביב והמחוז.
* גיל עד 60.

**אנו מציעים עבודה קבועה ותנאי שכר טובים.**

*מועמדים רציניים מתבקשים לפנות בכתב־יד אל: ת.ד. 39861 ת"א, מיקוד 61398 עבור נועה.*

– סודיות מובטחת –

---

לחברה תיירותית בטבריה

דרושים

1) **מנהל חשבונות ראשי**

כישורים: בוגר פקולטה לחשבונאות

נסיון מעשי כחשב/מנהל חשבונות ראשי

עדיפות לבעל נסיון בענף המלונאות

כושר ניהול ופיקוח על צוות עובדים

2) **סגן מנהל חשבונות ראשי**

כישורים: מנהל חשבונות מדופלם

נסיון מעשי רב בתפקיד מנהל חשבונות בכיר

מועמדים המעוניינים בעבודה רבת אתגר במשרה מלאה עם אפשרות להתחלה מיידית יפנו בכתב לת.ד. 22 טבריה תוך ציון טל' לקביעת ראיון

סודיות מובטחת

---

למפעל ביבנה

דרוש

## איש אחזקה

חשמל, קירור,

בעל נסיון

רצוי דובר צרפתית

טלפונים:

052-556617

03-556533

---

**אם אתה...**

* גר בחולון - בת־ים • מעל גיל 25
* בעל יכולת במסגרות/חשמל ובעל רשיון נהיגה
* מעוניין להתקדם טוב בעבודה

**...מפעל פלסטיקה**

יציע לך משרה

כתוב בפירוט לת.ד. 3780 בת־ים

---

# משרד החוץ

קורא

# לבוגרי אוניברסיטאות

להצטרף לשירות החוץ

בימים אלה מתפרסם בעתונות ובלוחות המודעות באוניברסיטאות

## מכרז צוערים

באמצעותו ניתנת הזדמנות להשתלב במסגרת שירות החוץ של ישראל.

המעוניינים יפנו ללשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה לקבלת פרטים ולהרשמה:

* בירושלים, הקריה, רח' קפלן 3
* בתל־אביב, הקריה, רח' קלמן מגן 10
* בחיפה, רח' חאסן שוקרי 11
* בבאר שבע, בנין לשכת הבריאות

המועד האחרון להגשת בקשות הוא: 10.2.86

---

למפעל חדש בשטח הפרמצבטיקה בקבוץ בצפון הנגב

דרושים

א) **רוקח/ת מדופלם/ת**

רצוי בעל ניסיון תעשייתי

ב) **כימאי/ת או ביוכימאי/ת**

בעל ת תאר שני או שלישי

המעונינים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים

עדיפות תינתן למועמדים אשר יהיו מעונינים להיקלט בקיבוץ

המען למכתבים: קמחפרם קבוץ בית־קמה ד.נ. חנגב 85324

---

לחברה גדולה בענף התקשורת

## נציג/ת שווק

בעל/ת נסיון וכושר שכנוע

דרישות:

* נסיון של כשנתיים בשווק מוצרים וציוד למשרדים.
* השכלה תיכונית ומעלה
* גיל עד 30
* רכב פרטי

תנאים טובים למועמדים המתאימים

לתאום ראיון נא להתקשר 03-7512666

---

# ח.ג.ל. בע"מ

ממפעלי כור־כימית

למפעלנו בראשון־לציון

דרושה

## פקידה

למשרה מלאה

הכשורים הדרושים:

* נסיון מוכח בחברה תעשיתית ויכולת ליצירת קשרים עם לקוחות
* כושר ארגון והשתלבות בצוות
* הדפסה בעברית ואנגלית

בירורים בטלפון 995691 03-942729 דוד אבני

לקביעת ראיון, נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 3140, ראשון לציון מיקוד 75131 בצרוף קורות חיים ופרטי נסיון.

סודיות מובטחת

---

בירושלים

דרושים

## מנתחי מערכות

* בעלי נסיון מוכח בניתוח מערכות, כולל ניהול צוות עובדים.
* בעלי ידע בקובול ובמסדי נתונים.

נא לפנות בכתב יד, בציון קורות חיים, לת.ד. 7095 תל־אביב 61070, עבור מס' 210.

– סודיות מובטחת –

מחלקת הנוער והחלוץ
מפעל מחנות הקיץ בחו"ל

אנו מחפשים

## שליחים/מדריכים למוסיקה ולמחול

לעבודה במחנות קיץ יהודיים בארה"ב ובקנדה.

אם הנך בוגר/ת אולפן למורים או מנגנ/ת על אקורדיון/גיטרה ומסוגל/ת ללמד שירים עבריים ולהנחות שירה בציבור.
ואם הנך:
א. לאחר שירות צבאי.
ב. בעל/ת שליטה טובה באנגלית.
ג. בעל/ת נסיון בהפעלת ילדים ונוער
ד. עד גיל 30
שלח מיד מכתב עם קורות חיים, אל: מפעל מחנות קיץ בחו"ל
רח' קרן היסוד 9/א' ירושלים
• אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי.

---

דרושה
### עוזרת למנהל חשבונות ראשי
סוג 3, עם נסיון של שנתיים לפחות.
משרה מלאה.
טלפון – 03-336231, לפנות לרוקאל, להתקשר
מיום ראשון.

---

### ציקלון
### מוצרי תעופה בע"מ
לכרמיאל – תעשיית חומרים מרוכבים בכרמיאל בע"מ
דרוש
## מנהל אבטחת איכות

כישורים:
• מהנדס אוירונאוטי/כימאי/מכונות
• נסיון בחומרים מרוכבים
• ידיעה מושלמת בשפה האנגלית
• נסיון באבטחת איכות

המועמד שיתקבל יהיה כפוף ישירות למנהל המפעל.
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 114 כרמיאל עבור כרמוס
– מנהל אבטחת איכות –
סודיות מובטחת

---

## דרושים בכתשים:
למפעלינו בבאר-שבע ובנות חבב

### 1. עובד רישוי חמרי הדברה
בעל תואר ראשון (לפחות) בכימיה, ביולוגיה או חקלאות. ידע רחב בנושאים פרמקולוגיים, ידיעת השפות אנגלית, גרמנית ו/או צרפתית. יכולת הבעה בכתב ובעל פה, ייצוג המפעל בפני רשויות הבריאות והחקלאות בארצות שונות.

### 2. מהנדס פרויקט – לאגף הנדסה
מהנדס כימאי או מכונות עם נסיון קודם במפעל או אחזקת מתקנים. רצוי נסיון בהנדסת פרויקט.

### 3. מהנדס תהליך בכיר – לאגף הנדסה
בעל תואר מהנדס כימאי, עם נסיון של שמונה שנים לפחות לאחר סיום הלימודים. נסיון בתפעול מתקנים הכרחי והנדסת תהליך רצוי.

### 4. מהנדס תהליך – לאגף הנדסה
בעל תואר מהנדס כימאי עם נסיון של מספר שנים בתפעול מתקנים.

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד 60 באר-שבע, 84100
סודיות מובטחת

---

למפעל מזון שהל צפת
דרוש
## מחסנאי ראשי

הכישורים הנדרשים:
• נסיון של 5 שנים
• גיל 30-45
• הפעלת צוות מחסנאים
• רישום וניהול מלאי באמצעות מחשב
• הפעלת מלגזה
• בוגר קורס מחסנאות ומלאי – יתרון.
המעוניינים הגרים בסביבה יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה, לת.ד. 19 ראש פנה, עבור "מחסנאי".

---

### מנהל/ת חשבונות
נמרץ ועצמאי
לחברה תעשייתית
5 ימי עבודה בשבוע
אפשרות חלקי, ידיעה בתוכנה, מחשב
מיקוד, יתרון, תנאים טובים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 14 תל-אביב מיקוד 61169

---

### א. רכז למדור לנוער במושבים.
המועצה האזורית אשכול ד.נ. הנגב טלפון 057-82711 מזמינה הצעות למשרות פנויות

העבודה בריכוז, והדרכה עם נוער באיזור הפעלת צוות וניהול המדור.
על המועמד להיות בעל הכשרה מקצועית ועם נסיון ברכז לפחות 3 שנים.

### ב. עובד נוער וקהילה (אנ"ק).
העבודה במדור לנוער במושבים.
בוגר קורס בשירים באגף הנוער ונסיון בעבודה לפחות 3 שנים.
יש להגיש בקשות למחלקת הנוער במועצה עד יום 26.1.86.
קיימת אפשרות להשיג מגורים במקום.

---

לחברה פרטית קטנה המובילה בייצור, התקנה ושרות של מוצרי חדשני בתעשייה

## מהנדס מכירות

צעיר, דינמי, בעל מעוף, בטחון עצמי ויחסי אנוש מעולים, כשר בניהול מגעים ותנאים מועדפים. קשר עם חלקות מהנדס בכל חלקי הארץ ובעיקר ...
מובטחים תנאי העסקה מעולים, אוירה חברתית צעירה וסיכויי התקדמות.
לפנות בכתב בפירוט מירבי
ת.ד. 3356 פתח-תקוה 49130

---

### נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר

מפעלנו מייצר פולימרים וסיבים סינטטיים • בין היתר, את חוט הניילון הדק ביותר בעולם • זאת, באיכות המאפשרת לנו ייצוא (ישיר ועקיף) של כ-98% מתוצרתנו, תוך התמודדות עם טובי היצרנים בעולם • כדי להתמיד בכך ולחדש חדושים

דרוש לנו
## טכנולוג טקסטיל
שיוכשר לתפקיד טכנולוג ראשי

כישורים:
• מהנדס טקסטיל, כימיה או כימאי.
• נסיון בתעשית הסיבים הסינטטיים או הטקסטיל - יתרון.
• יכולת עמידה באתגרים יומיומיים ולחצים של ייצור בהליך רציף.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת

---

למוסד ציבורי ארצי
דרוש/ה
### עובד/ת קהילתי/ת בכיר/ה בירושלים

דרישות התפקיד:
• הפעלת הכנות בתחום תרבות חדור ואיכות הסביבה.
• פיקוח והדרכת עובדים.
• קשר עם מוסדות ואירגונים.
• פיקוח על מתנדבים קהילתיים.
הכישורים הדרושים:
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית או מדעי החברה.
• נסיון בעבודה של לפחות 3 שנים.
• כושר הדרכה.
• כושר ביטוי בכתב ובעל פה.
תנאי העסקה יותאמו למועמד/ת ויוסכמו על בסיס הסכם מוסדי.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, השכלה ונסיון אל ת.ד. 33303, תל אביב עד ליום 25.1.1986.

---

למוסד לתלמידי חו"ל בירושלים
דרוש/ה
## מדריך(ה) חינוכי(ת)
עם מגורים בפנימיה
לקבוצה סטודנטים מחו"ל
להתקשר, לשם קביעת ראיון, בשעות הבוקר בטלפון 02-714731, 02-717863.

---

### "מכבה"
משווקי דלתות פלדה
דרושים
מפיצים ראשיים, בעלי כושר ארגון וניהול, להקמת מערך שיווק, הפצה, מכירות והתקנה, באיזורים הבאים: הקריות והסביבה, רמת-גן, חולון, באר-שבע.
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, לת.ד. 1736 ת"א.

---

## רגל אחת על הקרקע
## רגל אחת באויר.

מקצוע חדש הוא תמיד בעיה של החלטה המלווה בחששות: האם אצליח האם כדאי לי לעזוב את מה שאני עושה עכשיו ...
שוכני בפסות של "חסנה". הקורס מתקיים בשעות אחר הצהריים ...
כאשר אתה יודע ...
אין אני מצליח ...
חושב שתרצה לנסות ואתה בן 25 ולמעלה מזה, בעל השכלה תיכונית ולמעלה מזה, פנה בכתב למחלקת הרכישה ב"חסנה" מנהלת צפון, שד' פל ים 5 חיפה 31002.

---

דרוש:
## מנהל מכירות נמרץ,
### למערכות מכשור, ובקרה תעשייתיות.

כישורים דרושים:
מהנדס/הנדסאי למכשור ובקרה – הנדסה כימית או אלקטרוניקה
נסיון קודם במכירות – יתרון.
ידיעת אנגלית.
כושר הבעה ויכולת נהול מו"מ עם לקוחות.
תפעול גבוה בחו"ל, תנאי קודם טובים
לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים: מכשירי בקרה תעשייתיים בע"מ "מדי תעש",
ת.ד. 14086 תל-אביב 61140
– סודיות מובטחת –

---

| ת"א דחף מרכז | ת"א דחף דיזנגוף | ת"א דחף בן יהודה | ת"א דחף אלנבי | לפרסם מודעה! דחף | חיפה דחף | ירושלים דחף | דחפון | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| סמטת בית השואבה 8 (פינת אלנבי 94) חול קולנוע מחמיד טל 622547 | רח' דיזנגוף 100 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל 239952 | רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל 656120 | רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל 611806 | בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון | רח' הרצל 11 (הדר) טל 645333 4 | רח' יפו 43 (ככר ציון) טל 226335 | שרות הודעות טלפוני 03-611001 | |

**לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף**

---

### דואל
עובדים זמניים לפי שעות
יהושע אדיר בע"מ

למחלקה המשרדית בתל-אביב
דרושים
* **מזכירות עברית אנגלית**
הדפסה בשפות עברית אנגלית
הכרחית לעבודה במישרה מלאה.
* **כתבניות עברית**
כתבניות מנוסות לעבודה מיידית
* **כתבניות אנגלית**
כתבניות מנוסות לעבודה מיידית במישרה מלאה
* **כתבניות עברית אנגלית**
כתבניות מנוסות לעבודה מיידית
* **כתבניות טלקס אנגלית**
לאחר שירות צבאי לעבודה במישרה מלאה
5 ימי עבודה בשבוע
* **מעבדת תמלילים**
לאחר שירות צבאי לעבודה אחה"צ
שעות העבודה: 16.00–14.00
המועמדים חייבים להיות בעלי נסיון בתחומים הנ"ל. תנאים טובים למועמדים המתאימים
"דואל" גורדון 88 ת"א (ליד בנין עירית ת"א)
03-245541 03-222266

---

### קדם
מכללה למחשבים ומערכות מידע בע"מ
דרושים
### 1. פקידה למחלקת הדרכה
נסיון קודם לא הכרחי, דרוש ידע בהדפסה עברית.
### 2. עובד הדרכה בכיר
רצוי ידע במחשבים ויכולת ארגון, שעות עבודה גמישות.
### 3. עובד למחלקת הדרכה
שעות עבודה גמישות רצוי ידע במחשבים ויכולת ארגונית
• רשיון נהיגה הכרחי בשלושת המשרות.
לקביעת ראיון נא לפנות: טלפון: 03-490738 לדפנה
כניסה חלקה לעולם המחשבים

---

למשרד רואי חשבון
בתל-אביב דרושים
### 1. מבקרים מנוסים
לאחר סיום לימודים – למישרה מלאה.
### 2. פקידה/ כתבנית
למישרה מלאה
בדבר פרטים לפנות טלפונית:
661284-5-6

---

למפעל ייצוא
דרושה
## פקידת ייבוא/ייצוא
מנוסה ועצמאית
הכישורים הדרושים:
1. שליטה מלאה באנגלית.
2. הדפסה + קורספונדנציה באנגלית רצוי גם בגרמנית.
3. משרה מלאה.
לפנות לאריה, 03-838164.

---

למפעל תהליכי עתיר טכנולוגיה באזור המרכז
דרוש/ה
## כימאי/ת
בעל/ת תואר שני או שלישי.
לנהול יחידה שעוסקת במו"פ ובגבוי טכנולוגי למערכת הייצור.
חשיבות מיוחדת לשיתוף פעולה ולעבודת צוות.
רק מועמדים העונים על הדרישות – ייענו.
* *
נא לפנות לת.ד. 16284 תל-אביב, 63143, עבור "כימאי/ת"
– סודיות מובטחת –

---

דרושות
## עובדות סוציאליות
לתפקיד של עובדות שקום
בחולון ובאור יהודה.
מעוניינות מתבקשות לפנות:
חולון: 03-884110 03-814694
אור יהודה: 03-343481 03-355976

---

### א.ו.ת.
אספקה ותעסוקה כח אדם בע"מ
דרושים
* צבעי תעשייתי
* פחח רכב
* מסגר כללי
* חשמלאי מוסמך
* כרסם
* חרט
* רתכים
* פועלי ייצור
תנאי עבודה טובים
טל: 03-203052 03-203053

---

לחברה בירושלים דרוש
## מהנדס אזרחי
לעבודה זמנית.
5 שנות ותק, נסיון בבדיקת חשבונות קבלנים בעבודות פיתוח.
טלפון: 02-534352 לאילן.

---

למפעל טקסטיל
בתל-אביב
דרוש
## הנדסאי תעשיה וניהול
בוגר מכללת שנקר
לעבודת תאום ופיקוח ייצור.
נא לפנות לטלפון 03-485127.

---

למפעל טקסטיל באזור מעלות
דרוש
## סגן מנהל מתפרה
עדיפות לטכנאי ייצור בעל נסיון בנהול צוות עובדים.
מועמדים תושבי מעלות והסביבה יפנו לת.ד. 84 נהריה, 42100.

---

למשרד אדריכלים בתל-אביב
דרוש
## אדריכל
בעל 6 שנות נסיון
להתקשר מיום א' בשעות 14.00–8.00
לטלפון 03-330604

---

### תאת
תעשיות אביזרי תעופה בע"מ

### 1. מהנדס מכונות
התפקיד: מנהל הנדסת יצור אחראי לתפעול צוות מהנדסים טכנאים העוסקים בתכנון שיטות יצור כלים ומתקנים וכתיבת תוכניות למכונות מבוקרות מחשב בתחום העיבוד השבבי ופח.
הפעילויות כוללות: קליטת ניירת הנדסית
הכנת הצעות מחיר
תכנון שיטות יצור
תכנון כלים ומתקנים
הכנת תוכניות למכונות מבוקרות מחשב
דרושה שליטה מלאה בשפה האנגלית ונסיון בניהול צוות בתחום הנ"ל.
### 2. מהנדסי מכונות/מתכנתים
לפתוח שיטות יצור מתקדמות בענף התעופה, רצוי נסיון בתו"בם. יועדפו בעלי נסיון של 5 שנים ומעלה בעבוד שבבי (חריטה כרסום) ותכנות למכונות מבוקרות מחשב.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
### 3. מהנדס לקטרוניקה
נסיון של שנתיים לפחות בתחום פיתוח מוצרים צבאיים.
ידע במיקרופרוססורים יתרון
### 4. מהנדס תוכנה
נסיון מוכח במערכת זמן אמיתי, הכרת מערכת הפעלה RMX 86, רקע בחומרה והכרת MULTIBUS יתרון.
### 5. כרסמים
לעבודות תעופתיות עם נסיון בעבודה על מכונות מבוקרות מחשב.
### 6. פחחים/מבנאים
מנוסים לעבודות ייצור והרכבה – עדיפות לבעלי נסיון בתחום התעופה.
### 7. פחחי חלקים חמים לעבודות הרכבה.
### 8. רתך ארגון תעופתי
***
למועמדים תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות וארוחות סדירות במפעל.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 80 גדרה מיקוד 70750
או טלפונית 055-92361, 5

---

לקיבוץ מנרה
דרוש
## מנהל חשבונות מנוסה
לעבודה מלאה או חלקית
נא להתקשר בשעות העבודה להנהלת החשבונות טל. 069-48111
או בערב 069-48141

---

להוצאה לאור
דרושה
### מונטג'רית/ מעמדת
לביצוע עבודות עמוד מרוייקות
לצלצל מיום ראשון טל: 03-795139

---

דרוש
### מחסנאי
לחנות חלקי חילוף לרכב בעל נסיון אזרחי או צבאי
לפנות בכתב בצרוף המלצות ת.ד. 10001 צהלה.

---

לחברה קבלנית
דרושה
### מנהלת חשבונות
מנוסה
ל-8 שעות בבוקר.
טלפון: 03-611934

---

### טל-יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרושים/ות
* טבחים ראשיים
* עוזרי טבחים
* מלצרים
* מנהלי חדר אוכל
* עובדי נקיון למטבח
מעומדים/ות מתאימים יפנו לטל-יעד, רח' הסיבים 30 קרית מטלון פתח-תקוה, בימים א', ב', בין השעות 16.00-17.00 או טלפונית 03-9231654

---

### החברה להגנת הטבע
רח' השפלה 4 תל-אביב
דרושים/ות
## מנהלי/ות חשבונות
א. סוג 3 עם ידע בהתאמות לקוחות וגבייה ונסיון של 5 שנות עבודה.
ב. סוג 2 עם נסיון של 3 שנות עבודה.
ראיונות במחלקת כח-אדם ביום א' 19.1.86 בין השעות – 10:00 – 08:30.

---

לחברה ציבורית בירושלים
דרוש/ה
## מנתח/ת מערכות – מתכנת/ת
נסיון שלש שנים.
לפנות בכתב יד לת.ד. 13211 ירושלים. מיקוד 91131

---

לחברת שיווק הגדולה בתחומה
דרוש
## מתקין טכני
• בעל רקע טכני מעולה
• שאיפה לעבודה לטווח ארוך
• כושר ביטוי בעל פה
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 7204 רמת גן

---

אחים איזנברג בע"מ
דרוש
## איש מכירות
למוצרים בתחום הביוכימיה והביולוגיה המולקולרית.
בוגר/מוסמך אוניברסיטה, בעל רשיון נהיגה.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 33636 ת"א 61336

---

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש
## מנהל סניף מכירות לבאר-שבע
– כושר ניהול צוות עובדים ומו"מ עם לקוחות.
– ידע בהנהח"ש ועבודה עם מחשב.
– נסיון בענף המזון – הכרחי.
– גיל 30–35 עם רשיון נהיגה.
מגורים באזור באר-שבע.
עבודה בעלת אתגר ועניין
נכונות לעבודה בשעות לא מקובלות.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 3396 ב"ח 49130 עבור "מנהל סניף"

---

ב"ה
למושב כפר חרא"ת
דרוש
## מנהל חשבונות ראשי
עם ניסיון במושבים

---

דרוש/ה
## מתכנת/ת B.P.G II
למחשבי I.B.M 34-36
בעל/ת נסיון
למישרה מלאה
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ת.ד. 2857 ת"א 61027

---

לחברת שיווק ארצית
דרוש
## איש/ת מכירות
בעל/ת נסיון במוצרי צריכה.
בעל/ת רשיון נהיגה.
רכב + תנאים טובים למתאימים
לפנות בכתב יד + קורות חיים ת.ד. 33642 תל-אביב

---

לבית חולים ירושלים
דרושה
## אחות מוסמכת אחראית
למחלקת לב – טיפול נמרץ
מועמדות עם כישורים מתאימים לפנות לאחות הראשית 02-223141-66

---

דרושה
## כתבנית
בעברית ובאנגלית
* איזור ת"א
** יום עבודה מלא ורצוף
בדבר פרטים ולקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 03-370866

למבצע פרסום חדשני
דרושים/ות
**מקדמי/ות מכירות**
למצליחים מובטחת הכנסה גבוהה
השכר ע"פ אחוזים.
בעלי נסיון או כאלו החושבים שהם מוכשרים לנושא יתקשרו טלפונית ל-622232 לדנגית.

---

למפעל פלסטיק בהורקה, בחולון
דרוש
**אחראי משמרת**
רצוי עם נסיון
לראיון טל: 03-897365, 03-807972

---

יעשקום בע"מ
דרושים
• מלחימים/ות בעלי נסיון
נא לפנות לטלפון 03-7514710/1/3 ימים א'-ה'.

---

**כור תקשורת והתראה בע"מ**
דרוש
**מהנדס תוכנה**
REAL – TIME ב"
בשפות תכנות ב-MODULA ואסמבלר
• בעלי נסיון של שנתיים לפחות בעבודות פיתוח עם מיקרו – מחשבים 80186 ו-8051
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 13022 ת"א 61130 עבור "פיתוח"
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

---

לחברה העוסקת בעמילות מכס ותובלה בינלאומית
דרושה כתבנית
עברית ואנגלית – טלקס עם נסיון, רצוי שפות אם אנגלית
03-5150?

---

**מילא** מרכז יעוצי למשאבי אנוש
דרושה לנו:
# מזכירה
* הדפסה בעברית
* נסיון של 5 שנים בעבודה דומה (עבודות משרדיות)
– שעות העבודה: 08:00 – 14:00
נא לפנות בכתב"ד, לפרט קורות חיים ולצרף המלצות אל: "מילא", רחוב ארלוזורוב 88 תל-אביב מיקוד 62847

---

מהנדסי מבנווה!!
1. ויווד אלקטרוני.
2. תיכון מכני-תעופתי
מהנדסי
אלקטרוניקה/מחשב
אנשי R.T ו/או מדעי
RMX ו PLM – יצרי 186 ו-86
בכל המשרות דרושים אנשי פיתוח לפרויקטים מתוחכמים מ-3 ש'.
תנאים מעולים!
כמו כן דרושים לפרויקטים בארץ ובחו"ל אנשי:
SYS, CICS, VAX, D.B., עני"א
S-36/8, IDMS, IMS, MVS
03-161366

---

דרושים
יוצאי קיבוץ
**לעבודה בענף הכותנה**
לעונה 86. ידע ונסיון הכרחי
נא לפנות בכתב לציון פרטים אישיים ונסיון לפי הכתובת: משק מבנות כפר יהושע מיקוד 30063

---

למפעל תעשייתי גדול בבני-ברק
דרושה
**פקידת ייצור**
דרישות המשרה:
• השכלה תיכונית מלאה
• חושבת נוש דן
• מעל גיל 30
שעות העבודה: א' – ה' 13.00 – 17.30
יום ו' 13.00 – 17.30
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 81 בני-ברק 51100.

---

דרושה
**פקידה / כתבנית**
עם ידע מושלם באנגלית.
ת.ד. 4857 ת"א, מ. 63421.

---

**טמפו** למפעל טמפו בחולון
דרושים
**מחלקי תוצרת**
– בעלי רשיון נהיגה ג' מעל 15 טון, ותק של 3 שנים בנהיגה, עבודה קבועה.
תנאים מצוינים למועמדים המתאימים
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למחלקת כח אדם.
03-600131

---

**אשר פויכטוונגר בע"מ**
מקבוצת פויכטוונגר תעשיות
דרושה
**פקידה / כתבנית**
עם ידע מושלם באנגלית.
ת.ד. 4857 ת"א, מ. 63421.

---

**רוקר אינטרנשיונל בע"מ**
מפעל עתיר ידע בירושלים
למחלקת רכש דרושה:
# פקידה
• נסיון בעבודה דומה – יתרון
• דרוש ידע בשפה האנגלית
• הדפסה בעברית ובאנגלית.
• 5 ימי עבודה בשבוע
08:00 – 17:00
02-862222

---

**המכללה למינהל**
מיסודה של
למוסד חינוכי
דרוש/ה
# מורה
# למתמטיקה
לכיתות י"א (3 יח')
ב"יום "חולון", חולון טל: 842286
לפנות למנהלת בית הספר

---

לחברת תיירות פנים
דרוש
# מנהל
מאזור המרכז
– לפיתוח רשת סניפים ארצית –
• יועדף בעל נסיון בענף התיירות
נא לפנות לאורי טלפון 04-643371

---

דרוש/ה
**מנהל/ת חשבונות**
עם נסיון בתעשיה
עד גיל 35
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 20087 ת"א.

---

אלפא 2000
מחשבים
לצוות פיתוח בנושאי עיבוד תמונות וגרפיקה ממוחשבים.
**מהנדסי אלקטרוניקה**
נסיון של שנתיים
במערכות סיפרתיות מהירות.
חוזה אישי. 5 ימי עבודה.
לפנות בכתב יד לת.ד. 1431 רמת השרון.

---

למכון רפואי בר"ג
דרושות
**טכנאי/ת ארגומטריה**
לפנות לד"ר נסן
03-703131 בשעות הבוקר

---

**עיתון עביר**
לאשה ולמשפחה בעברית
דרושים
**רוכשי מודעות**
משכורת + אחוזים
נסיון ברכש מודעות או פרסום – הכרחי
טלפונים 03-7514785/6 לבקש את דוד.

---

דרושים
**2 סוכני מכירות**
עם ניסיון של שנתיים לפחות.
03-891919

---

אומנות להב
**מזכירה למנכ"ל**
• ידיעת אנגלית על בוריה כולל הדפסה.
• נסיון קודם בתפקיד יוצא דופן.
תפקידו, העבודה במשרה מלאה.
**גזרנים ועוזרים לגזרנים**
• נסיון קודם הכרחי.
לקביעת ראיון נא לפנות בטלפון 03-377102 לזהבה בשעות הבוקר.

---

לחברה בענף הרכב
דרוש:
**אחראי לחוות חלפים**
הכישורים הדרושים:
* ידע ונסיון מעשי בניהול חנות לחלפי רכב.
* ניהול והפעלה של צוות עובדים
* התמצאות במערכת ממוחשבת
* רצויה ידיעה בשפה הצרפתית.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וטלפון לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור "אחראי לחוות חלפים"
– סודיות מובטחת –

---

להתראה בע"מ
דרושים:
1) מלחימות לעבודות עדינות בעלות נסיון.
2) עובדים למחלקת כיולים למוצרים אלקטרוניים בוגרי בי"ס מקצועי, 11 שנות לימוד עד גיל 25.
תנאים: הרצליה רעננה, כפר-סבא, נתניה.
יום עבודה מלא בלבד, 5 ימי עבודה.
17.00-07.30, 052-557030, לסיגל.

---

# דרושים במכתשים:
למפעלנו באר-שבע ובנאות חובב

## 1. מהנדסי תהליך
מהנדסי כימיה המעוניינים לתפקד בעבודה בפיילוט או במעבדה.
המשרות הפנויות הן במייזוג, ויואזו בחלקן למועמדים חסרי נסיון ובחלקן למהנדסים מנוסים.
דרושה נכונות לעבודה בשעות לא מקובלות.

## 2. מהנדסי מכונות
מהנדסי מכונות להשתלבות בצוות האחזקה של 2 האתרים (באר-שבע ורמת-חובב) דרוש נסיון בתעשיה כימית, תחזוקה דרוש גם בשעות לא מקובלות.

## 3. מכשירנים
בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכשור, רצוי טכנאים עם נסיון מעשי של 5 שנים לפחות באחזקת מערכות בקרה משולבות (אלקטרוני, פניאומטי, חשמלי).

מועמדים יפנו בכתב יד
ובצרוף קורות חיים
ותאור נסיון קודם
לאגף משאבי אנוש
ת.ד. 60 באר-שבע, 84100
סודיות מובטחת

---

# LASER
## תעשיות לייזר
חברה עתירת מדע המובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה.

**למפעלנו דרושים:**

## מהנדס תעשיה וניהול - לנושאי M.R.P.
לאגף התפעול
תאור התפקיד: ■ הקמת והפעלת מערכת M R P באגף התפעול. ■ כפיפות התפקיד לסמנכ"ל תפעול.
כישורים: ■ מהנדס תעשיה וניהול בעל נסיון משמעותי במערכות M R P בתעשיה.

## פיזיקאי
למח' הנדסה
תאור התפקיד: ■ קליטת מוצרים בפיתוח, העברתם לייצור ומתן הגיבוי הטכני הנדרש בתהליך הייצור. ■ תכנון מתקנים והכנת מערכי בדיקות.
כישורים: ■ פיזיקאי בעל 5 שנות נסיון במחקר או בתעשיה, רצוי בתחום הלייזרים.

## כתב/עורך טכני
למח' לכתיבה טכנית
תאור התפקיד: ■ הכנה ועריכה של USER MANUAL ו-MAINTENANCE MANUAL תוך איסוף חומר מאנשי הפיתוח והתפעול, והשלמת טיוטות ראשוניות קיימות.
כישורים: ■ נסיון מוכח בכתיבה אנגלית של מאמרים, ספרות טכנית וכו'. ■ השכלה אקדמית מתאימה והתמצאות בתחומים הטכניים. ■ שליטה באנגלית ברמת שפת-אם. ■ נכונות לעבודה מאומצת.

## כרסם בכיר/אחראי משמרת
למח' לייצור מכני
תאור התפקיד: ■ עבודה במכונות קונבנציונאליות ומופעלות במחשב. ■ עבודה במשמרות ראשונה ושניה לסירוגין. ■ אחריות לצוות עבודה במשמרת.
כישורים: ■ בוגר בית ספר מקצועי. ■ נסיון של 6 שנים כחרט-כרסם בעבודות מדויקות. ■ נסיון בעבודה במכונות קונבנציונאליות ובמכונות המופעלות במחשב.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי למחלקת כח אדם ת.ד. 13135 תל-אביב 61131.
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

**תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות**

---

למושב ותיק בעמק
דרוש
**מנהל חשבונות ראשי**
בעל נסיון וידע במחשב
להתקשר בערב 065-93139

---

למפעל "אדרת" הרצליה – אזור התעשיה
דרוש
# רואה חשבון
לתפקיד סגן מנהל חשבונות ראשי
המעוניינים בעלי נסיון, רצוי בתעשיה ובמערכות ממוחשבות, יפנו בכתב למנהל כח אדם ת.ד. 301 הרצליה.

---

**דפנה טדוול**
דרושה
מנהל חשבונות
סוג 2
בעל/ת נסיון בענף התיירות היוצאת.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל' 03-244126
לגב' אנה שמואלוב

---

חשבשבת
תוכנה להנה"ח וניהול מלאי
על I.B.M P.C
מחפשת
# מדריכים מעולים
עדיפות לסטודנטים או בוגרים
בראיית חשבון, או כלכלה.
להתקשר אחה"צ 03-203283, 256373, 256393

---

# דרושים במכתשים:
למפעלנו באר-שבע ובנאות חובב

## 1. כימאים אורגניים לסינטזה
לעבודה בסינטזה אורגנית לפיתוח תהליכים חדשים בתחום חומרי הדברה. המועמדים המתאימים יהיו בעלי תואר Ph.D, בעלי נסיון בסינטזה, יצירתיים, בעלי מחשבה מקורית ונכונות לעבודה קשה ורבת אתגר.

## 2. כימאים אנליטים
לעבודה באנליטיקה מתוחכמת HPLC,GC וכדומה עם מיכשור מתאים. המועמדים המתאימים יהיו בעלי תואר Ph.D (לפחות MSc) בעלי נסיון בתחומים האלה.

## 3. כימאי אנליטי לביקורת טיב
כימאי אנליטי (תואר שני או שלישי) לעבודה עם צוות עובדים. דרוש ידע רחב בכימיה אנליטית ועבודה עם מיכשור מתקדם. יכולת ארגון, כושר ניהול צוות ונכונות לעבודה גם בשעות לא מקובלות.

מועמדים יפנו בכתב יד
ובצרוף קורות חיים
ותאור נסיון קודם
לאגף משאבי אנוש
ת.ד. 60 באר-שבע, 84100
סודיות מובטחת

---

דרוש/ה
**רוקח/ת**
לבית מרקחת בתל-אביב (ברמת-גן)
טלפון: 03-743159

---

**האוניברסיטה הפתוחה**
דרושים **מנחים**
לקורסים הבאים:
• מבוא למדעי המחשב בבאר שבע.
הכישורים הדרושים: תואר אקדמי במקצוע ונסיון בהוראה.
• עיון המחשבה בבאר-שבע.
לקביעת ראיון: 03-422511

---

**אקס-פרס קולור** express color
לרשת מעבדות לפיתוח תמונות תוך שעה
דרוש
# טכנאי
* נסיון בתיקון מעבדות לפתוח תמונות – רצוי.
* למתאים תנאים מצוינים + רכב צמוד.
* עצמאות בעבודה.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לקולור אקספרס, דיזינגוף 1 ת"א 63143

---

קצב מהנדסים יועצים בע"מ
דרוש:
**מהנדס תעשיה וניהול**
עדיפות לבעלי נסיון באו"ש.
טלפון: 03-740619

---

למלון הילטון ירושלים
דרוש
**מלצר ראשי**
למחלקת ארועים
מועמדים עם נסיון קודם מתבקשים לפנות ישירות למנהל כ"א מלון הילטון ירושלים
02-536151

---

יושפה סגליס מהנדסים בע"מ
למחלקת מיזוג אויר
דרושים:
1) שרטט/ת
2) שרטט/ת
5 ימים בשבוע
03-285246

---

שרותי תחבורה ושיווק פ"ת
דרושים:
**מכונאים – בנזין ודיזל**
**מסגרים – רתכים**
בעלי נסיון בלבד. תנאים טובים.
03-909922, 03-902030

---

**איש מכירות ומנהל חנות**
עבודה עם ענין רב ואחריות הכרוכה בניהול פעיל ומכירות גיל 30 עד 40, חוש מסחרי מפותח, שפות עברית ואידיש (רצוי גם הונגרית) מגורים ברמת-גן בגבעתיים או בני ברק נסיון בפרסום וגרפיקה.
רשיון, רצוי רכב. שכר הולם למתאים
להתקשר ליריבמן בע"מ טל. 03-204628

---

# מנהל כח אדם –
## מסור מודעתך ב דחוף
## ב דחוף תקבל יותר
לפרטים נוספים: תל אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

---

**מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ**
לעבודה בחו"ל, בארץ דוברת ספרדית
דרוש
**חשב/מנהל חשבונות עצמאי**
הכישורים:
* רואה חשבון או השכלה מקבילה בחשבונאות.
* נסיון של 5 שנים לפחות רצוי במערכות ממוחשבות.
* נסיון בהכנת דוחות כספיים שליטה בעברית וספרדית על בוריין. וידע באנגלית.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד לראש אגף החשבונאות ת.ד. 44494 חיפה 31048

---

**נפתלי** גרפולוגיה תעסוקתית
מחפש עבור מפעל תעשייתי בתל-אביב
**מנהל חשבונות מנוסה**
לתפקיד סגן מנהל חשבונות ראשי
הכישורים הנדרשים:
• נסיון מוכח במערכות של הנהח"ש ממוחשבות (רב-מטבעיות – רצוי במפעל תעשייתי)
• יכולת ניהול צוות עובדים
– תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב יד בציון יד בצרוף קורות חיים בשעות אם למשרדינו הירקון 124 ת"א 63573.
ת"א רח' הירקון 124, 63573. טל. 229751, 240996

---

למשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
**בוחן ראשי**
למשרה מלאה
משלבי סיום של למודי ראיית חשבון, נסיון של שנתיים לפחות במשרד רו"ח.
לקביעת ראיון להתקשר 03-664561

---

לאומנת מעולה לבנות ילדים
דרוש/ה
**מעצב/ת**
03-9614066

---

איקו בע"מ
דרושים
מהנדס/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה
נסיון במיקרופרוססור
מהנדס/ת הנדסאי/ת מכונות
נסיון לתכנון וייצור
עובדים למח' ייצור שבבי וייזום
ת.ד. 6500 ת"א 61064
03-7614664

---

לחברה לשיווק חומרי ניקוי וצבעים בת"א
דרוש
**סוכן/ת מכירות**
רכב יתרון
טל: 03-838428 בימים א'-ה' 10.00 – 15.00

---

לחברה העוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק מוצרים עתירי טכנולוגיה
דרושה:
**מזכירה לסמנכ"ל שיווק**
תאור התפקיד:
■ ניהול וארגון משרד מנהל אגף השיווק.
■ שילוב בעבודות נוספות באגף השיווק.
■ העבודה במשרה מלאה: 08.00-17.00, חמישה ימים בשבוע.
כישורים:
■ נסיון משמעותי בעבודות מזכירות לרבות ידיעה.
■ שליטה באנגלית של שפת אם.
■ עדיפות לבעלת רקע קודם או עבודה בחו"ל.
נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי

---

**משמר** חברה לשמירה בטחון ושרותים בע"מ
לסניף ת"א דרוש
**מפקח איזור**
לפיקוח על עבודות שמירה וניקיון במרחב ת"א.
• נסיון בניהול וארגון צוות עובדים.
• נכונות לעבודה עם אתגר ובשעות לא מקובלות.
• כושר ביטוי בכתב ובע"פ.
• לאחר שרות צבאי.
• גיל 30-50.
• בעל טלפון ורשיון נהיגה.
• חושב ת"א רבתי.
• עדיפות לבעלי נסיון בענף.
מועמדים העונים על הדרישות דלעיל יפנו לקביעת ראיון לחב' "משמר" 03-281125/6
14:00-08:00

# אופטרוטק

**מהנדס אלקטרוניקה/מחשבים לתפקיד ראש צוות פיתוח מערכת עיבוד תמונות בזמן אמת.**

במסגרת תפקיד זה תעסוק בריכוז צוות לתכנון ופיתוח מערכת חדשנית.
המשרה מיועדת לבעל נסיון בעיבוד תמונות וזיהוי תבניות PATTERN RECOGNITION.
בפנייתך נא ציין/י 500FE016

**מהנדס תכנה לתפקיד ראש צוות פיתוח**

במסגרת תפקיד זה תעסוק בהגדרה, תכנון והנחיית צוות לצורך פיתוח תכנה אלגוריתמית המהווה חלק ממערכת זמן אמת.
המשרה מיועדת לבעל תואר ראשון במדעי המחשב עם נסיון של 5 שנים, הכולל עבודה על מערכות אינטל בשפת PL/M תחת מערכת הפעלה RMX-86.
בפנייתך נא ציין/י 140ES016

**מהנדס מחשבים/תכנה לתפקיד ראש צוות פיתוח תכנה בהיקף גדול, במערכת זמן אמת.**

במסגרת תפקיד זה תעסוק בהגדרה, תכנון והפעלת צוות לתכנות מערכת.
המשרה מיועדת לבעל תואר שני במדעי המחשב. עדיפות לבעל נסיון של 4 שנים במערכות זמן אמת, עיבוד אותות או עיבוד תמונות. תואר ראשון באלקטרוניקה — יתרון.
בפנייתך נא ציין/י 500ES016

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים וציון מס. טלפון לתודעות אל: אופטרוטק בע"מ, ת.ד. 69 נס ציונה 70450
— סודיות מובטחת —
כל המשרות מיועדות לנשים וגברים.

**אופטרוטק. בית לאנשים יוצרים**

---

# אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

## למהנדסי תוכנה/ מחשבים

המעוניינים הצטרף לפרוייקטים חדשניים בתיב"מ לפיתוח רכיבי VLSI בתחומים הבאים:
* תכנון ובנית אוטומטית של מעגלים
* ניתוח מעגלים
* מאגרי נתונים

**הכישורים הדרושים:**
בוגרי הנדסת מחשבים או מדעי המחשב מצויינים בעלי יכולת ורצון להתמודד עם אתגרים מקצועיים.

**בוא הצטרף לצוות צעיר ודינאמי בחברה עתירת ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.**
אנא פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים למוטורולה סמיקונדקטור ישראל בע"מ ת.ד.32288 תל-אביב 61322
טלפון 03-7538222
• סודיות מובטחת •

**מוטורולה סמיקונדקטור**

---

# אלקטרוניקה-ספטים

תשאב־אנוש לטכנולוגיה בע"מ

לחברה גדולה, לתפקיד מרכזי ורב אתגר
דרוש

**מנהל בעל שיעור קומה**
**לניהול פעילות פיתוח מערכות**
**תקשורת שליטה ובקרה**

הכשורים הדרושים:
• מהנדס אלקטרוניקה או מחשבים – הכרחי.
• נסיון מוכח בניהול הנדסי – 7 שנים לפחות.
• נסיון מוכח במערכות שליטה ובקרה – הכרחי.
• רקע צבאי – רצוי חיל־הים בנושאי מכ"מ או מחשבים, באים בחשבון בעלי רקע צבאי אחר (אמ"ן, קשר או אויר) בעלי רקע במערכות שליטה ובקרה, תצוגות, גרפיקה או מחשבים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת־גן 52101.
סודיות מובטחת.

---

לחברת שאול שור בע"מ
לרגל הרחבת הפעילות בארץ ובחו"ל,
דרושים לעבודה בת"א

*** 2 מנתחי מערכות**
רצוי בעל ידע ונסיון מוכח במחשבי מיני I.B.M. S/36 לצורך פיתוח מערכות תוכנה חדישות ומתוחכמות לשוק המקומי ולייצוא.

*** מתכנתים**
לצורך פיתוח וישום מערכות תוכנה בשיטות חדישות בארץ, עם אפשרות שילוב בחברת יצוא התוכנה באה"ב.
— תנאי עבודה ושכר בהתאם לכישורי המועמד —

לפנות בכתב־יד בלבד, בפרוט קורות־חיים, השכלה ונסיון לשאול שור בע"מ – ת.ד. 31296 ת"א.
— סודיות מובטחת —

---

למוסד ממלכתי
דרושים

# אקדמאים

לעבודה בלתי שגרתית

אנו מציעים לך:
* עבודה בעלת ענין ואתגר. הכרוכה בניידות רבה.
* לימוד השפה הערבית.
* תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
* עבודה קבועה.
* מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישוריך.

אם גילך בין 24–31, סיימת שירות מלא בצה"ל ובריאותך תקינה – פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א. בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות).

פונים מתאימים ייענו

---

**TEVA טבע**

למפעלנו בנתניה-פלנטקס
דרושים

**כימאי אנליטי**
– MSC בכימיה אנליטית
– נסיון בעבודת מעבדה עם H.P.L.C
– ידיעה טובה של השפה האנגלית
חמישה ימי עבודה בשבוע

**מפעילים למתקני יצור**
– השכלה של 11 שנות לימוד
– ידיעה בסיסית של השפה האנגלית
– בריאות טובה
עבודה ב-3 משמרות
מגורים באזור נתניה

המעוניינים יפנו בכתב או טלפונית לפלנטקס בע"מ ת.ד. 160 נתניה 42101
טל. 053-39061.

---

דרוש

# עורך

לעתונים מקצועיים

הדרישות:
• כושר הבעה בכתב ובעל־פה.
• ידע רחב בנושא דפוס ותהליכי הפקה.
• יכולת לנהל צוות עובדים.
• הבנה ורקע בפרסום.
• נסיון של 3 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב יד בפרוט נסיון קודם לת.ד. 11029 תל־אביב 64396.

---

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
**דרושים עובדי בקורת**
(אפשרות להתמחות)
להתקשר 03-621404

---

לחברת מחשבים בת"א
דרושים

**אנשי מכירות**

בתחום תוכנות פיננסיות
נא לפנות בכתב־יד בלבד לת.ד.ל מקרו מחשבים בע"מ ז'בוטינסקי 7 ת"א 63470 — סודיות מובטחת —

---

משוב סוכנויות (85) בע"מ
דרושה

**מזכירה**

חדיסה עברית ואנגלית + טלקס.
טלפון: 03-453513
(החל מיום ראשון)

---

**hp**

למחלקת עיבוד נתונים דרושים:

***תכנת/סיוע טכני***
תאור התפקיד:
• אחריות ל-SYSTEM MANAGEMENT
• אחריות לטיפול בתקלות חומרה/תוכנה, תקשורת וציוד תקשורת, גיבוי למפעילים.
הכשורים:
• ידע ונסיון בתכנות
• יכולת לימוד עצמית גבוהה
• ידיעה טובה של השפה האנגלית
• הכרות עם מערכת HP3000 - יתרון

***• מפעיל מחשב***
התפקיד דורש עבודה במשמרות
הכשורים:
• ידע ונסיון בהפעלת מחשבים
• ידיעת השפה האנגלית
• נסיון על מערכת HP3000 - יתרון

*HP מחשבים. הברירה האינטליגנטית.*

HEWLETT PACKARD

---

למפעל מזון בנתב"ג
דרושים:
**טבחים**
עם נסיון של 5 שנים לפחות
בפרטים להתקשר 0711260/7 לדניאל

---

דרוש/ה
**רוקח/ת**
**עוזרת רוקחת**
לבית מרקחת בת"א
03-418581, 455198.

---

דרוש
קופירייטר
בכיר
אבל טוב.
לפרסום אריאל
טלפון 246233 בשמוס

---

דרוש סמר ספרות דבר

---

# כימיה תרופתית

---

# ראדא

תעשיות אלקטרוניות בע"מ

**טכנאי כימיה**

אם אתה בעל נסיון בתהליכי ציפוי מעגלים מודפסים, ציפוי מתכות, צבע בסטנדרט תעופתי ודבקים.
נשמח לצרפך לצוות העובדים המיומן שלנו.

נא, פנה לאתי בטלפון 065-86715/6/7 או בכתב לת.ד. 54 בית שאן 10900

---

*לאקי"ם סניף תל־אביב*
דרושים

**1) מנהל כללי**
למרכז הכשרה ושיקום (כ־100 חניכים)
רצוי א) בעל נסיון בחנוך מיוחד (פיגור שכלי) והפעלת מסגרת דומה.
ב) בעל השכלה אקדמאית.

**2) מדריכת בית בדירת מגורים**
למוגבלים בשכלם לעבודה במשרה מלאה + משמרות לילה ותורנות שבת.
רצוי בעלת השכלה אקדמאית.
נא לפנות בכתב יד לאקי"ם סניף ת"א רח' ביאליק 16 תל־אביב 68791

---

למפעל מתכת באזור המרכז
דרושים
**חרטים וכרסמים מנוסים**
5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות ליהושע או אברהם כהן 052-23217-8

---

# Budget rent a car

לבאדג'ט השכרת רכב
דרושה

**פקידה־כתבנית**
*עברית/אנגלית*

הכישורים הדרושים:
• הדפסה שוטפת בשתי השפות
• נסיון בעבודה פקידותית־משרדית
• ידע בהפעלת טלקס
עבודה במשרה מלאה
לפנות בכתב לת.ד. 20205, תל אביב מיקוד 67216.

---

N.C.T. L.T.D.
לחברה חדשה העוסקת במחקר ופיתוח בתחום מכונות מבוקרות מחשב לתעשיה
דרוש

*** ראש פרוייקט תוכנה**

– תואר שני לפחות במדעי המחשב (רצוי תואר ראשון במתמטיקה).
– נסיון בניהול פרוייקט פיתוח תוכנה גדול עד לסיומו (לפחות 20,000 שורות קוד בשפה עילית) (200 K.B קוד)
– נסיון ב־CAD/CAM – יתרון.
– כושר ניהול בדגש על יחסי אנוש.
אתגר ועניין
03-763567
03-763130

---

## החברה להגנת הטבע

רח' השפלה 4 תל־אביב
דרושה

**פקידת שכר**
להכנת משכורות לעובדים יומיים (כ־400)

כישורים:
נסיון קודם בעריכת שכר במחשב בחברה גדולה ובאופן עצמאי, ידע בנושא מיסוי.

---

יפאורה – יצרני שופס ומיץ פז
דרוש:

**מקדם מכירות**
לגוש דן

דרישות התפקיד:
* ממרץ ובעל רצון.
* בעל נסיון במכירות (רצוי בענף המזון).
* גיל עד 35.
* בעל רשיון נהיגה.
פניות בכתב יד להפנות ליאלבס ערמון ת.ד. 2340, רחובות מיקוד 76120

---

דרוש

**מנהל לניהול מקיף**
**של בית מוגן לקשישים**
**ברמה גבוהה בירושלים**

ידיעת השפות עברית ואנגלית
מגורים בירושלים הכרחיים

*על המועמדים להיות בעלי נסיון ניהולי*
לפנות בצרוף קורות חיים ל-
ארגון עולי אמריקה וקנדה – AACI
רחוב וושינגטון 21, ירושלים

---

## מכון המכון שלמה אילת

דרושים:

**למחלקת ביקורת**
1. עוזר מבקר הכנסות
2. צ'קר ראשי
3. סגן צ'קר ראשי
• העבודה עם מחשבים

**למחלקת הקבלה**
1. NIGHT AUDITOR
2. קופאים ופקידי קבלה
• עם נסיון.

נא לפנות למח' כח אדם
טלפון 059-76111

---

דרוש/ה

# אחראי/ת תביעות

בענף ביטוח חיים
לתפקיד זה יתקבל מועמד/ת עם נסיון קודם, מוכח ומוצלח; בענף הביטוח.
לקביעת ראיון אישי ופרטי נא לפנות למר דב רפאל, טל. 03-627736.

כלל חברה לביטוח בע"מ

---

**דיור**
מדריך צרכנות טלפוני
בחסות האגודה לתרבות הדיור
דרושים:

**מנהלי ונציגי מכירות**

לסניפינו בירושלים וחיפה
• אחראים ודינמיים • משכורת + עמלות
• הכנסה גבוהה לרוצים להתאמץ
ירושלים: יוסי עזיאל 02-232952
חיפה: גילה שמוקמן 04-664701, 04-640233

---

למפעל תעשייתי באיזור רחובות
דרושים

**1) מהנדס תעשיה וניהול**
בעל נסיון של 5 שנים לפחות.

**2) מזכירה למנכ"ל,**
ידע טוב באנגלית כולל ניסוח והדפסה, עדיפות לבעלת נסיון בתפקיד דומה.

**3) מבקר איכות -**
הנדסאי/טכנאי מכונות.
עדיפות לבעל נסיון קודם.

* 5 ימי עבודה בשבוע.
* תנאים טובים למתאימים.
* לפנות בכתב יד עם קורות חיים ונסיון אל מחלקת כח אדם ת.ד. 257 נס ציונה.
נא לציין מספר טלפון להתקשרויות.

---

*למשרד יבוא בענף הטכסטיל*
דרושה
**מזכירה**
למשרה מלאה.
שליטה מלאה בשפה האנגלית הכרחית (עדיפות לשפת אם אנגלית).
כולל הדפסה – ידיעת הדפסה עברית רצויה
שעות עבודה 8:00–16:00
יום ו' 8:00–12:00
תנאים טובים 03-261878

---

*לבי"ס ערב לאקסטרנים*

# דרושים מורים

*להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הבוקר והערב במקומות ובמקצועות הבאים:*
* תל אביב טל' 03-461106
תנך, ופיזיקה 5 יחידות.
* חיפה טל' 04-641040
מתמטיקה, אנגלית ופיזיקה 2 יחידות
* באר שבע טל' 057-71690
ספרות עברית אנגלית
***
*מורים בעלי נסיון בהכנה לבגרות מתבקשים לפנות לטלפונים הנ"ל.*
* תנאים טובים למתאימים *

---

**קופת חולים מאוחדת**
**לסניפנו בירושלים**
דרושים

**1. פיזיותרפיסט/ית**
– מוסמכ/ת, בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות, למשרה חלקית.

**2. סיעת**
– מוסמכת, למרפאת שיניים, בעלת נסיון של 3 שנים לפחות, למשרה חלקית.

המעונינים מתבקשים לפנות למנהל סניף ירושלים רח' בן סירא 3 טלפון 02-221181

---

לכתה הברזילאית בעיינות
דרושים להעסקה מידית
*** מדריך חברתי**
*** אם בית**
מגורים במקום.
דוברי פורטוגזית ימנו טלפונית 08-475682 (ויויה או אליענה) 08-474635

---

לרשת חנויות פולגת בת"א
דרך פ"ת 116 (בית קלקא) ת"א
דרושים

**מוכר למח' גברים**
**מוכרת למח' נשים**
**מנוסים**

נא לפנות במקום בשעות אחה"צ למנהל החנות.

---

לקונצרן בנייה גדול
דרוש

**רואה חשבון מתחיל**

לתפקיד עוזר רואה־חשבון הקונצרן
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 21288 ת"א מיקוד 61612

---

MULTY NATIONAL COMPANY SEEKS
• PROVEN SUCCESSFUL SALESPEOPLE
SELLS ELECTRONICS, COMMUNICATION AND SECURITY EQUIPMENT
HIGH DEMAND EXCLUSIVE LINE. OUR CONTACT CAN HELP YOU EARN BIG MONEY GOOD FUTURE. HIGH COMMISSION.
LAW ENFORCEMENT BACKGROUND HELPFUL.

---

*קשת האגודה למען הקשיש בתל־אביב־יפו*
דרושים

**1. אח/ות ראשי/ת**
**למוסד סיעודי לקשישים**
אח/ות מוסמך/ת או בעל/ת תואר ראשון בסיעוד
בעל/ת נסיון קליני של 3 שנים לפחות, רצוי עם השתלמות בנושאי סיעוד גריאטרי.

**2. אחים/ות מוסמכים/ות מעשיים/ות**
**למוסד סיעודי לקשישים**
למשרה מלאה.

**3. עובד/ת סוציאלי/ת**
לחצי משרה או משרה מלאה.

**4. פיזיותרפיסט/ית**
לחצי משרה או משרה מלאה.

**5. מורה להתעמלות**
לחצי משרה.

**6. עובדי/ות ורכזי/ות תעסוקה**
לחצי משרה

**7. מזכיר/ה**
לחצי משרה או משרה מלאה.

**8. איש תחזוקה**
למשרה מלאה.

**9. עורך/ת־דין**
לחצי משרה

*נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 16475 תל־אביב מיקוד 61163.*

---

## החברה להגנת הטבע

רח' השפלה 4 תל־אביב

לבית הספר שדה אלון תבור (על יד בית־ספר חקלאי כדורי)
דרושים

**א. איש אחזקה**
בעל נסיון בעבודות אחזקה.

**ב. שומר/עובד כללי**
לעבודות שמירה ומינהלה:
יוצאי צבא בעלי רשיון נהיגה ורצוי נ"נ.
מגורים במקום
להאום פנייה נא להתקשר למחלקת כח־אדם טלפון – 03-375063 שלוחה 140.

---

לבית־ספר ערב למבוגרים בת"א ובראשל"צ דרושים

**מורים**

בעלי ניסיון להכנה לקראת בחינות בגרות במקצועות הבאים:
1) פיסיקה 2) מתמטיקה.
בפרטים נא לפנות לטל' 03-263188-9

---

לחברת תקשורת
דרושות

**מוקדניות**

לעבודה במשמרות
לתפקיד מעניין באזור תל־אביב
להתקשר טלפונית ל־03-288148

---

לחברה מסחרית בצפון תל־אביב
דרושה

**מזכירה**

ידיעה מושלמת אנגלית ועברית.
כולל הדפסה ותלקס, מיומנת ומלאה ורצוי רכב פרטי.
תנאים טובים למתאימה.
נא לפנות לטלפון 03-423093, 428161 קו 901

---

למפעל גדול ומבוסס בירושלים
דרוש

**מנהל**
**למחלקת ייצור**

המונה 50 עובדים.
דרישות התפקיד:
מהנדס או טכנאי ייצור, בעל מרץ ויוזמה וניסיון בניהול תעשייתי של 5 שנים לפחות.
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 557, ירושלים 91006, עבור "מנהל".

אחד החשודים בפרשיות השוחד במשרד הרישוי בירושלים מובל אתמול, בלווית שוטרים ולמול קהל סקרנים גדול, לבית המשפט המחוזי, לשם הארכת מעצרו, יחד עם החשודים האחרים. צילום: יצחק הררי

# סיכוי להפקת נפט בכמות מסחרית בבאר „כוכב 6"

מאת דויד מושיוב, סופר „דבר"

ישנם סיכויים סבירים להפקת נפט בכמויות מסחריות משכבה חדשה בבאר „כוכב 6", שהיא בבעלות בלעדית של חברת „לפידות" — כך מסתבר מהודעת החברה.

מחברת „לפידות" נמסר, כי במסגרת מדיניות הגברת הפקת הנפט בחזקת חלץ, ביצעה החברה בדיקה שנועדה לוודא אפשרות של הפקת נפט משכבה חדשה בבאר „כוכב 6". באר זאת נמצאת בבעלות בלעדית של חברת „לפידות".

הבדיקה נערכה בשכבה הנמצאת בעומק 1,560 מטר, שממנה לא הפיקו נפט בעבר. הממצאים הראשונים של הבדיקה — שטרם הסתיימה — מראים על אפשרות הפקת נפט בכמויות מסחריות בשכבה זו.

כאשר תסיים חברת „לפידות" את המבחנים הדרושים להפקה בשכבה החדשה בבאר זאת, היא תכנס להפקה סדירה של נפט.

נמסר, כי סביר להניח שעם תום המבחנים ועם הכנסת הבאר להפקת נפט סדירה משכבה חדשה זאת, תעריך חברת „לפידות" מבחנים דומים באותה שכבה בבארות האחרות השייכות לה בחזקת חלץ.

בעקבות הודעה זו, נמסרה לבורסה על ידי חברת „דלק חיפושי נפט" מפעילות קידוח „רוני 1" הודעה שבה נאמר, בין השאר: „הואיל והבאר „כוכב 6" הנמצאת בבעלות מלאה של חברת „לפידות" נמצאת במרחק של 290 מטרים מקידוח „רוני 1" הנמצא בשלב קדיחה (העומק העכשווי כ־800 מטר), מצאנו לנכון להביא מידע זה לידיעת הבורסה וברצוננו להדגיש, שאין ודאות שהשכבה שבה נתגלה נפט ב„כוכב 6" תתגלה גם בקידוח „רוני 1"".

# פועלי „וולקן יציקה" שבתו על פיטורי 13 מחבריהם

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

פועלי המפעל „וולקן יציקה" השביתו אתמול את מקום עבודתם, משום שההנהלה פיטרה — ללא כל הודעה מוקדמת — 13 פועלים. ההנהלה גם הודיעה לוועד הפועלים, שאם לא תהיה מצידם הסכמה לוותר על שורה מכיבושיהם, יפוטרו 40 פועלים נוספים.

הנהלת „וולקן יציקה" דורשת מהפועלים לוותר על כל תוספת שכר הצפויה למשך שנת 1986, לוותר על חלב הניתן למועסקים בבית היציקה, על בגדי עבודה, ארוחות בוקר, כלכלה ושעות נוספות. כן תובעת ההנהלה להפסיק את הסעת הפועלים לעבודה וממנה.

ועד הפועלים הודיע, שיהיה מוכן לוותר על תוספות השכר לכל 1986, להסכים לייקור הארוחות ב־600 אחוזים ולתרום חמישה ימי חופשה. כן יהיו מוכנים הפועלים לעבוד חצי שעה נוספת מידי יום — ללא תמורה.

עניין הסכסוך ב„וולקן" הועבר למועצת פועלי חיפה ומזכיר המועצה משה ורשמן הלך להתווכח את 13 מכתבי הפיטורים. הפועלים שפוטרו יחזרו היום לעבודה, ויפתח משא ומתן בין הצדדים.

משה ורשמן אמר, שהמועצה לא תסכים לחידוש שיטות ההנהלה של „זבנג וגמרנו", המגובות בידי גוף גמור להסכמים בין המעסיקים וההסתדרות.

יצויין, כי מפעל „וולקן יציקה", נרכש על ידי קונצרן „אורדן" בתחילת 1984, ואז פוטרו באופן מפתיע, 80 פועלים, שמכתבי הפיטורים שלהם הובאו לבתיהם על ידי אנשי חברת שמירה פרטית.

למחרת הופעלה חברת השמירה בשטח המפעל, במטרה למגר כל התארגנות בקרב הפועלים. הפרשה עוררה אז הד רב בחוגי הארץ. כיום עובדים ב„וולקן יציקה" 250 פועלים.

# בעקבות החשדות לאי־סדרים פוזרה הנהלת קו־אופ' רעננה

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

ההנהלה של „קו אופ" רעננה פוזרה השבוע, ביוזמתה של ברית הקואופרציה הצרכנית, בעקבות אי סדרים החשודות למעשים בלתי כשרים שנחשפו באגודה על ידי מבקר ההסתדרות.

לפני כחודש, כשהתברר היקף החריגות ב„קו אופ" רעננה, התפטר מנכ"ל האגודה, שמואל ביראה. ברית הקואופרציה לא הסתפקה בכך וקבעה שיש לפזר את ההנהלה הנוכחית, על ידי הקדמת הבחירות להנהלה.

ביום ג' השבוע זומנה בבניין מועצת פועלי רעננה אסיפה כללית של חברי „קו אופ" רעננה, כדי לשמוע סקירה על פעילות האגודה בשנה החולפת ולבחור ועדה שתכין את הבחירות, שנקבעו ל־17 בפברואר.

האווירה המתוחה שבה התנהלה האסיפה הוליכה לתגרת ידיים קצרה בין כמה מתומכי ההנהלה הנוכחית לבין קבוצת ה„אופוזיציה", שסייעה למבקר ההסתדרות לחשוף את אי הסדרים באגודה.

הרוחות נרגעו, אך לא לפני שהוגשה תלונה במשטרת כפר־סבא. האסיפה החליטה, כי הבחירות להנהלה החדשה יהיו הפעם אישיות, ולא גלויות, כבעבר.

אגודת „קו אופ" רעננה כוללת שמונה סופרמרקטים ומעסיקה כ־300 עובדים.

## מחקר חדש קובע:

# חלוקת „עוגת המענק הכללי" לרשויות לפי שיקול פוליטי

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

„הקריטריונים של משרד הפנים לחלוקת המענק הכללי אינם תואמים את הנעשה בפועל. המשתנה היחידי שהסביר את המענק באופן חיובי — הן בערים בינוניות והן בערים הגדולות — היה הנציגות בהנהלה כללית"... „יש שיקולים פוליטיים בחלוקת המענק הכללי על ידי משרד הפנים לרשויות המקומיות" — למסקנות אלה ואחרות הגיע מחקר שעשו פנינה פרופר ותמר רוס, מהפקולטה להנדסת־תעשייה וניהול בטכניון, מחקר שזכה ב„פרס קוממי" לשנת תשמ"ו. נושא מחקרן של השתיים היה „בחינת הגורמים המשפיעים על חלוקת המענק הכללי בתקציבי הרשויות המקומיות".

החוקרות מציינות בעבודתן, כי בישראל יש יותר מ־200 רשויות מקומיות ובשנים האחרונות הדמיל מאוד מצבן הכספי. עבודה זאת עוררה שאלות רבות בדבר אורח המימון של השלטון המקומי.

אחד ממקורות ההכנסה של הרשויות המקומיות הוא „המענק הכללי", הניתן להן על־ידי משרד הפנים. המחקר בחן את אופן חלוקתו של מענק זה, מאמצע שנות ה־60' עד סוף שנות ה־70'.

שתי החוקרות מרצנות, שממצאי מחקרן חיזקו את מסקנת חוקרים בארץ ובעולם, כי הזדקקות להוצאות החורגות תביא, בסופו של דבר, לכיסוי החריגה על ידי הגוף המממן.

המחקר מצא, כי אין למצוא ערים דומות מבחינת סוג המשתנים המסבירים את המענק הכללי. נראה, כי משא ומתן „בשטח" ויחסים אישיים ופוליטיים משפיעים רבות על אופן חלוקתה של „עוגת המענק הכללי".


מכללה לחינוך - סמינר הקיבוצים ת"א

מודיעה

החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ז לכל מסלולי ההכשרה, כולל המכון לתנועה ולחינוך גופני.
הלימודים במסלול תלת-שנתי לתואר מורה בכיר ובמסלול 4 שנתי לתואר "בוגר הוראה" (B.ed).
פרטים בסמינר הקיבוצים דרך חיפה 149 טל. 03-424221.



ביום א' 19.1.1986 בשעה 9.30 בבוקר
תתקיים באולם הישיבות בקומה 7 בבנין
ועד הפועל של ההסתדרות

ישיבת המזכירות בהשתתפות נציגי הסניפים וארגוני הפנסיונרים

על סדר היום:
1. חוק הסיעוד — סגן שר הבריאות ש. ארבלי אלמוזלינו
2. פעולותינו למניעת הגזרות נגד ציבור הגימלאים
3. השתתפותנו בקרן ל„צמיחה כלכלית"


# פוטר חושף פרשיות־שחיתות במינהל מקרקעי ישראל

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

אלי עמר, שעבד בכיר במינהל מקרקעי ישראל, שחשף פרשיות שחיתות במינהל מקרקעי ישראל בחיפה, פוטר מעבודתו לאחר לחץ כבד של ועדי העובדים במינהל.

עמר חשף בשנת 1983 פרשיות שחיתות במינהל מקרקעי ישראל בחיפה, ביניהן: מעשי זיוף ושוחד, זיוף מפות, חיפוי לגניבת אדמה שנכרתה לא כחוק, חיפוי על השתלטות אדמות מדינה ועוד. בעקבות כך, פנה עמר למשטרה וסייע בידיה לחקור את הפרשיות האלה.

בעת החקירה התפטר מהמשטרה החוקר הראשי חמד וסרצוג, ואז המשיך בחקירה חוקר נוסף — יעקב אללוף. חוקר זה נפצע, והחומר נשכח, אחרי שכבר היו עדויות רבות והסכם עם עד־מדינה. שני חוקרים החלו לטפל בתיק — אך החומר נשכח שוב.

בעקבות כך, הועבר אלי עמר לתפקידים שוליים ולאחר זמן מה החל להבין, כי מתנהל במינהל מסע נגדו. למרות חוות דעת טובות של מנהלו נחמיה שקד, פוטר עמר. הסברי אנשי מינהל מקרקעי ישראל לפיטורים אלה הסתכמו במלים: הוועד לוחץ.

יצויין, כי אלי עמר כבר חשף בעבר מעשי שחיתות, שהובילו להאשמתו של ד"ר קליין, רופא באחד מבתי החולים הממשלתיים, במעשים מגונים. עתה עומד עמר לפני שוקת שבורה, ללא פרנסה.

שר הבטחון יצחק רבין קיבל אתמול בלשכתו את ראש המטות המשולבים של צבא ארה"ב האדמירל קראו העושה בביקור בארץ. צילום:

# ההסתדרות מוחה על מניעת טיפול יקר ממעוטי־יכולת

יושב־ראש האגף לבטחון סוציאלי בהסתדרות דב פלג יצא אתמול נגד החלטת משרד הבריאות לא להקציב ל„לידת מבחנה" לקופת חולים, דבר שימנע ממשפחות מעוטות יכולת וחשוכות ילדים מלקוות ללידת ילד בעתיד.

בדבריו הטעים דב פלג, שלא ייתכן שלא תהיה לאזרחי המדינה הזכות השווה להוליד ולאפשר המשך המשפחה, רק בשל חוסר בתקציב.

כן יצא פלג נגד המצב שבו יכולה חברת ביטוח לפרסם במודעה בדבר ביטוח מנהלים, האומרת שהמבוטחים יכולים גם לשלם תוספת כדי לקבל טיפול מיוחד במקרה של סרטן וכל הטיפול הסיעודי הקשור בו, כולל טיפול בחו"ל, שלדברי המודעה אינו יכול להינתן בארץ.

גם במקרה זה, כבכל מקרה אחר, הטעים פלג, חייבת להיות זכות שווה לכל אזרח לקבל טיפול רפואי מירבי.

דב פלג הבהיר, שמדובר בשתי דוגמאות הנובעות מהפגיעה הכללית במערכת הבריאות. באומרו שההסתדרות וקופת החולים לא יתנו יד להארבת מערכת הבריאות הציבורית בגלל קיצוצי תקציב הרסניים ולנסיון להוליך את המערכת הזאת במערכות פרטיות, או בתוכניות ביטוח, שלבסוף יביאו רווחים נאים למבטחים, אך יפגעו קשה בשירותיות.

# ת"א זכתה במקום הראשון בתחרות בטיחות בדרכים

ראש עיריית ת"א שלמה להט קיבל אתמול מידי שר התחבורה חיים קורפו תעודה המעידה על זכייתה של תל־אביב—יפו במקום ראשון בתחרות בטיחות בין ערים. הזכייה באה הודות לשיפורים שהונהגו בעיר בתחום התחבורה ולירידה של 10 אחוז במספר תאונות הדרכים בה.

ועדת השיפוט הציבורית, שבראשה עמד המהנדס עמיקם יפה, שיבחה את ח"כ דב בן־מאיר, ראש אגף התנועה בעירייה ואת שלמה פלדמן, מנהל האגף על יוזמתם ופעילותם בתחום הדרכת בטיחות בדרכים. הוועדה קבעה, כי תל־אביב עשתה השנה עבודה מרכזת ומעמיקה בתחומי התשתית, ההסברה והחינוך לנושא הבטיחות בדרכים, וכי עבודה זאת הביאה לירידה של 10 אחוז במספר תאונות הדרכים בתל־אביב.

את התחרות אירגן מינהל הבטיחות במשרד התחבורה, והשתתפו בה 50 רשויות מקומיות.

הזכייה במקום הראשון בתחרות הביאה לאגף התנועה בתל־אביב פרס בסך 20 מיליון שקל, שישמש להתקנת מחשב, שבאמצעותו ניתן יהיה להסדיר מעקב צמוד ומיידי אחרי תחום התחבורה ותאונות הדרכים בתל־אביב.

# היחידה לחקירות הונאה בודקת חשד לשוחד בחירות בנתיבות

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

היחידה הארצית לחקירות הונאה של משטרת ישראל, בראשות תת־ניצב יורם גונן, בודקת בימים אלה חשדות להוצאת כספים במרמה מהמועצה המקומית נתיבות. בתלונה שהוגשה על ידי אליהו פרץ נטען שאותם כספים חולקו כשוחד בחירות למקורבי תנועת הליכוד בנתיבות.

ב־2 באפריל שנת 1985, כ־40 יום לפני הבחירות להסתדרות, נפתח חשבון בנק, שמספרו היה 61־67000, בסניף „בנק לאומי" בנתיבות. על שם „בית היוצר" — קרן גמילות חסדים.

כמנען בעל החשבון נרשמה המועצה המקומית נתיבות. ראש המועצה יוסף אבו מהליכוד הוא זה שהורה על פתיחת חשבון הבנק למרות שמועצת נתיבות או הנהלתה לא אישרו מעולם את הקמת הקרן הזאת.

בחודש פברואר '85, החליטה ועדת ההקצבות של מועצת נתיבות להעביר ל־35 גופים שונים סכום של 14,500 שקלים חדשים (14.5 מיליון שקל ישנים) מתקציב המועצה.

קרן „בית היוצר" לא הוזכרה בפרוטוקול ועדת ההקצבות ולא בפרוטוקול מועצת נתיבות, שאישרה את העברת הכספים. מאוחר יותר, עובדה זאת לא הפריעה לראש המועצה להורות על העברת 10 אחוזים מסך כל ההקצבות אל חשבון הבנק של הקרן.

ב־2 במאי '85, 11 יום לפני הבחירות להסתדרות ולמועצת הפועלים, הפקידה מועצת נתיבות המחאה מס. 0352 על סך 1,450 שקל חדש בחשבון הבנק של „בית היוצר".

סמוך למועד זה, פנו שלושה פעילים מסניף הליכוד בנתיבות אל מזכיר המועצה המקומית מימון אבו־קסיס, אף הוא חבר הליכוד, והמליצו בפניו על נזקקים הזכאים לתמיכת הקרן „בית היוצר".

אבו־קסיס היה אחד משני מורשי החתימה של הקרן, יחד עם גזבר המועצה ברוך אזולאי. שניהם מונו לתפקידים באורח לא רשמי על ידי ראש המועצה יוסף אבו ו„כתב המינוי", שהעתק ממנו נמצא ביחידה הארצית לחקירות הונאה (וכן במערכת „דבר"), אינו אלא פיסת נייר, חתומה בכתב ידו של אבו.

## סיוע כספי תמורת הצבעה

שלושת „הממליצים" חברי תנועת הליכוד, היו ברוך אדרי יוסף שריקי ויחיאל זוהר, שעמד בראש רשימת הליכוד למועצת הפועלים בנתיבות.

חמישה ימים לפני הבחירות, חולקו לעשר משפחות נזקקות דמי תמיכה בשווי כולל של 500 שקל חדש. ההמחאות, נמסרו לנזקקים על ידי פעילי הליכוד, בהם גם מועמד הרשימה לראשות מועצת הפועלים יחיאל זוהר.

ראש מועצת נתיבות יוסף אבו, שתמך בזוהר, הוא זה שהורה אישית על אישור העברת ההמחאות לנזקקים שהומלצו.

פרשת ההקצבות נחשפה על ידי חבר ועדת הביקורת של המועצה המקומית בנתיבות אליהו פרץ, לדבריו, הוצאו רישומים כוזבים לאחר מעשה, כדי לטשטש את עקבות מעשה המרמה.

אליהו פרץ מסר את שמה של אחת המשפחות הנזקקות (השם שמור במערכת) לחוקרי היחידה לחקירות הונאה. לאותה משפחה הובטח סיוע כספי אם תצביע עבור רשימת הליכוד.

בתשובה לשאלות סופר „דבר" אמר ראש המועצה יוסף אבו: „יכול להיות שהיו אי־סדרים, אבל מכאן ועד שוחד בחירות — הדרך רב. לא היה כאן שום שוחד, חבל שהאופוזיציה מנסה לנפח את העניין ולהפוך אותו לשוחד בחירות".

# רקנאטי וכהן זומנו לעדות נוספת בוועדת בייסקי

מאת דרור שרביט, סופר „דבר"

רפאל רקנאטי ואלי כהן, ראשי איי.די.בי. ובנק דיסקונט, זומנו לעדות נוספת בוועדת בייסקי לחקירת ויסות מניות הבנקים. העדות נקבעה ליום א' הקרוב בשעות הבוקר, והיא תהיה פומבית.

הזימון המחודש של ראשי בנק דיסקונט לוועדת החקירה התקבל בהפתעה בקרב אנשי הבנק. ההזמנה הגיעה אתמול אחר־הצהריים ומקורות בבנק טענו, כי אינם יודעים באלו נושאים יתבקשו רקנאטי וכהן לתת עדות נוספת.

ועדת חקירת ויסות מניות הבנקים אמורה לסיים את עבודתה במחצית חודש פברואר ולפרסם את מסקנותיה. המועד הקרב של פרסום המסקנות יוצר מתח רב בקרב המנהלים הקשורים בפרשת הוויסות.

רפאל רקנאטי שהיה עתה בחו"ל, אך תוכנן להגיע ארצה בסוף השבוע.

# 'כימיקלים' מסרבת לשלם לאוצר דיבידנד חד־פעמי

מאת דרור שרביט סופר „דבר"

מועצת המנהלים של „כימיקלים לישראל" לא קיבלה אתמול את דרישתו של שר האוצר להעביר לממשלה בתשלום חד־פעמי דיבידנד בסכום של 30 מיליון דולר. הוחלט לפנות לשר האוצר כדי לשכנעו לחלק את התשלום.

יו"ר מועצת המנהלים של „כימיקלים לישראל", ישראל סהרוב, הציג אתמול במועצת המנהלים את דרישת שר האוצר להעברת הדיבידנד בתשלום חד־פעמי עד סוף מארס השנה, זאת לאחר שבדיון קודם במועצת המנהלים סוכם לפרוס את התשלום לשני חלקים.

בהצבעה שנערכה בדירקטוריון תמך סהרוב בתביעת שר האוצר, אך לא הושג רוב לתביעה והיא נדחתה למעשה על ידי מועצת המנהלים של „כימיקלים לישראל".

הדיבידנד המבוקש הינו עבור שנתיים ובחברה טוענים, כי תשלום חד־פעמי, בגלל היקפו, יגרום פגיעה במבנה ההון בחברה ובהתנהלותה.

# נכי צה"ל מוחים על תביעה שישלמו אגרת רדיו וטלוויזיה

35,000 נכי צה"ל, שקיבלו השבוע לבתיהם הודעות לתשלום אגרת הרדיו והטלוויזיה, החליטו להחזיר את ההודעות, בצירוף מכתב־מחאה חריף, ליו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

נכי צה"ל אומרים, שלרבים מהם הרדיו והטלוויזיה הם אמצעי הבידור היחיד שנותר להם, בגלל מוגבלותם הפיסית.

נכי צה"ל גם הטעימו, כי ההודעות נשלחו אליהם בניגוד לחוק „תקנות הטלגרף האלחוטי" (מקלטי טלוויזיה), שסעיף 13 בו קובע: „פטור מתשלום אגרה — אם הוא (המקלט) מוחזק ע"י נכה שחוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשכ"ט (נוסח משולב) או חוק המלחמה בנאצים תשי"ד חל עליו".

# נעצר חשוד ברצח סוכן משטרתי בנתניה

מאת חנה מאר, סופר „דבר" בשרון

בית־משפט השלום בנתניה הורה אתמול לעצור ל־15 יום את שמעון ברגס, בן 24, תושב נתניה, כחשוד ברציחתו בכוונה תחילה של צורי איטח, שהיה סוכן משטרתי סמוי והביא ללכידת סוחרי סמים בשרון.

בחודש אפריל 1985 נעלם צורי איטח מביתו. ב־16 בדצמבר, נמצאה גופתו של איטח קבורה בחולות נתניה, על־ידי עובר אורח, שעבר באקראי במקום וראה חלק של שלד־אדם מבצבץ מן הקרקע.

בבית־המשפט בנתניה מסר אתמול בא־כוח המשטרה רס"ר שלום מינס, כי בידי המשטרה ראיות לכאורה המקשרות את החשוד ברגס — יחד עם אחרים — עם רצח זה. החשוד שמעון ברגס מרצה כיום עונש מאסר על הרשעה בתיק פלילי אחר, ומאסרו אמור להסתיים בחודש מאי 1986.

נמסר, כי עדות ראשונית בענין צורי איטח נגבתה מן החשוד בכלא מעשיהו — מאז לא נחקר עוד. באותו זמן הסכים החשוד להתייצב למסדר זיהוי, וכן הסכים להיבדק במכונת אמת.

בא־כוחו של החשוד טען בבית־המשפט, כי מרשו כלוא בבית־הסוהר מחודש מאי 1985, ואילו צורי איטח נעלם בחודש אפריל 1985. הוא אמר עוד, כי החשוד שמעון ברגס הואשם, בזמנו, בעיסקאות סמים שביצע עם צורי איטח, אך לא הואשם באיומים.

# הסת' המורים תנקוט עיצומים נגד סגירת שני סמינרים למורים

סופר „דבר" לעניני חינוך

הסתדרות המורים תנקוט עיצומים ולא תסכים לסגירת שני סמינרים למורים, כפי שהוחלט על כך בהנהלת משרד החינוך.

הנהלת המשרד החליטה, בתום שתי ישיבות רצופות, לסגור בשנת הלימודים הבאה את הסמינר הממלכתי למורים למלאכה בגבעתיים, שישולב במכללה לחינוך ב„בית ברל" וכן את המכללה להכשרת אקדמאים יוצאי אוניברסיטה להוראה, שישתלבו במכללה לחינוך באיזור תל־אביב. בסך־הכל, לומדים בשני המוסדות 1,000 תלמידים ועובדים בהם 150 מורים.

החלטת הנהלת משרד־החינוך הפתיעה ועוררה זעם בקרב אנשי הסתדרות המורים, שהיו שותפים בוועדת שרלין. יו"ר ארגון מנהלי הסמינרים ד"ר יצחק פרי, שהוא גם מנהל המכללה להכשרת אקדמאים טען, כי ההחלטה על סגירת שני סמינרים אלו היא פוליטית והתרעם על כך ששר־החינוך לא עמד בפני הלחצים שהופנו אליו ממפלגות שונות למנוע סגירתם של סמינרים אחרים.

בשיחה טלפונית שקיים ד"ר פרי עם מזכ"ל הסתדרות המורים יצחק ולבר, הוחלט כי הסתדרות המורים לא תתן יד לסגירת שני הסמינרים וכבר בימים הקרובים היא תחליט על נקיטת עיצומים.

# משלחת מסין בביתן „אלביט" בסינגאפור

משלחת רמת־דרג של נציגי מערכת הבטחון מסין העממית ביקרה אתמול בתצוגת „אלביט" בתערוכת „אשיאן אירוספייס" הנערכת בסינגפור. נמסר, כי המשלחת גילתה עניין רב במוצגים, והעלתה שאלות רבות לפני נציגי „אלביט".

במרוצת היום הראשון לתערוכה ביקרו עוד בביתן „אלביט" בתערוכה שר הבטחון של סינגפור ורעייתו, שגם היא נושאת בתפקיד רב־דרג בארצה, כמפקד חיל האוויר של סינגפור וראשי מערכת הבטחון של מדינה זאת, וכן משלחות מאוסטרליה וניו־זילנד.

# תיק חקירה של שליח יועבר לפרקליטות המדינה

## עפ"י תלונה יצר קרן־נסיעות למשפחתו וקיבל ריהוט מהקהילה

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

המשטרה תעביר בקרוב לפרקליטות המדינה ממצאי חקירה בתיקו של שליח מטעם מוסד לאומי במדינה באיזור המאצ'יפי. יחד עם זאת אמר אתמול מקור בכיר במוסד כי יש להניח שתיק החקירה ייסגר, שאם לא כן לא היו מתירים לשליח לשוב בחזרה למקום כהונתו בשבוע שעבר בתום חקירתו במשטרה.

על פי תלונות שהגיעו למשטרה יצר לעצמו השליח קרן פרטית בה השתמש להטיס לישראל את משפחתו. התלונה אף מציינת כי האיש קיבל מהקהילה היהודית במקום ריהוט יקר.

מקור ובכיר במוסד הלאומי אמר אתמול ל„דבר" כי התלונות על מקורן אינן במוסד, עצמו ולא בקהילה היהודית באותה ארץ ולא בשגרירות ישראל במקום. „אין לנו סיבות לחשוד בו. הוא שליח מוצלח ואמין. כאשר יש תלונה כלשהי, היא נבדקת לגופו של ענין, גם ע"י הבקורת הפנימית שלנו".

ברמזו להתערבותו של מבקר המדינה ומס הכנסה בתלונה, אמר המקור „ענינו גם על כל השאלות של גורמים חיצוניים שהתענינו בתלונה".

---

בשבעה לפטירתו של
בני, בעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר
**יעקב לוי ז"ל**
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו
ביום שני, י' בשבט תשמ"ו 20.1.86
בשעה 8.30 בבוקר.
נפגשים בשער הישן של בית העלמין חולון.
המשפחה

---

לחברתנו קרבצוב סוזנה
אתך באבלך במות עליך
**אביך ז"ל**
בנק אמריקאי ישראלי בע"מ
ההנהלה והעובדים

---

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
**בורנשטין מנחם**
ההלויה תתקיים היום, יום שישי, ד' בשבט תשמ"ו
17.1.86 בשעה 13.00 בבית העלמין
בקיבוץ גבעת השלושה.
המשפחה
ובית גבעת השלושה

---

במלאות שלושים לפטירת
**ניצן קריגל ז"ל**
בתם הפעוטה של שרליה ואמנון
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון ט' בשבט תשמ"ו 19.1.86 בשעה 16.00 בבית העלמין בנען
המשפחה
וקיבוץ נען

---

לצילה והילדים
אתכם באבלכם הכבד בהלקח מכם את
**הבעל האב והסבא**
המשפחות:
אבינעת נעמה, בוזה רבקה, ברגמן יעקב, גמרמן, גרטה, גליקסמן פלה, דורון, חיים, ויניגר יהודית, ויסהליך חביבה, יפעה, כבירו, לוין אביגיל, ליפקים נתיב, להביבין, ליבסנהולץ, מלכים צילה, פרידמן אברהם, קרטס עוריאל, קרבין יהונה, קליין, רחוביית, שוורצהוז, שלמוני רחל, השילוני דב, ליבוביץ, שינקמדר תמת.

---

במלאות שלושים לפטירתה של
**יעל שלנו**
נעלה לקברה ביום ראשון 19.1.86 בשעה 15.30
בבית הקברות בכפר יהושע.
הלל יקיר
ומשפחת שמיר
כפר יהושע

# דבר היום

## זה היה השבוע שהיה

הכל קיבלו בסיפוק את המדד לחודש דצמבר שהתפרסם לקראת סוף השבוע — ובצדק: 1.3 אחוז של עליית מחירים היא ההתייקרות הנמוכה ביותר של חודש זה בעשור האחרון. גם אם סיכום האינפלאציה לשנת 1985 אינו צנוע ועובר 185 אחוזים, הרי חלוקתו לתקופה שלפני הפעלת התוכנית הכלכלית ולתקופה שלאחריה מראת הבדל יסודי. בחמישה חודשי התוכנית העלייה היתה רק 14 אחוזים, שהם קצב שנתי של 35 אחוזים. זהו שיפור ניכר, ואם יתמיד, אפילו דרמאטי.

לא פלא איפוא כי באוצר חושבים שהמתכון אשר הוכיח את עצמו, צריך להישאר בשימוש גם להבא. כבר התחילו להרהר במיקוח על תוספת היוקר. אך מוטב כי יהיה ברור שהדרך המעשית היחידה (וגם הטובה היחי־דה) למנוע תשלום תוספת היוקר היא על־ידי מניעת יוקר. אם יועלו המחירים לפני סוף שנת הכספים, הם לא יהיו הגורם האינפלאציוני היחיד, כי תוספת היוקר תבוא בעקבותיהם. יש גבול לשחיקת השכר, והגענו לג־בול הזה. אמנם, לציבור השכירים יש סיפוק שקורבן הרי־סון העצמי נשא פרי. אך שחיקת השכר לא היתה הפגיעה היחידה במי שאינם בעלי הון: כל הקיצוצים בשירותים פגעו בהם, ובהם בלבד.

משום כך הדגשה רוח מרדנית בסיעה הפרלמנטארית של המערך, הסבורה כי התקציב החדש חייב להתחשב בהי־בטים החברתיים של הצעדים הכלכליים יותר משמשתקף בהצעה עכשיו. ואכן יהיה זה מוזר מאוד אם המגמה שאנו עדים לביסוסה כבר עכשיו — של התמוטטות מפעלים, פליטת אנשים האבטלה — תתגבר בתקציב החד־דש, הכל יענו אמן. דווקא בקואליציה רחבה דרושה התייעצות של הממשלה בתומכיה בכנסת, אחרת הם ייהפכו לחותמת גומי.

אילו רק זה העסיק אותנו השבוע, דיינו. אך היתה גם (סוף־סוף), הכרעה בזכות בוררות על עניין טאבה, הוקמה מפלגה חדשה בישראל, היו התפתחויות מרתקות במאבקי הכוח הפנימיים ב„חירות" ונתבשרנו שרון תור מן בלדי וכן להיפך. והיתה הסערה סביב הביקור בהר הבית, והיתה שביתה בטלוויזיה, ועוד כהנה וכהנה אירו־עים ראויים לכותרות. לא הכל שלילי: מבטיחים לנו כי נתגלה נפט בכמויות מסחריות בקידוח כוכב 6 בחלץ, וגם הסיכוי לכונן יחסים דיפלומטיים עם ספרד הולך ונעשה ממשי יותר.

השבוע למדה סוריה שיעור מחודש וקשה בלבנון: קואליציה בין כוחות הנשיא אמין ג'ומייל לבין אלה של סאמיר ג'עג'ע הכריעה את עלי חובייקה שכבר הספיק להימלט לפאריס. המשמעות של מהפך זה בהנהגה הנוצ־רית היא, כי הנוצרים שוב אינם מוכנים לקבל את ההסכם שהוכתב על־ידי דמשק, גם אם התפרסם בתופים ובמחולות לאחר שבעל בריתם של שרון ורפול, אותו חובייקה, סמך עליו את ידיו.

לא בפעם הראשונה, אך פעם נוספת, למדה דמשק לדעת כי קשה לשלוט בלבנון וכל מי שמסתבך בה, שוקע בביצה טובענית. השבוע לפני שנה הכרילה ממש־לת ישראל לקבל את ההחלטה שחילצה את צה"ל מן הביצה הטובענית שבה שיקעו אותו ב־1982 בצירוף של חוסר־אחריות וטפשות.

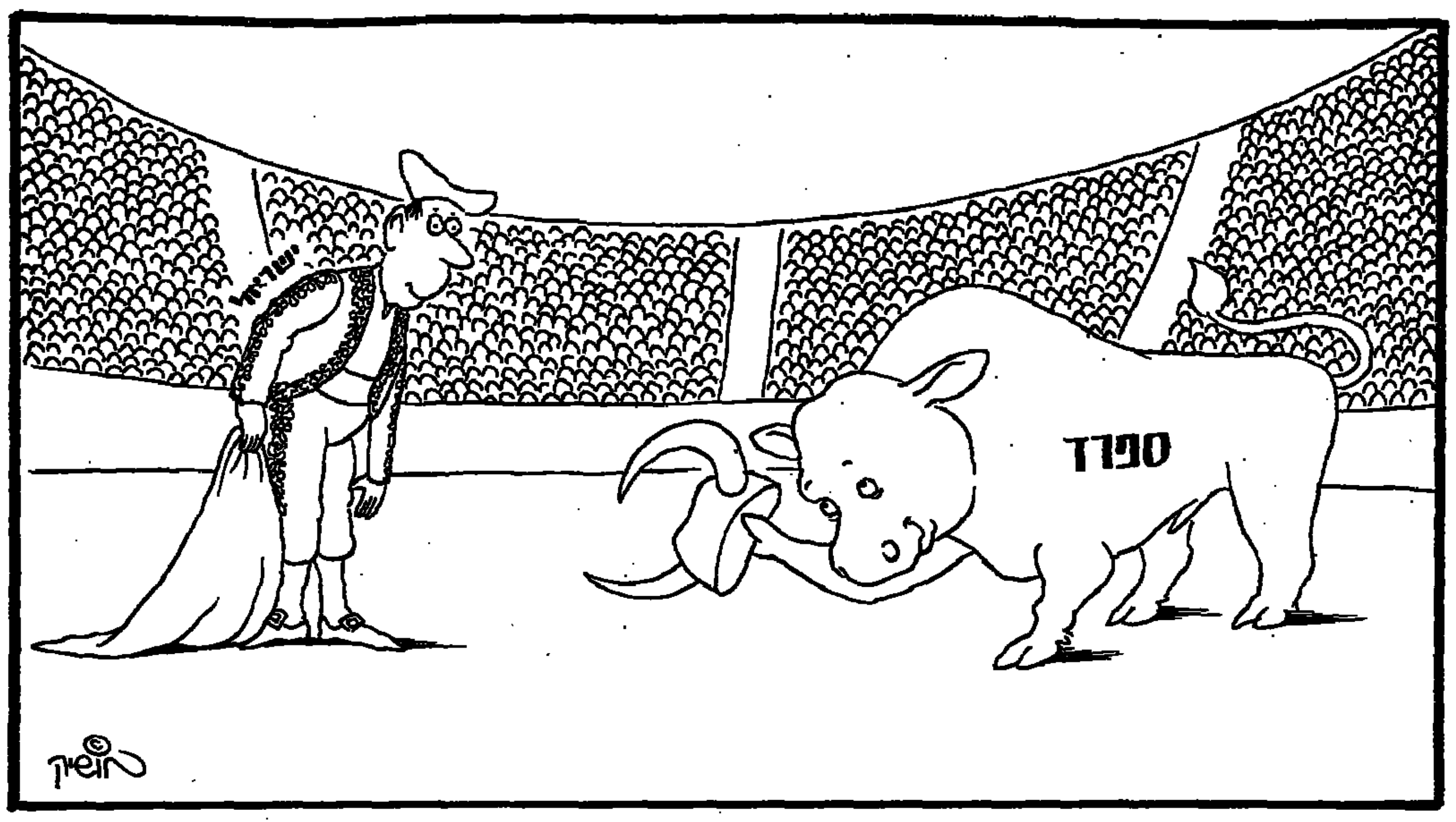


# קזוס באלי

**■ חנה זמר**

**ראשי ממשלה ושרים פונים אל ועדת עורכי העתונים בכל שני וחמישי בבקשת אי־פרסום, ונענים. את הוקרתם הם מעדיפים להביע בחדרי חדרים, וליד שולחן הממשלה – במסווה צדקני – להוסיף חוק הפוגע בחופש הביטוי. להבא שיפנו אל השר ניסים.**

אמצעי־התקשורת בישראל אינם טלית שכולה תכלת. הם חוטאים לא אחת לאמת, לדיוק, ועל אחת כמה וכמה לפרופורציות הנכונות בהצגת דברים. לא אחת הם חוטאים גם בלשון בוטה, מה שמוגדר עכשיו כאלימות מילולית, ובפגיעה ללא צורך באישי ציבור וגם באנשים סתם. באותה נשמעת על כך ביקורת רבה, בחלקה מוצדקת, לרבות ביקורת עצמית.

ודאי שעתונים ועתונאים, שעיסוקם בביקורת ובחשיפת ליקוייהם של אחרים, אינם יכולים להיות מחוסנים מפני ביקורת המופנית כלפיהם, ותושפת לא פעם את חולשותיהם. יתר־על־כן, הם צריכים להיות קשובים לטענות נגדם ולתלונות עליהם; הם צריכים לבדוק את עצמם, כללית וספציפית, כל פעם מחדש.

להגנתה של העתונות אפשר לומר, כי כל משגה וכל תקלה וכל מעשה שרירות שלה גלויים לעין כל. הבדיחה המקצועית אומרת שעתונאים מפרסמים את שגיאותיהם ואילו הרופאים קוברים אותן. אך הרופאים מן הבדיחה הם רק משל לשרים ולמנכ"לים, לפקידים בכירים ולקברניטי משק ולכל אותם אישים וגופים שמעשיהם ומחדליהם משפיעים על חיי הפרט והכלל, ולא אחת חורצים גורלות. הללו יכולים לשגות, פעם אחר פעם, במשך שנים, מבלי שהציבור יוודע ברבים – ותוצאות הרות אסון במשגים אלה יתגלו רק כעבור זמן, ולפעמים מאוחר מדי. כבר היו דברים מעולם. על כן ביקורת כלפיהם מוצדקת וחשובה לאין ערוך מביקורת כלפי העתונות.

ועוד כדאי לזכור שגם ניצול־יתר של חופש – במקרה זה של חופש הביטוי – ואפילו ניצולו לרעה, הוא צרה קטנה יותר משלילתו או הגבלתו של החופש. זה מחיר הדמוקרטיה, ומסתבר שהוא מחיר נמוך יותר מזה של הדיקטטורה. אחרי ככלות הכל, אין עתונות מרוסנת יותר, ממושמעת יותר ומאופקת יותר (הווי אומר, אחראית יותר) מזו שבמדינות טוטאליטריות מסוג זה או אחר. וראה זה פלא, הריסון של אמצעי־התקשורת במדינות הטוטא־ליטריות אינו משפר את רווחת החברה בהן. המצב שם נשאר בכי רע.

אלא שאלה אינם הדברים היחידים שאפשר לומר להגנתה של העתונות הישראלית. אדרבה, נוכח הגל האופנתי של הצלפה בה מן הדין לקבוע, כי העתונות הישראלית מגלה מידה מדהימה של אחריות בנושאים שונים ומשונים, פעם אחר פעם, שנים על גבי שנים. הציבור הרחב אינו יודע זאת, ואינו יכול לדעת זאת, שהרי לא מדובר בדברים המתפרסמים, אלא בדברים שאינם מתפרסמים. מידת ההתרסנות הוולונטארית של העתונות הישראלית אין לה אח ורע במדינות דמוקרטיות.

הציבור אינו יכול לדעת, אבל אנשי משרות רמות, הפונים אל ועדת עורכי העתונים כל שני וחמישי – ונענים – יודעים גם יודעים. הם מעדיפים להביע את הוקרתם בחדרי־חדרים ולהשאיר לעמיתיהם את ההתקפות בפומבי.

למדינת ישראל יש לא רק חוקים המגבילים את חופש הביטוי והמידע. יש לה גם צנזורה צבאית המגבילה חופש זה, ורק מעטים יודעים את היקפה. ומעבר לכל אלה ישנן לא פעם פניות להימנע מפרסום בעניינים שגם החוק וגם הצנזורה לא חלים עליהם, והנוגעים לפעמים לביטחון ולפעמים לאינטרס לאומי אחר ולפעמים לשלומו של אדם או לקבוצת אנשים קטנה. והעתונות הישראלית, הצמאה כל כך לחשוף ולפרסם, תמיד נענית. לפנים משורת הדין. מאז ראשית המדינה, כאשר כיהן בן־גוריון כשר הבטחון, ועד ימינו אלה, כאשר תפקיד זה מופקד בידי יצחק רבין, מובעת הערכה חוזרת ונשנית לריסון העצמי הזה של העתונות הישראלית. אבל הממשלה, כגוף, איננה יודעת להעריך אותו. היא יודעת לקבל החלטות המצרות את חופש הביטוי והמידע, החלטות הבאות להגן על פוליטיקאים במסווה צדקני של הגנה על האיש הקטן. היא באה להוסיף חוקים הפוגעים בחופש הביטוי, וגם בעקרון המקודש של פומביות המשפט, כפי שעשתה ביום א' האחרון ברוב קולות של שרי הליכוד, השרים הדתיים, ושר המנגד.

כל נסיונות השכנוע לא שיכנעו את שרי המשפטים ואת רוב שהתנגד בה. על כן יאמר להם: אם יתקבל חוק נוסף להגבלת חופש העתונות, העתונאים יצטרכו לכבד אותו. אבל הם לא ייענו עוד לבקשות להתרסנות וולונטארית לפנים משורת הדין. או ש... או ש... או שכופים בחוק, או שסומכים על הסדרים וולונטאריים. אי אפשר לאחוז בחבל בשני קצותיו.

להבא, כאשר תהיה לאחד השרים בקשה חיונית לאי־פרסום, הוא לא יוכל עוד לפנות לעורכים. הוא יצטרך לפנות לשר ניסים שייזום חוק. זאת מומחיותו וזאת דרכו, והוא ישא באחריות לה.

# כן, אבל לא עכשיו

**■ חגי אשד**

**הסיפור המדיני עוד לא התחיל. הכלכלי עוד לא נגמר. הסוסים ימשיכו למשוך את העגלה בתנאי שהעגלון לא יוחלף. יהיו סיבות להקדים את הבחירות.**

כפי שנראים הדברים עתה, קרוב לוודאי שהבחירות לכנסת יוקדמו ולא תהיה רוטציה. לא עכשיו. ההחלטה על כך יכולה להתקבל ממש ברגע האחרון, לקראת תום מושב הקיץ של הכנסת. גם קודם לכן. לא צריך להתעצבן ולהיתפז ואף לא לחפש תירוצים. יש כבר עכשיו שתי סיבות מספיקות בהחלט – אחת מפלגתית ואחת אישית – וצריך להמתין בסבלנות עד שיגיעו למלוא בשלותן ויתחוורו בעליל, לעין כל.

ככל שחולף הזמן, מתרחב הקרע בין חברי מפלגת העבודה לבין חברי הליכוד – בממשלה, בכנסת ובעם. ככל שיתקרב מועד הרוטציה יתברר לעין כל, כי שני הסוסים המפלגתיים הללו לא יכולים למשוך את העגלה הממשלתית יחד וכי אין מנוס מהטיית הכף לטובת אחד מהם, על חשבון השני. כאשר רוב הציבור, מימין ומשמאל, יגיע למסקנה הזאת – בינתיים היא רק נחלת מיעוט בעם, משני המחנות – יגיע רגע ההכרעה על הקדמת הבחירות. לא קודם לכן. לא בגלל משבר מלאכותי שאפשר ליישב אותו. לא בגלל תירוץ שקוף, שימציאו הח"כים קצרי הנשימה של מפלגת העבודה. להיפך. ככל שימשיכו עכשיו בחיפוש אחר תירוצים לא מספיקים, כן יחלישו את אמינותן של הסיבות המספיקות, הרציניות והאמיתיות. בבוא השעה, כאשר יגיע לשיאו חוסר היכולת לתפקד ולפעול יחד בממשלה אחת. ועל כל פנים – לא בראשות הליכוד.

מצב זה לא נוצר עדיין. המשותף מרובה על המפריד, למרות הכל. מן הטעם הפשוט – „הסיפור המדיני" של פעולת הממשלה טרם התחיל. „והסיפור הכלכלי" לא נגמר, עדיין. הסיפור המדיני הוא הסיפור על קידום השלום ממש. גם בין ישראל למצרים, גם בין ישראל לירדן והפלשתינאים. אולי בוועידה בין־לאומית בלבוש כזה או אחר. זהו סיפור של נכונות להעריך סיכויים של שלום ובטחון, תוך נטילת סיכונים ועשיית ויתורים כאובים אבל הכרחיים, על התחפרות בעמדות הקיימות. זה סיפור שלא התחיל עד כה ואולי לא יתחיל גם בחודשים הקרובים. אבל אולי כן יתחיל. מוקדם להספיד את הסיכוי הזה, הטמון בממשלת האחדות הלאומית בראשותו של שמעון פרס דווקא ברגע שהוא התחיל להיפתח.

אמנם הליכוד בראשות יצחק שמיר הצליח לא מעט בתכסיסי הדחיה והסיכול שלו. אמנם, תכסיסים אלה הסתייעו בטעויותיו של הנשיא מובארק ובהססנותו של המלך חוסיין (ושקרנותו של יאסר ערפאת) ובדחיית ההכרעה בברית־המועצות על שינוי במדיניותה המזרח־תיכונית. אמנם, כל אלה חברו יחד, כדי לסייע לתכסיסי הדחיה וההתחפרות של יצחק שמיר. אבל – אין הכרח שמה שהיה הוא שיהיה. אין הכרח שלא יחול מפנה בכל הגורמים המנויים לעיל, או בחלקם, ודווקא עכשיו, לאחר שסוף־סוף סולק המחסום של הסכם הבוררות על טאבה. לא מן הנמנע שאם תתחיל העגלה המצרית לנוע יצטרפו אליה גם ירדן והפלשתינאים בברכת האירופים ואולי גם הסובייטים, לאחר שתסתיים הוועידה הקומוניסטית במוסקבה בחודש הבא.

כדי לאפשר תזוזה כזאת הוקמה ממשלת האחדות הלאומית בראשותו של שמעון פרס. לא רק כדי לצאת מלבנון ולהבטיח בטחון יחסי בגליל לאחר מכן וכדי לנסות להבריא את הכלכלה וכדי להקהות את עוקץ השנאה ביחסים המפלגתיים והבין־עדתיים. כל אלה הן מטרות נכבדות ובכולן הושגה התקדמות. אבל קידום השלום לא נפל מכל אלה. ורגע המבחן האמיתי של הסיכוי לקידום השלום טרם הגיע. הוא טמון בחיק העתיד בחודשים הקרובים. תהיה זאת איוולת ממדרגה ראשונה לפרק את ממשלת האחדות הלאומית קודם לכן. אם תתחיל עגלת השלום לנוע סוף־סוף, לא יהיה צורך לחפש תירוצים כדי להפריד בין שני הסוסים, שרק אחד מהם רוצה למשוך את העגלה קדימה והשני מתפרץ לאחור. ואולי גם יבעט ברעה. נחכה ונראה.

„הסיפור המדיני" טרם התחיל. „והסיפור הכלכלי" לא נגמר עדיין. זהו הסיפור של תוכנית ההבראה הכלכלית, המתבצעת במשותף על־ידי ראש הממשלה שמעון פרס ושר האוצר יצחק מודעי, ומזכיר ההסתדרות ישראל קיסר הוא הצלע השלישית, מרצון ומאונס גם יחד. הוא הבלם והווסת של התוכנית הכלכלית, שבלעדיו אי־אפשר. המאבק המשולש על המשך ביצועה של התוכנית יימשך ואף יגיע לשיאו לקראת המשא־ומתן על הסכמי השכר ואישור התקציב הממשלתי לשנה הבאה.

יהיו מריבות גדולות, אבל קרע עכשיו על רקע זה יהיה מוקדם מדי ויהיה לרועץ למפלגת העבודה ולציבור העובדים, שישאל – „למה הקרבנו לחינם את כל הקורבנות הכבדים עד כה ומי אשם בכך". טרם הושג מאזן חיובי משכנע בין המחיר לתמורה, בין שחיקת השכר והשירותים הסוציאליים לבין קטיפת הפירות למשק כולו ולציבור השכירים בתוכו. גם מבחינה זאת כדאי להיאבק יחד ולדחות את ההכרעה על פירוק השותפות והקדמת הבחירות. צריך לעבור יחד את המכשול של אישור התקציב והסכמי השכר החדשים.

הסיבה העיקרית למניעת הרוטציה ולהקדמת הבחירות היא אישית. שלילית וחיובית. גם אם יהיו שני הסוסים המפלגתיים מסוגלים למשוך את העגלה יחד יהיה זה בתנאי שלא יוחלף העגלון. ראש הממשלה שמעון פרס הצליח בתפקידו מעל למשוער, אליבא דכל הדעות. הוא כונן בישראל „ממשלה על־ידי משא־ומתן".

שמעון פרס הוא הנושא־ונותן העליון וגם הבורר והפוסק בכל המחלוקות הגדולות והקטנות. מודעי, „הגרזן" (או „הסכינאי"), יכול לפעול בהצלחה רק משום ששמעון פרס ניצב מעליו לרסנו, לרככו, לאזנו ולרפא את פגיעות־היתר שלו.

בלי לפגוע בכבודו של ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר, קשה לשער שהוא יהיה מסוגל להיכנס לנעליו של שמעון פרס. כבר עכשיו נשמעים קולות של ביקורת מקרב חבריו בליכוד על אדישות ופאסיביות מצד שמיר – על חוסר התערבות והימנעות ממתן כיוון ומהשתתפות פעילה בדיונים ובהכרעות. למרבה הצער והדאגה, מורכב הליכוד מ„רוב צעקני ופרוע" ומ„מיעוט דומם ופאסיבי". יש בליכוד רוב של חמומי מוח וחסרי אחריות מכל וכל, שאפשר להתחלחל כל אימת שהם פותחים את פיהם ומשפים לעין כל, מה הם מסוגלים לעולל כמו, למשל, רב שילנסקי בפרשת הר הבית וכל הצעקנים ההיסטריים שתמכו בו ונגררו אחריו. כאלה מסוגלים להביא לחורבן בית שלישי.

לעומתם ניצבים אנשים שקולים ומאוזנים, אלא שהם על־פי־רוב „ביורוקרטים" צרי אופק, חסרי דמיון ותנופה של יצירה (את דן מרידור כבר הזכרנו?) שאין בכוחם, ואולי אין גם ברצונם, לרסן את הרוב הפרוע והמשתולל. מחמת כבוד השותפות איתם לא נמיין את כל אישי הליכוד לפי שני טיפוסי־האב הללו. לא קשה לעשות זאת ולהבין למה אנשי מפלגת העבודה בכנסת ובממשלה, המכירים את אישי הליכוד מקרוב, מגיעים יותר ויותר למסקנה שאי־אפשר לחיות ולפעול איתם יחד.

ככל שחולף הזמן מתחוור ההבדל הזה לעיני הציבור הרחב. יגיע הרגע שבו תגבר הדרישה להקדמת הבחירות, כדי ליצור אופציה של ממשלת אחדות לאומית בראשות שמעון פרס, בלי רוטציה ובחלוקה אחרת של תיקי המפתח בממשלה. אחת המעלות של ממשלה כזאת תהיה – הקטנת כוח המיקוח הסחטני של הדתיים־החרדים. עובדה היא שממשלת האחדות בהרכבה הנוכחי לא הצליחה להחליש אותו במידה מספקת, וספק רב אם אפשר יהיה לכונן איתם ממשלה צרה גם בעתיד. גם זו סיבה להקדמת הבחירות בלי תירוצים בבוא השעה, לאחר שיתחיל „הסיפור המדיני" ולאחר שיסתיים „הסיפור הכלכלי" של עלילות ממשלת האחדות הלאומית. לא עכשיו.

# מכבי פרס שילנסקי מזרחי פרופר שולץ

**■ אמנון דנקנר**

**מכופפים את היד**

בעיתוי אכזרי לקחו לנו האמריקאים את השמחה הגדולה על המדד הקטן של דצמבר. למחרת, הם קפצו ובישרו לנו את בשורת הקיצוץ בסיוע לישראל שעליו החליט הקונגרס. מי שרוצה לדעת איך ניראה עם הסיוע המקוצץ הזה לא צריך להסתכל רחוק: די אם יביט במה שקרה לקבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב. עם הסיוע האמריקאי של לי ג'ונסון היא נראתה פשוט נפלא והלכה מחיל אל חיל. אבל כשהסיוע הזה קוצץ באכזריות, שעה שידו של ג'ונסון נשברה – הפכה הקבוצה לצל של עצמה והלכה מדחי אל דחי, עד שאפסו סיכוייה להופיע במשחק הגמר. עם הגבס הזה שהקונגרס הלביש עכשיו על התקציב הלאומי שלנו, אנחנו עוד ניראה כמוה ושמעון פרס ילך עצבני על הקו כמו שמעון מזרחי. ראו הוזהרתם.

**סיפור מהטלוויזיה**

הטלוויזיה אמנם שבתה, אבל סיפקה לנו את הסיפור הפלילי של השנה: מי צריך את דלגליש כשיש לנו הזוג יערי? ברבבות בתים בישראל, הבה לא ניתמם ולא נכחיש, עוסקים האנשים מדי יום במשחק החברתי החדש: „מי רצח את מלה מלבסקי"? והעתונות שלנו, על־פי דרכה, מספקת מדי יום רמזים ומפתחות, כפי שהיא עושה בימי חמישי כשבמדורי הספורט מתפרסמות עצות כיצד למלא את טופס הטוטו. הפרשה היא עדיין בבחינת מסתורין לא פתורים, כמובן, אבל מאז סוף השבוע שעבר – אני לפחות מביט בעין חדשה על שני דברים: על סדרות מתח בטלוויזיה ועל אשתי.

**יותר יפני מיפני**

בג'ונגלים של מאלזיה נתגלו, מדווחות השבוע סוכנויות הידיעות, שני חיילים יפניים קשישים, הממשיכים להאמין כי הם נלחמים את מלחמת העולם השניה למען הקיסר. ארבעים שנה הם נלחמים מלחמה נשכחת ואינם יודעים.

בפגישה עם כתבים הכחישו השניים כי שמותיהם הם רב שילנסקי וגאולה כהן.

**החיים במכונת הזמן**

הקיום הישראלי מרתק בגלל יותר מסיבה אחת. בין השאר, משום שהוא מזכיר לעיתים מסע במכונת זמן. בשבוע שעבר, למשל, הרגשנו עצמנו כולנו צעירים ורעננים, כשנודע לנו כי רמת שכרנו ירדה לרמת השכר של 1978. השבוע היו לנו כמה ערבים שבהם לא היתה טלוויזיה והועפנו באחת אל ימי טרום־הטלוויזיה הישראלית, היינו 1968 ומטה. יש אנשים שזה מרגיז אותם, אבל באמת: תענוג להרגיש צעיר.

**לא למדו את הפאטנט**

משתתפי ועידת הארגון הבין־לאומי של הסופרים פא"ן כמעט שלא הניחו השבוע למזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ את דבריו בפגישה. הם מחו בקול על מדיניותה של ממשלתו וטענו כי אין זה ראוי לשאת דברים באוזניהם בשל היותו מכשיר בביצועה של מדיניות מגונה. נמסר כי גם חלק מהנציגים הישראלים השתתפו בפעולות המחאה.

האמריקאים, מסתבר, פשוט לא למדו את הפאטנט הישראלי. אין להם, למשל, פרס הנשיא ליצירה, כפי שיש לנו פרס ראש הממשלה ליצירה. הבה ונבדוק: העצומה שחיברו המשתתפים נגד שולץ אמרה בין השאר כי „הממשל האמריקאי תומך בממשלות המשתיקות, כולאות, ואפילו מענות את אזרחיהן בגלל אמונותיהם". זה מתאים גם לממשלת ישראל, מה לעשות, אולם סופרי ישראל לא מחרימים בשום ועידה שלהם שום ראש ממשלה ושום שר חינוך. הם לא יקלקלו את היחסים. עוד יקחו להם את הפרס.

**המתח הזה יהרוג אותם**

משרד הבריאות ביקש השבוע תקציב נוסף בסעיף הוצאות הבריאות לשרים ולחברי כנסת. מתברר כי קופת הסעיף הזה ריקה וכי הכסף שהוקצב לשנה נגמר תוך חצי שנה. אני מניח כי העליה התלולה הזאת בהוצאות הבריאות של הפוליטיקאים תלויה במצב הפוליטי, ובעיקר בשאלה הפתוחה של תהיה־לא־תהיה־רוטציה. המתח הזה הורס להם, בוודאי, את הבריאות, והם נזקקים לערימות של ואליומים ומצבורים גדולים של כדורי שינה כדי להחזיק מעמד. מכיוון שנקודת הרוטציה עוד רחוקה והמתח הולך וגובר, כדאי לדרוש תקציב גדול הפעם. כל גרוש ילך.

**להפסיק את ההפלייה**

אור חדש על מידת הנאורות של הציבור בישראל זורה מחקר שפורסם השבוע. בסקר שערכה אוניברסיטת חיפה נמצא כי 42 אחוז מהציבור היהודי בארץ סבורים כי יש לעודד את ערביי ישראל לעזוב את הארץ. הם באמת צודקים. לא תיתכן האפלייה הזאת שעד היום מעודדים רק את היהודים לרדת.

**באין משפחה**

אולי בגלל החינוך הזעיר־בורגני שלי, אולי בגלל סיבות אחרות, רחשתי תמיד אהדה ואמון לחברות משפחתיות. זה תמיד נראה לי יותר חם, יותר אמין, יותר קשוב לרחשי הציבור מאשר סתם חברה ציבורית שמניותיה מפוזרות בין אלפי אנשים, ויש לה אמנם הרבה מנכ"לים וסמנכ"לים ויושבי־ראש מועצות מנהלים, אבל אחרי ככלות הכל הם לא מתנהגים כאילו זה העסק של האבא שלהם. תמיד ידעתי כי אם שקדי המרק שקניתי מקולקלים, אני יכול להרים טלפון לפרופר; אם אין מספיק „פסק זמן" בשוק, אני יכול לצעוק על מושכוביץ; ואם עתון „הארץ" מפשל – אפשר לדבר עם שוקן. אבל, כמו כל דבר טוב גם זה מגיע לסופו: מושכוביץ איבד את השליטה על „עלית"; משפחת פרופר פורשת מ„אוסם"; וגם אצל השוקנים יש צרות במשפחה. העולם הולך ונעשה קר ומנוכר. אבן.

# עולם הולך ונעלם

**■ דרור שרביט**

**„עלית", „אוסם", „רובינשטיין" ואחרים, דוגמאות לתופעה – עסק משפחתי. דור המשך שלא הסתגל לכלכלה מודרנית. אפילו הבורסה לא הועילה.**

הזעזועים שפקדו באחרונה כמה ממעוזי הסקטור הפרטי הפנו את תשומת הלב לסקטור הנחשב עדיין לגדול ביותר, אך נתון לכרסום מתמיד. „עלית", „אוסם", „רובינשטיין" ואחרים הם דוגמאות לאותה תופעה: דור־המשך שלא השכיל לסגל את פעולתו לכלכלה המודרנית, המשיך לפעול על בסיס משפחתי־חמולתי.

בכל אותם מקרים – המייצגים את העלית הקפיטליסטית של המשק הפרטי – לא קשיים כלכליים הם הגורמים למשבר הפוקד אותם, אלא קשיי ניהול הבעלות, חוסר רצון, או חוסר יכולת, להסתגל לתנאי המשק ולאובדן השליטה המסורתית.

מתברר כי האמצעי שיכול היה להקל על המעבר בין דור מייסדי המפעלים הפרטיים לדור ההמשך – הבורסה – לא נוצל כראוי. הבורסה שימשה, לכל היותר, אמצעי למימוש מניות ללא מס רווחי הון, ולא שימשה, גם בתקופת הזוהר שלה, כלי היתוך ולא הקלה על המעבר מדפוסי פעולה ישנים למשק מודרני, המתבסס על הפרדת בעלות וניהול, ושאפשר שיתופי הון חיצוני בתהליך צמיחה והתרחבות.

מרבית עיסקות הבעלות הגדולות הן החלפות של ניירות־ערך בין החברות (ראה רק באחרונה „אליהו" ו„הפניקס") ולא עיסקות שמטרתן להכניס כספים והון חדש לתוך החברות. דפוסי פעולה כאלה נוגדים את קו המחשבה המאפיין את הסקטור המוסדי – הממשלתי, ההסתדרותי, או את הקונצרנים הציבוריים הגדולים.

בסקטורים אלה התפתחו דפוסי פעולה המפרידים בין ניהול לבעלות ומאפשרים שיתוף הון חדש והשארת הון קיים לצורך התפתחות וצמיחה נוספת. רק טבעי הוא שחלק גדל והולך של עוגת המשאבים הלאומית מופנה לקבוצת העסקים והחברות הפועלת בסקטור המוסדי, למרות המשמעות השלילית הנובעת מכך לגבי הפלורליזם במשק הישראלי. יש הטוענים שהמשק הפרטי הולך ונעלם. הוא איננו עומד בתחרות עם ענקי המשק המוסדי בתעשיה ובשיווק, ולמעט כמה אחוזות בתחום המסחר והבניה – הוא מתקפל, מוצא את עצמו מתרכז בענפי המשק השוליים. אמנם נשארו עדיין כמה שמורות טבע כמו „פולגת", „מלונות דן" „אשטרום" ואחרות, המצליחות לנווט את הרכוש המשפחתי בתוך משק ציבורי מתרחב, אבל המשק המוסדי בולע בהתמדה נתחים נוספים של המשק הפרטי.

התקפלות המשק הפרטי אינה תהליך מבשר טובות למשק הישראלי. קל יותר להשתכנע בצורך לסייע ל„סולל בונה" או ל„צים" מאשר ל„רגות" או ל„מלונות שיר", אך משק שאין בו יזמות פרטית וכוחות המונעים על־ידי היוזמה החופשית מאבד את חיוניותו. המשק הפרטי רגיש יותר לשיקולים של סיכונים מול כדאיות כלכלית. צריך לאפשר לו להשתמש במשאבי ההון שצבר לשם השקעות ופיתוח עסקים חדשים, ולא להגביר את אי הוודאות והסיכון, המאיצים את התקפלותו.

הדבר מחייב מהפך במושגי החשיבה והפעולה של הסקטור הזה. כלומר, הזרמת משאבי הון שצבר לעסקים, ועידוד התייחסות שונה למיסוי. המשק הפרטי נדרש לעומת זאת, להפריד בין בעלות וניהול ולסגל דפוסי פעולה חדשניים החורגים מן התחום הצר של עסקים משפחתיים־פרטיים.

# שמעון, יצחק, דוד, עייזר, אריק והאחרים

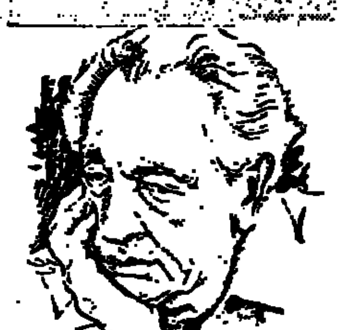

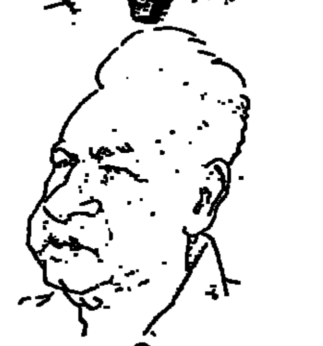

**ממשלת האחדות מצטיינת בחוסר יכולתה לתפקד בגלל ההסכם הקואליציוני והאיזון הקדוש בין שתי המפלגות הגדולות המרכיבות אותה. האם האמירה הזאת עומדת במבחן המציאות? מעט מאד נכתב עד כמה מרתקת הממשלה הנוכחית בזכות ההרכב האישי שלה, ומה שחשוב יותר – והרבה יותר מדהים – עד כמה משפיעים היחסים האישיים בין השרים על תהליך קבלת ההחלטות ועל עיצובה של מדיניות שתכריע מה יהיה גורלנו בשנים הקרובות.**

**■ טוביה מנדלסון**

שמעון פרס ידע, בוודאי ידע, שהוא עושה סיפור לעמוד ראשון. גם עורכי עמודי החדשות תפסו מהר את העניין. הצילומים הוגדלו. הסיפור עצמו סודר במסגרת, כדי להבדילו ולהבליטו מידיעות חולין אחרות שפורסמו באותו יום, ולקוראים היתה חגיגה: במקום ידיעה מדינית מפורטת ולא־לגמרי מובנת, סיפור צבע עם צילום, נדיר כשלעצמו, של אשת ראש הממשלה, המתיר גם הצצה גנובה לפינת האוכל בביתם של בני הזוג פרס. שולמית ויצחק שמיר, עד כמה שניתן לשפוט על־פי צילום בעתון, נראו מרוצים, נינוחים, כנראה גם די שבעים.

הסיפור, עד כמה שהדבר מפתיע, לא איבד מאומה מהיסוד החדשותי שלו גם כשהתחיל לחזור על עצמו. דוד לוי ואשתו היו בין שרי הממשלה המועדפים, שהוזמנו לסעודה פרטית במעונם של ראש הממשלה ורעייתו. לא פחות חדשותית, לא במקרה אפילו יותר סנסציונית, היתה הזמנתם של לאה ויצחק רבין לסעודת ערב בביתם של סוניה ושמעון פרס.

כך, מה שנראה כטיפוח יחסי הציבור של ראש הממשלה, מה שנקרא מעל דפי העתון כפיקנטריה פוליטית עסיסית („מה היה לדסרט?") מתגלה, בהתייחסות טיפ־טיפה יותר רצינית, כשיטה: סעודות פרטיות, כמעט אינטימיות, במעונו של ראש הממשלה ככלי שלטוני מובהק, כמרכיב חיוני במשחקי כוח פנימיים שיש לו השפעה, לפעמים פחות לפעמים יותר, על מה שמוגדר בלשון מקצועית „תהליך קבלת ההחלטות".

ממשלת האחדות, בהרכבה המיוחד, לא גישרה על הפערים הקוטביים בציבור הישראלי, אבל היא יצרה קונסנסוס ברור לפחות בעניין אחד: הכל תמימי דעים ביחס לתיפקודה הלקוי של ממשלת האחדות. שוב ושוב מוזכר ההסכם הקואליציוני המגביל את ראש הממשלה, המונע ממנו קבלת החלטות אופרטיביות בנושאים שעל סדר־יומה של המדינה. האיזון הקדוש שבין מפלגת העבודה לבין הליכוד מטרפד, כך מוסכם, את היכולת לקבל החלטות בנושאים לא שיגרתיים והמפלגות הדתיות לא איבדו את כוחן. תלותן של שתי המפלגות הגדולות בדתיים אינה מוטלת בספק. הסכם הרוטציה מרחף על הממשלה מיום כינונה ומכתיב את מהלכיה – בוודאי את מהלכיו של יצחק שמיר וממילא הוא פוגע ביכולת התיפקוד של הממשלה.

אלא שישנם שלושה נושאים שבהם הוכיחה הממשלה את ההיפך מההרגשה הרווחת בציבור לגבי כושר תיפקודה: לבנון, התכנית הכלכלית, ולאחרונה – טאבה. המסקנה היא כי ישנה דרך לעקוף את השיתוק הנובע מההרכב המפלגתי של הממשלה. שמעון פרס גילה את הדרך הזאת והוא נעזר בה: התעלמות מהחלוקה המפלגתית בתוך הממשלה ובניית מהלכים מורכבים על־פי מערכת היחסים האישיים בין חבריה.

ההרכב האישי של ממשלת האחדות מרתק הרבה יותר – ואולי משמעותי הרבה יותר – מן ההרכב המפלגתי שלה. לפרקים קשה להאמין שקבוצת האנשים המתכנסת לעיתים כל כך קרובות בחדר הישיבות במשרד ראש הממשלה מצליחה לקיים ישיבה עניינית ולהתעלם מן המטען הבין־אישי שנושאים חבריה. זוהי חבורה שהקשרים בין כמה מאנשיה מתחילים הרבה לפני החברות המשותפת בממשלה. זוהי קבוצת אנשים שיש בה מתחים רגשיים מחשמלים, זכרונות ששום הסכם קואליציוני לא ימחק אותם. בין האישים האלה ישנן חברויות ונאמנויות שהתפרקו ונבגדו. בתוך הגוף הזה ישנן שנאות ומרירויות ששום הישג מדיני לא ירפא אותן ולא יגרע מעוצמתן.

מתחת לפאסאדה פורמלית של „ישיבת ממשלה" רוחשים מומנטים אינטימיים, סערות נפש, רגשות ויצרים כבושים, הצפים ועולים מפעם לפעם בביטוי כזה או אחר. בתוך הממשלה ישנם היום אנשים שנשאו בתפקידים והיו במקומות שבהם נוצרה ההיסטוריה הטריה של מדינת ישראל. אלה אנשים שחגגו נצחונות וניצבו מול מחדלים ומפלות, אנשים שיש ביניהם שותפות־גורל שאינה נעדרת מימד טראגי. לא הסכם קואליציוני, עקרון מפלגתי, או השקפה אידיאולוגית יכתיבו במקרים מסויימים את העמדה של איש זה או אחר בממשלה.

שני ראשי ממשלה לשעבר. שלושה רמטכ"לים. שני אלופים שלא במקרה לא מונו לתפקיד הרמטכ"ל. שלושה שרי בטחון לשעבר. כל שניים־שלושה שמות מבין חברי הממשלה פותחים איזה פצע, מגלים עוד צלקת: שמעון פרס ויצחק רבין. – יצחק רבין ועייזר וייצמן. יצחק מודעי וגדעון פת. אריאל שרון ומוטה גור. אריאל שרון וחיים בר־לב. יצחק שמיר ודוד לוי. אברהם שריר ויצחק מודעי. משה ארנס ואריאל שרון. יצחק שמיר ואריאל שרון. יצחק מודעי ויגאל הורוביץ. יצחק נבון ושמעון פרס. ועוד ועוד ועוד – כמעט אינסוף אפשרויות.

כיצד, אם כן, מתפקדת הממשלה בהרכב האישי המרתק הזה? כיצד, אם בכלל, מנוצלים היחסים האישיים שבין חבריה לקידום נושאים, לקבלת החלטות, לעיצוב מדיניות? ישנן דעות שונות. אחד השרים סבור כי המפתח לעבודת הממשלה, ליכולת שלה לקבל החלטות בנושאים הכלכליים, בעניין הנסיגה מלבנון ולאחרונה בשאלת טאבה מצוי בקרעים שבין שרי הליכוד, הליכוד שאחרי מנחם בגין. שר אחר, אף שאינו מזלזל „בחשיבות" שיש למערכת היחסים הרעועה בין שרי הליכוד, קובע כי ישנו דבר אחד ויחיד המכתיב את יכולת הממשלה לתפקד: התיאום בין יצחק רבין לשמעון פרס. לדעתו, לולא ההבנה הזאת – אי אפשר היה לנצל ביעילות את הסכסוכים בתוך הליכוד ואי אפשר היה לגבש עמדה אחידה של שרי מפלגת העבודה בשום נושא.

אנשים המנסים לנתח את מערכת היחסים בתוך הממשלה והשפעתה על דרכי תיפקודה מדגישים כי ממשלת האחדות הנוכחית היא, ככל הנראה, הממשלה בעלת המבנה הקואליציוני המסורבל ביותר. יותר מכל ממשלה אחרת בעבר חיה הממשלה הנוכחית את ההסכם הקואליציוני שהביא לכינונה יומיום ושעה־שעה. בשום ממשלה בעבר לא פעל ההסכם הקואליציוני כחוזה משפטי מחייב המכיל את מנגנוני הסאנקציה במקרה שאחד הסעיפים בו לא יקויים על־ידי אחד מהחתומים עליו. מכאן ההכבדות על התפקוד התקין של הממשלה.

אך מנגד עומדים היחסים האישיים ואלה יצרו מצב מפתיע למדי: שמעון פרס הוא ראש הממשלה הראשון שהאופוזיציה מתוך מפלגתו רדומה וכמעט אינה מורגשת בתוך הממשלה. המציאות מוכיחה זאת: בכל ההחלטות שקיבלה הממשלה בראשות פרס, גם אם קדמו להן חילוקי דעות, התבטאויות מנוגדות של שרים מתוך „העבודה" – התייצבו שרי העבודה מאחורי ראש הממשלה.

דבר זה התאפשר, לדעת אחד השרים, רק בזכות ההסכמה בין פרס לבין רבין. ההבנה – ב„עבודה" עדיין מתקשים לדבר על הרמוניה מלאה בין פרס לרבין – בין שני האישים הושגה בשני דרכים: יצחק רבין השלים עם מעמדו של שמעון פרס והסיר, לפחות בינתיים, את האיום על מעמדו. שמעון פרס, במקביל, מתוך הכרה באיום הפוטנציאלי שמהווה יצחק רבין ומתוך רצון בין למנוע פילוגים בתוך המפלגה ולהעלות אותה על דרך של שיתוף פעולה, כמעט ואינו פועל – בוודאי לא בנושאים המדיניים והבטחוניים – ללא תיאום מוקדם עם יצחק רבין.

פרס יודע כי ברגע שמובטחת בעניין מסויים תמיכתו של יצחק רבין – ישוכנעו גם שרי „העבודה" האחרים לתמוך במהלך. הזמנת לאה ויצחק רבין לסעודת ערב בבית ראש הממשלה נותנת מומנטום ליחסים המשופרים בין השניים, נותנת לכך ביטוי פומבי וממילא ישקף הדימוי הציבורי את המציאות. העבר לא נמחק. ההווה די חשוב לשני האנשים כדי שיתעלמו ממנו לפי שעה.

מרגע שהושגה ההבנה בין פרס לבין רבין ונוצרה עמדה מאוחדת של שרי „העבודה" קל יותר „לטפל" ביחסים האישיים שבתוך הליכוד ולהשיג באמצעותם את מה שלא ניתן היה להשיג בתנאי ההסכם הקואליציוני, או על־פי ההשקפות האידיאולוגיות של שרי הליכוד.

אריאל שרון היה הראשון מבין שרי הליכוד שהבין כי החדירה של פרס מתאפשרת תודות למתחים העצומים בליכוד. הוא ניצל את הדבר והחליט ליישר את הליכוד על־פי העמדה שלו. אם שרון נוקט עמדה קיצונית בשאלת טאבה, הוא מונע מיצחק שמיר את היכולת להתייצב בפני חבריו כמתון או כמי שמוכן לפשרה ובלבד שלא לסכן את ביצוע הרוטציה. במקביל הוא מכתיב גם לדוד לוי איזה קו לנקוט. התוצאה היא שבמקרים מסויימים – למשל בפרשת טאבה – נוצר הרושם, בשלבים אחרים, שנוכח העמדה של שרון נגררו דוד לוי ויצחק שמיר לעמדות קיצוניות משלו.

אחד משרי הליכוד אומר כי בשאלת טאבה, למשל, לא היתה עמדתו של דוד לוי רחוקה מזו של שמעון פרס („איך היה הדסרט?"). אלא שלוי היה מחוייב, בגלל מצבו המעורער בתוך הליכוד, בגלל המתחים בינו לבין שמיר, בינו לבין שרון – להביא לידי כך שעמדת הליכוד בעניין טאבה תתקבל פה אחד. מתוך שהיה בעד עמדתו של פרס, נגרר דוד לוי לנקוט עמדה שהיתה כביכול נגד, וכל זה כדי לא להיות במצב ששוב, כפי שאירע בנושא לבנון, הוא יוצג בפני חבריו ב„חירות" כיונה תמה.

באופן דומה אפשר, ועושים זאת, לנצל את השנאה הנוראה בין השרים הדתיים בממשלה. לדברי אחד השרים, כל מה שניתן לומר על מטען המתחים והרגשות בין שרי הליכוד לבין עצמם, או בין שרי „העבודה" לבין עצמם, אינו מתקרב לתהום, לשנאה העמוקה ולשאיפת הנקם שבין השרים הדתיים.

דומים לכך היחסים האישיים בין שרי הליברלים. יצחק מודעי צריך רק לפתוח את פיו בישיבת הממשלה כדי שתשומת ליבם של השרים תופנה למלמול היוצא מפיו של גדעון פת. (מודעי, אגב, מקומם בכל התבטאות שלו בממשלה לא רק את גדעון פת או אברהם שריר. השר משה קצב, על־פי עדות אחת, מגיב כקפיץ דרוך על כל התבטאות של מודעי שיש בה צל־צילו של רמז לנושא הקשור להיבט הסוציאלי של המדיניות הכלכלית. הוא הדבר לגבי דוד לוי. מול מודעי, אומר שר אחד, דוד לוי לעולם יישמע כמו מפא"יניק).

אין להשתומם איפוא על כך, שאם שר האנרגיה והתשתית משה שחל מבקש להעביר החלטה על הוזלת הדלק – הוא יפנה תחילה לאברהם שריר ולגדעון פת. בהנחה שמודעי יתנגד להחלטה כזו – אין לשחל בעיה להבטיח שעמדתם של פת ושריר תהיה הפוכה.

השפעת היחסים האישיים על החלטותיה של הממשלה אינה מתבטאת רק בניצול נכון של המתחים בין שרי הליכוד או הקרע בליברלים. מורכבות היחסים האישיים בממשלה חוצה את המפלגות. כך יודע רבין לנצל את היחס המיוחד שיש בינו ובין אריאל שרון, והיפך. מוטה גור, לעומת זאת, לעולם יתנגד לאריאל שרון. מי שמחפש מקרה מובהק שבו יחסים אישיים משפיעים על קבלת ההחלטות מופנה להחלטה בעניין „אתא". שיתוף הפעולה שהיה בעניין זה בין השר משה שחל לבין השר שרון לא הועיל: מוטה גור ושרים אחרים ב„עבודה" התנגדו. לפחות שר אחד קובע כי ההתנגדות להצעת הפשרה שסוכמה בין שחל לשרון נבעה לא מנימוקים עקרוניים אלא מעצם העובדה ששרון היה בין יוזמיה.

שמעון פרס, כאמור, מצליח לנווט את הממשלה בתוך מערכת היחסים האישיים המורכבת שבין אנשיה. לא רק באמצעות סעודות ערב פרטיות. יחד עם זה, קושי מרכזי אחד עדיין קיים והוא משפיע, לא לחיוב, על מדיניות הממשלה והחלטותיה: מערכת היחסים בין שמעון פרס ויצחק שמיר. פרס ניסה. הצלחתו מוגבלת. שמיר, מעידים מקורות מוסמכים, נשאר סגור, לא חברותי, מתחרתי. בשיחות שהיו לפרס עם שמיר, שבהן ניסה לשכנע אותו למהלך כזה או אחר, ישב שמיר והקשיב. הוא מיעט להגיב. הרושם שפרס קיבל היה ששמיר נוטה לקבל את עמדתו. אחר־כך התברר ששמיר היה משוכנע שפרס הבין שאין ביניהם שום סיכום. אם המבנה הקואליציוני של ממשלת האחדות תולה תקוות בכך שנושאים מסויימים יגובשו בשיחות בין ראש הממשלה לבין סגנו – הרי שהמנגנון הזה מאכזב, בהיעדר כל כימיה בין פרס לבין יצחק שמיר.

הדוגמה הטריה ביותר, המצביעה על הקשר האישי הרופף בין השניים ועל ההשפעה השלילית שיש לכך על עבודת הממשלה, קשורה שוב לדיון הממושך בעניין טאבה. לקראת ישיבת הממשלה האחרונה, שנמשכה כזכור כל הלילה, רצה שמעון פרס להעביר לידיעת שמיר כי החלטתו נחושה: אם הישיבה תסתיים בלי החלטה הוא, פרס, הולך לנשיא. הנסיונות להעביר את המסר ישירות לשמיר לא הועילו. בין שרי הליכוד אין איש שהוא באופן מובהק „איש של שמיר". (הדרך היחידה, אומרים, להגיע לשמיר היא באמצעות דן מרידור. רוני מילוא נחשב, אמנם, לאיש המקורב לשמיר, אלא שמסרים המועברים באמצעות מילוא אינם מועברים „נטו", אלא מצטרף אליהם הפירוש של רוני מילוא. דן מרידור נחשב לגורם היחידי המסוגל להעביר אל שמיר ומשמיר מסר בלי להוסיף עליו מטוב ועד רע).

מכל מקום, לפני הישיבה בעניין טאבה היתה לראש הממשלה הרגשה ששמיר אינו מבין את רצינות המשבר ואת רצינות הכוונה של פרס להתפטר אם לא תיפול הכרעה. בסופו של דבר, באלצו אנשיו של פרס להפעיל גורם שלישי, גורם לא פוליטי, ובאמצעותו העבירו לשמיר – והפעם הוא הבין – כי השאלה היא טאבה או פגישה אצל חיים הרצוג.

בשנים האחרונות נפתח לימוד ההיסטוריה גם לצד האנושי, הפסיכולוגי, המשפיע על מהלכה. הנושא עדיין שנוי במחלוקת. לא מכבר התפרסמה ביוגרפיה פסיכו־אנליטית על משה דיין שנתקבלה בכמה ביקורות קטלניות, אם לא עויינות. ברור שקיימת סכנה לא קטנה בהבנה ובפירוש של תהליכים מדיניים, צבאיים, כלכליים וחברתיים אם ניתוחם מתבסס אך ורק על הפסיכולוגיה של מקבלי ההחלטות ומעצבי המדיניות.

מי שעוקב אחרי הדינמיקה הקבוצתית של ממשלת האחדות מגיע מהר מאד למסקנה שאסור להגזים לכיוון השני ולהתעלם מן ההיבט הזה. בגוף הנקרא ממשלת האחדות פועלים כוחות. מאחורי הכוחות פועלות נפשות. זה לא רק מסבך את העניין, אלא גם מתסבך אותו.

# יוסי, מזכיר שלי מוצלח

**כמו הממוצע השנתי המקובל, ממשלת האחדות קיבלה עד עכשיו 1200 החלטות. 40 אחוזי ביצוע. איך יודעים? באמצעות מעקב ממוחשב. המנהג החדש של המזכיר יוסי ביילין – ישיבות מנכ"לים אחת לשבוע־שבועיים. שבע בבוקר. שעה וחצי של שיחה חופשית. ביילין משתדל להיות מנהל לא פוליטיקאי.**

**■ יעל אדמוני**

יש משהו מכופתר מאד אצל „נערי פרס", „יאנג פרופשיונלס" נוסח ישראל. בדרך כלל אלה הן חליפות שהן גם מעונבות היטב. הפנים מגולחות למשעי. זמן מדוד, קצוב, לחוץ. מסירות גדולה, חריצות, השכלה אקדמית. משהו קפוא, הרבה אדיבות פורמלית. את הבדיחות, את החמימות שמרשה לעצמו „הבוס", הם (עדיין) אינם מרשים לעצמם. אחד „הנערים" – ד"ר יוסי ביילין, מזכיר הממשלה.

מינויו של אדם בעל זיקות פוליטיות ברורות לתפקיד מזכיר הממשלה הוא בגדר נסיון מעניין, אומר ד"ר ביילין. קצת מוקדם עדיין לדעת אם מינוי כזה הוא חיובי או שלילי, אבל ביילין מעריך שהממשלות הבאות לא ייפרדו מן הקו שאומץ לראשונה אחרי „המהפך" של 77'. אז הונהג שינוי, ותפקיד מזכיר הממשלה קיבל אופי פוליטי. „יש הבדל", סבור ביילין, „בין מזכיר מקצועי א־פוליטי לבין מזכיר המביא עמו לתפקיד זהות פוליטית לא מוסתרת ויחסים קרובים עם ראש הממשלה".

במשך שנים מילאו את התפקיד אנשי שירות המדינה, שיחסיהם עם ראש הממשלה לא היו אישיים. עתה, משהשתנו פני הדברים, יש לכך היבטים לכאן ולכאן. „המעורבות הפוליטית והקשר האישי עם ראש הממשלה מקלים לעתים קרובות. ליווי הדברים מראשיתם ועד סופם, העובדה שאני מכיר את הבעיות מרגע שהן עולות, דרך הבשלתן ועד להפיכתן להחלטות ממשלה, מאפשרת לי ראייה שלימה יותר ותורמת לצד המקצועי. מצד שני, מי שמקבל על עצמו תפקיד מינהלי, לא־פוליטי, הוא חייב לשרת נאמנה את כל שרי הממשלה ללא אפליה – יש לו בעיה. אישית, אני נוהג להפריז כדי לא להיכשל בכיוון ההפוך. אני מאד מנותק מהמפלגה, לא משתתף בישיבות „שרינו" ובישיבת הקבינט האחרונה (זו המרתונית בנושא מצרים) נשארתי בחדר הישיבות עם אלה שלא יצאו להתייעצויות נפרדות", אומר ביילין.

אחד מתפקידיו המובהקים של מזכיר הממשלה הוא מעקב שוטף אחר ביצוע החלטות הממשלה וועדות השרים. במזכירות הממשלה יש מערכת ממוחשבת שבאמצעותה אפשר לעקוב אחר ביצוע ההחלטות הללו. אחת לשלושה חודשים מתקבל מן המחשב פלט ובו כל ההחלטות שהתקבלו. השרים הנוגעים בדבר מקבלים לידיהם את המסמך בצירוף שאלה: האם התבצעה ההחלטה באופן מלא, חלקי בכלל לא, או האם נמצאת ההחלטה בשלבי חקיקה. על־סמך דיווחים אלו עורכים סטטיסטיקה של ביצוע ההחלטות ומוסרים אותה לראש הממשלה ולעתים גם לשרים. המנגנון הממוחשב, הפועל זה שלוש שנים, מצביע על 40 אחוזים של ביצוע החלטות. זהו אחוז סביר, מבהיר ביילין. „במשך הזמן חלה גרירה של החלטות, יש דברים שלא מתבצעים. לפעמים יש החלטות שאינן יכולות להתבצע. השיטה מאד יבשה".

במזכירות הממשלה יודעים אילו החלטות לא התבצעו. מדי פעם מעירים את תשומת לבו של ראש הממשלה או של שר מסויים ומבקשים לזרז את ביצוע ההחלטות. לדברי ביילין, אופן ביצוע המעקב בארץ הוא מן המתקדמים בעולם. לבריטים, למשל, אין דבר כזה. „אולי", הוא אומר, „היה צריך להקים מערכת נפרדת לגמרי שתבצע רק מעקב. מעין אגף לנידנוד שיפרנס שלושה־ארבעה אנשים". ביילין לא הציע להקים את האגף. „יש גבול למיצוי המעקב", הוא אומר.

ממשלת האחדות קיבלה, מאז כוננה, 1200 החלטות. מדי שנה מתקבלות בין 1000 ל־1500 החלטות ממשלה. מאז קום המדינה התקבלו קצת פחות מ־50,000 החלטות ממשלה. „החלטות אופרטיביות כמו הקצאת תקציב למקום מסויים מתבצעות", אומר ביילין. „ההחלטות הבעייתיות יותר הן אלה המתקבלות לטווח רחוק, או אלה שאין להן קליינטורה של ממש".

החידוש המהפכני ביותר שהנהיג ביילין הוא הקמת ועדת מנכ"לים לדיון בעניינים שוטפים. ההחלטות המתקבלות שם אינן פורמליות ואינן דולפות לאמצעי התקשורת. ישיבת מנכ"לי משרדי הממשלה מתקיימת לפחות אחת לשבועיים בין 7.00 ל־8.30 בבוקר. הוועדה משמשת כפורום לא רשמי להידברות בין המנהלים. אין לה כל סמכות רשמית. ביילין „נדלק" על הרעיון במפגש מזכירי ממשלה שהתקיים בנובמבר 1984 בלונדון. שם שמע לראשונה על נוהג זה והחליט ליישמו בארץ. „הרבה אנשים אמרו שזה לא ילך, שהמנכ"לים לא יבואו, שכל העניין יהפוך למעין עיר־נוער. אבל הנסיון הצליח. כל מנכ"ל מעלה מה שהוא רוצה, ולאו דווקא נושאים בתחומו שלו".

בוועדה דנים בנושאים בין־משרדיים שלא נמצא להם פתרון בגלל חוסר הידברות. בין השאר מטפלים בוועדה גם בבעיות כוח־אדם למיניהן. הישיבות עוזרות למזכירות הממשלה להכין ישיבות ממשלה, לדעת ולהכיר מראש את הבעיות".

ביילין משקיע מאמץ רב בהבאת תקדימים לכל נושא שדנים בו בממשלה. „דיונים רבים בממשלה ובכנסת חוזרים ועולים שוב ושוב. יש בזה בזבוז זמן לאומי, אפשר לומר. אם אני מאתר מראש נושא שכבר נדון בעבר, אני מנסה להביא תקדימים. אני עושה מאמץ אדיר להעביר את כל הסטנוגרמות והחלטות הממשלה למחשב. ברגע שזה ישלם, וזה עניין של כסף, יהיה זה עולם אחר". המגמה היא לצרף לכל הצעת החלטה שמגישים לשרים דף הערות של מזכירות הממשלה, ובו יצויין מה היה, מה אפשרי ומה לא־אפשרי, וכן ההשלכות התקציביות, הכרוכות בהצעה. „חשוב לקבל עמדה כזו מגורם מקצועי", אומר ביילין.

יוסי ביילין, עיתונאי־דובר־פוליטיקאי, משתדל להיות [illegible]. אם תשאלו אותו, הוא בוודאי לא רואה בתפקיד מזכיר הממשלה את התחנה האחרונה. מזכירות הממשלה היא אולי תחנה צדדית שאינה נמצאת במסלול העיקרי שבו היה רוצה להתקדם בעתיד.

# חופשי ומשוחרר מענייני משרדו

**וייצמן, ארנס, הורוביץ ושפירא – אי־תיק. עזר שתדלן שלום. מישה „לביא". יוסקה התיישבות ויגאל רדו מהגג.**

**■ טובה צימוקי**

האי־תיק משותף לעזר וייצמן, למשה ארנס, ליוסקה שפירא וליגאל הורוביץ. פרט לזה, מעמדם, מידת השפעתם והתוכן שהם יוצקים לחברותם בממשלה שונים מן הקצה אל הקצה. בממשלת האחדות, המחוייבת לרוטציה, יתכנו מהפיכות במעמדו ובמידת השפעתו של כל אחד מהם.

למשל, עזר וייצמן. האי־תיק אינו מטריד אותו. את וייצמן מעניין דבר אחד בלבד – תהליך השלום, ובעיקר קידום השלום עם מצרים. לשכתו, כמו ספגה את רוחשי לב בעליה, עירומה ודלה. תלוי שם בעקמומיות, צילום שלו עם ג'ימי קארטר מימי קמפ־דיוויד. אחד ולא יותר. וייצמן, שלשכתו מרוחקת 20 מטרים מלשכת ראש הממשלה, נחשב לאחד השרים שיש להם השפעה רבה ביותר על שמעון פרס. בזכות התעקשותו, טוען וייצמן, הבין שמעון פרס כי האופציה הירדנית היא, לפי שעה, לא יותר מהצהרה. כלומר, „צריך ללכת על מצרים, המפתח להסדרים מדיניים באיזור". וייצמן חבר בוועדת השרים לכלכלה, והוא אחד הלוחצים־מושכים בלידת התכנית הכלכלית. אבל השפעתו בעניין זה, הוא מודה, פחותה.

שרי הליכוד, אם לנקוט לשון המעטה, אינם אוהבים אותו. אם תתממש הרוטציה, יחזור, בוודאי, לאותן תקופות האופוזיציה הפנים־ממשלתית שלו. אולי אפילו יתפטר אם יהיה שמיר ראש־ממשלה. „אני אוהב", אומר השר, „להיות שלם עם עצמי, ולא אשאר בתפקיד בכל מחיר".

אבל לרוטציה יהיו גם פנים יפות. היא תביא עדנה לשר משה ארנס, שיתפוס, ככל הנראה, את המקום הקרוב ביותר ליצחק שמיר – אם וכאשר. ההבדל בתפקידיהם של ארנס וויצמן לא יהיה שולי. וייצמן מיתן. ארנס יקצין. בינתיים, ובשקט, ארנס שותף לשלישיה פרס־רבין־שמיר, הנועצת לעיתים בענייני בטחון ומדיניות חוץ. פרס רוחש לו הערכה והסתייע בשירותיו יותר מפעם אחת. ארנס נשלח לוואשינגטון כדי למתן את תגובת הממשל האמריקאי בפרשת פולארד. הוא התבקש לנצל את קשריו א־פרופו „חוק אינוויקסטן", שנועד להפחית את שיעורי הריבית על הלוואות לישראל. הוא מחזיק שלושה חודשים כהונה מצטברת כממלא מקומו של שר החוץ; פעם אחת גם החליף למספר ימים את שר הבטחון. ארנס לא רק מוליך נוסעים, הוא גם נוסע בזכות עצמו, מסביר פעיל בארה"ב ומארח אמריקאים רמי מעלה המבקרים בישראל. הוא נשמע מרוצה למדי מהאי־תיק. „אין עלי דאגה יום־יומית של ניהול משרד. בישיבות הממשלה אני פנוי להגיב על נושאים רבים: אני לא עסוק מעל לראש בענייני משרדי".

לשכתו של השר יוסקה שפירא ממוקמת בקצה הדרומי של משרד ראש הממשלה. השר יוסקה מעיד כי הוא נהנה מכל רגע בכהונתו. לשכתו מטופחת. תצלומי הרב קוק מעטרים את הקירות ולימין שולחנו דגל מדינה גדול. שפירא, איש „מורשה", אינו מעלים כי השפעתו בממשלה קטנה. „אני ניגש אל פרס בעיקר לפי יוזמתי. אילו פרס היה מעוניין שאעשה יותר, היה בוודאי מטיל עלי משימות רבות יותר". שפירא צופה עתיד ורוד, שיבוא עם החלת הרוטציה. „אין לי ספק", הוא אומר, „שלשר עם תיק יש כוח עשיה שאין לשר בלי תיק". הוא מציין, עם זאת, כי בסופו של דבר אישיותו של השר היא הקובעת. „אני יודע שלעזר וייצמן יש השפעה רבה משלי. אך כששמיר יכהן כראש ממשלה, וייצמן ימצא עצמו במצב לא נוח ואני אמצא עצמי במצב נוח יותר".

בינתיים עוסק השר בשתדלנות. הוא עוסק בענייני עליה, בטיפוח תנועת „תהילה" בהתיישבות. משרדו הוא כתובת לכל הרוצים לקדם עניינים אלה בממשלה. „אין לי תקציבים או סמכויות", הוא אומר, „אך אני מסב את תשומת לבם של המטפלים בכך".

השר יגאל הורוביץ הוא כמו נבואה שלא הגשימה את עצמה. בהיכון הממשלה, הבטיח כי יקדיש את כל מרצו ועתותיו להורדת המשוגעים מן הגג. יתכן שמחמת רבוי המומחים לכלכלה הנמצאים על הממשלה, קולו נדם כמעט. „ידעתי שלא אקבל תפקיד ביצועי", הוא אומר. „אני לא מאוכזב ולא מתוסכל". הורוביץ וארנס עומדים בראש צוות ממשלתי לבדיקת ייעול המשק הציבורי. ראש הממשלה סבר כי באין להם תיקים, יוכלו השניים להקדיש זמן לבדיקת הנושא. הם עשו את מה שהוטל עליהם, לממשלה – כפי שקורה בממשלות – לא היה זמן לדון בכך.

גם לעזר וייצמן יש „ביבי". וייצמן הוא השתדלן של המגזר הערבי. ארנס הוא שתדלן ה„לביא". הוא מנסה להגן על המטוס מאש הגג הבלתי מבוססת והמזוכיסטית הנורית לעברו מכל עבר, כדבריו. יגאל הורוביץ גם הוא שתדלן. לעומת השניים הראשונים, נראה שאפשר לכנותו כשתדלן סמוי. הורוביץ הוא מצד ארגוני מסחר וארגונים חקלאיים שונים.

העובדה שהשרים בלי תיק נטולי סמכויות ותקציבים גורמת להם לדרוך פה ושם על יבלות השרים שיש להם. רק משבר [illegible] שהתחולל בין פרס, וייצמן ושמיר. וייצמן מגלה רוח פייסנות: „אין לי טענות לשמיר: במקומו הייתי נוהג כמותו".

לשפירא חיכוכים לא מעטים עם שר הקליטה יעקב צור. שפירא מחזיק עצמו כסמכות גדולה בענייני עליה וקליטה: „הנציגות בממשלה בנושאים אלה חלשה, לכן פונים אלי". „צור", מעיד שפירא, „אומר לי לפעמים שאינו אוהב שמתערבים אתו. אין לי כוונה לפגוע, אני אומר לו, אני שר קליטה [illegible]".

# שרינו, שריכם, שריהם

**„שרינו" ו„שרי הליכוד". דינמיקה קבוצתית פלוס. בתפקיד ראשי – פרס ב„ליכוד", שרון ב„עבודה". מודעי – מ"מ פה ושם. לשכת שר החוץ. מעונו של ראש הממשלה. פרס בנעלי בית בחולות.**

■ **מאת עליזה ולך**

ההצבעה האחידה של נבחרות הליכוד בישיבת הקבינט בתחילת השבוע, על אימוץ הליך הבוררות לפתרון בעיית טאבה, נגזרה מהחלטה שהתקבלה בהתכנסות שרי הליכוד קודם שיצאה החמישיה למשחק הגבר מול החמישיה של המערך. לראשונה מאז התמודדה ממשלת האחדות עם הכרעות משמעותיות לא התפלגו שרי הליכוד באופן הצבעתם. יצחק שמיר, לא ייפלא עליכן, ציין את אחדות ההצבעה כאחד מהישגיו של המסע הארוך לתוך הלילה. אם לשפוט על העתיד על־פי העבר, מוקדם להתנבא אם פורום שרי הליכוד פתח דף חדש באורחות משמעת מיניסטריאלית, משמעת המקבלת ללא עוררין על שרי המערך.

מרגע בריאתה של ממשלת האחדות החליטו שרי העבודה והליכוד לקיים, בנפרד, גם מסגרת אקסקלוסיבית לגיבוש יהודה. בעצם, שרי המערך החליטו על כך ראשונים ושרי הליכוד הלכו בעקבותיהם. יש דמיון בין שתי ההתכנסויות הנפרדות האלה, אך השוני רב יותר. הפגישות הדו־שבועיות של שרי כל מפלגה לחוד, נושאות אופי של דינמיקה קבוצתית. שרי שתי המפלגות מעבידים את הזמן במשחקי סימולציה ומעמידים פנים שהם הממשלה, בשעה שכל אחת מהן היא בקושי חצי ממשלה. סימן־היכר משותף נוסף לפורום שרי המערך ולפורום שרי הליכוד הוא טון הדברים שמשמיעים בהם: מצד אחד, רחמים עצמיים ומצד שני, קובלנות על השותף.

למען הדיוק יש לציין, שבסעיף הקובלנות יש תת־סעיף מיוחד שאינו שייך לקטגוריה „השותף הלקוח" והוא ראוי לכותרת „טענות על מודעי". לא רק שרי המערך מקטרים על יחסיהם המשובשים עם שר האוצר, גם לחלק משרי הליכוד יש כלפיו טענות. שרי המערך – במיוחד שרי הבריאות והחינוך, שבכיינו במשך שעות ארוכות על שרירות לבו של מודעי, ובעצם באו בטענות אל ראש הממשלה, על הגיבוי המוצק שהוא מעניק לשר האוצר בממשלתו – טוענים שמודעי פוגע במכוון בכל מה שיקר לתנועת העבודה. שרי הליכוד, לעומתם, מוחים על אפלייתם לטובה של שרי המערך. במיוחד קולניים שרי הליכוד בביקורתם על מודעי בהיעדרו מישיבות הפורום שלו.

מכנה משותף נוסף לפורום שרי הליכוד ולפורום שרי המערך, על־פי גירסת אחד משרי הליכוד, הוא חילופי ה„מהמאות" לריב־שותף. שני שלישים מהזמן, אמר, מתרפים שרי הליכוד את שרי המערך, וכמוהם עושים שרי המערך על שרי הליכוד. בישיבות שרי הליכוד לא חוסכים ביקורת מראש הממשלה פרס ולא בוררים כלפיו רק מלים ממילון הנימוסים הטובים. בישיבות שרי המערך משמיצים פעות את ממלא־מקום ראש הממשלה יצחק שמיר, אך לא מקפידים בשמות־תואר ל„מעלותיו" של אריאל שרון.

מועדון שרי הליכוד ומועדון שרי המערך מתקיימים בימי רביעי, אך שעות הפתיחה־הפעולה אינן חופפות, ההבדל בלוח־הזמנים ובמיקום מבליט את ההבדל ביניהן. עשרת שרי הליכוד, שבזמן האחרון חבר אליהם גם יו"ר מזכירות „חירות" ח"כ יורם ארידור, מתכנסים בלשכת שר החוץ בירושלים בשעה 4 אחר־הצהריים, מבלים כשעתיים בישיבה מאולצת סביב שולחן הישיבות. אגב, כוונת מעצב הרהיטים היתה שרק עשרה אנשים יישבו סביב השולחן. ארידור כתוספת מפרה את עיצוב הפנים, אך כיוון ששרי הליכוד יחד, וכל אחד לחוד, שוהים הרבה בחו"ל, אין כמעט צורך להוסיף כיסא בפינה. שרי המערך, לעומתם, באים לביתו של ראש הממשלה בירושלים אחרי שידור „מבט" בטלוויזיה, קצת אחרי 9.30, ואינם נכבלים לשולחן ישיבות. יש להזכיר, שבראשיתו התכנס פורום שרי המערך במוצאי־שבתות בתל־אביב. המועד ההוא לא היה נוח לרוב השרים, השובתים מכל מלאכה בסופשבוע ומטפחים גם את חיי החברה והמשפחה שלהם, ולכן הועבר לימי רביעי, לירושלים.

בלשכת שר החוץ מתכבדים שרי הליכוד בדרך כלל רק במשקה חם, תה או קפה, לפעמים גם בורקאס, אולי זו הסיבה שאינם להוטים להאריך את ישיבת הפורום מעבר לשעתיים. בבית ראש הממשלה מגישים לשרי המערך בורקאס, עוגות, פירות, לפעמים גם פרוסות גבינה צהובה, ומשקאות ממלאי הבר והקומקום. אל דאגה, עול ההגשה אינו נופל על רעיית ראש הממשלה אלא על צוות הבית. באווירה הביתית, שבה מרשה לעצמו שמעון פרס לקבל את אורחיו בנעלי־בית כחולות ובלי מקטורן, הם מבלים עד חצות ואפילו יותר מאוחר.

הפיצול המגובה בליכוד – לשרי „חירות" ולשרי הליברלים – נותן אף הוא את אותותיו על הישיבות, ואם לא די בו, מדי פעם מרחפת עליהן רוח רעה הנושבת בכל אחת מהחטיבות כל אחת בתורה. באחרונה מעכירה את האווירה בפורום שרי הליכוד ההתמודדות הסמויה והגלויה בצמרת „חירות". לדברי שר בליכוד, הוא ועמיתיו באים לישיבות השבועיות רק מפני „שהן שם", אילמלא התקיימו איש לא היה מרגיש בחסרונן. אין בהן סדר־יום קבוע, ואת הישיבה פותח שמיר בהצגת דברים המזמינה שיח חברים לא מחייב. את הנושאים הנדונים לא מאפיינת בדרך כלל, דחיפות או התייחסות עניינית הצמודה לאקטואליה, לא משולחן הממשלה בישיבתה ביום ראשון של אותו שבוע ולא של הצפוי בשבוע שאחרי־כך. מטבע הדברים והמספרים שרי „חירות" הם הדומיננטיים. ששה מול ארבעת שרי הליברלים.

מוזר עד כמה שזה יישמע, הנושאים שבין „חירות" לליברלים, ובמיוחד סוגיית האיחוד, אינם עולים בישיבות אלה.

לעומת פורום הליכוד, הפורום של שרי המערך המגובש יותר. חוץ מעזר וייצמן, עדיין ב„יחד", כל האחרים – תשעה במספר – עשויים מקשה אחת, יש בה ניואנסים של מתנות־לשעבר או עקבות של סיעות מימים עברו, אך הדיונים בפורום הזה ענייניים יותר, תכליתיים יותר ומניבי יתר פרי. ראש הממשלה מקיים לא אחת את הדיבור על נושאים שיעלו בישיבת הממשלה הקרובה ומקיים עליהם סבב רעות. הוא אינו כופה את דעתו ואינו מנצל את מעמדו. הוא אולי קשוב לשר זה פחות, ולאחר יותר, אך הדינמיקה הקבוצתית יוצרת בסופו של דבר אחוות יחידה לקראת הדיונים בממשלה וקבלת הכרעות.

בישיבת שרי המערך משתתף לעתים רחוקות מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם, לדיונים כלכליים מזמין ראש הממשלה את סגן שר האוצר עדי אמוראי, המצוי בחומר – אומרים – יותר מהשר לתכנון כלכלי גד יעקבי. שרי המערך מגלים איפוק ראוי לציון לגבי תוכן הדיונים בישיבותיהם, ורק לעתים רחוקות דולפים מהן פירורי מידע, כמו במקרה של הדיאגנוזה שנאמרה־לא־נאמרה מפי שר הבריאות מוטה גור על יצחק מודעי. עם זאת, כדי לא להעמיד את עצמם במבחן מיוחד של התגברות על היצר הרע, הם לא מדברים כמעט על אפשרות פירוק הממשלה וסיכול הרוטציה, שמא ידלפו התבטאויות על נושא רגיש זה. ואם מדובר ביצר הרע ובהדלפות, דווקא את שרי הליכוד אפשר להשוות למאהב הישראלי, הגומר מהר כדי לרוץ לספר לחבר'ה.

# גדולה אבל קטנה

**הכלים הפרלמנטריים שנשברו בתקופת כהונת הכנסת ה־11 וממשלת האחדות מקנים לשתיהן – ממשלה וכנסת – מעמד מיוחד בדברי ימי הפוליטיקה הישראלית. וזה עוד לא הכל.**

■ **שלמה גינוסר**

חוש ההומור הישראלי הוא אבי־הן־מולידן של הכנסת האחת־עשרה ושל ממשלת האחדות הלאומית. הוא שהכניס למיטה אחת שתי יריבות פוליטיות היסטוריות והוא שהורה להן, ראשית – לנהוג כזוג נשוי, ושנית – להחליף מקום במיטה באמצע הדרך לגירושין המוסכמים. מדוע, אם כן, צריך להתייחס ברצינות תהומית ליחסים בתוך הקואליציה או למערכת היחסים בין הממשלה לכנסת?

בתקופת כהונתן של הכנסת האחת־עשרה ושל ממשלת האחדות הלאומית עד כה, נשברו כל כך הרבה כלים במשחק הפוליטי־פרלמנטרי עד שגם הכנסת וגם הממשלה כבר קנו להן מקום ייחודי בתולדותיה הפוליטיים של המדינה. במערכת היחסים בין הממשלה לכנסת ניטשטשו, בראש וראשונה, התחומים המוגדרים בין קואליציה לאופוזיציה. לא רק במשמעות המהותית, אלא גם במובן הארגוני והפרסונאלי. קחו, למשל, את הסיעה המשונה הזאת, „מורשה". חבר כנסת אחד, הרב חיים דרוקמן, משתייך לקואליציה. חבר כנסת שני, אברהם ורדיגר, משתייך לאופוזיציה, ואילו בממשלה יושב מטעם „מורשה" שר שאיננו חבר כנסת (יוסקה שפירא). הנה סיעה שנהנית מכל העולמות. גם בפנים וגם בחוץ. גם בעד הממשלה וגם נגדה. ואיש אינו פוצה פה ומצפצף ואיש אינו מעז לא לבלוע ולא להקיא. מזל ש„מורשה" היא סיעה קטנה כל כך ולא נשקפת ממנה סכנת חנק מידית.

קח עכשיו את העקרון המקודש והמקובל בכל משטר פרלמנטרי שפוי, שחבר בסיעה קואליציונית חייב, פשוט חייב, להצביע בעד הממשלה בכל הצבעת אי־אמון אופוזיציונית. מה פירוש „חייב"? לא אחת שולפים אותו אפילו ממיטת חוליו ומבהילים אותו לכנסת לאותן דקות יקרות מפז שבהן נערכת ההצבעה, כדי שירים יד בעד הממשלה. בכנסת הזאת, חברי קואליציה – לא רק שהם מצביעים בניגוד להוראות מפורשות, אלא שהם גם מצביעים נגד הממשלה בהצבעות אמון, כפי שעשה דוד מגן מהליכוד. ואין פוצה פה ומצפצף.

ואם בכך לא די, באה סיעה קואליציונית (אגודת־ישראל) ומגישה הצעת אי אמון – לא למורמונים, לא למחללי שבת או למי שעיכב כספים יהודיים, אלא לממשלה הנשענת על הקואליציה שאגודת־ישראל חברה בה. ואיש אינו פוצה פה ומצפצף. אלמלא חוש ההומור הישראלי מודל 1984, שהפעיל את הקירקס הפוליטי הזה, קשה היה להסביר את הפעלולים והתעלולים הללו לאיזשהו פרלמנטר במדינה קצת יותר משעממת מישראל. ויש הרבה כאלה.

מעולם לא יצאו מתוך קואליציה כלשהי בישראל התקפות פרועות כל כך על ראש ממשלה, ומעולם לא החזירו אנשי מחנהו של ראש ממשלה לשותפיהם בקואליציה מנה אחת אפיים בעוצמה כזאת, בתדירות כזאת ובתענוג כזה. היכן הגבול בין סגנון ומזג לבין סדרי שלטון תקינים, שלא לדבר על כללי משחק מקובלים? נראה שגם הגבול הזה נפרץ ונמחק מהמפה הפוליטית־פרלמנטרית. הרוטציה משגעת, כמובן, את כולם.

אם לכמה אלמנטים מתחלפים בקואליציה ובממשלה מתאימה יותר הגדרתו של שבח וייס „קופוזיציה", הרי לממשלה ולקואליציה הפרלמנטרית שעליה היא נשענת נאה, לעיתים, הפרפרזה של יוסי שריד על מודעת הפרסומת לאותה מכונית „קטנה אבל גדולה": הקואליציה הזאת „גדולה אבל קטנה". מדובר כאן ביחסים עם השותפות הקואליציוניות הקטנות, במיוחד הדתיות. אלה התוקעות סיכות בצלעותיה של הממשלה כדי להזכיר לה את קיומן. כאילו אפשר לשכוח. מה הפלא? כאשר הרוטציה היא גם השמש וגם הירח של הממשלה – הכוכבים הן המפלגות הדתיות. אסור לדרוך להן על היבלות. צריך לחייך גם כשהן מכאיבות, ובמיוחד – אסור לדחוף אותן לזרועותיו של היריב כי עדיין לא הסתיימו מערכות הבחירות בישראל. ומי יודע, אולי לפני הבחירות הבאות תתהפך עוד קצת חרב הממשלה הצרה.

ולמרות הכל, זוהי ממשלה קואליציונית שהמשברים רק מעניקים לה, בדרך פרדוקסלית לכאורה, יותר חיות ואורך נשימה. אלמלא המשברים הללו, יתכן שהיא היתה כבר נשברת. כולם מתוסכלים, כולם יריבים, אלה חושדים באלה ואין שמץ של אהבה. ואז נוצר מצב משברי כלשהו. הכל קוצף ושוצף. כולם נושפים קיטור איש בנחירי רעהו, וכשהעסק התראפי הזה מסתיים, אפשר להמשיך עד המשבר הבא.

הממשלה והכנסת לא רק שלמדו לחיות עם המשברים הללו, אלא שגם טיפחו אותם למעלה של אמנות פוליטית: תיסכול־משבר־הוצאה־קיטור־שלווה ומנית־תיסכול־משבר וחוזר חלילה. כך פועלת הממשלה וכך פועלת הכנסת. מה הפלא שהממשלה אינה מתייחסת לכנסת ברצינות רבה יותר משהכנסת מתייחסת לממשלה. הכל בתוך המשפחה. משפחה אמרנו? שבט. ורק גורם פרלמנטרי אחד אינו יכול להשתתף במשחק המוזר הזה ביחסי ממשלה־כנסת־קופוזיציה. זוהי האופוזיציה הקטנה מימין ומשמאל, המוכה לימים טובים יותר.

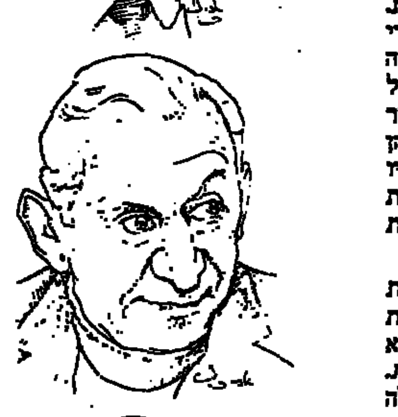

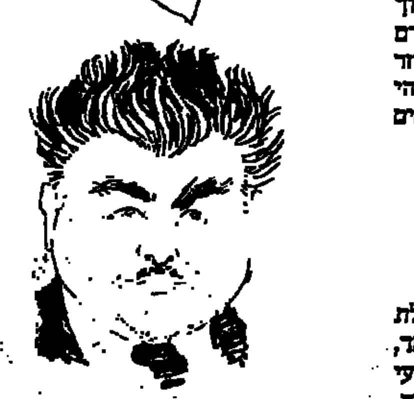

# כל־כך נעים לראות גן מוקצב

**750,000 דולר פלוס לח"כ דתי. הפלוס בא ממשרד הדתות וממשרד הפנים וממשרד החינוך. גובה הפלוס הוא הקובע. מחיר הסיעות הדתיות בקואליציה. הקצאת שיא, הכנסה מינימום. טיב ההשקעה – נראה.**

■ **יקיר צור**

תרגיל חשבוני נותן את התוצאה הבאה: תשעה מיליון דולר, הסכום המוקצב למוסדות דת יהודיים, לחלק לשניים־עשר חברי כנסת (דתיים), שווה לכשבע מאות וחמישים אלף דולר במחירי אפריל 1985 לחבר כנסת דתי. אלא שחישוב זה הוא הערכה גסה בלבד. מחיר ישיבתם של חברי הכנסת הדתיים בקואליציה, גבוה בהרבה. מדוע? מפני שהסכום הנ"ל אינו מתאר את מגוון השיטות והדרכים, החוקיות והבלתי חוקיות, דרכן זורמים מיליארדי שקלים למאות מוסדות וארגונים דתיים. מרבית הכספים מועברים ללא קריטריונים אובייקטיבים, אלא ביחס ישר לעוצמת הלחץ שמפעיל חבר כנסת או מקורב מפלגתי כלשהו למען מוסדות וגופים המקורבים אליו. הזעקה בדבר עיוות שנוצר – מוסדות עשירים המקורבים לחבר כנסת זה או אחר זוכים לתמיכות כספיות ניכרות, בעוד ישיבות ומוסדות אחרים אינם נהנים מעוגת ההטבות – עלתה דווקא מקרב הגופים החרדיים והדתיים שחשו עצמם מקופחים. בפני בית־המשפט הגבוה לצדק מונחים עתה שלוש עתירות שהגישו מוסדות חב"ד, המרכז לחינוך דתי והמכונים התורניים, ושעניינן ההקצבות הייחודיות. יתכן שבתקציב השנה הבאה יעשה סדר מסויים בכל נושא ההקצבות.

מילת המפתח היא קריטריונים. בשמה מוקפאים כעת, בהוראת בג"צ, תשעת מיליוני הדולר שיחולקו – אם ירצה השם – לישיבות הדתיות, לכוללים, לכפרי הנוער, למוסדות התורניים ולארגוני דת, לאחר שהקריטריונים יעברו מהיועץ המשפטי לממשלה לבית־המשפט. הכסף מונח בינתיים באוצר, ומאבד מערכו. המעצור בקנה ההזרמה הביא מוסדות דת וישיבות לקשיי נזילות. הם נאלצו לקחת הלוואות בבנקים. אבל צינור אחד סתום פותח צינור אחר. לאחרונה פורסם כי משרד הפנים ניצל את תקציב המענקים למועצות המקומיות להעברת כשניים ורבע מיליארד שקל בחודשים מארס־ספטמבר השנה, למוסדות תורניים שונים, ביניהם כאלה שאינם מוכרים במשרד הדתות כזכאים להקצבות ממלכתיות בגלל מיעוט התלמידים בהם. כולל „חזון גאולי תימן", למשל, שלומדים בו 22 אברכים, זכה בחודש אוגוסט האחרון למענק בסך תשעה מיליון שקלים, ותלמוד תורה „אלקבץ" בצפת, שלא הוכר על־ידי משרד הדתות, זכה בחודש ספטמבר במענק בסך 10 מיליון שקלים לכיסוי גרעונותיו.

צינור נוסף שדרכו זורמים כספים למוסדות חינוך של הזרם העצמאי־חרדי ולקרנות חינוך דתיים הוא משרד החינוך. עשרות מוסדות חינוך השייכים לאגו"י, לש"ס, למפד"ל ול„מורשה" מקבלים מדי שנה סיוע המסתכם במיליארדי שקלים מבלי שלמשרד החינוך תהיה שליטה על כך. למען ההגינות ראוי לציין כי בין המוסדות והגופים הנהנים מן ההקצבות היהודיות של משרד החינוך ישנם גם כאלה המשתייכים או קשורים למערך ולליכוד, „בית ברל" ו„מכון ז'בוטינסקי". אולם ההקצבות למוסדות ולקרנות הדתיים מגיעות לפעמים לכדי אבסורד. ההקצבות הללו שנתקבלו כחלק מהסכמים, הטבות ולחצים של חברי כנסת ואנשי ציבור, מופיעים בספרי התקציב והתקנות של משרד החינוך מבלי שנעשתה בדיקה לגבי מצבם הכלכלי האמיתי של המוסדות הללו, או מבלי לציין את מספר התלמידים הלומדים בהם.

לפני כחצי שנה מינה שר החינוך ועדה מיוחדת, בראשותו של ד"ר דב גולדברגר, לבדוק ולקבוע קריטריונים שווים והוגנים לחלוקת הכספים. הוועדה עשתה זאת, אולם בשלב זה הכספים מועברים עדיין על סמך ההסכמים הקואליציוניים.

עיון בספר התקנות של משרד החינוך מגלה דברים מוזרים ומעניינים. תקנות נפרדות מעניקות לגני הילדים של אגודת־ישראל למעלה ממיליארד שקל, מעבר לתקציב הקבוע של משרד החינוך לגני־ילדים. בדיקה שערכו חברי הוועדה הראתה שאין כל קשר בין הסכום הנקוב למספר התלמידים או מספר גני הילדים שברשות. התברר שקבוצות גנים שונות שייכות לחברי כנסת שונים באגודה. כושר המיקוח שגילה כל אחד מהם היה המפתח להטבות שקיבלו גניו. תנועת ש"ס, חדשה במפה הפוליטית, למדה מהר את השיטה. קרן חינוך חדשה בשם „אל המעיין" תקבל השנה מתקציב משרד החינוך שני מיליארד שלוש מאות ותשעים אלף שקל, ואילו „תורה ויהדות לעם" של אגודת ישראל תזכה לסכום דומה, כשניים וחצי מיליארד שקל. גם תנועת „מורשה" זוכה, על סמך ההסכם הקואליציוני, לנתח בעוגת ההקצבות. קרן על שם סגן השר שיפמן ז"ל מעניקה למרכז ישיבות בני־עקיבא כ־315 מיליוני שקלים, שהם כגודל כל התקציב של משרד החינוך לחלוקת מילגות לתלמידים. היועץ המשפטי לממשלה, יש לציין, הורה שלא להעביר את הכספים, אולם חלק מן המוסדות והארגונים קיבלו מקדמות על בסיס התקציב, עד לקביעת הקריטריונים הסופיים. הקריטריונים, ישנה תקוה כזו, יישרו קצת את אי־השוויון העצום שבהקצבות היהודיות.

עכשיו לאיזונים. השוואה בין תלמידי החינוך העצמאי ותלמידי תיכון חילוניים מצביעה על כך שהסיוע הניתן לתלמידי תיכון גבוה מזה שניתן לתלמידי ישיבות, בני אותו גיל. השוואה בין תלמידי ישיבות גבוהות לבין תלמידי האוניברסיטאות מגלה כי תלמידי הישיבות אינם מסובסדים לעומת סטודנטים באוניברסיטה, שלימודיהם מסובסדים בין שליש לשני שלישים מעלות הלימוד. במספרים אבסולוטיים, תקציב האוניברסיטאות, בהן לומדים כ־55,000 סטודנטים, מגיע לכ־216 מיליון דולר, לעומת תקציב כולל של כ־54 מיליון דולר לכ־60,000 תלמידי ישיבות. „אילו רבנו בינינו פחות", אמר אחד מראשי הישיבות, „היינו משיגים עוד יותר".

# מודעי עם כל דבר

**החיכוכים אוצר־משרדים־אחרים הם מנת חלקה של כל ממשלה. אבל ממשלת האחדות הגישה חידוש: ויכוח בין מודעי לאחד משרי „העבודה" – סיפור: העבודה נגד הליכוד. ויכוח מודעי־קצב עוד יותר סיפור: לא רק שהוא לא מסתדר איתם, גם איתם לא.**

■ **צבי זרחיה**

ביום שני הקרוב יניח, כנראה, שר האוצר על שולחן הכנסת את הצעת התקציב לשנת 1986. במהלך הדיונים על הכנת הצעת התקציב, לא נחסכו ביטויים עסיסיים בין השרים המתנגדים לקיצוץ לבין שר האוצר יצחק מודעי. הוויכוח היה חריף והביטויים היו קשים, אבל חיכוכים בין „האוצר" למשרדים השונים על רקע תביעת האוצר לקצץ בתקציב אינם המצאה של ממשלת האחדות הלאומית. במשך שנים רבות הורגלנו לשמוע על התנגדותם של שרים לצמצם את פעילות משרדם.

מכל מקום, פעולתו של המשרד אינה נבחנת על־פי הוויכוחים עם שרים, אלא על־פי תוצאות המדיניות הכלכלית. עובדה היא שמאז כינונה של ממשלת האחדות הלאומית חל שיפור קל במצבה של הכלכלה הישראלית. ירידת האינפלציה ב־85 ירדה ל־185.5 אחוזים גרמה מעט נחת במשרדים הכלכליים. ואילו הגרעון במאזן המסחרי, שגדל בחודשים נובמבר ודצמבר 1985, ממתן קצת את השמחה.

מעבר לשאלות של מגמות וכיוונים, ימי ממשלת האחדות מתאפיינים, עד כה, בחיכוכים כלכליים. השרים והאוצר. האוצר והשרים. השבוע, בוויכוח האחרון לפי־שעה, הומחשה נחישותו של מודעי למנוע משרים אחרים להתערב בהתפתחות התוכנית הכלכלית. ביום רביעי כונסה ועדת השרים לענייני דלק. הוועדה הוקמה בישיבת הממשלה האחרונה, כיוון שהשרים מודעי ושחל לא הצליחו להגיע להסכמה בדבר הוזלת מחירי החשמל והמזוט. שחל דורש כבר מזמן להוזילם, מודעי מתנגד. מודעי וראשי משרדו טוענים שאי־אפשר „לשגע" את הציבור. כלומר, להוזיל מחירים עכשיו ולהעלותם בעתיד הלא־רחוק. שחל ואנשי משרדו סבורים שיש לשתף את הציבור בעודפי התקציבים לרכישת דלק. לישיבת ועדת השרים הגיע משתתף אחד בלבד – שר האנרגיה משה שחל. יתר השרים המוזמנים – מודעי, יעקבי ושרון – לא הגיעו. יעקבי הודיע טלפונית שהוא מסכים להצעתו של שחל. שחל, בזהות המשתתף היחידי, טען לקבלת החלטה הוזלה. אבל החלטה היא עניין אחד, וחתימה על צו־להחלת מחיר – עניין אחר. מודעי הזכיר לשחל שגם חתימתו של שר האוצר נדרשת, והזהיר: מודעי, לא־חתום על הצו. לפיכך, יעץ מודעי לשחל שלא להטעות את הציבור ואת עובדי משרדו. הסיפור הזה הוא, לפי שעה, סיפור ללא סוף. סיפור אחר היה עד עכשיו סמוי: לפני מספר חודשים, בשיחת טלפון, תמה שר הבטחון באוזני מודעי על החלטתו של השני שלא להמיר חלק מכספי הסיוע האמריקאי לשקלים, כדי שיועברו למערכת הבטחון. מודעי סירב להמרה וסירב להסביר את סירובו. שר הבטחון הופתע אם לנקוט לשון המעטה. לאחר השיחה התקשר עם ראש הממשלה. פרס חיסל את המעצור הכספי המוזר במהירות.

ראש הממשלה נתבקש להתערב גם בעניין התבטאות שיוחסה לשר הבריאות מוטה גור. מעשיית ה„מניאק". חילופי דברים קשים היו גם בין מודעי והשר קצב ותומכיו בישיבת סיעת הליכוד בכנסת. „חצוף", כינה מודעי את קצב. קצב לא נשאר חייב.

שר החינוך מתנגד לקיצוצים נרחבים במערכת החינוך. גם שר הבריאות, המנפנף במצבם הקשה של בתי־חולים־חולים־קשישים, מתנגד. ההתנגדויות הולידו שיבושי העברות. העברות כספים מן האוצר לבריאות למשל, מה שממחיש, במידה מסויימת, אחרים ממאפייני העבודה השוטפת שבין משרד האוצר ויתר משרדי הממשלה.

באגף התקציבים במשרד האוצר, אחד האגפים החשובים במשרד, פועל רפרנט המופקד על מספר משרדי ממשלה. האוצר, באמצעות אגף התקציבים ואגף החשב הכללי, מפקח על ההעברות התקציביות של המשרדים ופעולותיהם הכספיות. בדרך כלל מתנהלים מגעים רצופים בין הרפרנטים באוצר לבין המשרדים השונים. בימי מחלוקת מטפס הוויכוח למעלה, לדרגים מקצועיים בכירים יותר – הממונה על אגף התקציבים ומנכ"לי המשרדים הממשלתיים. באין פתרון בפורום זה, המחלוקת עוברת להכרעת השרים. או אז זוכה המחלוקת, בדרך כלל, לפומביות, הוויכוח הפתוח לתהודה.

החיכוכים בין האוצר וכל המשרדים האחרים הם מנת חלקה של כל ממשלה. אבל ממשלת האחדות בכל זאת הגישה, גם בעניין זה, חידוש: אם מדובר במחלוקת־ויכוח בין מודעי לאחד משרי העבודה – יש סיפור. אלה נגד אלה. ליכוד עבודה. אם מדובר בוויכוח בין מודעי לאחד משרי הליכוד – על אחת כמה וכמה: לא רק שהוא לא מסתדר איתם, גם אתם לא. לשון אחר: חפש לא רק בעיות תקציב חפש גם את מודעי, ואת השרים שממתינים לו בפינה.

ובינתיים, כותרות באות והולכות ונטמעות במהלכי המדיניות הכלכלית הנגמרת, בסופו של דבר, בהצלחת התוכנית הכלכלית.

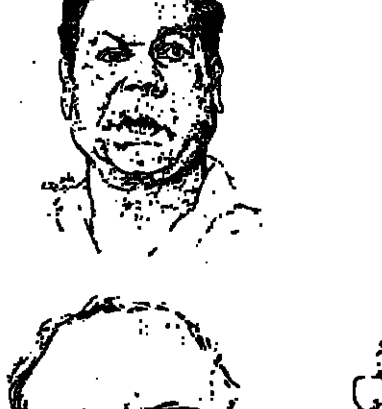

# הכל שאלה של ביצועים

**כבר לא שיתוק. אבל כמה רעות עדיין חולות. המיתאם בין מצע מפלגת העבודה להחלטות הממשלה קיבל גובה.**

■ **יוסי מלמן**

בניגוד להנחה הרווחת, אפשר שדווקא החלטת הקבינט השבוע בעניין מצרים תקטין את סיכויי הרוטציה. רוב הפרשנים נוטים לחשוב כי ההחלטה להעביר את המחלוקת על טאבה לבוררות בינלאומית ולהביא לנורמליזציה של היחסים עם קהיר תחזק את הרוטציה וכי בעוד תשעה חודשים יעביר שמעון פרס את ראשות הממשלה ליצחק שמיר. ואולם נראה כי דווקא החלטת הקבינט הגבירה את אי הוודאות. ההחלטה היא נצחון הסבלנות המתישה והפתלתלה של שמעון פרס. ראש הממשלה הוכיח כי כוחו בהתמדתו. הוא שב והפגין כי בטאקטיקה משולבת של סבלנות אין קץ, התשת היריבים ועיסוק בלתי נלאה בפרטים הוא מצליח להעביר בממשלת האחדות המפולגת החלטות קשות, הנראות לכאורה כבלתי אפשריות.

פרס, המעדיף בדרך־כלל לפעול בתנאי ודאות גבוהים ככל האפשר, זכה בהישג נוסף, לו אישית ולממשלה כולה. לאחר הנסיגה מלבנון ולאחר אישורה של תבנית החירום הכלכלית, החליטה הממשלה להביא לשיפור של ממש ביחסים עם מצרים. קשה להאמין, אך המיתאם בין מצע מפלגת העבודה לבחירות האחרונות לבין תהליך קבלת ההחלטות בממשלה הולך ונעשה גבוה יותר ויותר. לשלוש ההחלטות הקרדינליות של הממשלה יש הד ואיזכור במצע לכנסת. להישג זה שני טעמים: השזירות הגבוהה של שרי מפלגת העבודה והנספחים אליהם (ויצמן, הורביץ רובינשטיין ושמעון פרס), רוב ההצעות החשובות נידונות קודם לכן המגיעות לממשלה בפורום „שרינו", המתכנס מדי יום ד' בשבוע. מה שנקבע ב„שרינו" מאושר, בדרך כלל, בדרך זאת או אחרת, במליאת הממשלה. עניין שני הוא חיוניותו של שמעון פרס. שני הגורמים האלה הם המניעים את הממשלה בתיפקודה, והם בולטים עוד יותר מול העדר הליכוד בין שרי הליכוד ודפיסות מנהיגותו של יצחק שמיר.

שרי הליכוד לא הגיעו לאחדות דעים בשניים משלושת הדיונים החשובים שהיו בממשלה. את הסדקים שניבעו במחנם השכילו שרי המערך כדי לקבל את ההחלטות על הנסיגה מלבנון ועל התבנית הכלכלית, וגם כאשר הצביעו השבוע שרי הליכוד הצבעה גושית מלוכדת – גם אז ידעו פרס וארבעת שרי העבודה בקבינט לנקוט עמדה עקשנית, שאיפשרה לקבל את עמדתם.

הטענה שממשלת האחדות הלאומית תהיה „ממשלת שיתוק" אינה עומדת במבחן המציאות. לא צריך, כמובן, לשגות באשליות. בעתיד יהיה קשה יותר ויותר להעביר בה החלטות מדיניות. ככל שהנושאים יהיו קרובים יותר לאידאולוגיה המפלגתית, כן יגבר הקושי. ובכל זאת מתברר כי אף שקל יותר לקבל החלטות בממשלה צרה – הקושי בה הוא הביצוע. לעומת זאת, תהליך קבלת ההחלטות הוא ארוך וממושך; אך יכולת הביצוע גבוהה יותר. פרט לכשלון בדבר צמצום כוח האדם בשירות הציבורי, יכולה ממשלת האחדות הלאומית להיות גאה בכוחה לקבל החלטות ולבצען. בסופו של דבר מתברר כי זו אחת הממשלות היעילות ביותר שהיו לישראל, ושמעון פרס הוא אחד מטובי ראשיה.

אולם משום כך, הולכת ומחריפה שאלת הרוטציה. פרס מתחייב לה אישית. יצחק שמיר תקיף גם הוא כי על אף עקשנותו (וקשה שלא לזקוף את ההחלטה שנתקבלה השבוע בקבינט גם לזכותו, שהרי הוא היה הראשון שטבע את עקרון „עסקת החבילה המדינית"), הוא מסוגל לנווט את חבריו לליכוד. שמיר, תשעה חודשים לפני „שעת השין", המעבר ללשכת ראש הממשלה, לא יספק לפרס עילה לפרק את הממשלה. פרס יצטרך למצוא אותה בעצמו.

ולכן, אפשר שההצלחה האחרונה שלו בעניין מצריים תחזק את בטחונו העצמי. פגישה עם נשיא מובארק תוסיף ליוקרתו. אם נוסיף לכל אלה את העובדה הפשוטה שרוב השרים במפלגת העבודה אינם רוצים ברוטציה, לא מן הנמנע כי יהיה מי שימצא את התירוץ הנחוץ כדי להוכיח שצריך לפרק את ממשלת האחדות הלאומית.

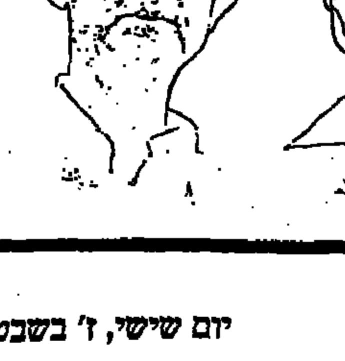
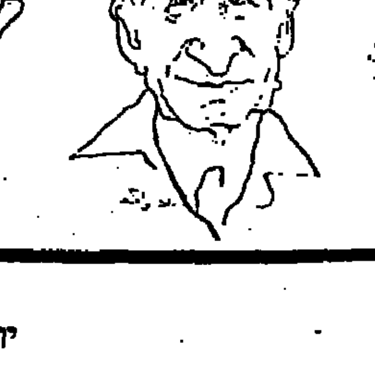
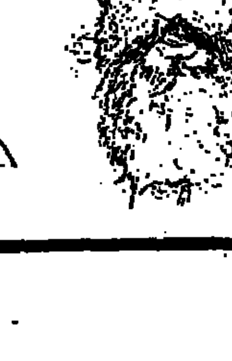

מפנקס הזמן/יואב

# אדים מן האגם המלוח

## בין האבן והגן

יש לראות נכוחה: המרכז המורמוני בירושלים קום יקום. כל הפיתולים – הפרלמנטריים והקואליציוניים – הם ללא הועיל. הרבה בשורות מרחפות בין הרי המשחה והר־הבית – בשורתו של ג'וזף סמית, כנראה, לא תיעדר משם. איך אומר העברי בן־זמננו: זהו זה. והמרכז קום יקום לאו־דווקא מפני העקרון המקודש – ובדין – של חופש התורה, או חופש הפולחן שהובטח גם במגילת העצמאות של ישראל. גם לא מפני נצחון אור־האמונה של אותו סמית על החשכות ר"ל, של הרבי מגור. המרכז יתנוסס "על פסגת הר הצופים" – כתבנית שירו של אביגדור המאירי – על־פי כלל פשוט שיסודו בפולקלור היהודי: "אם יטיל הכסיל אבן לגן – עשרה חכמים לא יעקרוה". זה יהיה גם גורלה של האבן המורמונית שדווקא חכמי ישראל ושריה, חילוניים ודתיים, הם שהטילו אותה לפני חמש שנים על מפתן הר הצופים.

והוא מחוייב לקום – משום שדיבורה של מדינה איננו הפקר. כל־שכן דיבורן של מדינה ועיר מפי המוסמכים בדבריהן. קל־וחומר – הבטחה מפורשה ומוסמכת, בשם מלכות ובירה, שניתנה לזרים ושעל־פיה פעלו (בעניין הבניה, לפחות) בתום־לב, ותכננו תכניות, ויצקו יסודות ושלדים ונטלו על עצמם התחייבויות. בקיצור, האוניברסיטה תקום, אלא אם כן תחליט ישראל להבאיש ריח־עצמה ולהגעיש עליה את העולם.

אם זכיה היא לדורות או בכיה – זו שאלה אחרת. מלת־המפתח כאן היא "לדורות". ובהיות התיבה "לדורות" וככל שהדברים אמורים בירושלים, מלת־המפתח – מותר להרהר בנושא זה הרהורים נוספים אחרים.

## הפחד ממיסיונריות – רעות רוח

יש להקדים ולומר כי כל הפחד מפני המיסיונריות וציד־הנפשות הוא, בעינינו, הבל. ובאמת: רעות־רוח. לא משום שעשיית־נפשות איננה מעיקרי המצוות של המורמונים. נהפוך הוא, וזהי כת שאינה מסתירה כלל כי גיוס כופרים לאמונתו של ג'וזף סמית הוא חלק מעיקרי הוויתה. ביליתי בעבר שבועות אחדים ב"Salt Lake City" ("עיר האגם המלוח" שאיננו אלא כפילו היומרני של ים־המלח), במדינת יוטה בארצות הברית, שבקרבתה זורם גם נהר הקרוי "ירדן". זכורה לנו היטב שיחה עם איש מקסים, מראשי עדה זו, שאמר לנו לעניין מסורת המורמונים: "ודאי, אנו שואפים לראות כל העולם מורמון. הייתי מאושר, למשל, אילו יכולתי לעשות איש נחמד כמוך למורמון". כפי שמסתבר, לא יכולנו להסב לבן־שיחנו אושר מופלג כזה וחזרנו לירושלים יהודים ונמולים כשהיינו. אפילו כן, אפילו טבועה המיסיונריות ברמה של כת זו, רק עלבון הוא לדת ישראל ולמאמיניה – לרבות יהודי שאינו מקפיד בתרי"ג – להציג כי משכן מורמוני מהודר בירושלים מסוגל להעביר יהודים על שכלם ועל דתם.

## לא קל למרמן אותנו

אילו היינו רועדים כל כך מפני כל רוח־מיסיונרית מצויה ומפני כל פיתוי לשמד – אין מבחינה זאת, כבר היום, מקום מסוכן יותר מירושלים. מה אין בעיר הזאת? היכל הסעודה האחרונה, שבו נבגד המושיע על־ידי חבריו; רחוב היסורים והגולגתא, שבו שירך האומלל את דרכו אל הצלוב כשצלבו כבר מעיק על כתפיו הגרומות; ועל כל אלה – "כנסיית העליה השמימה" הנטועה במקום, שממנו, לפי לוקאס ומתיא, נסק המושיע, לאחר שזמק מקברו ומתכריכיו, אל מרומי שחקים. והיכן אלפי המיסיונרים ששרצו בעיר הזאת לאורך הדורות – ומכל פלגי הנצרות? והיכן מרכזי־ההפצה של הספרות הנוצרית שאתה מוצאם ברחובי עיר־דוד עד עצם היום הזה?

אלא שחרף מציאותם של כל אלה לא שמענו – כמדומה, בכל מאה השנים האחרונות – שיהודי השליך אחר־גו את ארבע־הכנפות, עמס צלב על שכמו ופסע כמעונה ב"נתיב היסורים" של ישו, או הושפע מן "הסעודה האחרונה" שלו ומיהר לאכול קומוניון".

אמת, יהודים בימינו, גם בישראל המחודשת, נוהרים אל משתאות ליל־סילבסטר – הוא יום הבאת המושיע בבריתו של אברהם אבינו – אלא שזהו חלק מן ההתנתקות היהודית המגושמה שהיא מקהיית־ההיכר של ימינו ואין לה שום שייכות לדת או לאמונה. ישראל בימינו, נתבעים למשכן – ואוכלים, נתבעים לעגל – ואוכלים, ואין בזה אפילו שום גילוי בריא – כביכול – של יהודי משוחרר מתסביכי־הגלות ולא שום אות לחוסנו הנפשי. לא. זוהי השתקפות של הקהות או האטימות המציינות דור שחונך לאי־אמונה – אי־שום־אמונה – והקדושה היחידה שהוא מכיר בה היא קדושת התמרנות הבהמית.

אלא שאפילו פחיסות הפרצוף היהודי עדיין איננה אות לנכונות להמרת דת. יכולים המורמונים לקרוא עד צרדה את כל ארבעת הכרכים המהודרים שנתגלו באיזה נס אלוהי לג'וזף סמית לפני מאה וחמישים שנה במדינת יוטה דווקא – שום יהודי, אלא אם כן הוא סובל ממילא מעיקום־מוחין כרוני, לא ישעה להם. ירושלים, בעומק בצורה, כבר שמעה שופרות שונים, וחומותיה, כמו חומות האמונה של יהודיה, לא קרסו תחתיהן. יהודי אחד בתוכה אמנם רשם עצמו בספר־היוחסין בקירבה מוגזמת קצת אל האלוהים – וממנו רוב תלאות היהודים עד היום הזה – אבל שום דבר לא המריץ אלפי יהודים בעיר הזאת, לאורך הדורות, ללכת בעקבותיו.

יזמרו איפוא המורמונים במקהלה המופלאה שלהם את כל הפאסיונים שבעולם – אנחנו נמשך, כנראה, עוד ימים רבים לפזז עם חסידי ברסלב ולהתפלל לאלהים הישיש שלנו.

## קנאות דתית וכהנאות לאומית

האולם אם אין נשקפת שום סכנה שהמורמונים יעבירו אותנו על דת ישראל, יש סכנה מוחשית שיהודים מסויימים ימאיסו אותה על יהודים אחרים. הופעת "הזרם הברוטאלי" ביהדות – ש"יד אחים" או נפל קנאי אחר הוא אחד מגילוייו – היא אחד הדברים המדכאים שידעה ישראל מעודה. מעטים הדברים המעוותים כל כך דמותו של מסורת ישראל ואמונתה – אותן ואת הגלעין המוסרי המוצק הטמון בהן – כמו הנוסח האלים שבו נלחמים נציגיה הקנאים, כמעט מסוממים, של יהדות חרדה זו, נגד כל מי שאין דעתו כדעתם. ודוגמה מובהקת לכך הם גם האיומים הנקלים נגד יושב־ראש הכנסת שלמה הלל, אחד מאצילי ישראל בימינו. תאומה האלים של קנאות־דתית זו היא כהנאות לאומית, ושתיהן יונקות מן המקורות הרלוחים של נפש האדם. בעיני כמה מפלגים אלה אין כלל הבדל, מבחינה זאת, בין מורמונים ללא־מורמונים, שהרי לרבים מהם ישראל הציונית טמאה לא פחות מן המורמונות ומצווה אפילו למסור את הארץ כולה, על יושביה, לארכי־אויביהם.

יש איזו חייתיות פראית באופן שבו מסתערים אברכים – בין גלויי־פנים, בין אלמונים ומוגי־לב – על אותו ד"ר גילברט, מורמון תמים־כאדם, הבונה את האוניברסיטה שלהם על הר הצופים. כמו הטיל אותם למערכה זו לא מלאך מארבעת המלאכים השומרים עלינו יומם ולילה, אלא סמאל עצמו – שנגדו, כביכול, הם מבקשים להילחם.

## "את התפילה שכחנו אבל לא את האמונה"

ואף כי צודק עמיתנו חגי אשד בכתבו ("דבר" 6.1.86) כי שומרי־חוק יטפלו בגילויים אלה בכל חומר הדין – אין זה עניינן של משמרות אלו בלבד. זהו קודם־כל עניינה של אותה שכבה גדולה ביהדות הדתית שנאמנותה למסורת ישראל עדיין לא העבירה אותה על שפיונה. זהו עניינו המיוחד של אותו זרם ביהדות הדתית שיותר משאימץ לו את משפט הזעם והנקם: "וניפץ את עולליך אל הסלע", קידש את משפט הפיוס הפנימי של האדם המאמין: "עולם חסד ייבנה". האש הזרה הזאת, הנרשפת מעינים דלוקות של קנאים, סופה להדחיק ממסורת היהדות ומערכיה האנושיים והמוסריים, וסוף־סופה לעקור את שרידי־שורשי־האמונה הנטועים עדיין בליבם של יהודים רבים, חילוניים – לפי ההגדרה השגורה – כאשר יהיו. על רבים מהם עדיין תלה ההצהרה, או הווידוי, של הגיבורה היהודיה בספרו האחרון של אהרן אפלפלד: "את התפילה שכחנו, אבל לא את האמונה".

שרידי נאמניו של הרב יצחק יעקב ריינס, ואפילו שלומי אמוניו של הרב יצחק מאיר לוין, הם שצריכים להתייצב – בעוז, בנחרצות, בלי שום התבטלות ושחות־קומה – מול רושפי־שנאה אלה המתיימרים לרומם ולקלס את דת ישראל ואינם אלא מבזים אותה ושמים אותה לקלס.

אפשר לחייב הקמתה של האוניברסיטה המורמונית על הר הצופים אפשר לשלול אותה, אבל לא ייתכן שבדרך־המלחמה נגדה יאבד כל צלם יהודי – הוא הצלם שעליו, כביכול, מתיימרת מערכה עכורה זו להגן.

## סכנת "הזרם הברוטאלי" ביהדות

אולם חומרת הופעתו של "הזרם הברוטאלי" ביהדות הדתית מביאה לידי כך שאין עוד כמעט שום אפשרות לדון באיזה עניין־שהוא הנוגע בעניני דת ומסורת בישראל, בדרך רגועה של שיקול־דעת צלול ואובייקטיבי והתייחסות לכל עניין לגופו. לדון בו מנקודת־ראות המסוקרת בו עצמו ובעת ובעונה אחת משקיפה על המרחב והרקע של הבעיה כולה. שהרי, בכל זאת, קניון ואצטדיון ברמת־גן הם עניין אחד ומצפה מורמוני אל הר־הבית הוא עניין אחר. כשם שלא כל עניין שמגינים עליו ידידינו הטובים והנחשבים שולמית אלוני ויוסי שריד הוא, מראשיתו ומעיקרו, סלית שכולה קידמה, ואילו כל עניין שמגן עליו יהודי חרד הוא מלכתחילה שחור, מפגר ומופרך מעיקרו, בלי שיהיה ראוי אפילו להיות מפורק לגרמיו – לבחינתם.

ויש לעניין המרכז המורמוני על הר הצופים היבטים נוספים לבד מהדבס חופש הפולחן שעליו, כאמור, אין עוררים.

## השותל בירושלים – שותל לדורות: גם בבניינים. גם בעיות.

ואמנם, האם הדבקות בחופש־הפולחן מחייבת להוסיף לסביבות הדתית הקיימת־ממילא לגבי העיר המזרחית של ירושלים עוד סבך בעל אופי אוניברסלי? הזרם המורמוני איננו עוד זרם בכנסיות הדת הנוצרית. זוהי כת נוצרית עצמאית עם מרכז עולמי משלה. האם הכרח הוא לשתול גם זרם זה דווקא בשני הקילומטרים הרבועים והיוקרים של המלבן או המשולש: הר־הזיתים – הר־הצופים – הר המוריה, ולהוסיף עוד מתגושש לזירה הגיאוגרפית הדחוסה הזאת, שעל קדושתה כבר טוענות לזכות בר־מיצוא שלוש דתות מרכזיות של האנושות? האם הוספת נסע דתי נוסף ובעל גוון סגולי לכברת־אדמה רוויתת זו עשויה דווקא להחליש את התביעה – שעדיין לא שככה – לבינאום העיר המזרחית?

התחבורה האווירית לשחקים משדה־ההמראה הצר במלבן שלושת ההרים – אומר לנו ירושלמי אחד בתערובת של כובד־ראש ובידוח – היא כבר עתה צפופה מאד. סברה שגם המושיע הנוצרי עצמו עדיין לא השלים מסעו, מאז נסק שמים לפני כאלף תשע מאות שנה; כעבור כשש מאות שנה התרה־ההחזיק אחריו נביא האיסלם שהמריא מאבן־השתיה עם סוסתו האצילה, ולצידם, לפי אותה מסורת, המלאך גבריאל בכבודו ובעצמו שלא סמך לא על מוחמד ולא על סוסתו והנחה את שניהם לרקיעים; עשרות קדושים אחרים, נוצרים ומוסלמים, נסקו מאותם הרים עצמם ועדיין הם סובבים, כנראה, במעגלי שמים. צפוף איפוא למדי בעורקי תחבורה שמימיים אלה שראשיתם בהרי ירושלים. האם הכרחי לפתוח דווקא מן האתר הזה מסלול־עיפה נוסף, לכת שגם היא, כידוע, קיבלה תורתה המוזהבת באיזו דרך שמימית עלומה?

פעמים אנו מהרהרים כי נתמזלה ירושלים שבודהא עלה ממרומי הרי ההימאליה, ושבאבא של הבאהולה הבאהאי נטמן בהר הכרמל. דמו בנפשכם כמה סבכים היינו מסתבכים אילו המריאו כל מבשרי הגאולה כולם מן השטח שבין הר־המוריה להר־הזיתים.

ובאמת, האם אי־אפשר היה לממש את זכותם הבלתי־מעורערת של המורמונים לחופש התורה והפולחן בשום מקום אחר זולת בסמיכות להר־הבית ובשליטת־עין עליו? מדוע אי־אפשר היה – בראשית העניין, בעודו בחיתולי־הדיון לפני חמש שנים – להסביר למורמונים שהם יכולים להקים משכנם בכל רחובי ירושלים: ברחביה, ברמת־דוד, בטלביה, אבל לאו־דווקא בין "כנסיית העליה לשמים" מזה ובין הר־הבית, מוקד קדושתו של העם היהודי, מזה? האם הר־הבית הוא רק נכסם של חרדים – עניין פולחני, פאטישי, אם תרצו – או שהוא גם סמל שורשי של ריבונות ישראלית קדומה שהריסת בית־המקדש היתה לסימן־ההיכר של חורבנה? האם הקירבה להר־הבית היא לגבי ישראל רק קירבה אל בית הזבחים והקרבנות? האם מה שמתארע בימים אלה באיזור הר הבית – דברים שהחריפו גם בשל סיכלותם של כמה קנאים יהודים – אינו מוכיח מה רב חומר־הנפץ האצור בחגורת־ההרים המצומצמה הזאת וכמה חשוב לא להוסיף עליה עוד פוטנציאל של חיכוך, אפילו אם אין הוא בולט לעין בשעה זו?

האם, באמת, מסתודד הדיון ונגבל בשאלת חופש הפולחן או צמצומו, ואין לשיקול שום גוונים נוספים? האם אפשר לראות עניינים הנעשים היום בירושלים – וטדי קולק, גדול הבנאים, שירושלים היא תמצית חייו ומעיינו בעשרים השנים האחרונות, באמת עושה בה נפלאות – רק מזווית ה"היום" וה"עכשיו"? האם אין העיר הזאת, מעצם עתיקות־היומין שלה ושורשיה במעמקי ההיסטוריה, מחייבת גם מבט מרחיק־ראות אל אופקי הזמן העתידיי והתפתחויותיו? שהרי מה שאתה שותל בעיר הזאת היום – שתלת בה לדורות. כך בניינים. כך בעיות.

## שכר ידידות – ידידות

כן, ידידות.

היתה לנו הזדמנות, תוך שהותנו במרכזה, ב"עיר האגם המלוח", לתהות על קירבת הכת הזאת ועל רחשי אהבתה – זה הנוסח בפי דובריה – לישראל, לקיבוץ הגלויות בתוכה, לתקומתה. אמת, בחצר־המסורה של ידידות זו, בחוד־היעד שלה נעוצה התקוה המורמונית הבסיסית להחזיר את העם היהודי התועה אל חיק המושיע הנוצרי. התקבצות העם היהודי בארצו, ואפילו ריבונותו בה, הן, בעיני המורמון, אחד השלבים העליונים בדרך לגאולת היהודים ושחרורם – מיהדותם. קשה להשתחרר מהרושם שאיפות אלו תופפות בדיוק את שאיפות הציונות ואפילו את שאיפות גדולי האתיאיסטים שבה. אף־על־פי־כן, באווירת העויינות – או, למיטב, הצוננות – האופפת את ישראל בעולם והנוצרי סביב, החום הנושב אלינו מ"סאלט לייק סיטי" משכך או מאזן פה ושם כאבים מדיניים וראוי, כפירוש, לגמולין.

אבל בין שני הקילומטרים הרבועים של ההרים המיוחדים האלה אי־אפשר לשלם שום מחיר – אפילו לא מחירהן של אהבה וידידות. הר־הצופים איננו יכול להיות מעין טובין ל"Trade-In", לסחר חליפין.

עם כל רחשי ההוקרה למורמונים, יש לזכור כי לשורש של כת זו – הנצרות על כל גילוייה – אין אנחנו חייבים דבר, ואילו על כל אשר היא חייבת לנו, על כל אשר עוללה היא לעם היהודי, אין היא מנסה לכפר כלשהו אפילו באקט אלמנטרי כזה מובן־מאליו, אקט בעל אופי מדיני ולא דתי, של הכרה בישראל. המטבע היחיד שישראל חייבת לשלם בו לידידיה הוא: ידידות. המורמונים, כמדומה, זוכים לגמול כזה מעמקי לב כולנו. בלי הר־הצופים.

## מילכוד לחכם ולפיקח גם יחד

ודאי, הסיטואציה הנוכחית היא – וגם זאת בלשון העברי בן־זמננו – סיטואציה של מילכוד. כמשל הגן והאבן שבו פתחנו.

אלא שמול האליגוריה היהודית הפשוטה הזאת מקובלת הנוסחה האנגלית המפורסמה והמתוחכמת יותר: "פיקח הוא אדם היודע להיחלץ ממצב שחכם מלכתחילה לא היה נכנס אליו".

בעניין משכן המורמונים על הר־הצופים לעולם לא נוכל כבר להיות במצבו של החכם – שהרי אנחנו כבר בתוך התסבוכת הזו – אך נוכח מהלך־הדברים והסתבכותם, עדיין אין שום ודאות כי נוכל להגיע, לפחות, למעמד של הפיקח.

# באבא SALE

■ דודו אלהרר

מים קדושים,
לחם הפנים,
בקבוקים מתוקים,
קמעות ותקליטים,
פוסטר עם הפנים,
עארק ומטעמים
עם סיגות והכוצים –
כולם חתומים
סלים תהלוכה
מקפים
ואגרופים.

# מסעותי עם שילנסקי וגאולה

■ קובי לוריא

עוד מימי הצמוסים בחולה
לא סופר מאולת עד מטולה
עוד סיפור עלילות
מרתק ורב־יהוד
ב"מסעותי עם שילנסקי וגאולה".

מעולם לא עמדנו מנגד
לא יכולנו לשבת בשקט
נוכח מין מצב בו
מתקיים סטטוס קוו
בלי מלחמת־מצווה מרתקת.

אז יצאנו משער הכנסת
בשביל רחמים ונתיב־חסד
מיסטנו גאים
אל גבעת־אלוהים
לשחק עם המופתי תופסת.

עוד יגידו כינור וגיטרה,
איך שילנסקי אני והפרה,
אף־עליפי ועליאף,
השבאב והאקף,
עלינו כולנו העירה.

השומר, אצ"ל, ניל"י ובילו,
בית"ר, ז'בוטינסקי אפילו
הם נראים הנבים
תיאטרון־הזבבים
כשאנחנו שרים "העפילו"!

ידענו אז כל המולדה,
("נהי" עשינו לוסי וגולדה)
אחר־הכבוד,
אל תוך האורוות
אני ושילנסקי וגאולה.

הזיבות עלה והריקע,
אלות, רימונים, בדמבוקע
היתה סערה
וכוחות משטרה
זה היה מרגש ומרגיע.

כך בסתף נגרוף את עמנו
כי זוהי מטרת מסעותינו
אי־קיום הדדי
ערבי־יהודי
הרי זהו לחם חוקנו.

מסעותי עם שילנסקי וגאולה
אגדה שמטיפים יטעמו לה
בוודאי תתמהו
ביצד יסתיימו
כל ההוכא וכל האמלולא.

הם ימשיכו בזה ובהבל
לטעת תסבוכת וסבל
ועד שהנץ
האזור יתפוצץ
הם יסיפו למתנות התבל

יורעו מלחמה מכל עבר
שאותי היא תוביל אל־קבר
ואחרי שאמול
באותו יום גדול
ילמדו תלמידים בבית־ספר:

"עוד מימי הצמוסים בחולה
כל סיפור מאולת עד מטולה
ניתן לבוטל
יעודו הוא אל כול
"מסעותי עם שילנסקי וגאולה".

# קולאז'ים מקומיים

■ חיים גורי

מרבה לנוע. דיבוקיות נמשכת ומואצת. מנסה להדביק איזה פיגור נדרא. נסתיימה "הטרילוגיה". חשבתי כי אמצא מנוח לנפשי. הנה תמה העבודה העצומה שנטלת עליך. המעשה נעשה. די. עמדת בנדר. חדלתי לנסוע יום־יום במשך שלוש שנים מירושלים לתל־אביב וחזרה. ניסיתי תרגילי הרפיה כמו בגמילה מסמים. לא הלך. המשכתי לנוע, מנסה למנוע איזו החמצה מפוקששת, הרת־אסון, להקדים את המתרחש.

★

נזדמנתי בירושלים למסיבת רעים. לגימה מהרת ושיחת סלון על ספרות ואמנות. מישהו חלק שבחים מופלגים לספרו החדש של דוד גרוסמן; אחרים הוכיחו את מלחמות המו"לים שירבו ספרים טובים בארצנו, דנו גם בתערוכתו החדשה והמהממת של עשהאל גלעד "קולאז'ים מקומיים" בגלריית פארוקי. היה טוב ושקט ותרבותי. בשתיים אחרי חצות, אור ליום ג', שבו נאמר פעמיים כי טוב, הזמינו שכנים נרדמים את המשטרה. כבר אינני זוכר איך קרה הדבר. החל ויכוח מסורתי בין שוקי לגיחזי על עיניי דיזמא והאש אחזה בשדה הקוצים. לפני שהופיע השוטר אזולאי, הספקתי לשמוע צרור המכוון אלי: "בששים־ושבע ובששים־ושמונה היינו יכולים לנהוג כמנצח נדיב וחכם ולוותר מעמדת כוח. מחר־מחרתיים ניאלץ לוותר מעמדת חולשה, תחת לחץ ערבי וכפיית המעצמות וזו תהיה קטסטרופה; אתם תופסי המרובה, אתם..." אז הופיע השוטר אזולאי וביקש "שקט בבקשה", אך מעבר לכתפו עוד הספקתי לשמוע: "...אתם תביאו עלינו את החורבן השלישי".

וכבר לא השיבוהו דבר, כי שוטרים נוספים מהניידת עלו למעלה כדי להרגיע את הרוחות בלווית השכנה שהזעיקה. היא זיהתה חלק מהניצים לפי העתונות והטלוויזיה והעירה כמתנצלת: "לא אכפת לי שיתווכחו כמה שהם רוצים, אך לא צריך לצעוק כל־כך ולהעיר את הילדים". מישהו מאתנו ביקש את מחילתה: "את צודקת... את צודקת..." בעוד זו מעירה על סף פיוס והתרצות: "כבר אחרי שתיים ואנשים צריכים לקום בבוקר לעבוד".

"לקום מחר בבוקר עם שיר חדש בלב / לשיר אותו בכח לשיר אותו בכאב". נרשם דו"ח וניתנה התראה והיתה התפזרות ולא היתה הרפיה כלשהי.

★

הוא אמר לה: "רצונך בהרפיה כלשהי, אל תרבה בקריאת עתונים. קרא את ההכרחי בלבד. אל תקרא את המרגיז אותך מאד. לא תמיד תורם המנגנון הזה להבנת המצב".

– קשה לי, אני מכור. אולי זה מזוכיזם.

– עליך להסתפק בשתי מהדורות בלבד ב"קול־ישראל" ואחת בטלוויזיה. עכשיו ממילא שביתה. זכור את השנים בלעדיה. חיינו איכשהו. אילו היו סוגרים את התקשורת לכמה זמן, אולי היתה מתרחשת רגיעה כלשהי, שיש בה מן הברכה. היו קוראים יותר ספרים ואולי היו נוצרות דתות חדשות... האזן לתקליטים אהובים... קרא ספרות מעולה ואל תשכח את פלוטארכוס... ראה דברים בצורה מחושבת ומרוחה יותר ודע לך כי צרותינו בעת הן בסך הכל צרות טובות, על אף הסבל והצער והחרדה, שניתן להתמודד אתן בסבלנות נרגשת ובמאמץ נבון... זכור את מצוקתיהם של הגולשים, של חסרי המגן והבט סביבך וראה עמים אחרים שגם להם יש בעיות... הימנע מרווחים עצמיים...

★

אני קורא בעתון: "ירושלים נעשית זקנה יותר, חרדית יותר, ערבית יותר". מתברר מן הכתוב כי "בשנת 2005 יהיה זהה מספר הערבים למספר היהודים וכעבור חמש שנים, בשנת 2010, מספר הערבים יהיה גבוה ממספר היהודים".

"האזן לתקליטים אהובים... קרא ספרות מעולה..."

"זוג קשישים נשדד באכזריות..." אל תשדדנו לעת זקנה בכלות כוחנו אל תרצחנו. "האשה מתה בבית החולים מהמכות שהוכתה".

★

הוא אמר לו: "אני חושב שאתה טועה. אתה מגזים בפעילות הדיקספרותית. אתה מבזבז זמן וכוח על תגובות מהירות ועל מעורבות יתר. חבל. הזמן עובר ואתה כבר חוזר מהיר־ד. רצוי שתתמסר לעיקר, לעיצוב נכון של יצירה כלשהי המאריכה ימים, שיש בה ערך הנחשב מעבר לחולף... זה תהליך חשך וסמוי הדורש סבלנות מרובה. אל תתפתה לעתונאות. הכל אצלנו מגוזם מדי, מגודה, נוטה להיסטריה. רצוי להוריד את הטון. רצוי לעסוק בספרות יפה..."

★

מעברים באים אלי יומם ולילה שכוחי ומקופחי כמו אל לשכת־תלונות פתוחה בכל שעות היממה. עוד זה מדבר וזה בא. אני נאשם מתמרת על אשר לא עשיתי ועל אשר לא היטבתי לעשות. לא קוצר המשיג רק קוצר יד, באשר גם לו הייתי עשרה ולא אחד, לא היה עולה בידי לטפל בכל התור המזדנב בחוץ והעומד כעת בגשם, בערבו היום, בהידלק האורות. וכל אחד בדיחיד.

הנה, למשל, כעת, הגב' פאני אנגלרד ממושב בית־חנן, האשה הצועקת ההיא. שרידי יופי. סביבת הפה כווה ומרירות ודבקות איומה.

היא ניצבת מולי ובידה שתי מזוודות. מתכופפת פותחת את האחת והדולה מתוכה מכתבים ומסמכים וקטעי עתונות מודבקים השמורים בשקיות ניילון וכרוזים וכרזות ותמונות ואלבומים. אחר־כך פונה אל המזוודה האחרת ומריקנת אותה לפני ב"בר" כזה המוטח בפני: "אז מה אתה עושה? אז למה אתה שותק?"

"אני שותק?", אני צועק למולה, "הסוף טוב אני שותק... גברתי, כנראה לא קראת שורה שלי" אני חיית תגובות נרדפת, מתרוצץ כמסומם, משחת את שארית כוחי על "אכפתיות" ו"מעורבות", מאות מאמרים הרצאות ופגישות ומשדרים וסרטים, נוסף לשאר חובותי כאזרח וכחייל... "מה את רוצה ממני?"

"זה לא מספיק" היא קוראת, "הם משווים אותנו לנאצים!" והיא בוחרת מן האברסט הנערם קטעי עתונות ותצלומים וכתבות וציטטות משל מהוזאים ומשוררים ופרופסורים ומוסיפה בקול רועד, כמו על סף בכי, כי נשבעה שם, במחנה, כי אם תצא חיה לא תנוח ולא תשקוט ותהיה עדות חיה עד יום אחרון, תספר את מגילת ענותו של עם ישראל ותגן על שמו הטוב ו"הנה פה, בארץ שלנו, משווים את היהודים לנאצים". והיא מראה לי קטע עתון שבו מסופר על ישראלית אחת שבאה לאום־אל־פאחם להפגין סולידריות עם הערבים, שהצמידה לשמלתה מגן־דוד צהוב, ותוקעת לידי כרוז ענק ובו מגן־דוד ההופך לצלב־קרס ומראה לי תמונה שבה נראה הילד היהודי מגטו ורשה, חבוש הקסקט, שידיו מורמות ולראשו, "כאפיה". ועוד ועוד כמקרן השפע: מכתבי תלמידים ומורים ודברי הוקרה ואיגרות מחיים הרצוג ומשמעון פרס ומאלוף הר־אבן, אח"מים ופשוטי עם, ומכריזה כי הכנסת חייבת לחוקק חוק מיוחד האוסר השוואה כזאת בין הישראלים לנאצים, כי רק חוק יעצור את השגעון הזה. "לא אכפת לי", היא זועקת, "שישוו אותנו לגרועים ביותר, רק לא לנאצים. מי שעושה דבר כזה מחלל את זכר המיליונים!"

אני צופה בה מחריש. אין מלים בפי. אשה כזאת, על צרורותיה ושלל מסמכיה ותצלומיה, עשויה להביאך לידי עלפון. אך היא צודקת, אני אומר בלבי. "אז למה אתה שותק?" שואלת אותי גב' פאני אנגלרד, והפעם קולה שבור ומפציר כמו על סף תחנון. אינני יודע אם הכנסת תחוקק בקרוב חוק כזה. אינני יודע מה עוד אפשר לעשות. זו אופנה. על הקירות ועל במות המשחק. ויש בכך אפילו קורטוב גאווה של אנשים אמיצים, הבזים למוסכמות והסבורים כי צריך להרגיז ולעורר, כמו ב"עמוד העץ", למשל, בקטע התועבה ההוא "ערבים החוצה" ו"ירדן ראוסי", בהקשר השיר. וכאשר קמתי למחות נגד ההברקה הזאת של סובול־מיסלפונקט, המוכשרים והשנונים, סתמו את פי השמקנים שבאולם ב"טריק" גאוני ממש, מבויים מראש.

גם זו אחת הדיווידנדות של השריפה ההיא, אשר שרף ארוני. "אשתדל לעשות משהו", הבטחתי לפאני אנגלרד. בפניה לא ניכרו שום סימני עייפות, לא בתנועותיה, לא בגבה המתוחק.

★

אחר־כך נכנס איש אחד שאמר לי כי "פרוייקט הלביא" הוא ביטוי למגלומניה חסרת שכל ואחריות. אומרים שהוא עבר את נקודת אי־החזור וכי הכל בלתי־הפיך כעת. אך זה אוכל את תקציב הבטחון ומשבש את מבנה הכוח. כדאי לסגת מזה שעה אחת קודם. תמורת מטוס קרשני, אמריקאי למחצה, יכולים היינו ליצור בחלק קטן מהסכומים העצומים האלה כוח טנקים מודרני שהיו נוסעים בטור עד בגדד בלי שיעצרום בדרך".

העברתי את תלונתו למעלה. הדוברים השיבו לי כי "פרס ורבין סבורים שהפרוייקט כבר עבר את הנקודה שאין ממנה חזרה ועכשיו לא נותר אלא להמשיך".

★

בינתיים נודע לי מפי ידיד כי לפי הסיכום האחרון לחצות הלילה, מוביל מוטי שנער, עם ספר שיריו האחרון, בחמש נקודות לפני רון סיוון ומלכה רוזנברגר, מותיר במרחק ניכר מאחור את משוררי "דור־הבינים", שלא לדבר על זקני דור הפלמ"ח.

★

עניין אישי, ברשותכם. ורצוי שהדבר יראה אור בעתון, כי בעתונות פורסם מידע שיש בו כדי להטעות שלא במתכוון. הבמאי דוד ברגמן היה שותף ליצירתם של שניים מתוך שלושת הסרטים המהווים את הטרילוגיה התיעודית־היסטורית: "המכה ה־81" ו"היום האחרון". הוא לא נטל חלק ביצירת "פני המרד", הסרט האחרון בסדרה זו.

כמי שהיה שותפו לעבודה הקשה והממושכת הזאת, אין לי ספק כי תרומתו היתה לנו נכס חשוב.

בכמה פרסומים בתקשורת נעדר שמו כאשר דובר בטרילוגיה. הדבר גורם לי צער. הוא היה שותף להכרעות הגדולות שקבעו את תפיסת הסרטים, לעקרונות שבאו לידי ביטוי גם בסרט האחרון, אף שמסיבה זו או אחרת לא היה שותף לעשייתו.

★

שנה למותה של אריאלה דים הקסומה, האשה בסגול. זכרוה בירושלים, באולם "האקדמיה". באותו יום יצא לאור, בלעדיה, ספרה החדש "זאת הפעם", ובו דמויות עשר נשים בתנ"ך. נערך יום־עיון לכבודה. היו הרצאות טובות על נושאים מקראיים ועל שירת הרשב"ג. המשורר אבנר טריינין אמר דברים נפלאים לזכרה של אחותנו אריאלה, בת הארץ, שגלתה ושבה, נסיכה עבריה שהתחיה בספרותנו עם "ירושלים משחקת מחבואים" ו"אחריך בנימין" ו"זאת הפעם" ועוד...

# מן המוסד הסגור אל המקום הפתוח

**שערי בית החולים סוגרים על תערובת מבנים, רובם מימי הבריטים. קור ודלות ואווירה ספרטנית – „אברבנאל", בת־ים. על הצוק, ביפו, בבית עטור קשתות – בית־חולים־יום לטיפול במחלות נפש. מטרתם המוצהרת של שני המוסדות: חולה הנפש הוא חלק מן החברה. הטיפול נועד להחזירו לשם מהר ככל האפשר.**

■ **אורה זרניצקי**

בית־החולים, סבורה הייתי כאשר נסעתי לשם לראשונה, מוקף חומה השומרת מאחוריה מחוז נעלם. אבל הרחוב המוביל אליו נראה ככל רחוב בשולי שיכון עירוני. שער הכניסה היה פתוח ואיש לא שאל למטרת בואי. העיר בת־ים התקרבה אל בית החולים אברבנאל, הקיפה אותו, כמו בלעה אותו אל תוכה. על־פי דברים ששמעתי אחר־כך מפרופ' אבנר אליצור, מנהל בית־החולים, הנחות־מוקדמות מעין אלה שגורות מאד, מסמלות מן הסתם את העניין כולו – היעדר ידיעה, מחשבה שגרתית או בלתי מעורבת.

שערי בית־החולים סוגרים על תערובת מבנים מימי הבריטים ואחרים חדשים יותר. היה יום חורף קר. הדשא והעצים והנקיון השמור היטב הדגישו את הקור, הדלות ואווירת הספרטניות שמקורם במשאבים מדולדלים.

במרחק עשר דקות נסיעה מאברבנאל, ביפו על הצוק, נשקף אל הים בית יפה עטור קשתות, שתקרות חדריו מקומרות וגבוהות. בעבר היה זה בית־החולים הצרפתי. עכשיו בית־חולים פתוח, מרכז קהילתי לטיפול במחלות נפש. על־אף המראה השונה והשוני באווירה ובגישות הטיפוליות הנהוגות באברבנאל ובמרכז הקהילתי, מטרתם המוצהרת של שני המוסדות מקורה בגישה כמעט זהה – חולה הנפש הוא חלק מן החברה והטיפול הניתן לו נועד להחזירו לתיפקוד בחברה מהר ככל האפשר.

שיטות אחרות – המקובלות היום כשמרניות – גורסות שיש להמציא לחולה בית במסגרת בית־החולים. כלומר, האישפוז הוא בית, ומוטב שיהיה חם ככל האפשר. האישפוז הממושך – אומרים באברבנאל וביפו – יוצר תלות כפולה של החולה במקום אישפוזו, ושל המטפלים בחוליהם. תלות לא רק של מקבל החסות אלא גם של מי שמעניקים אותה. הצוות מפתח „רגש אחריות", נטייה לשמור על הפציינטים לאורך זמן ומקרוב. ואילו האישפוז במקום הסגור, החסות הקבועה במוסד רפואי, יוצרים תהליכי לוואי של משפחה מתרחקת־מרוחקת וחולה שהמוטיבציה שלו להשתקם פוחתת ואף נעלמת. נוצר נתק שקשה לאחותו.

שרה (שם בדוי) מאושפזת באברבנאל משנת 1948, בהיותה בת־18. בעשר השנים האחרונות בית־החולים הוא ביתה ומשפחתה היחידים. מצבה מוגדר כיציב. היא מתמצאת בטיפול הרפואי הניתן לה. היא גאה בחדרה הנקי המשותף לה ולעוד נשים מספר. גאוותה נוגעת ללב לאדם המחפש בחדר משהו יותר מנקיון. חדרי המגודרים באברבנאל מעוררים הרגשת עזובה. הם פתוחים לחצר, נעדרי אינטימיות ונודפי קור גם מפני שאינם די מוסקים. על־פי קריטריונים רפואיים, שרה היתה יכולה אולי לעזוב את בית־החולים. אולם משפחתה נטשה אותה לפני שנים ארוכות. אין לה לאן ללכת. אין לה דרך חזרה, משום, שאין לה לאן לחזור.

רבקה (שם בדוי) היא בת ארבעים. יש לה משפחה. בעבר אושפזה בבית־החולים ולפסון לאחר נסיון התאבדות. מיד לאחר תקופת האשפוז, מה שהוגדר כ„לאחר החלמתה", הופנתה לטיפול במרכז הקהילתי ביפו. כעבור זמן־מה חזרה לעבודתה. שנתיים וחצי לאחר נסיון ההתאבדות, האשפוז והטיפול במוסד הפתוח, נתקפה „באפיזודה של מצב רוח מרומם", כך בשפה המקצועית. משפחתה הביאה אותה לבית־החולים הפתוח ל„סיבוב שני" של טיפולים. *רופאים טוענים כי הסיוע הנפשי התרופתי שקיבלה, מבלי שניתקה ממשפחתה* ומסגרת חייה, איפשרו לה להתגבר על משברים חוזרים. היא עצמה וסביבתה הקרובה לא הגדירוה כחולת־נפש. היא נחלצה מהסטיגמה עוד לפני שדבקה בה. רבקה – ככל הידוע במרכז הקהילתי – מתפקדת עכשיו כאדם בריא. מכל מקום, זמן רב לא באה בשערי המרכז בבקשת עזרה.

פרופ' אליצור, מנהלו החדש של „אברבנאל", הביא אתו רוח חדשה. הוא מומחה לטיפול משפחתי, הרואה את הסיכוי לשיקום החולה במסגרת המשפחה. לדעתו, שיתוף המשפחה הטבעית בטיפול, בסיוע רפואי, הופך את האישפוז בבית־החולים – פרט למקרים יוצאי דופן – לתחנת מעבר, לתקופה המכשירה את החולה לשוב ולתפקד בחברה. אם כי, מדגיש אליצור, טיפול ושיקום יש להתאים למידת האחריות והעצמאות שחולה מסוגל ליטול על עצמו. תפקיד הרופא הוא לאמוד גם אותן ולהציב תחזית לעתיד.

פרופ' אבנר אליצור. מומחה לפסיכיאטריה משפחתית

המגמה לטפל בחולי נפש מחוץ למוסד־סגור הסתמנה לפני יותר מ־30 שנה, כאשר נתגלה, והוכנס לשימוש, הטיפול התרופתי. במחצית שנות ה־60 שטף את ארצות־הברית ואירופה גל של שחרור חולים מבתי־חולים. במקומות רבים הדבר נעשה ללא תשתית מתאימה שתסייע לחולים למצוא איזון באמצעות טיפול מחליף או משלים במוסדות פתוחים. כך נעזבו חולים רבים ללא משפחה ומחסה. מעבר מבוקר מן המוסד הסגור אל המוסד הפתוח, מקובל עכשיו במוסדות הישראליים וימנע הפקרתם של חולי־נפש. מודעות היתר והאינטנסיביות באימוץ גישות חדשניות בבתי החולים באו במקביל להכנת תשתית נכונה להבטחת עתיד החולים.

אברבנאל הוא בית־החולים היחיד בארץ המרכז את כל המחלקות הפסיכיאטריות. בשל מטרתו ליישם ולהפעיל טיפול בחולים כשלב מעבר, יוקמו בו יחידה למיון ואישפוז חולים לזמן מוגבל, מחלקת יום, והוסטל לחולים שיעבדו בחוץ, בהשגחת בית־החולים.

ד"ר סוכנבר, מנהל בית־החולים הפתוח במרכז הקהילתי ביפו, הוא מתנגד מושבע של „הסטיגמה". סוכנבר מתנגד כמעט קיצוני לאישפוז. השיקום הטוב ביותר, הוא אומר, הוא המונע אישפוז בבית־חולים סגור. בחלומו המקצועי־חברתי הוא רואה רשת של מסגרת טיפולית יומית ופתוחה המעניקה טיפול גם לחולים במצבי משבר, הפרושה על־פני כל הארץ. בית־החולים הפתוח, שסוכנבר עומד בראשו, אכן נראה יותר כמועדון מאשר כבית־חולים סטנדרטי במונחים מקומיים. יש שם חדרי מנוחה ושיחה וחדר־אוכל נעים. גם חדרי הטיפול, אולי בגלל האווירה הבלתי־ממוסדת, נראים שונים מחדרי־טיפול קונבנציונליים.

אברבנאל. הצוות מפתח „רגש אחריות" – לשמור פציינטים לאורך זמן

תושבי האיזור יכולים לפנות אל המוסד ישירות, לבוא ולטעון על מצוקה נפשית, להתקבל למיון ולבדיקה. הצוות המאבחן הוא שיקבע את הטיפול הדרוש, והמבקש יופנה אל אחת ממחלקות המרכז. שלום פרידמן, המנהל האדמיניסטרטיבי, מראה לי את פאר המרכז – המחלקה השיקומית שהיא בעלת שני אגפים, לבעלי יכולת מוגבלת ולמי שפעילותם ופעלתנותם הן ברמת תיפקוד גבוהה יותר. תארו לעצמכם בית־מלאכה לעבודת חרושת קלה או לתפירה תעשייתית. כך נראה אחד מאגפי המחלקה. יש שם מכונות וחומרי גלם וגברים ונשים עובדי יצור, וסדנה לעבודות משרד. יחידת השיקום של המרכז זכתה בעבר בפרס קפלן, פרס שעניינו הישגים בעבודה.

הליווי המתמשך של המרכז באמצעות יחידת המעקב הוא כמו עין צופיה למרחוק. זהו סוג של ערבות, הנותן מעט בטחון, אולי משהו ברוחה לפוליסת ביטוח שאינה מבטיחה את בריאות הנפש, אך שומרת עליה מפני מעידות. צוות היחידה שומר על קשר עם חולים לשעבר, גם עם כאלה הממאנים לקבל על עצמם דיווח מרצון על מצבם. אלה זוכים לביקורי בית. סוכנבר אינו מרפה.

אברבנאל והמרכז ביפו ממחישים לא רק מגמה טיפולית חיובית. המוסדות, הקרובים פיסית זה לזה, זקוקים גם הם ליתר „טיפול משפחתי". הם מספקים שירותים לתושבי אותו איזור ורופאיהם שואפים – כל אחד להוד – להיות לאימפריה אזורית. נראה שקרבתם הפיסית והגישות הטיפוליות הדומות המאפיינות את שניהם, מחייבות שילוב רצף. לא רק רצף טיפולי חולה־קהילה־בית־חולים, אלא גם רצף מוסדי הגיוני בין יפו לבת־ים. אם יתממשו הכוונות והמגמה להחיל יותר טיפול קהילתי פתוח, אפשר שיתפנה מקום באברבנאל. כלומר, תתאפשר ניידות עובדים וחולים.

באברבנאל, בית־החולים הגדול בארץ למחלות נפש, מאושפזים בין 600 ל־700 חולים. הוא מעניק שירותי אישפוז לכל האיזור אך אינו מקבל שירותים מן המרכז ביפו הסמוך אליו. הניידות, אומר פרופ' אליצור, תאפשר הקמת מרכז איבחון בבית־החולים, אולי גם נסיון מחודש להקים כפר־עבודה במקום. הנושא החשוב ביותר, לדעתו, הוא יכולתם של המוסדות הטיפוליים להעניק לחולים רצף טיפולי, מעקב שילווה אותם לאורך חייהם, בפנים ובחוץ.

מי יפקח על שיתוף־פעולה שמשמעו ניידות ופתיחות וקשר בין המוסדות? שאלה טובה. האוטונומיה השמורה לכל־מוסד יוצרת כפילות והיא מיותרת והפרידה בלתי־נחוצה. אם לא מחשבה שניה, מחשבה נוספת מצד משרד הבריאות תביא תועלת.

אפשר לכנות את המלאכה הנעשית בשני המוסדות כעבודת קודש. לא כך את הסמיכות והתיאום ביניהם.

יפו. פתוח לתושבי האיזור לטעון על מצוקות נפש

# תבשיל שהוקדח בקדרת לחץ

**הנתונים המראים על ירידת כוחן האלקטורלי של המפלגות־תנועות הדתיות מבהירים צד בשאלה היסטורית: מדוע „הלך" בן־גוריון על סטטוס־קוו. פעם הם היו חזקים בכנסת. היום בכל־מקום. איך זה קורה.**

■ **יורם פרי**

כשרואים את המאמץ שעושים ראשי המפד"ל להחיות את תנועתם, אי אפשר שלא להתמלא רחמים. האסוציאציה שלי היא של עגלון עני, המנסה לחבר מחדש את חלקי גופו של סוסו, שנדרס על־ידי קטר רכבת. את המסגרת המפלגתית המוסדית אולי עוד יצליחו להרכיב איכשהו, אבל את המפד"ל כתנועה רעיונית, כפי שהיתה בעבר, ספק רב.

השסע העמוק כל כך בין חילוניים ודתיים, והמאבקים שהחריפו כל כך באחרונה, גורמים לכך שרוב הציבור החילוני רואה את המחנה הדתי כמאוחד. האמת היא שמעולם לא היה מחנה זה מפולג ומפוצל כפי שהוא היום, ומבט בטבלה מוכיח זאת.

פילוג זה גורם לשני פרדוקסים. ראשית, הכלל בפוליטיקה הישראלית הוא שדווקא פיצול מפלגתי מביא לגידול כמותי של המחנה. מפא"י, אחדות־העבודה ומפ"ם קיבלו יותר קולות כשרצו בנפרד מאשר כשהקימו את המערך.

במחנה הדתי לא כך. כשהלכו שלוש המפלגות הדתיות הקלאסיות יחד, קיבלו 16 מושבים והגיעו אף עד 18. והנה, כאשר העמיק הפיצול בכנסת העשירית ואחריה, ירדו ל־13 מנדטים בלבד.

אבל כאן בא הפרדוקס השני. דווקא עם הירידה במשקל האלקטורלי של המחנה הדתי באה התחזקות ביכולת ההשפעה שלו. זו כבר עובדה ברורה. [illegible] ביחסי שתי המפלגות הגדולות [illegible] למחנה הדתי עמדת יתרון כלשון מאזניים.

אבל מה שמעניין יותר מיחסי הגוש הדתי עם הגושים החילוניים, השמאלי והימני, הוא דווקא היחסים הפנימיים בתוכו. ידיעה קטנה שפירסם „דבר" השבוע יכולה לשמש כאילוסטרציה. סיעת „מורשה" בת שני חברים בכנסת עומדת להתפלג. מדוע? „מורשה" מורכבת משתי סיעות נפרדות. אחת היא מצ"ד, בראשות ח"כ חיים דרוקמן, שהתפלגה מן המפד"ל על רקע של קיצוניות לאומית וקרבה ל„גוש־אמונים". השניה, של פועלי אגודת־ישראל, מפלגה חרדית לא ציונית, אבל בעלת גישה חיובית להתיישבות ולמפלגות הציוניות.

מועצת מצ"ד החליטה עכשיו לחזור ולהתפקד במפד"ל, ומשום כך החלט באגו"י לשוב ולהקים את הסיעה הפרלמנטרית העצמאית. לא שעד כה היתה „מורשה" נורמלית. אחד מחבריה, דרוקמן, היה חבר הקואליציה ואילו השני, ורדיגר, היה באופוזיציה.

*תופעה פרלמנטרית לא נורמלית אחרת אירעה* לפני שבועיים, כאשר אגודת־ישראל הגישה הצעת אי־אמון בממשלה ונשארה חברה בקואליציה. פרלמנטרים ממדינות המערב אינם מסוגלים להבין התנהגות כזו, אבל קשה להם בכלל להבין את המשחק המיוחד שמשחק המחנה הדתי בפוליטיקה הישראלית.

המשבר העמוק של המפד"ל משקף בעצם את התהליכים הדרמטיים המתרחשים במחנה הדתי כולו. יש בו מתחים פנימיים קשים במישורים שונים, והחשובים שבהם הם:

★ ציונות מול אנטי־ציונות.

בשני הגושים החילוניים יש רק אידיאולוגיות ציוניות, למעט שוליים מטורפים קטנטנים. המחנה הדתי קרוע בתוכו בין ציונים לבין אנטי־ציונים, עם קבוצות ביניים לאורך כל הרצף. זה אינו פער של מה בכך.

★ מדינת הלכה או מדינה דמוקרטית.

*חלקים נרחבים של המחנה הדתי אינם מוכנים* להשלים עם היות מדינת ישראל דמוקרטיה מודרנית, שבה העם הוא הריבון ונציגיו בכנסת הם בעלי הסמכות להחליט על גורלו. כמו בעניין הקודם, אין זו עמדה הניתנת, מבחינתם, לפשרה.

★ לאומיים ולאומניים

הגוש הגדול המרכזי במחנה הדתי, קרי המפד"ל, שילב בעבר עקרונות דתיים ולאומיים. מאז 1967 נסחף חלק גדול ממנו, בעיקר הצעירים, לעבר הקוטב הלאומני, והעמיק הפער בין הלאומיים לבין הלאומנים. זו הסיבה העיקרית לבריחת רוב הדור הצעיר למפלגות לאומניות כמו „התחיה", ולתנועות לאומניות־משיחיות כ„גוש אמונים".

★ אשכנזים וספרדים.

לאחר שהמפלגות החילוניות החלו להתפלג בראשית שנות ה־70 לפי הציר אשכנזים־ספרדים, קרה הדבר גם במחנה הדתי. תחילה עזבו את המפד"ל המזרחיים שלה והלכו לתמ"י. בכנסת האחרונה קרה הדבר גם במחנה החרדי, כשהמזרחיים של אגו"י פנו לה עורף והקימו את ש"ס.

נוסף על קווי החיתוך האלה יש עוד רבים אחרים. כמו בין חסידים לבין מתנגדים, בין קבוצות־תרבות של בוגרי ישיבות שונות, השפעה של לאנדסמנשפטים וקשר עם קיבוצים יהודיים בחו"ל, התגודדות סביב רבנים כריזמטיים ועדות מסורתיות, ניגודי אינטרסים כלכליים ועוד כהנה וכהנה גורמים לפירוד ולמחלוקת. כל אלה עושים את המחנה הדתי לסיר לחץ, אשר המאבקים הפנימיים בתוכו מסבירים במידה רבה את התנהגותו כלפי המדינה, הכנסת והמפלגות החילוניות.

דווקא משום כך עצוב כל־כך לראות את המפד"ל בחולשתה. בעבר היתה מפד"ל ההיסטורית מוקד של מתינות וגשר של הבנה בכל אחד ממישורי המתיחות השונים. כך התאפשר דו־קיום בשלום יחסי עם המחנה החילוני. ללא מפד"ל חזקה יותר בנוסח ההיסטורי שלה – שקולה מבחינה מדינית, ומתחשבת בעמדות רוב בנושאים דתיים – אין סיכוי לתמורות חיוביות ביחסי דתיים וחילוניים בארץ.

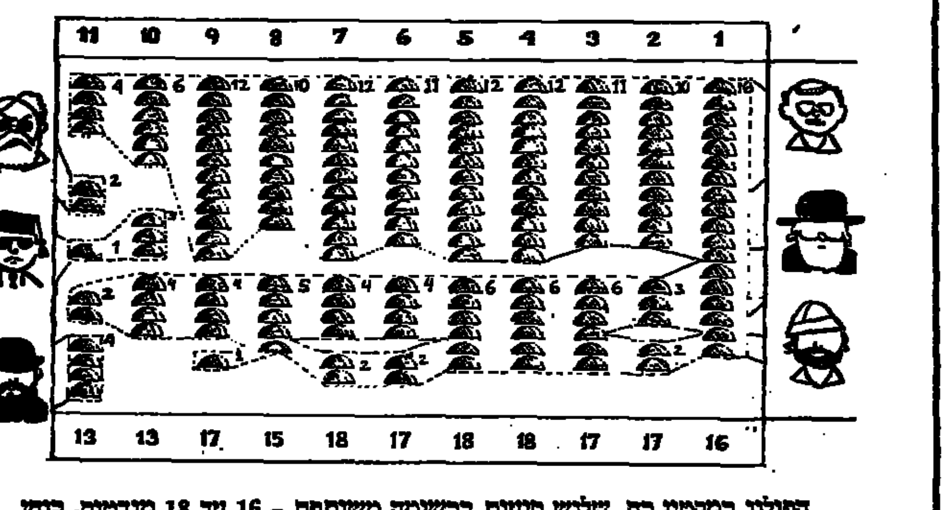

הפילוג מקטין כח. שלוש סיעות ברשימה משותפת – 16 עד 18 מנדטים. כוחן הפרלמנטרי יורד – 12 עד 13 מנדטים – ככל שהפיצול גובר. מספר המנדטים בכנסת אינו מדד יחיד לעוצמה הפוליטית. פרדוקס ישראלי

# אני מאשים, אני מאמין

**סופר ועורך. ליבראל ששינה כיוון, לימין. יהודי אמריקאי, שופר האינטלקטואלים הניאו־שמרנים בארצות־הברית. טבע את המושג „אינסטנט־ציונות". במלחמת לבנון פרסם, בתגובה לבקורת נגד ישראל, „אני מאשים" חריף. נורמן פודהורץ. עורך ה„קומנטרי". דיוקן.**

■ **שלמה שפיר**

נורמן פודהורץ, עורכו של הירחון „קומנטרי" היוקרתי מזה 26 שנה, זכה בשנים האחרונות לפרסומת רבה בזירה הפוליטית האמריקאית. כתב־העת שלו, המופץ ברבבות טפסים, ומגיע ליהודים ושאינם יהודים, הפך לשופר העיקרי של האינטלקטואלים הניאו־שמרנים בארה"ב, הלוחמים במה שהם רואים כנקודות התורפה של הליברליזם בתחום הפוליטי, התרבותי והחברתי.

בשנות השבעים עבר פודהורץ תהליך של „ציוניזציה". בימי מלחמת יום־הכיפורים טבע את המושג Instant Zionism, מושג מימי למדי עבור מי שדוגל בציונות משמעותית. בעת מלחמת לבנון פירסם את ה„אני מאשים" שלו בתגובה לגל הבקורתיות נגד ישראל באמצעי התקשורת המערביים, ובמשך שנים לימד זכות על המלחמה האומללה, עד שמבחינת המדיניות הישראלית ניתן לשייכו לתומכי הליכוד.

פודהורץ חזר וביקר בארץ בעשור האחרון, השבוע היה הכוכב העיקרי בכינוס הבין־לאומי של העתונאים היהודים, שנערך ביוזמת מחלקת ההסברה של ההסתדרות הציונית העולמית. אתמול, ערב שובו לניו־יורק, חגג את יום הולדתו ה־56, יחד עם בתו, חתנו הישראלי ושני נכדיו המתגוררים בירושלים.

פודהורץ מודה שהשפעת הניאו־שמרנים, שהוא אחד מנציגיהם הבולטים, רבה יותר בקרב הציבור האמריקאי הכללי מאשר בקרב הציבור היהודי. מרבית האינטלקטואלים והאקדמאים היהודים עדיין שומרים אמונים למחנה הליברלי. אך הוא מרוצה מהתקדמות המתמדת של הניאו־שמרנים גם בקרב היהודים. התנועה ימינה רבה יותר אצל סתם יהודים, אך גם במימסד יש כבר ארגונים, כמו „הליגה נגד אפליה", הנוטים לניאו־שמרנים.

פודהורץ סבור שהתפוררות הקואליציה הליברלית הישנה מתקופת רוזוולט היא בלתי־נמנעת. היהודים, אם כי באיחור מסויים, הולכים בדרכם של שאר המיעוטים האתניים הלבנים. העובדה שבבחירות לנשיאות ב־1984 עדיין הצביעו שני שלישים של היהודים בעד הדמוקרטים אינה משקפת, לדעת פודהורץ, את התחזקות הלכי־הרוח השמרניים. את התהליך הזה מדרבנת הקרירות הגוברת מצד מרכיבים חשובים במפלגה הדמוקרטית כלפי תביעות ועמדות יהודיות. פודהורץ, שבעבר הרחוק יותר היה דמוקרט, מצביע על הסחף הניכר ביחסה של המפלגה לישראל.

בניגוד לליברלים יהודים ולא־יהודים, נשמע פודהורץ פסימי לגבי חידוש השותפות בין היהודים לשחורים. אין הוא מייחס חשיבות רבה מדי להתפרצויות האנטישמיות של המסית המדיח לואי פרחאן, אך הוא מציין בצער כי ראש עיריית לוס־אנג'לס תום ברדלי, פוליטיקאי שחור שנתמך על־ידי יהודים רבים, היסס להסתייג מפרחאן, והמפלגה הדמוקרטית כולה נמנעה מהוקעה מפורשת של גילויי אנטישמיות במערכת הבחירות האחרונה. גם המצב בקרב הכנסיות הפרוטסטנטיות הליברליות איננו טוב יותר. אין פלא שיהודים רבים מסיקים מכך מסקנות.

פודהורץ זוקף לזכותו קירוב לבבות בין גורמים בימין האמריקאי, שהיו בעבר מרוחקים מכל עניין יהודי ושלא חסרו אצלם גם משפטים קדומים אנטישמיים. לדעתו, פחתה עד למאוד השפעת הימין הקיצוני האנטישמי, בעוד שאצל השמרנים החילוניים והפרוטסטנטים גברה האהדה לישראל. רבים מהם שוב אינם כורכים אהדה בתקוות משיחיות לשובו של ישו, ולהתנצרות היהודים כשלב לגאולה. האומנם ניתן להאמין למפנה, שחל אצל פוליטיקאי עוין כמו סנאטור ג'סי הלמס מצפון קארוליינה? פודהורץ אינו מפקפק בכך שהסנטור הדרומי באמת שינה את דעתו ונעשה ל„ליכודניק" אמיתי בהשקפותיו.

את האיום העיקרי בזירה הפוליטית רואה פודהורץ, כמובן, בברית־המועצות ובקומוניזם. זהו איום של מעצמה צבאית אימפריאליסטית, שבעולם השלישי מתוסף לו גם מימד אידיאולוגי. לא לחינם חוזר „קומנטרי" ומתריע, כמעט בכל גליון, על אספקט אחר שלה. בחצי הכדור המערבי רואה פודהורץ את מוקד החתרנות בניקרגואה. אין לו ספק לגבי מגמת ההשתלטות של הקומוניסטים שם. במזרח הרחוק עלולה לגבור סכנת החתרנות הקומוניסטית בפיליפינים. בלית ברירה הוא רואה במארקוס את הרע במיעוטו לעומת השתלטות פרו־קומוניסטית. בניגוד לניאו־שמרנים אחרים פודהורץ אינו חסיד של שיתוף פעולה בין ארה"ב לסין העממית, שהיא בעיניו דיקטטורה טוטאליטרית.

נורמן פודהורץ. ניתן לשייך לתומכי הליכוד

בשנים האחרונות מרבה פודהורץ להתייחס לסכסוך הישראלי־ערבי. הוא מבקש למצוא קווים מקבילים בין העימות האמריקאי־סובייטי לסכסוך הישראלי־ערבי, ובכך אין הוא משקף את דעתם של אחרים ממעצבי מדיניות ממשל רייגן. הוא ספקני למדי לגבי תהליך השלום ורואה את המקור העיקרי למתיחות הנמשכת בסירוב העולם הערבי להשלים עם קיומה של מדינת ישראל.

דומה כי האנטי־סובייטיזם הקיצוני וגישתו לסכסוך הישראלי־ערבי מקרבים אותו לעמדות הליכוד, אם כי בתור אזרח אמריקאי אין פודהורץ מגדיר את עצמו לאחד המחנות הפוליטיים בישראל. רבים מהניאו־שמרנים, חבריו לדעה, נמנים עם טראסט המוחות של מכונים שמרניים, כמו מכון „אנטרפרייז". אך הוא בהחלט שולל את הקו המזרח־תיכוני של המכון, כפי שבא לביטוי מחודש בסמינרים האחרונים שהתקיימו באזור.

האם אפשר לדבר על רוב רפובליקאי באוכלוסיה שיירש את הרוב הדמוקרטי שהחזיק מעמד 40 שנה? פודהורץ שותף לדעות הפוליטולוגים הסבורים כי בעתיד צפויה נדידה רבה יותר בין שני המחנות, ואילו ההגדרה המפלגתית של אזרחי ארה"ב היא בסימן ירידה. אך הוא בדעה שגם לאחר תום תקופת כהונתו של רונלד רייגן ימשיך נשיא רפובליקאי לשבת בבית הלבן. המועמדת האידיאלית בעיניו לתפקיד הנשיא ב־1988 היא ג'ין קירקפטריק, שהרבתה להשתתף ב„קומנטרי". עדיפות שניה הוא מעניק לג'ק קמפ, חבר בית־הנבחרים השמרני והפרו־ישראלי ממדינת ניו־יורק. לפי שעה אין לשמרנים מועמד מוסכם. הכומר ג'רי פאלבל, למשל, כבר הבטיח את תמיכתו לסגן הנשיא הנוכחי ג'ורג' בוש.

האם יש לפודהורץ, שעשה כברת־דרך ארוכה מהשמאל לניאו־שמרנות, השקפת עולם ברורה בעניינים סוציאליים? הוא תומך נלהב של הקפיטליזם האמריקאי ורואה בהצלחתו תנאי לפתרון בעיות כלכליות וסוציאליות. בעיית הבעיות בתחום הסעד היא ה„לומפן־פרולטריון" המונה מיליונים. לשמרנים ולליברלים אין קונצפציה כיצד להתמודד עם אתגר זה. על ביטול מוחלט של מדינת הסעד גם הניאו־שמרנים אינם חולמים. בחזית הדמוגרפית, שני החידושים העיקריים המטביעים את חותמם על ארה"ב בעשור האחרון, הם גידול המיעוטים ההיספאניים, שקשה להבחין אצלם מגמה פוליטית אחידה, והמהגרים מהמזרח הרחוק, המצטיינים בכשרונותיהם ובתרומתם לכלכלה. פודהורץ ער לבעיית ההגירה הבלתי־חוקית, בעיקר מארצות אמריקה הלאטינית. מבחינת החוק והסדר הוא מתנגד לכך, אך כיהודי יש לו לב חם אליהם. בעניין זה נשמר אצלו, כנראה, ניצוץ ליברלי.

פודהורץ, שנולד ב־1930, למד שלוש שנים באוניברסיטת קולומביה בניו־יורק וארבע שנים בקמברידג' בבריטניה. הוא שירת בצבא האמריקאי בתום מלחמת קוריאה. את הקאריירה הפובליציסטית שלו החל בכתב־העת היוקרתי השמאלי „פרטיזאן רביו", וב־1960 נתמנה עורך „קומנטרי", היוצא לאור בחסות הוועד היהודי האמריקאי, אף־על־פי שאין ארגון יהודי זה מזדהה כיום עם העמדות הניאו־שמרניות של פודהורץ וחבריו. הספרים הפוליטיים והאוטוביאוגרפיים שפרסם זכו להצלחה רבה.

# משא
## לספרות, אמנות ועיון

# גמלא – להתחיל מבראשית

### מאת צבי אילן

שמריה גוטמן, „גמלא", החפירה בשמונה העונות הראשונות; הוצאת הקיבוץ המאוחד; תשמ"ה 1985; 147 עמ' + מפה.

ספרו זה של שמריה גוטמן הוא הרחבה ועידכון לספר בשם דומה שהופיע בתשמ"א לסיכום שלוש עונות החפירה הראשונות בגמלא. הספר בכלל זה מפורט על כל אתר מהלוקוסים ומקבוצות החפירה בכל אתר משטחי החפירה. תוכניות האתר שבספר ובספרי הלוקוסים שעליהן באפשרות לזהות בנקל את מקומות החפירה הנסקרים. כבין שורות הדו"ח הארכיאולוגי עולים הממצאים המיוחדים את גמלא שפע אבני קלע, מאות רבות של ראשי חצים מכוונים כונים באיזור החומה ומבוזרו להעדות מוחשית, עדיין אין שנייה לה, להריסותו של הקרב שהתנהלו כאן הרומאים כנגד מגיני העיר היהודיים. כן בולט השפע הרב יחסי לכל נרות, תרם בכל מקום חפירה והמספר הרב של מטבעות שנמצאו. נדמה שכולם השתכח אל „צרור נקוב" ואיבוד שפע של מטבעות בכל הרד ובכל קבע שנחפר. בין הצילומים יש כאלה המתארים חפצים מיוחדים שנתגלו בחפירה והם כוללים את צילומי בית־הכנסת הגדול שנחשף במערב היישוב וקבוצה של גלעיני זיתים, וכן חלק מקסדת מתכת וקשקש מהכת בשריון, שניהם של חיילים רומיים.

★

בינתיים קיים שמריה גוטמן עוד שתי עונות חפירה ובביתו בנען ביקשנו לשמוע מפיו השלמה לכתוב בספר. הוא מספר: „העונה העשירית שנסתיימה לא מכבר היתה העונה החשובה ביותר. אף פעם לא הרגשתי כך בסיומה של שום עונה בגמלא או בחפירה אחרת. הישגנו הישגים, נפתחו אופקים אחרים והתעוררו בעיות חדשות, המחייבות להמשיך. יש הרגשה כאילו אתה מתחיל מחדש ובאותה התלהבות". הרגשתי עתה כי כאילו צריך להתחיל לחפור את גמלא. נאום שמריה האומר „זו הרגשת פיצוי, על שנות עבודה קשות".

העונה האחרונה היתה קלה יחסית מבחינתו של שמריה. היו לו שני מנהלי שטחים קבועים, צבי יבור, עוזר הנאמן מזה שנים, ודוד וגנר, ארכיאולוג צעיר שכל מגעו עם הארכיאולוגיה החל בגמלא, שבה חפר במשך שנים, ועתה סיים את חוק לימודיו והיה לחבר קבוע בהנהלת המשלחת. עזרה זו איפשרה לשמריה להקדיש יותר זמן למחשבה, לניתוח ולתיעוד.

שטח B, אותו נהל דוד, נמשך מאמצע בית הכנסת, שנחשף בעבר, עד ראש הרכס. נחשפו בו שני גושי מבנים, שביניהם עובר רחוב צר, בהם חדרים רבים. הוכחו שניים שלושה שלבי תיקון, בהשגע, שלא הובחן בהם במקומות חפירה אחרים בגמלא. השרידים, למרבה ההפתעה, הם מתחילת המאה הא' לפנה"ס ובערך עד ימי הורדוס. זאת לפי כאלף מטבעות, רבים מהם של ינאי, ושברי החרס. אין מוצאים כאן את שרידי גמלא שהרומאים נלחמו בה. חסרון זה הביא את שמריה להעלות הצעה מרחיקת לכת לפיה „גולחו" כל הקירות העליונים בעת שכל השכבה העליונה, המאוחרת, הדרדרה במדרון התריף, ולכן אין מוצאים את שרידיה.

בגוש המבנים העליון נתגלו שני בתי־בד, שעליהם שכבת הרס ומעליה בנויים מבנים חדשים. לא ברורה מהותו של ההרס, האם היה זה ברעש־אדמה או שמא תוצאה של מלחמה מקומית, כגון בימיו של שמעון החשמונאי שהבליך הפלבקי ניסה לפלול את זכויותיו ובאותו זמן התקפו היהודים בכל הארץ. קני בתי־הבד מצטרפים לבית־הבד הגדול שנחשף במערב היישוב ולשרידי בית־בד נוסף הנראים על־פני השטח (אזכיר כי בדיר קרות, היישוב הביזאנטי בכבוא לגמלא נתגלה בית בד שלם ובחפירות ק. אפשטיין ביישובים הכלקוליתיים בגולן נמצאו גלעיני זיתים). לשמריה נראה שהפרנסה בגידול הזיתים והפקת שמנם היתה אחת העיקריות. ייתכן שלכך מכוון הנאמר בתלמוד „שמן בשני", כן הבשן. לראשונה בשטח זה נמצאו כלי בית רבים מחרס, ונוספים להם פגיון וחרב מברזל וכן פגוטי ברונזה.

ממצא נוסף בשטח B הוא מקווה־טהרה, שהוא באגריים בטוריו וכדוקית יהודית להטב. ממערב לו יש בריכה קטנה ששמשה לניקוי רגליים לפני הכניסה ולידה – אמבטיה, עם אפשרות הוצאת מים מתוכה. לידם יש רחבה מרוצפת. לשמריה נראה שטבלו באמבטיה כדי להתנקות לפני הטבילה במקווה ואולי מכאן מקורו של הביטוי „טובל ושרץ בידו", לפני שקיבל משמעות שונה. ייתכן שהמקווה קשור לבית־הבד ועובדיו נהגו לטבול לפני שנגשו למלאכת עשיית השמן. מקווה יש בבית הבד הגדול בגמלא, וכן בבתי־בד תת־קרקעיים בהר חוץ שליד אכזיב ובהר סוסיה שבדרום הר חברון.

בשטח R שבמערב גמלא המשיכו בחפירה בהנהלת צבי יבור. מצפון לבית־הבד (שהחל בשחזורו), נחשפים שרידי מבנה מגורים מעניינים והם לחות קירוי אבן גדולים, שלא נמצא קודם, ולראשונה נתגלה גם בור מים בתחת לאחד המבנים, היכול לרמוז על שיטת הספקת המים, שעד כה לא נמצאה לה עדות.

★

לאחר עשר שנות חפירה עושה שמריה הפסקה של שנה אחת בחפירה, המנוצלת לעיבוד החומר ולעבודות שימור ושיחזור, שיתלוו אליהן חפירות קטנות לפי הצורך. הוא אומר: לאחר עשר שנים נשחקתי. העובדה שעלי לדאוג לכל הדברים, להשגת תקציבים, היא מעבר ליכולת איש, וצריכה להיות באחריות גוף ציבורי. אני צריך לדאוג אך ורק לצד המקצועי ולתיעוד, הוא אומר. „אפשר היה לסיים עשר שנים ולהסתפק בכך, אך גמלא אינה מרשה שכך זה יהיה. לא ייתכן שאת גמלא יעזבו לאחר החפירה סתם כך. זו אחת החפירות החשובות מכל הבחינות והייתי רואה חטא אישי אם הייתי משאיר אותה בלי דאגה למשאבים לשימור ולשחזור ולגוף שיחזיק אותה בצורה תרבותית, כפי שמחייב האתר הזה, ולא רק מסחרית. צריך שכאן המחזיקים יהיו המסבירים ולא כפי שנעשה במצדה. הם מחזיקים אותה שם כמו חנות. גישה כזו אינה נסבלת בארץ.

בתחילה – אומר שמריה – חשב שקיבוץ יטול על עצמו את האתר ויעשה בו הכל, הוא ראה שהוא זו חברה אידיאית שתחזיק אותו בשונה מהמקובל. אחר־כך חשב שהמקום יוחזק על ידי בית ספר שדה או גורם חברתי אחר. „המצב כיום מדאיג אותי מאוד. אני חושש שגמלא תימסר לקבלן־הזוקה. אפשרות זו אינה מענה לצרכים של יישובי הגולן. הם צריכים להיות מעוניינים שהאתר יישאר ברשותם, כי זוהי אחת הפניות החברתיות של הגולן". עד כה המועצה האזורית היא התומכת הראשית בחפירה בהתאם למגמה זו ורוצה באתר, אך יש להם כיום בעיות כלכליות קשות. רשות שמורות הטבע, התומכת בחפירה באתר, הנמצא בתוך שמורה, רוצה במערבות־יתר. מלבדה תומכים בחפירה משרדי התיירות המדע הפיתוח וכן התנועה הקיבוצית.

דווקא בסיומו של עשור רב־הישגים בגמלא ועשרים שקדמו לו המגמה, בסוסיה, בסקר הגולן, בגבת וכבוד בקומות, מציב עצמו שמריה גוטמן בנקודת־התחלה – בראשית אותו מאוד, לאחר שגמלא החשופה התרחבה כל־כך וצריכה עוד להתרחב, שעדיין לא נמצא הגוף שיקבל על עצמו את המשא הארגוני ויכשיר את האתר ויחזיקו בצורה הולמת אתר לאומי כזה.

המקווה בגמלא

# הפילוסופיה בראי הפסיכולוגיה

### מאת בני גלייטמן ואלכס ליבן

בן־עמי שרפשטיין, פילוסופים בבני אדם – „חיי הפילוסופים וטיב מחשבתם" מאנגלית: גבי דאורך; הוצאת זמורה ביתן; 1984; 440 עמ'.

חלוקת הידע האנושי לפקולטות מוגדרות ונפרדות הפכה כבר מזמן לתופעה אנכרוניסטית. להיפך, כיום חרף ההתמקצעות הגוברת והולכת מקובל לראות דווקא בתחום הבין־דיסציפלינארי את האיזור הפורה ביותר מבחינה מדעית, והידע האנושי נתפס יותר ויותר מתוך נקודת תצפית הוליסטית. מסיבה זו יש משהו מפתיע בקבלת הפנים המסתייגת שלה זכה ספרו של פרופסור בן־עמי שרפשטיין מצד הקהילה המדעית בארץ, ובעיקר, מה מוזר, מצד הקהילה הפילוסופית – מלכת המדעים. אבל לא פחות מכך תמוהה התעלמות הפסיכולוגים מכך שפרופ' שרפשטיין משתמש במתודות שלהם לחקור רפלקטיבי אודות התחום שהוא מתמחה בו – הפילוסופיה. התופעה הזו מוזרה שבעתיים מכיוון שהקשר בין הפילוסופיה והפסיכולוגיה אינו בגדר קשר הצריך הוכחה. הנושא „מהות האדם" למשל, הוא אמנם נושא לדיון פילוסופי מובהק הניצב בצומת כל חשיבה פילוסופית בכל הזמנים, אבל עם זאת אין ולו גם זרם אחד בפסיכולוגיה הפוסל מתן תשובה לשאלה זו החל בביהביוריסטים מצד אחד, וכלה בזרמים הדינאמיים למיניהם מצד שני.

הביקורת על הספר הזה נכתבת הפעם על־ידי שני פסיכולוגים שיש להם עניין מסוים בפילוסופיה, ואשר קראו את הספר הזה מתוך עניין רב, ומעוניינים להגיב עליו מתוך זווית הראיה המקצועית שלהם כפסיכולוגים.

★

אבות הפסיכולוגיה הדינאמית פרויד ויונג, מתייחסים במחקריהם אל כל הפרודוקציה של האדם במדעים המדוייקים כבמדעי הרוח כאל השלכות של נפש האדם. על היצירה הפילוסופית כותב יונג, כי „לא ייפלא בעיני, שהפסיכולוגיה גובלת בפילוסופיה; שכן אורח החשיבה המונח ביסודה של הפילוסופיה הוא פעילות נפשית, אשר בתור שכזאת היא עניין מובהק של הפסיכולוגיה. בפסיכולוגיה אני מביא בחשבון את כל היקפה של הנפש; וזה כולל פילוסופיה, לתיאולוגיה ועוד דברים רומים." (בתוך „על החלומות"). ובתוך מסגרת ההקשרים הללו נע גם ספרו של שרפשטיין: הפילוסופיה כפרודוקציה של הפסיכולוגיה של הפילוסוף.

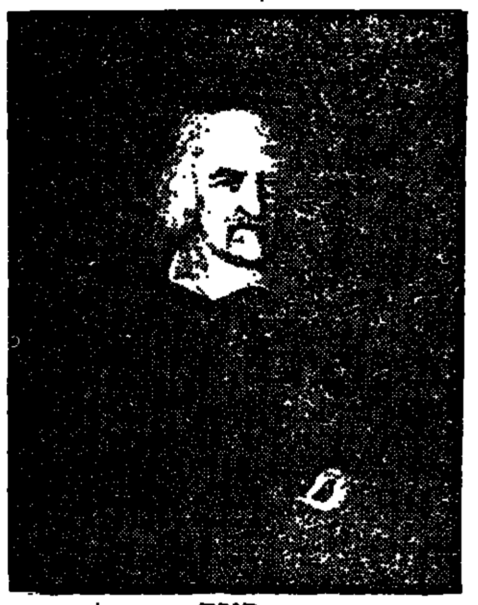

הובס

בעיני רבים נתפסת הפסיכולוגיה כגישה רדוקטיבית המצמצמת את מורכבות הנושא שהיא דנה בו – האדם. לכן מובן שיש משהו מקומם במסגרת תיאורטית פרשנית המעמידה את כל המפעל הפילוסופי על בסיס כה צר כמו, למשל, התסביך האדיפאלי. זהו פח יקוש לרגלי כל מדען המצמד מנקודת מבטו הרדוקטיבית, בהכרח, להבין את העולם. אבל פרופ' שרפשטיין, כאמור מיד, אינו נופל בו. מצד אחד אינו זונח בספרו את הפילוסופיה כמסגרת לחשיבה תיאורטית על העולם, אבל מצד שני, הוא מיישם היטב את דברי הפילוסוף הדני קירקגור (שמצוטט בספרו) הטוען – בהקשר לפילוסופיה האובייקטיבית בכלל וההגליאנית בפרט, כי יש „איפוא לנקוט זהירות מרובה כאשר מספלים בפילוסוף מן האסכולה ההגליאנית ומעל לכל – יש לוודא את זהות היצור שעמו יש לאדם הכבוד לנהל דיון. האם הוא יצור אנושי, יצור אנושי שקיים?..." (עמ' 218).

התוצאה מצירוף הגישה הפסיכולוגית אל המפעל הפילוסופי, מפגישה אותנו כקוראים הן עם יצירתו של הפילוסוף, הן עם אותן פרשיות חיים שלדעת המחבר תרמו חלק נכבד ליצירתו הרוחנית, שתראה בסופו של דבר כפי שהיא מוכרת לנו מעיון בשיטתו. המימד האישי שפרופ' שרפשטיין מעניק בספרו לפילוסופים הנסקרים בספר, מעניק לפילוסופיה כשיטת פרשנות של המציאות את המסגרת היחסית: האנושית־סובייקטיבית. מסגרת שהיא כה חשובה דווקא למתפלספים (כותבים וקוראים כאחד) המנסים לנסח היגדים אוניברסאליים ובעלי תוקף כללי, והתכחשים לעיתים בתוקף רב למימד המקומי־אישי של מנסחיה, כמודדים הקובעים את מימדיה. (ראה מאמרי הביקורת שנכתבו על הספר).

להערכתנו דווקא הצירוף הזה של פסיכולוגיה ופילוסופיה מעניק באחרונה איזה מימד של שפיות, שלעיתים הרציונאליסטן – השבוי בקסמי ניסוחיו – נוטה לאבדה. לכן איננו מסכימים. עם עמדתו של פרופ' ישעיהו לייבוביץ שאותו אנו מעריכים מאוד („כותרת ראשית" 5.12.84), הטוענת לאוטונומיה של הפעילות האינטלקטואלית ולכן חותר בתוקף רב לניתוק הקשר בין ההגות הפילוסופית לבין הביוגרפיה האישית של מחברה. עם זאת אנו מסכימים עם דעתו (שאינה למיטב הבנתנו טענת פרופ' שרפשטיין) השוללת דטרמינציה של המפעל הפילוסופי כפועל יוצא מטראומות ילדות. מסיבה זו הפירכא שמוצא לייבוביץ בדברי המחבר בכך שלא הצליח להצביע על קריטריונים של ניבוי בספר – כמקובל במדעי הטבע – נראית לנו כביקורת שלא ממין העניין. פרופ' שרפשטיין מצביע על יעודים אחרים לקראתם הוא חותר בספרו: „אני מאמין" – הוא טוען – „שבפילוסופיה נוכל להיות יותר אובייקטיביים רק אם נלמד להסתיר פחות את הסובייקטיביות שלנו" (עמ' 11). בלשון הפסיכולוגיה אפשר לומר, שככל שהאדם מודע יותר להשלכות שהוא עושה, כן תיפחת הסכנה שיתפוס את המציאות החיצונית לו בצורה מעוותת.

החלוקה הזו של הגישה האובייקטיבית לעומת הגישה הסובייקטיבית נראית פשוטה ממבט ראשון, אך הוכרה מאז ומעולם על־ידי גדולי ההוגים כמורכבת מאין כמוה. עוד לפני ש„המצאה" הפסיכולוגיה הכמונה מוגבלותנו להכיר את המציאות כשלעצמה, וזאת עקב „צבע עדשות המשקפיים" שאנו מרכיבים על עינינו מיום לידתנו, ואולי אף קודם לכך. בעת העתיקה ביטא את זאת אפלטון במשל המערה המפורסם, ובעת החדשה נוסחה טענה זו אחרת על־ידי קאנט, שהצביע על אי יכולתנו להכיר את העצם כשלעצמו. אך בעוד שהפילוסופיה התייחסה למגבלה זו כמו אל מגבלה המשותפת לכל המין האנושי, הרי הפסיכולוגיה הדינאמית הסבה את תשומת לבנו לעובדה שמעבר למגבלה הכללית, שכולנו קורבנותיה, ישנה לכל אחד מאתנו גם מגבלות ייחודיות, שהיא פרי שלבי התפתחותו של הפרט בחד־פעמיותם (משקפיו הפרטיים). בכך הבליטה הפסיכולוגיה את המימד הסובייקטיבי של תפיסתנו המונע אותנו להכיר את המציאות כשלעצמה. בכך תרמה וקטור נוסף לכוחות המונעים אותנו להגיע לתמימות דעים אודות העולם שבו אנו חיים.

לגישה המסורתית הזו המבחינה בין האובייקטיבי לסובייקטיבי, אנו רוצים להוסיף גישה אחרת המתייחסת למה שהפסיכואנליטיקן האנגלי ויניקוט קרא „תחום הביניים" של המציאות האנושית. ויניקוט ניסה לדייק עוד יותר ולהגדיר את התחום שלדעתו הוא תחום של היצירה האישית, אשר ניצב בין האובייקטיבי לבין הסובייקטיבי. לתחום הזה קרא „מרחב הביניים" או „המרחב הפוטנציאלי". בתוך התחום הזה האדם ממציא את מה שכבר קיים, או באופן פרדוקסאלי יותר, נותן משמעות אישית מעולמו הפנימי לאובייקטים שהוא פוגש בעולם החיצון. מרחב הביניים הפוטנציאלי הזה של כל האנושות הוא בעצם התרבות האנושית: שאינה אובייקטיבית לחלוטין אבל גם איננה סובייקטיבית לגמרי ויש בה משניהם. המדען, האמן כמו גם הפילוסוף, מחוננים ביכולת המופלאה ליצור משהו אישי מחומרי המציאות הסובבת אותם, וכך לברוא מחדש (לפי הגדרת התחום) את הקיים בו משכבר. כך יוצק היוצר את הסובייקטיבי לתוך כלי אובייקטיבי, כביכול. יצירתו־פרשנותם את המציאות משיקה למרחב הביניים של אנשים נוספים, ומעניקה משמעות למציאות המשותפת שלהם. אך שלא כמו במדעי הטבע הרי הענקת פרשנות מהסוג הזה אינה בת הוכחה, וכל נסיון להחיל עליה את עקרונות מדעי הטבע יוכלנה באיבה. הענקת

מונטיין

פרשנות כזו למציאות (היצירתיות) אפשרית רק בגלל הצירוף המיוחד הזה של אובייקטיביות וסובייקטיביות. זהו צירוף היוצר משהו שלישי, שהוא יותר מצירוף שני מרכיבים, ושונה מכל אחד מהם באופן עקרוני. כך נוצר מירקם של פרשנות המעניקה משמעות לעולם בו אנו חיים, ואשר ניתן להתייחס אליו באותה מידה גם כמשקף מירקם נפשי של התרחשות פנימית. זו איננה רק השלכה (משהו סובייקטיבי) אלא התאמה בין הנפש האנושית לחלק מהעולם החיצוני. בעוד שהמשוגע חי את עולמו הפנימי, ופרשנותו את העולם החיצון היא אישית לחלוטין, הנה היוצר „הבריא" מגלה־יוצר את מה שכבר קיים בעולם, וכזו היא גם הפילוסופיה. בהקשר הזה הרי ספר כספרו של שרפשטיין נותן לנו ראייה רחבה יותר של הפילוסופיה, ומעניק לתורה הפילוסופית את חיבורה למציאות. וכך הוסף מימד אינטימי ואותנטי יותר של ההומו־סאפיינס.

על הקשר בין הפסיכוזה והיצירתיות עמדו כבר רבים לפנינו. פרופ' שרפשטיין הולך רחוק יותר, ונעשה יותר ספציפי בהציגו קשר אפשרי לא רק בין האיש היוצר והביוגרפיה שלו כקשר של תהליך, אלא גם בין תכני היצירה (התורה הפילוסופית במקרה דנן), לבין אירועים בביוגרפיה שלו (דוגמא טובה לכך יש בניתוחו את הובס ועל כך בהמשך).

בן־עמי שרפשטיין

★

המתודה שהמחבר מאמץ לעצמו היא המתודה הדינאמית הפסיכואנליטית, ולכן נאמן להשקפה זו הוא מחפש את שורשי היצירה הפילוסופית המאוחרת באירועי הילדות המוקדמת. „הילד, הוא אבי הפילוסוף" (עמ' 14) – טוען פרופ' שרפשטיין ולכן עיקר עיוניו מכוונים אל הפילוסוף „בשחר ימיו ובמצב של תלות מוחלטת" (עמ' 13). המחבר מצליח לארוג את הפילוסופיה והפסיכולוגיה למארג שיטתי מרתק. לשם כך הוא נעזר בספרות פסיכולוגית עשירה שמסייעת לו להאיר את הקשר המפרה הזה שבין טראומה ליצירה. „כדי לזכות מחדש בחיוניות פונה כל אחד מאתנו, כילד כמבוגר, לכל מה שעשוי לגרום לו להנאה, כי נוכח איום הדכאון הופכת ההנאה להיות צורך נוקב. אני מרגיש צורך זה שכן חלק גדול מן הפילוסופיה, כפי שאנסה להראות, נוצר כתגובה לדכאון" (עמ' 20). פרופ' שרפשטיין מרגיש כי היצירה היא תגובה לדכאון המונעת על־ידי הצורך להנאה. תיאוריית „מרחב הביניים" מסבירה את התפתחות התהליך הזה כתגובה בשלה שנועדה לדכך את הדכאון הנובע מעזיבתה הזמנית של האם. התינוק מעניק לחפץ ספציפי המצוי בקרבתו משמעות אישית (זו היצירה) המאפשרת לו להתמודד עם מצבי חרדה ודכאון זמניים, שהם מהותיים לתהליכי ההתפתחות. אנו מציינים עובדה זו מכיוון שאמירתו המצוטטת של המחבר יש בה אמת רבה, אבל היא גם חושפת את נקודת התורפה של הספר היפה הזה. לפנינו מחבר בעל יידע תאורטי רב שחסר את ההתנסות־האינטימית עם התיאוריה הפסיכואנליטית (כמטפל, למשל). ולכן אף כי מושג ההנאה אינו מושג שגוי בהקשר הנידון, הרי אינו ספציפי די הצורך כדי להסביר את ההתרחשות הנדונה.

הליקוי הזה בא על ביטוי גם בפרקים האחרים של הספר שבהם מנסה המחבר להקיש מהביוגרפיה על האישיות. נדגים זאת בשני מקרים – בניתוחיו את מונטיין ואת הובס. אנו ננסה להראות באופן אינטגרטיבי יותר – לאור הפרטים שהמחבר מספק לנו – איזו חוויה קיומית היתה לילד שגדל בתנאים כאלה, כשלא היו לו הכוחות הקוגניטיביים לתת לאירועים שחווה הסבר מתאים, וכי מסיבה זו נותרה השפעת האירועים עליו בלתי מודעת.

מונטיין ככל הידוע לנו מהספר הופרד בינקותו באופן שרירותי מאמו על־ידי אביו בתקופה מאוחרת יותר הופרד מאמנתו שהניקה אותו וגם הפעם על־ידי האב. מאוחר יותר בגיל שש נותק מביתו ונשלח שוב על־ידי האב לבית ספר הרחק מהבית. אנו עדים לסידרה של אירועים טראומתיים המחייבת כעס רב על האב, אבל הנה להפתעתנו במקום כעס מופיעה אצל מונטיין אידיאליזציה פנטסטית של האב. למונטיין לא ניתנה ההזדמנות לבנות את בטחונו הבסיסי בקשר עם אמו,

(המשך בעמוד הבא)

# זהות גנובה

### מאת ענת לויט

רומן פריסטר, „הזהות הגנובה"; הוצאת זמורה־ביתן; 1985; 281 עמ'.

„מעולם לא ניסה לבחון מתי בדיוק גמר אומר לשרוף ולסלק את עברו. ההחלטה שכבה בתוכו מזמן. כמו חיידק של מחלה סוקוק לתקופת דגירה ממושכת. ייתכן שנתקבלה כבר באותו לילה, שבו הדהרה הרכבת לרחובה של אוסטריה והוא ישב – גבו לכיוון הנסיעה – וחש בין ברכיו את תרמילו של נובק. אולם היכולת הפתאומית לעשות זהות חדשה, פעלה כמאיץ בלבד. הרצון לעשות כן קרם עור וגידים זמן רב לפני־כן. העבר היהודי לא טמן בתוכו דבר זולת עוגמת־נפש. הוא היה מטען־עודף שמפריע לנוע, לעוף לשחקים, להתקדם, ליהנות מהחיים. הוא לא נאלץ להתכחש לו, כי מעולם לא ספג לתוכו את תחושת השייכות שאיפיינה את הוריו. הוא נכנס בתוך קליפת־ממן זמן רב לפני שמסוגל היה להבין ולנתח את תגובותיו". (עמ' 34).

הוא – יצחק ליבהבר, גיבורו הטראגי של הרומן „הזהות הגנובה". הקטע שצוטט בפתח המאמר הוא, כמדומני, קטע מפתח ברומן כולו. גם בטראגדיה היוונית ולהבדיל, בעולם הקאפקאי, קיימת לפחות התרחשות אחת, שהיא פרי התכוונותו, או תוצר ידיעתו השלימה של הגיבור הטראגי. אלא שמהתרחשות אחת כזו, הולכת ונשמטת שליטתו של הגיבור באירועי חייו. כוח אחר, חיצוני, מסתלט עליהם, לנתבם בדרכים צפויות ובלתי־צפויות כאחת.

היסוד המאקאברי, הנוצץ אף הוא אל תוך תבנית של עלילת חיים כזו, חומריו מצויים דווקא באותו איזור קיומי, רגעי אמנם, שבו היתה יכולת ההכרעה על ביקוע הפעולה המכרעת, בידיו של הגיבור. בדיעבד, כשהגיבור הולך ומתרחק מרגע האמת של חייו, להתגלגל אל זרועותיו של גורל, אשר חוקי פעולתו נסתרים מבינתו של הגיבור, יוטל ספק גם בבידת ודאותה של אותה יכולת הכרעה ראשונית. אך הטלת ספק זו, רק תגביר את האפקט המאקאברי ההולך ומצטבר להתניע.

שורות אחרונות אלה, אולי עשויות להיות תמצית לתחושתו של הקורא־המתבונן בגורל חייו של יצחק ליבהבר, כאותו רגע קריטי, ברכבת המובילה אותו ממחנות הריכוז אל אחד המחוזות בגוש המזרחי, והיינו הקומוניסטי. (והזמן, כמובן, שלהי מלחמת העולם השניה) – הרגע שבו הוא גומל בליבו להמיר את זהותו היהודית בזהותו של רודולף נובק, אשר חפציו המעטים נותרים גלמודים, בתא הרכבת שבו יושב ליבהבר, שנבק עצמו נורה בראשו על־ידי אחד הקצינים המלווים. הסיבה לתקריה היא מגוחכת וגורלית כאחת. שילוב כוח בין המגוחך לגורלי, יאפיין את מירב ההתרחשויות שארעו מאותו רגע.

על ההתרחשויות עצמן, אסור להכביר מלים, שלא לקלקל את יסודות המותחן, הנשזרים ומתעבים ליצור את תבנית העלילה. רק זאת הכרחי, אולי, לציין – במסווה זהותו של רודולף נובק, מפלס לו ליבהבר דרך אל פיסגת המפלגה הקומוניסטית, השוקדת באותו חבל ארץ אליו נקלע ליבהבר, לשיקום אושיותיה שהתערערו במהלך המלחמה. אותה זהות גנובה, היא שתגרום ללייבהבר את הידרדרותו המהירה והקשה לסגיעה, מאותה פיסגה.

יכולת רבה מפגין רומן פריסטר, ב„תפירת' מירקם עלילתי, שבו האירועים נובעים זה מתוך זה, מכוח של היגיון ואבסורד החובקים זה את זה לבלי הפרד. שילוב זה, הוא שנוצר את תחושת הדריכות שבה שרוי הקורא במהלך כל זמן הקריאה.

גורלו של ליבהבר מתמיד להתגלגל על הגבול הדק מאוד של הצפוי המפתיע בו זבנית. ואילו הקורא ימצא עצמו מנתב את תחושותיו ואת התרשמויותיו בין הקטבים הללו, מבלי יכולת חד־משמעית לנחש, איזה מבין הקטבים ישתלט על העלילה ויכריע לגבי גורל גיבורה.

פריסטר מעניק לספרו מימד נוסף חבוב לא פחות ואולי אף יותר ממימד הכתוב. הכוונה כמובן, למסכת הסליפה של המשמעויות שרואה פריסטר באופיו של המסטר הקומוניסטי. מיותר אולי לציין, כי ספרים רבים נכתבו במהלך העשור האחרון, שעיקר מהתם לחשוף את השקר, הזיוף והעיוותים של ערכי הצדק האלמנטריים, המסתים מאחורי שערי הברזל כניתוקו את הגוש המזרחי מן המערב. מיותר לציין גם את הגידוד הרב שכביא סופרים רבים מן המערב, דווקא אל כרהוריה מסטרית זו.

הפער והניגוד בין הסיסמאות שנהרתו על שערי הברזל, בין עיקריה הנשגבים של התורה הקומוניסטית, לבין אורחות חייהם של מיליוני בני־אדם, שהעיקרים הללו הם נר לרגליהם, אלא שאורו של הנר הזה אינו פורץ את מחסום גובה הרגליים, הם בעיקר סיבת הגידוד לסופרים הרבים.

אלא שכנראה „המאטריה" הזו עדיין לא מוצתה. גם למעיין ב„זהות הגנובה" צפויה תורת העזון נוכח הכפגש עם פקעות הצפעונים הרוחשות במערך הפתיל והסבוך של המפלגה הקומוניסטית. נראה כי רומן פריסטר, מיסיב להכיר את נימיהן הדקות ביותר של הפקעות הללו.

האמירה השגורה, כי לעיתים המציאות הזקה יותר בכל בדיה אמנותית, צפה כתובי ברגעים מסויימים של הקריאה בספר. מדוע? משום שעל־אף הדיעה הברורה כי מהלכים כאלה המתוארים בו, עשויים להתרחש וגם מתרחשים במציאות המתקיימת במדינות קומוניסטיות לא מעטות, התקשיתי לעיתים להשתחרר בהתחושה כי פריסטר הגדים בתיאור כבעה המוקצת של בדייתיות זו, עד כדי פגיעה בהמהימנות הבדיה הספרותית (ואולי זו בעייתי שלי?!).

עניין נוסף, שנועד לדבר את כלל העלילה, הוא זה המנסה לעמוד על משמעות הזהות היהודית. זיקתו האמביוולנטית של ליבהבר אל המורשת הרוחנית־תרבותית: מאיסתו באותה שייכות גנטית־לאומית המפקיעה את גורל חייו כפרט, הורצת אותם על פי הדין האנטישמי, המצא אל הפועל בצורה הקיצונית ביותר, בין גדרות מחנות הריכוז וההשמדה – נקודות ציון אלה אינן חורגות בספר „זהות גנובה" מן הכיפול הסטראוטיפי והמדוף מעט. קונפליקט זה באישיותו של היהודי, כמעט ניתן לומר להורותו, אינו מתייחד בניואנסים רגשיים אותנטיים ברמזים של ליבהבר. קביעה אחרונה זו שלי, ברצוני לסייג ולהבהיר את קטעי התיאור המזעזעים בספר, שבהם נזכר ליבהבר כמעט בחטף, אך באופן בלתי משמשש, בחורות מצילקי את נפשו בזמן המלחמה.

לסיום ראוייה לציון כתיבתו הבהירה והקולחת של פריסטר. לשונו נעדרת אמנם תווי ייחוד אבכיתיים, אך היא קעונה בעוצמה הדאבכית, אשר גם היא קעישה את 281 דפי „זהות גנובה" למרתקים.

# סיפורה של עליית עיראק

### מאת מאיר בראלי

שלמה הלל, „רוח קדים" – בשליחות מחתרתית מארצות ערב; הוצאת „עידנים" משרד הבטחון, ההוצאה לאור 1985; 360 עמ'.

ספרו של שלמה הלל ממלא תפקיד כפול, ועומד בשני תפקידיו, תפקידים שלא קל לאחדם. לפנינו ספר היסטורי־תעודי ממדרגה ראשונה, המספר פרק חשוב מאוד בתולדות התחיה היהודית, העלאתה של עדה שתרמה רבות לבניין הארץ וגיבוש חברתה, העדה העיראקית. עם זאת זהו ספר קריאה מעניין, רווי הומור טוב לב ונקרא ממש כספר הרפתקאות, „ספר לכל המשפחה".

רוח הטובה של המחבר שורה על הספר. מי שמכיר את האיש „רואה" אותו בכל שורה; מי שאינו מכירו, אישית, לומד להכירו מקריאת הספר. הדבר בולט כבר ב„שלמי תודה", הקדמה שמחכרים בה לטובה אלה שעזרו לו בליקוט החומר, בבירורו ובבדיקתו. לכאורה, דבר רגיל שכל מחבר עושה, אלא שאצל שלמה הלל יש גם בזאת ייחוד. פרק התודות מתחיל בתודה לאנשי המוסד לעליה בלתי־חוקית ששלחו אותו לעיראק (ולשליחות קצרה בלבנון) והעשירו את חייו בהרגשת מעשה גדול שעשה ו...־" לחברי השליחים מהארץ, למדריכים ולחניכים בתנועה החלוצית בעיראק, ולכל קהילת יהודי עיראק, שהם גיבוריו האמיתיים של הספר, ושאלמלא עמידתם האיתנה ומאבקם הנועז על זכותם להיגאל לא היה סיפור לספרו".

יש לנו כבר מדף עמוס של ספרים שמחבריהם מילאו תפקיד מכריע, בקבע מקטעי הדרמה הגדולה של הקמת המדינה והתקבצות יהודים לתוכה, ספרים שהשם המשותף היאה להם הוא „שנות חיינו היפות ביותר". ב„ספרייה" זו נודע ערך מיוחד ל„רוח קדים" שלפנינו, הן בזכות מחברו והן בזכות עלילתו.

ברוב הגדול של ספרים אלה בולט החסרון של הבלטה עצמית. המחברים נוטים להפריז בחשיבות עצמם, מוותרים על הצניעות, כאילו למען האמת. יש העושים זאת בדרך הנבונה ויש – בדרך רווחה. שלמה הלל עושה את ההיפך הגמור, כדי להצניע את עצמו הוא מוותר פה ושם, לא על האמת, אבל על הבהירות. מעמדו המיוחד בשליחות לעיראק עולה פה ושם בספר, כשאין ברירה, כשמוכרחים להכיר זאת לצורך הסיפור. בשל אופיו זה הוא גם אינו נמנע מלהתלוצץ על חשבון עצמו. אכן, שלמה הלל הוא היפוכה הגמור של יהירות ושחצנות. בילדותנו קראנו ספר ילדים של סנקביץ', על נער וילדה שנשבו בידי הדרווישים, והנער הצליח להימלט עם הילדה לעבור ארצות לא נודעות ולהגיע לחלק אחר של אפריקה. בסיומו של הספר נאמר שאחרי כל מה שעשה הנער הוא נמנע מהתפארות, די היה שהדברים ידברו בעד עצמם. מעשיו של שלמה הלל בהעלאת יהודי עיראק לארץ אינם זקוקים לפיאור, הם מפארים מכוח עצמם.

חשיבות רבה נודעת לספר, גם בזכות עלילתו, מכיוון שהיא חשובה מאוד וידוע לציבור עליה מעט מאוד. הספר מפריך גם עלילות (בלי להזכירן), בכך שהוא מספר מה קרה ומדוע לא יכול היה כלל לקרות מה שהעלילו. לא היה למארגני העליה חשש שיהודים לא ירצו לעלות. החשש היה שהמארגנים שם המאראים לישראל פה לא יעמדו בקצב המהיר שהיהודים באו, והקצב שהכתיבו התנאים החיצוניים בעיראק. מעניין מבחינה זו הסיפור על לוי אשכול שהזהיר מראש מפני קשיי הקליטה, שנתממשו אחר כך, והתשובה הבוטה של דוד בן־גוריון – קודם כל שיעלו, נטפל בכל בעיה כשתתעורר. דרושת הדלק ודרושת הבלימה שתיהן דרושות להסעתה של המכונית.

יהדות עיראק היא חלק חשוב מאוד בחברה הישראלית, והיא תרמה הרבה לישראל – הן משכיליה ובעלי המקצוע שבקרבה הן הפועלים, אשר זמן לא קצר לא היתה לישראל עבודה יצרנית בשבילם, אבל עצם קיומם דחק בהנהגת המדינה למהר ולהצמיח משק.

בספרו של שלמה הלל מתוארת גם המרטירולוגיה של יהודי עיראק, המאבקים על גאולתם, רבים מהם נתפסים בידי שלטונות, שאכזריותם כלפי אסירים היא חובה בעיניהם, חובה נעימה.

שלמה הלל, גואלה של יהדות עיראק, הוא בן העדה הזאת עצמה, אולם יותר מזה הוא בן הארץ. הוא נולד אמנם בבגדד, למשפחה יהודית מיוחסת מאוד ביהדות בבל, אבל בהיותו נער העביר אביו את משפחתו מעיראק ועלה לישראל. שלמה הלל הוא חניך הגמנסיה „הרצליה" בתל־אביב וחניך תנועת הצופים, שבמסגרתה הגיע לקיבוץ. הוא נשלח לעיראק לא מפני ששם היו „היהודים שלו", אלא מפני שהיה מתאים יותר לשליחות זו. במקומות רבים בספר יש אותות לכך שהיהודים של שלמה הלל הם כל היהודים, הדברים מוצאים ביטוי עקיף, שהוא אותנטי יותר מביטוי ישיר.

משהעלה שלמה הלל את יהודי עיראק לארץ הוא מחוייבות כלפיהם. מכיוון שראה עצמו שותף באחריות להעלאתם ההזדהה שגרמה לקשיי קליטה נוראים, אלו הקשים ביותר שידעה קבוצת עולים לפניהם ואחריהם, נטל על עצמו שלמה הלל, בפעילותו הציבורית, להיות להם לפה ולדרוש את המגיע להם מהמימסד הממלכתי והמימסד הציוני. גם בזאת היה שליח נאמן, אבל הדבר אינו קשור עוד בסיפורה של „רוח קדים".

### „קברט ספרותי"

„קברט ספרותי" מס' 9 בהשתתפות אלון אלטרס, מאיה בז'רנו, אורציון ברתנא, עזריאל קאופמן, יתקיים ביום שלישי, י"א בשבט 21 בינואר בשעה 9 בערב, ב„בית הסופר" בת"א. בתכנית האמנותית: דרור לוס – זמרה כליזר גיטרה: עודך ומנוזה משה בן־שאול. הכניסה חופשית.

### ערבי עיון על משנת מנדלסון

במלאות 200 שנה למותו של משה מנדלסון יתקיימו השבוע ערבי עיון על משנתו, בירושלים ובת"א.

★ בירושלים יתקיים ערב העיון ביום ראשון, ט' בשבט 19 בינואר בשעה 17.00 בבית האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, כיכר אלברט איינשטיין, טלביה. בתכנית: פרופ' עמוס פונקנשטיין („ירושלים" של מנדלסון – ההשקפה המדינית של האמנציפציה), פרופ' נתן רוטנשטרייך („בין מנדלסון לקאנט"), יו"ר פרופ' אפרים א. אורבך.

★ בת"א תצויין בערב העיון גם הופעת ספרו של ד"ר צמח צמריון על מנדלסון והאידיאולוגיה של ההשכלה. האירוע יתקיים ביום שני, י' בשבט (20 בינואר) בשעה 17.00 בבית הסתדרות המורים, רח' בן סרוק 8, ת"א. על מנדלסון והסובלנות הדתית ירצה פרופ' אליעזר שביד, על ספרו של ד"ר צמריון ירצה ד"ר שלום לרין, על הזיגוג בתפיסת מנדלסון וההשכלה ירצה ד"ר צמריון. בחלק האמנותי: מקהלת הסתדרות המורים, בניצוחו של יוסף הדר.

### צבע חדש – ספרים חדשים

★ עם משה בן שאול, בצאת ספר שיריו „ספר קטלוגים פרטיים" תשוחח מרים איתן.

★ עם אורציון ברתנא, בצאת סיפוריו „שריפות", ישוחח אמנון נבות.

★ עם מיכל סנונית, בצאת ספר שיריה „בקצה הגוף" תשוחח ש. שפרה.

קטעי־נגינה: יורם שרתוק – פסנתר. מנחה אמנון נבות.

האירוע יתקיים ביום חמישי, י"ג בשבט (23.1) בשעה 8.30 בערב, ב„בית הסופר" בת"א. הכניסה חופשית.

### ערב עיון לזכרו של שלמה דב גויטיין

ערב עיון לזכרו של פרופ' שלמה דב גויטיין יתקיים ביום חמישי, י"ג בשבט (23 בינואר) בשעה 18.30 באודיטוריום „בני ציון", בית התפוצות, קרית אוניברסיטת ת"א. בתכנית: דברים לזכרו של פרופ' גויטיין מאת פרופ' מרדכי ע. פרידמן; הרצאתו של פרופ' יהושע פראוור על „הקהילה היהודית בירושלים בתקופה הצלבנית". יו"ר: פרופ' אברהם סל, ראש ביה"ס למדעי היהדות באוניברסיטת ת"א.

# הפיל והתבונה היהודית

## לקט

### מאת י. קורא

לפני שנים רבות, היה על כל מהגר לארצות הברית שביקש לקבל אזרחות אמריקאית להוכיח את יכולתו להיקלט בארצו החדשה בבחינה בלשון המדינה, שכללה כתיבת חיבור באנגלית. אחד הסיפורים שרווחו אז, באחת הנוסחאות ששמעתי, היה: צרפתי, גרמני ויהודי ישבו בבחינה כזאת, בה התבקשו לכתוב חיבור על הפיל. הצרפתי כתב על הפיל והאהבה, הגרמני על הפיל והתבונה הטהורה, והיהודי על הפיל והבעיה היהודית. כדיחה זאת היא מן התקופה שלפני מלחמת העולם השניה. ספק אם היום היה זה כה ברור שהגרמני יכתוב דווקא על התבונה הטהורה, ואילו אמנם עשה זאת, היה מי שהיה מחפש מאחורי חיבור זה... השאלה היהודית.

מה עניין תבונה טהורה לשאלה היהודית – או הגרמנית, או שתיהן? מונח לפני ספר חדש המבוע בתוכן של שאלות אלה. כוונתי להוצאה חדשה ומורחבת (1984) של אוסף מאמרים מאת יירגן האברמאס בשם „פרופילים פילוסופיים־פוליטיים". הספר כולל מאמרים על פילוסופים והוגים גרמניים משני הדורות האחרונים, שנכתבו בין השנים 1955 ו־1980. האברמאס הוא אדם שאין צורך להציגו לפני הקורא הפילוסופי. אך עצם העובדה שלקורא המשכיל שאינו איש הפילוסופיה או התרבות הגרמנית, אין שמו ידוע כל כך כשמם של פילוסופים כותבי אנגלית כמו קארל פופר, וילארד קויין, ג'ון רולס ואחרים, מעידה על מעמדה של הפילוסופיה הגרמנית בדורנו. בתקופה שלפני מלחמת העולם השניה, ידע כל אדם בעל תרבות משהו על הוסרל, היידגר, קאסירר או שלר. האברמאס, פרופסור לפילוסופיה באוניברסיטת פראנקפורט, הוא מנציגיה החשובים של „אסכולת פראנקפורט", שהיא אולי בעלת ההשפעה הגדולה ביותר בעולם הדובר גרמנית היום. זוהי אסכולה המנסה לאחד בחשיבתה הפילוסופית את הישגיה של המחשבה המודרנית בפילוסופיה ובמדעי החברה והחיים, ואין זה מקרה שהאברמאס עצמו התפרסם בזכות ספרו הגדול „תיאוריה של הפעילות הקומוניקאטיבית", ספר המשתדל להגיע לסינתיזה מעין זו בין מחשבה פילוסופית למחקר חברתי. השפעתה של אסכולה זאת מחוץ לגרמניה באה לה בעיקר משום שכמה מנציגיה המוקדמים, ובעיקר תיאודור אדורנו ומאקס הורקהיימר – נאלצו לגלות מארצם בשנות הרייך השלישי והקימו בניו יורק את „בית הספר למחקר חברתי", שהשפעתו על חיי הרוח והמחקר בעולם הדובר אנגלית היתה עצומה. אחד ממייצגיה של השקפת עולם מעין זו – אם כי גם ריקעו וגם מקוריותו אינם מאפשרים לשייכו לגמרי לאותה „אסכולת פראנקפורט" – הוא המהגר היהודי הגרמני הרברט מרקוזה, שהיה בזמנו ל„גורו" של מהפכת הסטודנטים בארצות הברית והעביר לעולם הדובר אנגלית הרבה מרוחה של אותה דרך חשיבה גרמנית שבין שתי המלחמות.

אדורנו, הורקהיימר, מרקוזה – בזה כבר הגענו אל „הנקודה היהודית". מכיוון שהאברמאס עצמו עומד בספרו שוב ושוב על אותה נקודה, ואף מקדיש לה שני מאמרים שלמים, אתעכב בעיקר עליה. אין צורך לומר שגם מה שנכתב בספר זה על עניינים שאין להם כל נגיעה ליהודים – והרוב של הספר אינו נוגע באופן ישיר ליהודים או ליהדות – מעניין באופן בלתי רגיל, ומי שיקרא את הספר יקבל תמונה מגוונת ומעמיקה של מצבה של הפילוסופיה הגרמנית המשתדלת להתאושש מן ההרס שגרמה לה מלחמת העולם השניה. אך הרס זה נגרם במידה לא מעטה משום אותה „אמיגראציה" – גלותם הכפויה של פילוסופים והוגים יהודיים או ממוצא יהודי. האברמאס עומד על תופעה זאת, ועל חלקם של היהודים במחשבה הגרמנית, בכל הכנות והרצינות שיכול אדם להרשות לעצמו היום, ולקורא העברי נוגעת נקודה זאת לא פחות מבעיות אחרות הנוגעות לגורלה של המחשבה הגרמנית שאחרי הרייך השלישי.

★

כבר מרשימת הפילוסופים הנדונים בספר זה המופיעה על כריכת הנייר ניתן לראות את חשיבותם של היהודים: תיאודור אדורנו, חנה ארנדט, ולטר בנימין, ארנסט בלוך, מאקס הורקהיימר, ליאו ליוונטאל, קארל לוויט, הרברט מרקוזה, אלכסנדר מיטשרליך, הלמוט פלסנר, גרשם שלום, לודוויג ויטגנשטיין. לאחר „ניפוי" זה של יהודים או „יהודי־תרבות", כפי שנקראו ברייך השלישי, לא נשארו לנו ברשימה אלא ששה או שבעה „ארים טהורים" לרפואה.

אין זה מקרה איפוא שהמאמר הראשון באוסף זה הוא על „האידיאליזם הגרמני של הפילוסופים היהודיים". המאמר פותח בציטטה מאחד מכתביו של המחבר האנטישמי ארנסט יינגר משנת 1930: „היהודי אינו יכול למלא שום תפקיד יצירתי בכל דבר הנוגע לחיים הגרמניים, אם לטוב ואם לרע". לאחר מוטו זה, מספר לנו האברמאס שעוד בימי לימודיו באוניברסיטת פראנקפורט בשנים שאחרי המלחמה, נאמר לו פעם בסמינר כי „יהודים יכולים להגיע, לכל היותר, למעמדם של כוכבים ממדרגה שניה". הוא ממשיך: „באותו זמן, כאשר הייתי סטודנט, לא הייתי מסוגל לבדוק את הדבר כדבעי. כבר עסקתי אז בקריאת ספריהם של הוסרל וויטגנשטיין, שלר וזימל, אך בלי לדעת דבר על מוצאם של אנשי רוח אלה. אבל אותו פרופסור מכובד לפילוסופיה ששלל מעמיתיו היהודיים את הזכות למקוריות ידע על מוצאם".

כאן הולם האברמאס וסוקר – וכדאי לציין שהדבר נעשה באחד ממאמריו המוקדמים (1961), המראה כבר, לא רק את רוחב אפקיו ואת עמקותו הפילוסופית, אלא גם את האומץ שהיה לו לומר דברים שלא היו נעימים לאזני רבים שעוד היו בחיים – את תולדותיו של אותו סיפור אהבה בין יהודים „משוחררים" והמחשבה הגרמנית בתקופת גדולתה, ממשה מנדלסון, שקאנט אמר עליו כי „אילו היתה המורה הפילוסופית נזקקת לשפה משלה, היתה בוחרת בשפתו" דרך שלמה מימון, שפיכטה (והאברמאס מזכיר לנו שפיכטה לא היה מן הצנועים שבפילוסופים) העניק לו את זכות הבכורה בין תלמידי קאנט, דרך הרמן כהן, פראנץ רוזנצווייג, מרטין בובר, ארנסט קאסירר – ועוד ועוד פילוסופים „גרמניים בני דת משה", עד לגרשם שלום, ולטר בנימין, וכמה מן האחרים שאת שמותיהם כבר הזכרנו.

מאמר זה, שבהקדמתו להוצאה שלפנינו, לאחר כעשרים שנה, כבר מתייחס אליו מחברו כ„אביב" במקצת, אינו מסתפק בהזכרת שמותיהם של יהודים במחשבה הגרמנית: הוא מנסה גם לבדוק מה משך יהודים אלה דווקא אל האידיאליזם הגרמני, ומנסה למצוא זאת – וכאן אני מפשט את הדברים – מתוך רקעם היהודי של אנשים אלה. המסורת היהודית של ימי הבינים והזמן החדש היא מסורת קוסמית, קוסמופוליטית ומופשטת של עם שכל העולם מקומו, שאינו קשור קשר ממשי למקום אחד ולתרבות אחת, ואלוהיו הוא אלוהי העולם כולו, בורא העולם ומנהיגו. מסורת זאת איפשרה ליהודי המשכיל, כאשר נפתחו לפניו שערי התרבות הגרמנית דווקא בתקופת ההשכלה הנאורה והבינלאומית של המאה הי"ח, להשתלב באותה תרבות ובאותה פילוסופיה של התבונה הטהורה, הערכים האנושיים האוניברסאליים והשלום הנצחי. גם כאשר לבשה פילוסופיה זאת צורה לאומית או אפילו לאומנית, כמו בכמה מכתביהם של פיכטה והיגל, עוד יכול היה היהודי הגרמני להרגיש שהוא שייך לתרבות לאומית זאת. מכיוון שאותה לאומיות ראתה את עצמה כלאומיות של עם נבחר בעל תרבות אוניברסאלית. היה זה הרמן כהן שכתב, בשנת מלחמת העולם הראשונה, כי „גרמניה היתה ונשארה חלק מן הקהילה של המאה הי"ח, על ההומאניזם הבינלאומי שלה", וכי „בתוכנו לוחמת מקוריותו של עם שאי אפשר להשוותו לשום עם אחר". זאת בגרמניה של הקיסר וילהלם השני.

דברים ברוח דומה מוצאים אנו גם במאמר משנת 1978, „התורה הכבושה", שאינם אלא הרצאה שנשא המחבר באותה שנה בירושלים כראש משלחת בגרמניה המערבית שבאה לברך את גרשם שלום ליום הולדתו השמונים. האברמאס מנסה למצוא קשרים והקבלות בין הקבלה, שאותה הוא מכיר בעיקר מכתביו האנגליים והגרמניים של שלום, לבין מוטיבים מרכזיים במחשבה הגרמנית של מאתים השנים האחרונות ולפניהן.

אין זה עדיין סוף פסוק. גם בהקדמתו האחרונה וגם בכמה מקומות אחרים בספר מדגיש המחבר שאותם יהודים שספר זה דן בהם במיוחד – ה„מהגרים" מן הרייך השלישי, שחלקם חזר למקור מחצבתו אחרי המלחמה וחלקם נשאר בארצות הברית – היו, שלא כראשוני הפילוסופים היהודיים בגרמניה, הוגי דעות „בלתי מסודרים". הם פעלו מתוך תחושה אינטואיטיבית שדחפה אותם דווקא ל„פינות הנידחות" של התרבות וחיי הרוח – כגון מחקריו של ולטר בנימין בקטעי היסטוריה רוחנית שאינם כה הנודעים ביותר, או חקירותיו של שלום דווקא בקבלה ובמיסטיקה היהודית; שעד אז ראו בה זרם טמא וצדדי בתולדות ישראל, או התרכזותם של ארנסט בלוך והרברט מרקוזה, כל אחד בדרכו השונה, דווקא במחשבה האוטופית. היה זה כאילו חשו אותם יהודים, עוד לפני התפוררותה של גרמניה בשנות השלושים, שהדברים שוב אינם כה פשוטים ומסודרים כפי ששיערו פעם, וכי המסורת הארוכה האופטימית מגיעה לקיצה. ודווקא עיסוקיהם של אותם אנשי רוח יהודיים בשנים שלפני התפרצות הר הגעש הם שנתנו – כך רוצה האירוניה של ההיסטוריה – את הדחיפה להרבות מהלכי הרוח חורמי המחשבה של התרבות הגרמנית המשתקמת בזמננו.

יירגן האברמאס

★

ספרו של האברמאס אינו ספר שיטתי, אלא אוסף של „שיחות חולין של תלמיד חכם על תלמידי חכמים". למחקר שיטתי יותר על מקומם של יהודים במחשבה הפילוסופית והחברתית הגרמנית עלינו להכות בינתיים; ואולי עוד לא הגיעה השעה לכך. האברמאס מגלה התמצאות בעולמם הרוחני של יהודי גרמניה שלא רבים הם הגרמנים היום המסוגלים להגיע אליה, אך עדיין היא התמצאותו של אדם מן החוץ, הקורא בעיקר ספרות משנית ותרגומים. מאידך גיסא, ספק אם יהודי גרמני מן הדור האחרון, אחד מאותם מהגרים או בני מהגרים שזכה גם לחינוך יהודי וגם לתרבות גרמנית מן הבית, יהיה מסוגל לדון בענין זה בריחוק המתאים. יתכן שבסופו של דבר תיעשה מלאכה זאת על ידי חוקרים יהודיים בארצות הברית או בישראל, שגם חינוכם היהודי וגם היכרותם עם תרבות גרמניה כבר לא באו להם מן המקור היהודי הגרמני ודווקא משום כך יהיו מסוגלים לדון בדבר בפרספקטיבה הנכונה ובמידה גדולה יותר של אוביקטיביות.

בינתיים יכול הקורא היהודי להתעמק בבירורו של האברמאס על אותם יהודים שהוא עוסק בהם, ואחרים מהם עוד הכיר בחייהם. האברמאס אינו מכה על חטא, אינו מתרפס, אך גם אינו מכסה ומעלים. הוא מנסה בכנות וביושר מדעי ופילוסופי להעריך את מקומם המרכזי של יהודים בה רבים בחיי המחשבה של גרמניה והעולם הגרמני, מדורם של לסינג ומנדלסון ועד לדורנו. הרבה מספר זה שייך לאותה ספרות ההולכת וגדלה היום בעולם הגרמני, ספרות של הערכה מחודשת של תרומתם של היהודים לתרבות הגרמנית. הערכה זאת אפשרית עכשיו, למרבה האירוניה, יותר מקודם, דווקא משום שיהדות גרמניה הגדולה שוב אינה קיימת. בדרך מאקאברית למדי מזכיר הדבר את סיפורו של גיתה לאקרמן על אותו קצין צבא בדימוס שהוא פגש במעיין נופש בשווייץ. הקצין התוודה באזני המשורר שבשעות של לא יום ולא לילה יש לו חולשה לעניני ספרות, אך את כתבי גיתה עצמו עדיין לא קרא. שכן הוא קבע לעצמו כלל גדול, לחכות עד שסופר מסויים ילך לעולמו. אז, אמר, הוא יכול להיות סמוך ובטוח שיהיה בידו לקנות ולקרוא את כל כתביו...

# רחל

### מאת אילנה קרמי

היכרתי את רחל זמן קצר אחרי מותה של בתה תרצה. היה זה סמוך לייסודו של מוסד אלתרמן, ששם לעצמו מטרה להוציא את כל מה שנותר מעזבונו של המשורר לאחר הוצאתם לאור של רוב הכתבים על ידי מנחם דורמן.

לא מצאנו אכסניה הולמת לארכיון ההולך ומתגבש ורחל, שהיתה אז בודדה, הציעה את ביתה כמקום עבודה.

באחד מימי נובמבר 1977 התייצבתי בפתח הדירה בקומה הששית בבית הניצב ליד גבעה מוריקה בצפון תל־אביב. רחל, שפתחה לי את הדלת, היתה מוכרת לי ממחזות שראיתי בעבר וחשתי מיד נינוחה לידה. היא הוליכתני אל החדר הקיצוני בדירה ואמרה: „זהו החדר הכחול – המוקדש לנתן ולתרצה, והוא ישמש לך חדר עבודה בכל יום ובכל שעה שתחפצי בכך". מיד לאחר מכן הציעה קפה ועוגה, העוגה נקנתה בקונדיטוריה מובחרת והיה לה טעם נפלא. „זה יהיה מעתה הספל שלך ותוכלי תמיד לשתות ממנו", כך אמרה כשהיא מצביעה על ספל גדול וכחול שהפך מאז לספל שלי.

המטבח הועמד לרשותי בדיוק כמו החדר הכחול ולמן הרגע הראשון הרגשתי בבית. סידרנו ארון לתיקים, פינינו את שולחן העבודה לניירות, בחרנו כסא נוח לישיבה ולכתיבה והעבודה החלה. רחל מעולם לא הטרידה אותי בשעות העבודה, אך נוכחותה היתה מורגשת ורבת השראה. כל בוקר שתינו יחד קפה ובכל יום ציפיתי לחידוש קולינארי, מכיוון שרחל סרה לצאת כל בוקר אל החנות והעוגות לא חזרו על עצמן. מפעם לפעם ניסיתי אף אני לחדש וקניתי קפה מסוג מיוחד או עוגות מלוחות שגיליתי בדרכי. רחל נזהרה מעט מן הדברים המתוקים, לצרות הבהרותיה שקשה לה להינזר מהם.

★

מן היום הראשון החלו הסיפורים. אני מעולם לא שאלתי ולא חקרתי, אך הם זרמו מאליהם. במשך שנה שלמה עבדתי בביתה ושמעתי הרבה. את מה ששמעתי אינני יכולה ואינני רוצה לספר, אך תמיד ביקשתי: „רחל, אולי תכתיבי למישהו או תכתבי בעצמך, הלא מה שאת מספרת לא כתוב ולא יהיה כתוב בשום ספר", והיא ענתה: „יש דברים שמוטב להם שלא ייכתבו".

אני זוכרת היטב את הימים של העברת החדר של אלתרמן לשדה־בוקר, המקום שבו הוקם מוסד אלתרמן בתקופה ההיא. רחל נגעה בכל פריט ובכל ספר כאילו ראתה אותם לראשונה. היה משהו מרגש במעמד הזה של ההעברה, וכשעמדנו בחדר המשוחזר בחוברה גדולה חשנו כולנו ברוחו של המשורר המרחפת בחלל ונוגעת ברהיטים הכהים, מאובקים משהו.

בתקופות שונות היו לה ימים עצובים וכאובים מאוד ואז כמעט שלא עבדתי. היינו יושבות ומשוחחות. גם אני שיתפתי אותה בלבטים, ברגשות, היכרתי לה את בני משפחתי ופגשתי הרבה מקרוביה וידידיה. מפעם לפעם התלוויתי אליה להצגות בקאמרי וגם להצגות שלה. היתה זו העת שבה החלה להופיע ב„בית ליסין" במופע על הזיקנה, ובו קטעים משל סימון דה־בובואר ואחרים. קשה לשכוח את הקטע הנפלא, שקראה ברגש רב, כאילו הציגה את עצמה: „לילות של אתמול, ימים של עכשיו, מה אמרו – הזדקנת, השתנית?".

כששאלה אותי בהפסקה איך היה אמרתי לה באמונה שלמה שהיא אינה משתנה ואינה מזדקנת. עם כל אמונתה בכשרונה כשחקנית היה ברור לה שהמשימה הגדולה של חייה היא להנציח את זכרם של שני האנשים הגדולים שחיו במחיצתה ואת עשתה – המשיכה להופיע בשירים של אלתרמן, הקימה חדר הנצחה לתרצה וכאבה כשמישהו לא התייחס לדברים ברצינות המלאה המתחייבת.

רחל הראתה לי תמונות וסיפרה לי זכרונות ובאחד הימים אף הכניסה אותי לביתה של תרצה, דבר שלא הירבתה לעשות משום הכאב הנורא הכרוך בכך. באותה הזדמנות הראתה לי מספריה ומתוכה חשפה טפח נוסף מנשמתה. זה היה סמוך ליום השנה וכשפרסמתי מאמר על שירי תרצה קראתי אותו לפניה לפני הפרסום. רציתי את מלת ההסכמה שלה.

את ילדיה של תרצה, שהיו נכנסים כל יום לבקש חום וחברה ולאכול מן המטעמים המיוחדים שהכינה להם באמנות, ניסיתי לקרב אלי וחיפשתי עמם מכנה משותף דרך סיפורים על כלבים וחתולים, שהיו מאוד אהובים עליהם ועלי.

★

כן, בבית המיוחד הזה, מתחת לתמונתו של אלתרמן שהיתה תלויה מעל לשולחן העבודה, הרגשתי צורך לכתוב דווקא עליו את עבודת המחקר שלי וכשנסתיימה העבודה הבאתי עותק לרחל. היה זה לפני כשנתיים, היא הכניסה אותי לחדר הכחול וישבה מתחת לתמונה, כאילו שיתפה אותו בסוד הדברים. על השולחן, כמו תמיד, עמדה תמונתה הצבעונית של תרצה ובצידה פרחים. אחר כך נכנסנו לסלון, שהצבע הלבן שלט בו. על השולחן הגדול היו פזורים דפים וכתבים של אלתרמן, על הקירות היו תלויות התמונות שהיכרתי, מהן היו כאלו שניתנו עם הקדשה לאלתרמן, ומהן היו כאלו שהראו אותה כשחקנית. בארון עמדו ספרים של סופרים שונים ושל אלתרמן. באותו יום היתה לי הרגשה שאני שוהה במקדש ולרגע התקשיתי לעזוב. תחושה לא ברורה חלפה בי, ואכן, היתה זו הפעם האחרונה שראיתיה בביתה.

בטלפון דיברתי אתה לעיתים מזומנות, היא כבר היתה נבה וכואבת, אך אמיצה וכמעט אופטימית. „יש לי עוד הרבה כל כך להספיק", אמרה, „אני חייבת להיות חזקה". חשתי בפחד שמאחורי המלים ורציתי לעזור, אך ידעתי שאין מי שמסוגל להתמודד עם המציאות יותר מרחל עצמה.

בסוכות השנה הוזמנתי לביתו של ידיד ושם, בחברה מצומצמת וקשובה, הגישה רחל ערב שלם של שירי אלתרמן. ישבתי לידה והיא סיפרה לי על הילדים, על הנכדה שבגרה ועל הנכד הגדול ומתפתח „והוא דומה כל כך לנתן". כשדיברה על הילדים הפסיקה להיות השחקנית בכל רמ"ח ושס"ה, שהיתה כל ימיה, והיתה לסתם סבתא, דואגת, אוהבת, מתפעלת.

כמעט כל הערב סיפרה על נתן ומשלו, היתה לבושה בשמלה הדורה ונראתה חיונית ומבודחת. רק בסוף התקשתה מעט ללכת וכשנשענה עלי אמרה לי בלחש, לבל ישמעו האחרים: „יש לי בעיות בריאות בזמן האחרון, מי יודע אם יעמוד לי כוחי".

חשתי לרגע חרדה עמוקה, אך כאשר ישבה רחל לשולחן האוכל נהנתה מהמאכלים המבושלים והמשיכה בסיפוריה עד שעה מאוחרת. נרגעתי וקיוויתי שהפחדים פחדי שווא הם.

★

את הכתבה שהתפרסמה בשבועון של „הארץ" קראתי מתוך הרגשה שיש עוד הרבה מה לספר על רחל ורציתי לצלצל אליה ולשאול להרגשתה. לפתע עלתה מן הרדיו הבשורה האכזרית, הסופית.

סיפור חייה של רחל מרכוס־אלתרמן הסתיים, אך הזכרון נשאר, וכמו שאמר המשורר ורחל הירבתה כל כך לצטט: „אין זה סופו של הסיפור. מכאן חוזר הוא תמיד אל ראשיתו, על מנת לשוב בחילופי שמות ומעשים, שכר־טיבו, להיות מתחיל כל פעם מחדש".

# הפילוסופיה בראי הפסיכולוגיה

(המשך מהעמוד הקודם)

בעצם נותר עזוב ונטוש עד כדי כך שאינו יכול להרשות לעצמו, מבחינה קיומית, לכעוס על אביו כפי שילד כועס על אביו באופן טבעי, או כפי שמגיע לאביו לאור הטראומות שגרם לו. כדי לכסות מעיני עצמו את השנאה ההכרחית כלפי האב יוצר מונטיין אידיאליזציה של האב, שמביאה אותו עד כדי הומוסקסואליות לטנטית. הילד שאינו יכול לשנוא את אביו באופן הנורמאלי, ומתוך כך להבין את עקרון הפשרה, ולהזדהות עם האב בסופו של התהליך – מבטל את עצמו כלפיו, והופך לאובייקט פאסיבי. באופן כזה הוא מתאר את יחסיו עם החבר: „בידידות שאני מדבר בה נפשותינו מתמזגות ונבללות זו בזו במחבור שלם ויסודי כל כך ששוב אין הן יכולות אפילו להכיר את התפר שחיברן זו לזו. אם יפצירו בי להגיד על מה אהבתי את ידידי, ארגיש כי לא אוכל להביע זאת אלא באמרי, יען כי זה היה הוא, יען כי זה הייתי אנוכי" (עמ' 36).

הסימנים לשנאה העצורה והלא מודעת כלפי האב מתבטאים בכך שמונטיין „גילה שיחסים בין ידידים נעלים יותר מיחסים שבין אב לבן. הוא ידע שבן והתופס את מקום אביו עלול להפוך לאויבו של אביו וסיפר על מנהגים שילדים הורגים אבותיהם ולהיפך" (עמ' 35). בגלל הניתוק מהאם ואי היכולת הכפויה ליצור אתה קשר, שנא מונטיין את אמו ונשים בכלל. כלפיה הוא יכול היה לבטא את כעסו כי ממילא איננה מופיעה בחייו באופן ממשי. ברמה יותר עמוקה הפרדה מן האם, כפי שפרופ' שרפשטיין מציין נכונה, מתבטאת בטיפולו במוות. הסיבה לכך היא כי הזכרון הבלתי מודע של הפרדה מהאם בגיל כה מוקדם זכורה כמוות (ניתוק מהאם כמקור החיים). התוצאה היא שעם זכרון המוות הזה, שקיים בו הוא עסוק באופן קומפולסיבי. מונטיין עוסק במותם של אנשים, בדבריהם האחרונים, ובמוות בכלל. מכיוון שזה נעשה באי מודעות אין העיסוק האובססיבי הזה פותר את הבעיה שבבסיסה.

פרופ' שרפשטיין רומז על כל הדברים הללו, אבל להערכתנו אינו מצליח דיו ליצור פרופיל דינאמי שלם של האישיות בצורה כזו שתצרף את כל הפרטים הנבוכים למשהו אינטגרטיבי ודינאמי.

במקרה של מונטיין אין קושי רב במציאת רישומי עקבות הביוגרפיה ביצירה הפילוסופית, וזאת בגלל הסגנון הספרותי שמונטיין בחר כדי לבטא את דעותיו: סגנון אישי והשפעי מאוד. מבחינה זו שונה ממנו הובס בתכלית השינוי. הובס הפילוסוף מנסח שיטה הגותית אי־פרסונאלית, מרוחקת מהתחושה המיידית של חיי היום יום.

הובס נולד לאם חרדה ובכך נמנע ממנו המצב התקין שבו האם פוגשת את חרדות תינוקה ומחזירה לו אותן מעובדות וטעונות משמעות. (ילד בוכה כי הוא רעב אבל בלי היותו מודע למצוקתו. האם מבינה את בכיו ומגיבה אותו, וכך מקבל בכיו משמעות. בעיניו העולם נחווה כראוי לאמון ומשרה בטחון). כך יכול התינוק ל„בצלל" את האם כסביבה ששומרת עליו מפני הנפילה לתהום החרדה, ומאפשרת לו התפתחות תקינה. הובס כתינוק פגש באם חרדה שהגיבה בחרדה להתנהגותו וכך החריפה אותה. הובס עצמו מספר כי אמו היתה כה „מפוחדת עד כי ילדה בטרם עת תאומים, אותו ואת הפחד" (עמ' 28). התחושה הזו מסבירה במידה רבה את הפחדים שאפפו את הובס שהיה ילד פחדן, שסבל מפחדי גובה, מחושך, מגנבים ומרדיפה פאראנואידית. הובס מנסה לתת הסברים לחרדותיו ובהסברים אלה בולט האופי ההגנתי – הרציונאליזציה. לעתים במצב כזה נעזר הילד באביו, ואז האב יכול לשמש כעוגן כנגד האם. אבל האב של הובס היה אדם גס שברח מהבית כשהובס היה עוד ילד, וכך נותר הילד בחרדותיו. את כל חייו אח"כ אפשר לאפיין כחיפוש קדחתני אחרי משען ובטחון, וזו כנראה סיבת נדודיו ממקום למקום.

על הרקע הזה אפשר להבין את משיכתו של הובס לגיאומטריה, פיסיקה ופילוסופיה. זהו נסיון אינטלקטואלי כביר להכניס סדר הגיון ביקום החיצון כפייתי לכאוס העצום המאיים להציף את עולמו הפנימי. במסגרת זו ניתן לראות כיצד הפילוסופיה שלו קשורה לתודעתו האישית. הובס מחפש סדר תבוני ולכן הוא מטיף למדינה שבראשה יעמוד ריבון רב־כוח – הלויתן. אי אפשר שלא לחוש אינטואיטיבית כי הלויתן הוא מעין פנטזיה מוגדלת המשקפת את תשוקתו העזה למסגרת תומכת, ליציבות. הריבון שהובס חיפש נשא אופי ארצי וקונקרטי מאוד. אל כתבי הקודש כמקור לסמכות ויציבות התייחס באי אמון. דתיותם היתירה היתה כנראה לחסרון למי שהרגיש שבטחון היה צורך כה מיידי לגביו. כדמות החברה האידיאלית כן מודל המשפחה הרצוי בעיניו, וגם שם האלמנט המודגש ביותר הוא הבטחון והכח.

הדוגמא של הובס היא דוגמא טובה לקשר בין ביטוי תאורטי למהדרין של תיאוריה ובין ביוגרפיה. שרפשטיין, כפי שכבר הזכרנו, נוגע בחלק מהנושאים אך אינו מצליח לשזור אותם באופן מספק סביב גרעין אישיותי חי, סובל ויוצר. הדינמיקה המיוחדת הזו שמקצתה ציינו בין הילד לאמו, אינה מצויירת בחדות מספיקה, וכך אנו חושבים, נשמטת מעיני הקורא התמונה החיה המיידית שבין הובס ליצירתו.

מקריאה בספר אנו עדים לקו המאפיין את מרבית ההוגים הנסקרים. לכולם היתה ילדות קשה וטראומטית כמעט כולם נכשלו במשימה העיקרית של אדם „נורמאלי": נישואין, גידול ילדים, פיתוח מערכת יחסים בין־אישיים יציבה. אי אפשר להבין את הדחף האינטלקטואלי שפעם בהם בלי לקחת בחשבון את עומק החסך שסבלו ממנו. האם, למשל, מות אמו של דקארט בשנת חייו הראשונה אינה בשורש חיפושו הנואש אחרי הוכחת קיומו? האם אין בתשובתו, מעבר לאיכותה הפילוסופית, משהו מהד הגנתי: „אני חושב משמע אני קיים"?

★

החשיבות של הספר הנסקר נובעת מן ההכרה כשזרה את הקשר בין העולם החיצון לעולם הפנימי, יחסי הגומלין ביניהם. טראומה וכאב אינם תנאי ליצירה בעלת ערך, צריך למשל גם לא מעט אינטליגנציה, אבל הם בשורש דחף היצירה. עובדה זו אינה מפחיתה מערך היוצר ויצירתו, אלא להיפך מוסיפה מימד של הראויות לחיים, ומצביעה על עוצמת כוחות האישיות שנתן כה. למי שמחפש רק את „האמת" אין זה משנה אם היוצר התייסר בילדותו. קורא כזה רוצה דיון „נקי" בתיאוריה ואישושה או הפרכתה על־פי כללי הלוגיקה. לקורא הזה ספרו של פרופ' שרפשטיין לא יהיה רלבנטי. אבל קורא המעוניין להשקיף על הפילוסופיה כביטוי של התרבות האנושית, של אנשים שחיו בזמן מסויים, נשמו וסבלו – הקורא הזה יפגוש במהלך קריאתו ספר מרתק, מלמד ולעיתים רבות אף מרגש.

### תגית בנדמן ונירה הראל – כלות „פרס זאב" לספרות ילדים

„פרס זאב" לספרות ילדים לשנת תשמ"ו הוענק לתגית בנדמן ולנירה הראל. על הענקת הפרס לשתי הסופרות החליטה ועדת שופטים בהרכב גרשון ברגסון, ראש המדור לספרות ילדים ונוער במשרד החינוך והתרבות (יו"ר), ד"ר שלמה הר־אל ואורי אורלב. לוועדה הוגשו 15 ספרים. הוועדה החליטה פה־אחד להעניק את הפרס לתגית בנדמן על ספרה לגיל הרך „כשנוסעים לארץ אחרת" בהוצאת „דביר" ולנירה הר־אל על ספרה לגיל הגבוה „כובע חדש" בהוצאת „עם עובד".

# בין רומנטיקה לסוריאליזם

### מאת טליה רפפורט

אודילון רדון, מוזיאון ישראל, ירושלים.

מוזיאון ישראל מארח אוסף של יאן וודנר – אדריכל, צייר ואספן, שהשאיל למוזיאון מבחר יצירות משל אודילון רדון. עם התערוכה הוציא המוזיאון גם שני קטלוגים מהודרים ובהם צילומים גדולים, חלקם בצבע, של האוסף וכן הקדמה קצרה באנגלית. אלה הם בעצם קטלוגים חריגים למדי במושגים מקומיים. הם נראים מיובאים, נדפסו בארה"ב ואין בהם אף לא מלה אחת עברית, ובכל זאת, הם נושאים את שמו של מוזיאון ישראל.

אשר לאמן עצמו – אודילון רדון (1916–1840) הוא צייר יוצא דופן, מוזר ומרתק, שיש להבין כי אינו מוכר לרבים בארץ, כך שזוהי הזדמנות מעניינת להציץ לעולמו המיוחד...

תחושת הפנטסיה והמסתורין השורה על מרבית עבודותיו, לעתים אף על ציורי הפרחים ה„תמימים" יחסית, מתקשרת לאווירת הדקאדנס והפסימיזם ששררה באירופה בסוף המאה הי"ט ואשר גרמה להעדפת הדמיון על המציאות. בדומה לחברי קבוצת הנאביס (NABIS) הסימבוליסטים שפעלו ויצרו בעת ההיא, גם רדון פנה לקהל מצומצם של סופרים ואינטלקטואלים. רדון התעניין, באמצעות ידידו קלאבו, גם בכתבים הודיים איזוטריים אך גם ביצירת בני זמנו – פלובר, בודלר ואדגר אלן פו, שאת כתביהם איייר.

בתחום האמנות עצמה הושפע ממורו רודולף ברסדין, שנושאיו היו דתיים, אקזוטיים וציוריים ונופיו הפנטסטיים נרשמו בפרטנות כמעט כפייתית. באמצעותו הכיר רדון את התחריטים של רמברנדט ודירר אך נמשך גם לציורים של בני זמנו – במיוחד לאלו של קורו, ולאקוסטיקה של דלקרואה.

יש לזכור שכל תחומי התרבות – השירה, הספרות, התיאטרון והאמנות הפלאסטית הושפעו במאה הי"ט מן הרומאנטיקה הגרמנית ומשיכתה לעבר הדמיון, המסתורין, הפיוט, האגדה והחלום.

נסיונותיו המיסטיים של רדון ניכרים, למשל, בציור פאסטל בשם „הסירה המיסטית" מ־1890, שיש המסבירים אותו כביטוי של „השתחררות פיוטית" הנוצרת באמצעות צבעי כחול וצהוב זוהרים. מעניין שצמד צבעים זה מתקשר עם סמליות הצבעים של ואגנר, שמייחס לכחול וצהוב תכונות של רוחניות, אציליות והתעלות, שהולמות אצלו דמויות של יוצרים ומשוררים (בדיוקן המשורר בוך ובדיוקנים עצמיים שלו.) יש המפרשים ששתי הדמויות בסירה המיסטית של רדון מרמזות לואגנר שהתאבד ב־1890 ולגוגן שנסע לטאהיטי ב־1891 וכל אחד מהם השתחרר בדרכו שלו, „השתחררות פיוטית" מיוחלת.

עבודות רבות נוספות של רדון ספוגות באותו מסתורין מעורפל, שהאמן סירב להסבירו, או לפרש את משמעות דמויותיו. אפשר לראות בתערוכה, בין השאר, פאסטל נפלא בשם „הדרואידית" או את ברונהילדה הוואלקירית זוהרת עירומה על סוס, אפופת ענני צבע כחולים וירוקים ומתקשרת עם מיתוסים צפוניים אפלים ועם המוסיקה הרומאנטית־דראמטית של ואגנר.

דמויות ספרותיות ואגדתיות מרשימות אחרות שבהן עוסק רדון הן אופליה הפיוטית התולמנית, או דיוגנס המחפש באפלה את האמת, כשמנורה בעלת פרצוף מאיר בידו.

מלבד נושאים ספרותיים ודתיים נמשך רדון גם לתנ"ך ולמיתולוגיה ובמיוחד לתיאור יצורי־כלאיים או דמויות פנטסטיות. הוא מצייר, למשל, את מלכת שבא בעטרת מפוארת, את ראש גלית על סוס, קנטאור רודף קשתו בפאסטל ורדרד־מרפרף אך טעון מתח וגם דמות של ענק חייתי, גוף כהה עטוף בגלימה משונה.

יותר מכל מוקסם רדון מן הדמיוני והדימיוני והוא ממציא יצורים אימתניים וגרוטסקיים רבים משל עצמו. אפשר לראות בציוריו את דמות השטן הערמומית ברישום דיו שחור לצד ראשו הדוקרני של איש־קקטוס, העולה מתוך קופסה, איש־שלד בעל גוף שלדי זעיר וראש ענקי, שענפים צומחים ממנו. עוד מופיעים אצלו „ראש מסתורי" מרחף בתוך ספיראלה ודמות סימן־שאלה, או „ראש מכונף באפילה" וכך נרקם ביצירתו של רדון עולם מקורי, קסום ומפחיד, שאנשי זמנו התקשו תחילה לעכלו.

מאחר שמדובר בתקופה שבה סגנונות האמנות השולטים היו הריאליזם והאימפרסיוניזם, לא היה קל לרדון להגיע להערכה. הוא גם התפתח מאוחר יחסית. רק בשנות ה־80 של המאה הי"ט, בהיותו כבן 40 המריא דמיונו במלוא עוזו, והצבעוניות שלו הגיעה להישגים מרשימים רק אחרי 1890. רק לאחר 1900 זכה להכרה הדרגתית ואז מתחילה אמנותו גם להיות אופטימית יותר.

ציירי פאריס הצעירים של תחילת המאה – הפוביסטים והאורפיסטים, וביניהם גם שאגאל שהגיע לפאריס מרוסיה, העריצו את רדון. נושאיו האקזוטיים והצבע העשיר שלו קסמו להם. ציוריו של שאגאל שבהם מרחפים זוגות נאהבים ומלאכים בין פרחים על רקע כחול שמימי מסתורי וזוהר חבים הרבה לציורי הפרחים של רדון. אף שגם הציור של שאגאל שייך למלכות הפנטסיה, האווירה אצלו בהירה יותר לעומת העיפול הסתום, לעתים המאיים, של רדון. מבחינות מסויימות אפשר לומר, ששאגאל הוא פופולאריזציה של רדון. הוא תירגם את אגדותיו המיסטיות לקנה מידה מונומנטאלי, ריכך אותן, המתיקן ועטפן בגלימה פיוטית דקוראטיבית. רדון לא זכה, אמנם, להצלחה ופרסום כשאגאל אך הוא אמן מרתק, לדעתי, יותר ממנו. הוא גם חוליית־קשר מעניינת בין חוויות הרומאנטיקה של המאה הי"ט לבין פרצי תת־ההכרה הסוריאליסטים של המאה העשרים.

## ביכורי מילואים

*יאן רייכוורגר, גלריה שרה לוי, שינלס 10, ת"א.*

יאן רייכוורגר מציג אצל שרה לוי תערוכה שהיא פרי שירות מילואים קייצי בהתנחלות יצהר שבשומרון.

אף שהתערוכה מורכבת מעבודות בקנה מידה מוגבל (מטעמי נוחות בעת שירות מילואים) יש בה גם רישומי עפרון, ריאליסטיים ברובם, וגם תמונות שמן קטנות, נוטות להפשטה ועשויות בטכניקה דמויית אקווארל.

רייכוורגר, שעלה לארץ מרוסיה לפני כעשר שנים, מוכר בארץ בסגנונו המיוחד, המושפע ממורו, הצייר הרוסי וייסברג, שתערוכה שלו הוצגה אצלנו בארץ לפני שנים אחדות.

ציוריו של רייכוורגר מתאפיינים, בדרך כלל, בכתמיות רכה וערפילית ובגוונים מהולים – עמומים – מה שיוצר, על פי רוב, אווירה מיסטית אגנית. גם הפעם יש בתערוכה מספר תמונות קטנות ושקופיות בסגנון זה.

אחת מהן, צהבהבה וקורנת אור, מזכירה במקצת את סידרת „ערימות השחת" האימפרסיוניסטיות של קלוד מונה. יש בה רק אלמנט צורני משולש אחד בתוך שפעת כתמים בהירים ומרצדים. גם בתמונה שניה, קטנה יותר, הנושא מתמצא בשתי צורות מלבניות סמוכות, העשויות להזכיר מיבנה כלשהו. כל היותר הוא ענני גוונים ירקרקים, וורודים ואדומים, שיוצרים צבעוניות עשירה ואווירה מעודנת.

נושאים פשוטים כמו בית, שדה וחבל עם כביסה מקבלים תחת ידיו האמנות של רייכוורגר טיפול ציורי כפול – באור יום ובלילה.

מבין הרישומים אפשר להזכיר סידרת ארבעה רישומי לול ברווזים ותרנגולות, שעשויים באופני רישום מגוונים ואחד מהם מעוקר בכתמי צבע קטנים, צהובים, כתומים וורודים, שיוצרים אסתטיקה ילדותית, נאיבית ומרנינת עין.

רישום מעניין אחר של שדה עשוי כולו בקווקווים זעירים, דקיקים ומרצדים בצורות שונות, כך שמתקבל שדה רישומי דינמי מרתק.

סך הכל, זוהי תערוכה מינורית, אך מהנה וסימפאטית.

## דפדוף ראשון
## ספרים חדשים

### מאת אבי טנא

## סיפורת

### סוד הקבר

נפשו בכפו / מאת צבי לוז / הקיבוץ המאוחד / 168 ע'.

קיבוץ ותיק בעמק הירדן עומד לשנות את מראה פניו במצוות האדריכל ואגב כך נתקלים הנוגעים בדבר בקברו של שאול נתנזון, שלפנים היה בשדה הפתוח ועתה הוא מצוי בתוככי החצר. האדריכל גוזר להעבירו ממקומו אלא שאז עולה השאלה מי היה האיש ועל מה ולמה טרף נפשו בכפו בשנת תרע"ג. המספר, מזכיר המשק אבנר עמית (בעצמו בן לראשונים) פותח בחקירה שאינה מוליכה לשום מקום, לפי שלא נותרו שום תעודות ושום עדויות של ממש. תוך כדי כך מצטרפים אליו כמה מחברי הקיבוץ שאיש איש מהם מעלה גירסה משלו לפרשה העתיקה. וכמנהג הימים האלה וכטבע האדם, באותה הזדמנות עצמה עולים גם כמה וכמה עניינים מן ההווה וממורשת העבר. סוף דבר שהכל נמנים וגומרים להעביר את הקבר בכבוד ולהעניק לעצמות המת את המנוחה בשורת הראשונים. חשבון הזמנים והגילים משובש, כמדומני, פה ושם. ברקע נקל לראות את ראשיתה של דגניה.

## שירה

### טריסטרם בשדה השיפון

ספר קטלוגים פרטיים / מאת משה בן־שאול / ספרית פועלים / 96 ע'.

ספר שיריו השביעי של בן־שאול סובב הולך בין בן־שמן וקופנהגן, באר־שבע ופאריס. סימנו, כך נדמה לי בדפדוף ראשון, „המשורר מדבר על עצמו כהוא אחר/רדיו כזה, בחושך, בחדר,/כוכבים לא נופלים על ראשם/לא זו, לא הילה/בסדר, משועשע, הוא שם קביות/של אור פרטי". עוד מסימניה „בשדה השיפון יושב החוקר טריסטרם וקורא/בספרו של טריסטרם/הארץ מלאה עזובה והירוק מתפלש בשממה/אהבתיך אדמה אהבתיך, ריח הלוונות/משי ובכי אברהם/שלא בכה בהגיעו את יצחק הבן/על האבן/למה לא בכית אברהם שואל טריסטרם החוקר/מה שישאר לעד הוא רעד הכפיתה".

## שואה

### חידות האותנאזיה

מבצע T-4 / מאת שמעון זקס / ספירים / 151 ע'.

בשנים 1945–1933 עסקה המפלצת הנאצית לא רק בהשמדת היהודים כיהודים אלא גם באותנאזיה – רצח שיטתי של מאות אלפי מוגבלים עם חולים חשוכי מרפא, זקנים ושאר מוכי גורל. מלכתחילה נידונו לכך רק גרמנים אך במרוצת הזמן באה גם שעתם של צוענים, פולנים, רוסים, וקל וחומר שגם יהודים. איך הוצג הטירוף הזה בגרמניה? איך נומקה האכזריות? מה אמרו הורים, מחנכים, רופאים וסתם גרמנים לנוכח מבצע T-4? שאלות אלה ודומותיהן נידונות כאן בהסתמך על עדויות ותעודות שונות ומנקודת־הראות של פליט שואה העוסק בחינוך מיוחד („ויש אולי קשר בין הדברים").

## חינוך

### המחשה ושילוב

המוטיב והסמל / מאת אביבה קרינסקי / אור־עם / 127 ע'.

איך ללמד מונחי יסוד בספרות? אמרה המחברת: „אפשר, כמובן, ללמד מונחים תוך כדי לימוד יצירה. דרך אחרת היא להאיר יצירה ספרותית באמצעות המונח. דרך זו בחרתי להדגים בהצעתי זו" (והמונחים הרלבאנטיים, נוסיף אנחנו, הם המוטיב והסמל). ביסוד ההצעה עומדים השימוש באמצעי המחשה ושילובן של אמנויות הציור, המוסיקה והקולנוע, והתכלית היא להגיע להבנה של משמעות המונחים, של תפקידם ביצירה, ושל דרכי השפעתם על הקורא, ואגב כך גם להקנות לקורא מספר מיומנויות בסיסיות לזיהוי המונחים ואולי גם לפענוחם. יצירות הספרות ששימשו כחומר־גלם הן, בין השאר, משל ביאליק ועגנון, גלבוע ועמיחי, אבידן ועת, טנסי ויליאמס וקאמי. התכנית הופקה לפני כחמש שנים והיא מגישה בזה לאחר ניסוי בשטח ולאחר ששולבו בה תגובות ולקחים.

## תרגום

### בלבוש חדש

הזר / מאת אלבר קאמי / תרגמה מצרפתית אילנה המרמן / עם עובד – ספריה לעם / 144 ע'.

קאמי והרומן הראשון שלו, „הזר" (שראה אור ב־1942), שוב אינם זקוקים להצגה משלנו. פרשת הפקיד הצעיר מרסו שאינו בוכה בהלוויית אמו ורוצח אדם „בגלל השמש" ונידון בשל אלה למוות „בשם העם הצרפתי" כבר נידונה בהרחבה כמעט מכל צד אפשרי. רבים התלבטו, כידוע, גם בשאלה מה הדבר שעשה יצירה זו, שכולה פילוסופית, ליותר מתיזה פילוסופית בעלמא. אם כך ואם כך, הנה הוא עתה בלבוש עברי חדש יותר עם מסה מפורסמת של קאמי – „השיבה לטיפזה" (שנכתבה באלג'יר ב־1951) ועם אחרית דבר משל המתרגמת.

### יחודו וכחו

תסכיתים / מאת סמואל בקט / תרגם (מאנגלית) שמעון לוי / כתר / 133 ע'.

„הרדיו", מזכירנו שמעון לוי באחרית דבר, „הוא מדיום 'עני', אבל מעניין [illegible] לא רק ייחודו אלא גם כוחו. תסכית רדיו חייב לפנות אל ערוץ הקליטה השמיעתי – באמצעותו אל הדמיון... הרדיו אינו כופה על המאזין עולם חזותי, הוא מזמינו ליצור בעצמו עולם כזה". ומסתבר שכל אלה היו גלויים וידועים לסמואל בקט, האירי היושב בפאריס (וחתן פרס נובל 1969), די הצורך לגרותו ליצירתם של שישה תסכיתים „שהם לא רק מרכיב חשוב ביצירתו, אלא גם אחד השיאים של אמנות הרדיו". לא זו בלבד, מזכירנו לוי, „כשם שהמחזות של בקט עוסקים באופן עקיב ומעמיק בתיאטרוניות עצמה... כך גם עוסקים תסכיתיו במשמעות של השמעת קולות". מכאן, למשל, התסכיתים „רדיו 1" ו„רדיו 2" המקבילים למחזהו „מחזה" ולסרטו „סרט". עוד כאן התסכיתים „מלים ומוסיקה", „כל הנופלים", „רמץ" ו„קסקנדו".

## יפאן

### שורש נשמת התרבות

אומרי שיר על סף המוות / מאת יואל הופמן / מסדה / 256 ע'.

בתרבות יפן, מלמדנו המחבר, פרופסור לתרבות המזרח הרחוק באוניברסיטת חיפה ומי שעשה שנים רבות ביפן, רווחת מסורת עתיקת־יומין של כתיבת שיר לפני המוות. „שירי המוות", הוא מוסיף ואומר, „הם חלק בלתי נפרד מן המורשת הפיוטית של יפן... (הם) משקפים תפיסות עולם של גברים ונשים מכל שכבות החברה היפנית במשך למעלה מאלף שנים; הם חושפים לעינינו את שורש נשמתה של תרבות זו, אשר לרבים מאתנו עדיין היא חידה". חלקו הראשון של הספר מציג לפניך את שירת יפן ובוחן את המסורת של כתיבת שיר על סף המוות. בחלק השני מבחר תרגומים של כארבעים שירי מוות שכתבום נזירים בודהיסטים מכת זן. בחלק השלישי תרגומים של כשלוש מאות שירי הייקו קצרים של משוררים. שיר שיר והערות בצידו.

## שופר-סל

דרושות

# קופאיות

לסניפים הבאים:
* רמת השרון, רח' אוסישקין 5. אוטובוסים: 24, 48, 525.
* תל־אביב, שד' נורדאו פינת אבן גבירול.
* ראשל"צ, היפרכל, שד' לישנסקי 83, אזור התעשיה החדש, אוטובוסים: 19, 94.

העבודה במשמרות בוקר/אחה"צ לסירוגין.
מועמדות מוזמנות לפנות למנהלי הסניפים במקום, בשעות העבודה.

---

למפעל רהיטים באזור המרכז
דרושים

## ★ מנהל כללי
כישורים דרושים:
* נסיון בניהול חברה
* הכרת ענף רהיטי העץ – ייצור שיווק

## ★ מנהל מפעל/מנהל ייצור
כישורים דרושים:
* נסיון בניהול ייצור ובתכנון ייצור בענף רהיטי עץ

## ★ מנהל שיווק
כישורים דרושים:
* נסיון בשיווק ומכירות בענף רהיטי עץ

נא לפנות בכתב בצירוף פרטים לת.ד. 1130 ת"א עבור מס' 212.
סודיות מובטחת.

---

**IDEAL EQUIPMENT**
**Montreal, CANADA**

Is looking for the following individuals:
1. Experienced microprocessor engineer, capable of developing hardware & software in conjunction with Z–80 system.
2. Experienced electrical/electronics engineer, capable of designing logic circuit for packaging machines. Familiarity with modular programable control systems – an advantage.
3. Experienced mechanical engineer/machine designer, capable of designing automatic packaging equipment, knowledge of cam drive Linkage, shop practices – an advantage.
All position require communication in English-Place of employment – Montreal, CANADA.
Please send resume to IDEAL, 14 MORRIS st. E. BROWNSWICK, N.J. 08816, U.S.A.

---

## י. הורוביץ ושות'
מכון לאיבחון מידע בע"מ

למפעל בדרום הארץ דרוש
## מנהל יצור

תאור התפקיד:
* ניהול יצור מכונות חקלאיות לשוק המקומי ולייצוא
* בכפיפות למנכ"ל החברה

הכישורים:
* מהנדס מכונות, נסיון של 3 שנים לפחות בעיבוד מתכות ובמכונאות
* כושר יישום תוכניות פיתוח וניהול צוות עובדים
* תושב דרום הארץ

נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 1500 ת"א 61014

---

## מכון אדם
יועצים לכח־אדם

אנו נמצאים בעיצומה של התפתחות רבת כוונים בשטחים השונים של משאבי אנוש.
אנו מחפשים:
איש מיטה לריכוז פעולת מספר חברות לתפקיד של:

## מנהל שיווק
אדם דינמי, יוזם, איש מכירות ושיווק באופיו, רקע אקדמאי בכיווני ההתנהגות – המשולב בגישה פרקטית ונסיון שטח.

## פסיכולוג בכיר
בעל יכולת ונסיון איבחוני משולב עם הבנה פיננסית.
עדיפות לבעלי היכרות עם עולם היצור והתעשיה.
מועמדים רציניים בלבד יפנו למכון אדם רח' פינסקר 12, ת"א מיקוד 63421
סודיות מובטחת

---

## אלישרא
מערכות אלקטרוניות בע"מ

# דרושים

## מהנדס אלקטרוניקה
(משרה מס. 133/11)
* לפתוח מעגלים ספרתיים.
* בעל ידע במיקרו מחשבים ובמעגלים אנלוגיים.

## כתבנית עברית/אנגלית
(משרה מס. 134/45)
* למשרה חלקית בין השעות 14.00–18.00.
* בעלת נסיון קודם בעבודה עם מעבד תמלילים.

המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
נא לפנות בכתב־יד (בעט כדורי) בצרוף קורות חיים וציון מס' משרה ל"אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ", משאבי אנוש ענף העסקת עובדים, רחוב מבצע קדש 48 בני ברק, מיקוד 51203.
* זמן העבודה גמיש • 5 ימי עבודה בשבוע.
– סודיות מובטחת –

חברתנו הינה עתירת ידע ומתמחה בפיתוח ציוד אלקטרוני מתוחכם

אלישרא שם חדש למסורת ותיקה

---

פריניר בע"מ
מפעל לעיבוד מוצרי מזון
ליד צומת גולני.
דרושים

## ★ מהנדס מזון
למחלקה טכנולוגית.

## ★ הנדסאי כימיה
לניהול מתקן כימי, מעבדה.

## ★ כלכלן צעיר
ניתוח נתונים, בקרה, מיחשוב.

יועדפו תושבי האזור (טבריה, נצרת עילית, עפולה).
נא לפנות בכתב למנהל כח אדם פריניר בע"מ ד.נ. גליל תחתון
– סודיות מובטחת –

---

EFRAT
FUTURE TECHNOLOGY LTD.

לחברה אמריקאית־ישראלית העוסקת במו"פ וייצור של מערכות מתקדמות בתחום הטלקומוניקציה ועיבוד אותות

## דרושים לצוות הפיתוח:

■ **מהנדס אלקטרוניקה מעולה**
בעל נסיון בפיתוח חומרה ותוכנה לעיבוד אותות

■ **מהנדס תכנה מוכשר**
בוגר מדעי המחשב, בעל ציונים גבוהים.
רצוי נסיון בתחום זמן־אמת.

■ **הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל ניסיון של שנתיים לפחות בפיתוח חומרה ומעגלים דיגיטליים הכוללים מיקרופרוססורים של אינטל 18086 ו־80186

למשרות אלו, נא לפנות בצרוף קורות־חיים, לאפרת טכנולוגיה עתידית בע"מ
לת.ד. 9050 מיקוד 61090, תל־אביב.

## דרושות לצוות המשרד:

■ **מזכירות**
אחרי צבא, בעלות תעודות בגרות לעבודות משרד כלליות והדפסה בעברית ובאנגלית.

למשרה זו בלבד ניתן לפנות טלפונית לאורלי מכח־אדם לטל. 334649, 03-337224

— סודיות מובטחת —

---

דרוש
## מכונאי דיזל
בעל תעודת הסמכה
055-25797
055-34660 לאחר

---

למסעדת עובדים בתל־אביב
דרושה
## מבשלת
לאוכל מזרח־אירופאי
פעמים בשבוע, שעות גמישות. לטלפן 124567

---

לבית הורים ברמת־חן
במחלקה סעודית דרוש
## מרפא בעיסוק
למישרה חלקית רצוי ידע בשפה הגרמנית
03-772977, 03-740624

---

דרוש
## ★ מנהל תפעול
בעל רקע טכני, לקבוצת חברות בתחומים אלקטרו – הידראוליים ועבודות מתכת.
העבודה בחולון, 5 ימים בשבוע
—★—
נא לפנות בכתב לת.ד. 2297 חולון 58122 עבור "מנהל תפעול".
– סודיות מובטחת –

---

דרוש
## מנהל מטבח
שומר מצוות
ובעל הכשרה ונסיון
לפנות לאמרכל
בי"ח ליבנשטדטר, תל־אביב, יד אליהו
שד' החייל 4
טל: 03-331414

---

לחברת מזון באזור לוד
דרושים
## ★ טבחים
## ★ עובדי מטבח
08-238926 מיום א'

---

דרוש
## עורך
לעתונים מקצועיים

הדרישות:
* כושר הבעה בכתב ובעל־פה.
* ידע רחב בנושא דפוס ותהליכי הפקה.
* יכולת לנהל צוות עובדים.
* הבנה ורקע בפרסום.
* נסיון של 3 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב יד בפרוט נסיון קודם
לת.ד. 11029 תל־אביב 64396.

---

## לרגו LARGO

ללרגו מחשבים
דרושים עוד

## • מנהל תפעול
אחריות על מערכת שרות טכני ומחסן

## • עוזרת למנהלת חשבונות
רצוי נסיון בעבודה עם מחשב.

על המעוניינים להתקשר לטלפון
202920

---

## סופר-פארם

לחנות החדשה הנפתחת ברב־מכר בכביש החוף (עיר המכוניות)

דרושים/ות
לעבודה במשמרות:

## ■ רוקח/ת
למשרה מלאה.
נא להתקשר בשעות הערב לדובי – 052-543640.

לכל התפקידים הבאים, נא לפנות לטל. 03-900031

## ■ יועצות יופי
## ■ קופאיות ודיילות שרות
השכלה תיכונית. עדיפות לתושבות רמת השרון והרצליה. אפשרות לסטודנטיות.

## ■ פקידת חשבונות
## ■ מנהלת חשבונות
3 שנות נסיון, כולל עבודה עם מחשב.
למשרה מלאה בלבד.

---

## ddd טריפל-די בע"מ
רח' הקישון 25, רמת־גן.

למחלקה הטכנית שלנו
דרוש
## אלקטרונאי
להתקנת מדפסות ומחשבי I.B.M. אישיים.
* בעל יכולת קריאת חומר טכני באנגלית.
* רישיון נהיגה.
* רצוי מגורים באיזור גוש דן.

נא לפנות לחנניה 03-7514250, החל מיום א'־ה' 8:30–15:00.

---

לחברת קריסטל
מוצרי חשמל בר"ג
דרושים

## 1) מחסנאי
בעל נסיון, בגיל 30–40, המלצות הכרחיות.
למשרה מלאה – 6 ימים בשבוע

## 2) פקיד ראשי
למח' אספקות
בעל כושר ארגון מעולה ונסיון אדמיניסטרטיבי, למשרה מלאה – 6 ימים בשבוע.

## 3) פקידה
למח' אספקות
לעבודה עם קהל לקוחות.
שעות העבודה: 12.00 עד 18.00.
משרה 1 נא להתקשר – 03-7511160 לאשר.
משרה 2 ו־3 נא להתקשר 03-7511132 לתלמה.

---

## ח"כ
לחיפה כימיקלים בע"מ
דרוש/ה
ליחידת המחשב

# מתכנת/ת

הכישורים הדרושים:
נדרש נסיון של 3–4 שנים בתכנות ושפות COBOL ו־R.P.G. רצוי נסיון בעבודה על מחשב I.B.M – P.C ו־AP-3000 בנושא הנהלת חשבונות וניהול מלאי.
מועמדים הרואים עצמם כמתאימים יפנו בכתב־יד לחיפה כימיקלים בע"מ, מחלקת המנגנון, ת.ד. 1809 חיפה.

---

לחברתנו ליאו גולדברג בע"מ
יבואני GM OPEL

דרוש
## עוזר למנהל יבוא/שיווק
הכישורים הדרושים:
גיל: 25–35
הופעה נאה כושר התבטאות בכתב ובע"פ
השכלה תיכונית מלאה + שליטה באנגלית
עדיפות לבעלי נסיון ביבוא.
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 4006 קרית אריה פ"ת.
– סודיות מובטחת –

---

האם את/ה יודע/ת למכור?

קח/י חלק בהצלחה

לחברה בתנופת גידול והרחבת פעילות

דרושים/ות
## אנשי/נשות מכירה
לסניפים בכל הארץ
אנו עוסקים בקשר בין מוכרים וקונים. אם את/ה יודע/ת ליצור קשר עם אנשים אנו מציעים לך עבודה עצמאית מעניינת בשטח הפירסום עם אפשרות להרויח היטב.

מיון ואבחון ע"י מכון אדם
הכשרה והפעלה בשתוף עם
## מובדות
שרותי כח אדם

נא לפנות לקבלת פרטים בכתב או אישית לעובדים, הדסה 9 (ע"י עירית ת"א) תל־אביב
233925 טלפון: 64513

---

## לתעשיה הצבאית חיפה
דרושים/ות

## א. מהנדס מכונות/ הנדסאי/ טכנאי
לתכנון תהליכים, מתקנים, תכנות במכונות CNC במחלקת עבוד שבבי לחלקים תעופתיים.
דרישות המשרה:
נסיון של שנתיים לפחות וידיעת אנגלית.

## ב. טכנאי מכונות/ הנדסאי/ בוגר בי"ס מקצועי
לפיקוח טכני וקביעת תהליכים לריתוך ידני ואוטומטי של מתכות בעיקר אלומיניום בשיטות TIG, MIC של מוצרים תעופתיים.
דרישות המשרה:
נסיון מוקדם של 3 שנים לפחות, וידיעת אנגלית.

## ג. מהנדס מכונות/ הנדסאי/ טכנאי
לניהול, ריכוז נושאי פתוח במחלקה שמייצרת חלקים תעופתיים.
דרישות המשרה:
נסיון קודם בתהליכי עיבוד פחים, ריתוך, הרכבות, ידיעת השפה האנגלית – רצויה

המתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מס' טלפון לצורך התקשרות) לת.ד. 437 מיקוד 31003, חיפה

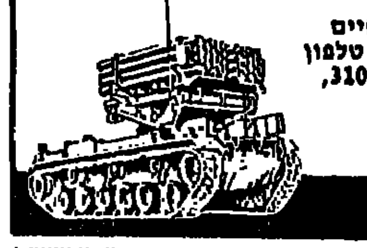

התעשיה הצבאית

---

לחברה גדולה בענף ההלבשה
דרוש בת"א
## מחסנאי מנוסה
מועמדים עם נסיון של 3 שנים לפחות בתחום זה יפנו לת.ד. 50360 תל אביב, עבור מחסנאי.

---

למעבדות זר ירושלים
דרוש/ה
## לבורנט/ית רפואי/ת מנוסה
לחצי משרה אחה"צ
טלפון 02-221488-9

---

טרומאסבסט
חברה להרכבת מבנים טרומיים בע"מ
לחברתנו בעכו
דרוש

## אדריכל – איש מכירות
בעל ניסיון לשיווק מבנים מתועשים מבטון.
נא לפנות בין הימים א'־ה' לטל: 03-652205.

---

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL

דרושים
## נהגי אמבולנס
מחוז הירקון – ת"א, ר"ג, פ"ת, כ"ס – הרצליה, בת־ים, חולון
מחוז הכרמל – חיפה, נהריה, כרמיאל, טבעון.
מחוז השפלה – ראשל"צ, אשדוד, קרית גת
מחוז הנגב – באר־שבע, דימונה, ירוחם, ערד.
לאחר שיוכשרו על ידי מד"א בקורס מתאים יועסקו במשמרות.
הכישורים הדרושים:
* חובשים צה"לים לאחר שרות צבאי מלא או רקע פרא רפואית דומה
* רשיון נהיגה סוג ב' מ־4–5 שנים או סוג ג' 3 שנים.
* פרופיל רפואי 72 לפחות.
* השכלה תיכונית.
מעומדים מתאימים יפנו לתאום ראיון לטלפונים:
מחוז הירקון: ת"א והסביבה 03-460111
מחוז הכרמל: חיפה והסביבה 04-522222
מחוז השפלה: 08-453333
מחוז הנגב: 057-33830
מרכז מד"א: מחלקת כח אדם – 03-336222

---

לחברה תעשיתית
בענף חלקי חילוף לרכב במרכז הארץ
דרושים

## 1. מנהל יצור
תאור התפקיד: אחראי צוות של 20 עובדי יצור בענף המתכת, נהול מלא, נהול היצור.
כישורים: מהנדס יצור/מכונות או טכנאי מכונות.
נסיון מוכח של 3 עד 5 שנים בניהול יצור בענף המתכת, ידיעת אנגלית רצוי. רשיון נהיגה הכרחי, מגורים באזור המרכז.

## 2. מכוון מבלטים;
כישורים: בעל ידע מוכח בכיוון ועבוד מבלטים לעבודות פח, נסיון הכרחי.

5 ימי עבודה בשבוע,
תנאים משופרים למתאימים.
לפנות לטלפון: 03-802704.

---

אי.די.ל בע"מ בירושלים
תעשיה עתירת מדע
בתחום דיאגנוסטיקה רפואית
עם הרחבת הפעילות בחברה
דרושים:
למערך המו"פ בחברה:

## 1) חוקר בכיר בדרגת Ph.D.
לנהול צוות פתוח בתחום של חלבונים בעלי פעילות ביולוגית
* ידיעת השפה האנגלית הכרחי.
(משרה מס' 473)

## 2) טכנאים בכירים בעלי תואר M.Sc.
במקצועות הבאים:
* כימיה אורגנית סינטטית (מס' 474)
* מיקרוביולוגיה (מס' 475)
* בקטריולוגיה – קלינית (מס' 476)
* ביוכימיה (מס' 477)
* אימונולוגיה (מס' 478)

ידיעת השפה האנגלית הכרחי.
נסיון קודם בעבודה בתעשיה רצוי.

## 3) להנהלת חשבונות:
### מנהל חשבונות מנוסה
לפחות סוג 3 נסיון בתעשיה
(מס' 479)

## 4) למשרדי הנהלת החברה:
### כתבניות באנגלית
שפת אם אנגלית
(מס' 471)

5 ימי עבודה בשבוע
ת.ד. 3577 ירושלים, 91031.

---

ליקב זכרון יעקב
דרוש
## חשמלאי מוסמך
טלפון: 063-90105

---

ליקב ראשל"צ
דרוש
## חבתן
טלפון: 03-942021

---

חברה גדולה
מחפשת
## כתבנית/מזכירה
מנוסה בשפה האנגלית.
עדיפות תנתן
* לשפת אם אנגלית וקצרנות באנגלית.
* כתבנות ושליטה בשפה העברית.
* ידיעה מסויימת בחשבונאות.
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 33333 ת"א 61332
עבור כתבנית/מזכירה

---

לחברה לשיווק מזון
בבעלות קבוץ
דרושים:

## א. מוכרנים
(לוקחי הזמנות) לחנויות באזור המרכז.
בעלי רכב מסחרי בלבד.

## ב. פקידה
לחצי משרה מא'־ה' 12.00–17.00
ו־08.00–13.00. (באזור התעשיה החדש בראשל"צ).

## ג. מדגימות
לרשתות השיווק באזור המרכז.
למשרה א' נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים.
ד.ג. הרי יהודה 90835.
למשרה ב' ו־ג' נא לפנות לבית הארחה בקיבוצים ברח' בן יהודה 90, ת"א ביום ב' 20.1 בין השעות 10.00–13.00
סודיות מובטחת

# הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

המשרד הראשי: יגאל אלון 125, טל. 261211 ● המחיר למילה: ימים א', ב', ד', ה': — 2.81 ש"ח ● יום ג': — 3.84 ש"ח ● יום ו': — 5.03 ש"ח, מינימום 8 מילים

## הצעות עבודה

## ORS לוח
### ORS שירותי כוח אדם
החברה המובילה בשרותי כוח אדם

### לאו.אר.אס. תל-אביב דרושים:

● שרטטת אלקטרוניקה מעולה בעלת ידע בשרטוט בעזרת מחשב לאזור חו־לון.

● חשמלאי מוסמך בעל נסיון של 3 שנים במפעל תעשייתי לעבודה באיזור רמת־גן.

● חרטים — כרסמים בעלי נסיון של 3 שנים לעבודה במפעלים בטחוניים באזורים לוד ורמת־השרון. ידע בקריאת שרטוט הכ־רחי.

● פועלים בלתי מקצועיים בעלי פרופיל צבאי גבוה לעבודה במפעל באיזור לוד.

● צעיר בעל רשיון על טנדר ותכנת בחלק חי־לוף לרכב לעבודה מעניי־נת באיזור ת"א.

● הנדסאי אלקטרוניקה מנוסה בתחומי I.R.F V.H.F. נסיון של 3 שנים הכרחי.

● מתכנאי שכנר בעל נסיון של 3 שנים במחסן חלקי חילוף לרכב ולמלג־זות.

● הנדסאי מכונות בעל נסיון בפיתוח מערכות דינמיות, ולחברת תנועה והספקים (לא מכנים סט־טים) נסיון של 3 שנים הכרחי.

● שומר בבנין העיריה ל־עבודה של 7 שעות עד גיל 45 ובעל 11-12 שנות לי־מוד ופרופיל צבאי גבוה לאיזור גוש דן.

● הנדסאי אלקטרוניקה מוסמכים בעלי נסיון של 3 שנים במיקרו־פרוססו־רים וציוד דיגיטלי לעבודה במפעל בטחוני באיזור רמ־לה.

● מבלטון לעבודה בכיסוי סח למפעל ביטחוני לעבו־דה באיזור תל־אביב.

● תוכניתנים מנוסים ב־ IBM, COBOL ובאחד מהתחומים הבאים: CICS IMS MANTIS

● תוכניתנים מנוסים ב־ PDP, MU, MPS

● מפעילי מחשב מנוסים IBM-S/34 +S/38 או ב־S/38 בלבד.

● אנשי מכירות בעלי רקע במחשבים.

● מהנדסי מכונות מנוסים.

● תוכניתן או סטודנט לי־מודי המחשב בעל נסיון באסמבלר של מחשב „אפל" למשרה חלקית.

● סתבניות אנגלית ענג־לית עם נסיון ב־טלקס.

● מעבדות תמלילים עב־רית / אנגלית רצוי תוכנת WORD WILL

● מזכירה מנוסה עם ידע טוב באנגלית למשרד 5 ימים בשבוע מ־12.00 עד 19.00.

● חשמלאי רכב להרכבה מזגנים ברכב לאיזור חולון.

### לאו.אר.אס. ירושלים דרושים:

● מעבדות תמלילים מעו־לות בעברית ואו באנג־לית.

● מעבדות תמלילים מעו־לה עברית ואנגלית, למכ־שיר 2001 לעבודה ממוש־כת.

● עובדי / עובדות נקי־יון.

● טכנאי קירור.

● מנהלי חשבונות סוג 2, 3 בעלי נסיון.

● נקבניות דיסקטים מעולה שנת נסיון.

● צורפים בעלי נסיון של 5 שנים תנאים טובים ל־מועמד המתאים.

● מלחימ/ה בשטח ה־צירסות.

### לאו.אר.אס. רחובות דרושים:

● מנהל מפעל — רצוי נסיון במוצרי עור עם רקע בניהול צוות עובדים, אד־מיניסטרציה וכו'.

● מפעיל מחשב אי.בי.אם 38, אר.פי.גי 3, התוכנה מטיקס, מפעל מסודר ותנ־אים טובים.

● מזכירה בכירה — אנג־לית עברית ידע בעיבוד תמלילים טלקס וכו' לני־הול משרד.

● מזכירת הנהלה ומחלקת מכירות — עברית, אנג־לית, יכולת ניסוח והעשה, טלקס נסיון במכירות וביצ"א — יתרון.

● חייט / כרסם — עם נסיון.

● חיט העשייתי.

● מנהל/ת חשבונות סוג 3 עם נסיון במפעל תע־שייתי.

● רתך ארגון בעל תס־מכה.

● רתך בשטח אנירוס־טה / אלומיניום ידע ב־הלחמות כסף. הסמכה של חיל האויר.

● חוזרות למפעל מסו־דר, 5 ימי עבודה בשבוע.

● מבקרות טיב למפעל מסודר 5 ימי עבודה ב־שבוע.

● בתצ/ית למפעל מסודר 5 ימי עבודה בשבוע.

● מסגרים.

● פחחים.

● תופרת מעולה עם נסיון במוצרי עור.

תל־אביב, ככר אתרים 125, טל' 03-284321, 281819
ירושלים, רח' אבן ישראל 5, טל' 02-242152, 242159
חיפה, רח' הרצוג 2, טל' 04-663703, 664002
באר־שבע, רח' רמב"ם 29, טל' 057-35634
רחובות, רח' הרצל 187, טל' 08-450630

## הגדלת השכבות

## מכירת/השכרה

## פקידים/ות

# הלוח הכללי | הלוח הנפוץ ביותר | הלוח הגדול ביותר

## עוזרות ומטפלות

## חשמלאים

פילת
טכנולוגיה ישומית

להברה יחודית בעלת אופי תעשייתי
דרוש
# מהנדס אלקטרוניקה

אחראי על יזום ומעקב אחר נושאי פיתוח ופיקוח על עבודת אחזקה ופיתוח.
מועמד מתאים יהיה מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של לפחות שלוש שנים בתחום, התמצאות במערכות מכשור ובקרה ובמערכות לוגיות דיגיטליות. רצוי נסיון במערכות קשר אלחוטי. ידע בחשמל - מהווה יתרון.

מקום העבודה באזור המרכז והדרום.

נא לפנות בכתב יד בפירוט מכסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53 תל-אביב, 67138.
נא לציין על המעטפה "מהנדס אלקטרוניקה מס. 1350".

סודיות תישמר בקפידה

משאבי אנוש
ניוס והערכת מנהלים בע"מ

לחברה העוסקת בפיתוח
מערכות מחשבים/תוכנה לתקשורת
דרוש:
# ממונה על המחקר והפיתוח

תחום העיסוק:
אחראי על פיתוח מערכות/אפליקציות חדשות, קליטת מערכות מחשבים חדשות, ביצוע מחקרי התכנות ושיפור/פיתוח כלי התשתית של החברה. אחראי על הנחייה ותיאום צוותי הפיתוח בחברה בתחומים הנ"ל.

הכישורים הדרושים:
- בעל תואר אקדמי בתחום רלונטי (מחשבים/הנדסה)
- בעל 10 שנות נסיון מוכח בפיתוח מערכות מחשבים/תוכנה הן בתחום המקצועי והן בתחום ניהול הפיתוח.
- בעל סמכותיות טכנית/יכולת "למשוך" אחריו צוותי פיתוח.
- בעל ידע ספציפי מעמיק בתחומים הבאים: מערכות תקשורת, מערכות מיתוג הודעות, אפליקציות בתחום הבנקאות.
- כסיפות לסמנכ"ל הנדסה.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

יותר טוב
במנפאואר

לסניפנו בתל-אביב רח' בן-יהודה 12
א'—ה' 8.00—14.00 ● טל: 03-298877
דרושים:
למחלקה המשרדית:

★ מנהלי חשבונות
סוג 2, 3 ועצמאיים מנוסים ליום עבודה מלא.

★ קלדניות (מסוף)
בעלות נסיון של שנה לפחות בהעברת חומר של הנהח"ש לעבודה של 6 שעות לפחות ביום.

★ מפעיל מחשב
עם נסיון בעבודה על מחשב IBM 38 לעבודה באיזור רחובות, במשמרות, לתקופה ממושכת.
שכר גבוה ותנאים טובים למועמדים המתאימים.

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

# הלוח הכללי חיפה

שירותים
מגרשים
מבני תעשיה
מחסנים
משרדים
מציעים למכירה
מרקטורים
רהיטים
נתניה
דירות
באר-שבע
דירות
הצעות עבודה
קבלנים
וילות ובתים
הצעות עבודה
דירות בשכר חודשי
דירות למכירה 4 חדרים ויותר
מכוניות
דירות למכירה 3-3½ חדרים
בת ים
אבידות
חיות בית
בריאות
רהיטים
שונות
שידוכים
מקררים
מחסנים
תנויות
עסקים
מגרשים
מרקטורים
מציעים למכירה
אופנועים וקטנועים



# הלוח הכללי ירושלים

ידיעות אחרונות: חל"ל 24, טל' 229051
צבר: חל"ל 16, טל' 231251

יהלומים
ספרים/ות
מוכרים/ות
טכנאים/הנדסאים
מחסנאים
עובדי מתכת
גננים
נהגים
פועלים/ות
שומרים
שליחים/ות
שרותי אחיות
ביקוש עבודה
ביקוש עבודה
מכוניות
בתי כנסת
קבלנים מציעים
דירות
וילות ובתים
דירות למכירה 4 חדרים ויותר
דירות למכירה 3-3½ חדרים
דירות 2-2½ חדרים
דירות בשכר חודשי
דירות מרוהטות
דירות בתי מלון
הצעות עבודה

# הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר



## דירות

### וילות ובתים

### דירות למכירה

### קבלנים מציעים

### בתי כנסת

### משכנתאות

### 2-2½ חדרים

## ת"א - יפו

### דירות למכירה 4 חדרים ויותר

### 1-1½ חדרים

## גוש דן

### דירות למכירה 4 חדרים ויותר

### דירות למכירה 3-3½ חדרים

### 2-2½ חדרים

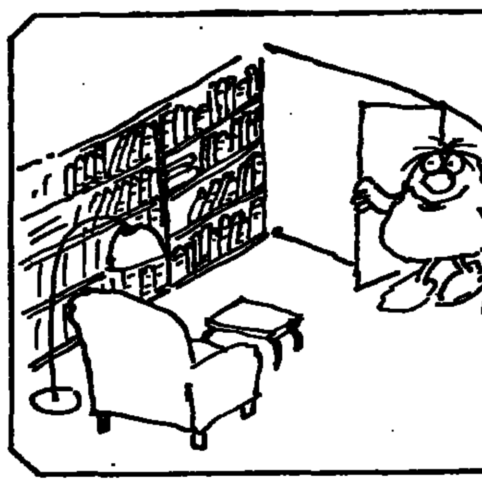


## איזור השרון

### דירות למכירה 4 חדרים ויותר

### דירות למכירה 3-3½ חדרים

### 2-2½ חדרים

## חולון - בת-ים

### דירות למכירה 4 חדרים ויותר

### 1-1½ חדרים

### דירות למכירה 3-3½ חדרים

### 2-2½ חדרים

## איזור הדרום

### דירות למכירה 4 חדרים ויותר

### דירות למכירה 3-3½ חדרים

### 2-2½ חדרים

## דירות בשכר-חודשי

### דירות מרוהטות

# הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

## ביקוש דירות

● ללקוחות חברתנו דרושים דירות להשקעה ולקניה בת"א ר"ג ובגבעתיים בכל הגדלים — 03-657582

● דרושה דירה יפה בצפון, הנאי תשלום בצורינטו מלאה — 03-249761

● לתושבי חוץ דרושות דירות בשכירה בת"א, לבת-אביב, לבר, בבלי, הנאי תשלום בצולים. 03-259314

● דרושה דירה 3½ — 4 בנחלת יצחק גבעתיים, רמת-יצחק 217328

● ללקוחותינו דרושות דירות להשכרה / קניה בכל הגדלים — באזור הצפון — „מירב דירות" 03-346242

## דירות בדמי מפתח

● 3 גדולים ק"א, קרינצי 40 ר"ג ביידי 738449.

● בהרצליה במקום שקט, 2½ שמורה + טלפון, ק"ב, סל. 052-87525

● דירת חדר קומפלט (קרקע) בתחנה המרכזית למגורים, ל' כשרד 856002 16.00

● 3 יפים לחוות סביבת שפי-גווה 614875 34,000 ,260963

● ביהודה-הלוי פינת קרית-ספר 2½ ק"ב שכורה — 03-356036 ,03-342335

● בתל-אביב 2½ מסודרת ק"ב + טלפון, אפשרי לעסק. 657723

● במרכז ר"ג 2 + מ"א + טלפון מ-19.00 — 21.00 03-230613

● בבן-יהודה בת"א, 3 גדולים + כרטס, ארון קיר, 216740.

● בצפון ת"א!!! 3 גדולה לחזות. „מוניטין" 460515 — 461565

● בת"א בלינבסקי 2 + גג ענק ברב"ס — 14,000.— 03-837412

● בלב ת"א!!! 3 גדולה וקשה 26,000 — 201475 — 200450/5

● בפנת יזרעאל בדמ"ס 2½ ק"ב + טלפונים מתאים לעסק

● בהזדמנות 2 חדרים גדולים לבכורד או לבגורים 03-625348

● 2½ חדרים יפהפיה! + הרסות במרכז ר"ג שקטה ומקסימה: 03-764895

## חדרים מרוהטים

● בבלון חדרים יחיד 250 וזוג 350 להודש 03-657465

● בפתח-תקוה חדר מרוהט לאישה מבוגרת תמורת סיוע קל לקשישה 03-484911 בערב.

## עסקים

● במרכז ראשל"צ חנות ירקות בשכיה יוכבת בצוין ביידי 03-997741 ובבית: 03-990874

● „מכרזים" ארגזים ובינלאומים לכל הגנפים דרך פ"ת 7 03-612192

● להשכרה מסעדה אקסלוסיבית באמצע-הרב: השקעה 18,000 דולר. 052-555153

● למסירה מוסך 70 מיסות במרכז הארץ, מסודר, + כל ה-ציוד, חיאום חשמל, מסגה כמעט, מכונות כביסה, צינה גדולה וכו'... 413 03-730413

● ברמת השרון באזוטיספון למסירה מכבסה, פינוי ביידי — 03-480721 03-477269

● אולם 350 מ"ר לתצוגה ראויים, מעיינן בפוגוריות — 03-871923

● רהוטים מציינים!!! באמצעה בקשו! „תשריות במבטים" 659021 652760

● למכירה חברה לעבודות צבע בכבישים ובשדות-תעופה מרנסה לשלוש משפחות לאבטחת 03-460369 (לא בשבת).

● להשכרה בסיילת ת"א 250 מ"ר לכל מטרה 03-612675 — 03-310665

● דרוש מתווך דירות עצמאי לשרד תיווך בכבר דירינו — 953145

● בפית להשכרה מזנון במרכז האבבי-צינן ל-2 משפחות 052-457906

● הכנסה נוספת למוטר עצמי בסנף הפרול בעל במחוז נות. ת.ד. 7136, תל-אביב 61071

● למכירה חנות דגים פרנסה טובה ברמת-גן בערב — 03-850083

● להשכרה בת"פ ליצור אוגה. אמשרי + ציוד, ליד כל-בו שלום 659192 מיום ראשון.

● לרציניים!! שותף לחברת ייצוא + השקעה 37,000 דולר 03-7518456

● לגגריםי! בהזדמנות: מכבש הידראולי-6 טלטות חיסום יכמן 1300×2500 מתאים להדבקת פורניר, דלתות בנין סנדויץ ועוגלים כמושח מחרטה אוטומטית תריסה עד 1.20 מטר 03-828924 ,03-824636

● בשכירה אולם ל-100 איש כולל ציוד מיוחד לבריטות — 03-724785 לא בשבת.

● לרציניים מלבדו דרוש שותף לעסק גדול לאירועים, צילומים למתן שירותים להתחתנים — 03-700828 לא בשבת.

● מסעדה עם מוניטין הלקוחות למסירה „אינוטטו-גלי" 03-662527 03-660495

● קיו.אס.אס. ציוד מושלם לעבודה לפיתוח תמונות בשעה. מסוג קיו.אס.אס חדש מהמוכבנת במחיר מיוחד בתנאים טובים — לפנות לקיו.אס.אס. 03-945214

● לפסק מבוסס דורשי בעל מוניטין בענף קיש ונופש ללילים דרוש שותף ממשיל בעל דקע ונסיון עשיר בהפעלה ימים וארגון מעולה עם השקעה של 25,000 דולר 03-318416

● שותף לחנות מכשירי כתיבה בהשקעה מינימלית טל. 398167

● דרוש משקיע להרחבת רשת סופרמרקטים. ההשקעה הדרושה כ-300,000 דולר ת.ד. 29111 תל-אביב 6112 מספר 292

● קפטנים מהמודה אבשה שלוחים. בטפל — 052-880022

● סנדלריות אוטומטיות הם בשורות באירופה, ישירות מהם בחזרה, בתנאי אשראי מידי — 053-23977 ,03-244930

● למסירה מסעדה מול ה„קניון" ברמת-גן. 780969 — 7514058 ובשבת

● למכירה מטפל בעמרות 220 בנוי + 160 מ"ר, חצר סגורה, כולל משרדים וכוח, 03-249280 ,03-244674 ,03-234782 ובשבת 03-417256

● למכירה / השכרה מזנון יפהפה עובד בבן-גוריון חולון. 857337

● לחברת יבוא משחקי הרכבה דרוש שותף פעיל 30,000 דולר טלפון: 03-244930 ,244480

● למכירה קיוסק בבאר-שבע רחוב הפלמח לפנות 057-74092

● מבקשים פעיל / שקט ל-משרד פרסום השקעה 15,000 דולר 053-42068

● סלפון מיוחד למסירת מודעות לציתון 885-885-03 רב קוי (פרסום „אוף").

● ברמת-השרון במרכז, חנות 50 מ"ר. מבקשים הצעות לסוגות חנות במעל. ת"ד 306 רמת-ש"

● בעל אולם 700 מ"ר במרכז פתח-תקוה מעוניין בהצעות רציניות לסוכנויות, אטלרים בתחום ההימים 03-905490 ,03-911527

● קיוסק + מסעדה באזור של מופלים בהרצל 103 בסכ"ח — 834534

● דרוש שותף לחברה עובדת השקעה 25,000 דולר 375815

● למסירה חנות מלאפל בבית בחוסף חיים 3 פרסים במקום.

● כימפל בענף העץ במחיר הזדמנותי הכבנה בשכירות — 03-824855 03-825654

● בעל עסק! פתרון מיידי לניהול חשבונותיך! יעוץ חינם 03-246501

● למכירה או שותפות חברה לשרותי הסעות ת.ד. 50238 — 61500

● בית מגון בדירות ת"א, 3 חנויות 6 דירות 03-742733

● מעוניין לקנות בכותה ל-מדפסת ע"י מישרס וכל ציוד וסחורה מתאימה 04-334518

● לרציניים לרגל נסיעה ל-בכירה מכולת עובדת + אשרי סיון 887230 584227

● חנות אביזרי רכב ותיקה ברמת השרון סלפונים 052-82979 03-491246

● למכירה קונפקציה עובדת כולל ציוד ונוכשין — 599699 03-837636

● לעסק מתפתח בענף שיווק דרושים מנהלי חשבונות אשרות לאחוזים שותפות בהצעות לפנות לת.ד. 65 ת"א בברוק קורות חיים.

● בשכירה מגרש + סככות מתאים לנחסון + בני סלפיס — 03-847780

● ג-גריה מודרנית להשכרה מכונות חדישות מבנה 250 מ"ר להקמה ואופציה לעבודה ריצינית 052-39563

● בהזדמנות כונין מלאפל ב-במרכז פתח-תקוה 909698

● מכולת להשכרה לבד בגבעת בפ"ת 9223114 9226177 בכבולת

● בהזדמנות למכירה/שותפות מכון לקומסטיקה בת"א — 03-855946 03-809536

● ללקוחות חברתנו דרושות דירות להשקעה ולקניה

● בשכירות 250 מ"ר ליד כרכו קיראון לחנויות מסורים ברמאות ועוד 03-429010 — 03-347404

● מסעדה בשכיה באבן-גבירול + חוה עבודה 599728

● למכירה/הכרה מוסך או חלק באזור המסגר 03-333807 ,03-463013

● משרד השקעות „אקספרס" מעוניין במקרקעים, תנאים סרבים + ביסחונות. 03-372945

● הלוואות ב„אקספרס" מיידית לעצמאים! לשכירים! מיקים מסחריים! 03-372945

● לחברת שיווק בסיסונאות. בשקיע לנושא היבוא. 50,000— דולר. 904237

● מעוניין בסכונות הורקה גרירבים, מ-300—100 סון מ-בודל 75 03-891839 בעבודה בית 03-807303 לא בשבת.

● עסק בבוסס לבכשירי כתיבה מעוניין בשותף פעיל + השקעה לפנות בכתב יד משפחת ניסל רוסטילד 70 בת"ים.

● דרושים סוכנים בענף הרכב בכל הארץ להפצת „מכבי 91" מכשיר לחסכון בדלק 052-33092

● חיסול סחורה בינימרקט + בקרר + בסקל אלקטרוני + מרירר 03-324819

● למכירה מלטשת יהלומים 20 בולות מסודרת בעית סלפון 910116

● למכירה ב-35,000 מבנה 180 מ"ר מישכר ב-3600 ל-שנה 03-906552

● דרוש משרד/מחסן 40 — 50 מ"ר ק"ק סלפון באיזור התחנה המרכזית 03-706515

● להשכרה כוסך לחשמל רכב ולכל מטרה ביתו 424780

## אולמות

● בנתניה להשכרה 400 + כח + סלפון באזור התעשיה 053-24757 (בחו"ל).

● ראחורי הבורסה להשכרה 200 מ"ר ק"ג + סלפונים + חניה, 03-291317 מיום ראשון.

● ברוקי אולם כואר, 70 מ"ר + סלפון מיידי 03-281343

● להשכרה אולם 140 מ"ר, כולל 3 קוי סלפון + כיווג + שסיחים, בתחנה מרכזית 03-809969 ,03-286830

● בקרית אריה ובסגולה לדרושים אולמות גדולים בקיק, אנגלו סכסון 03-900479

● למכירה או להשכרה אולמות למלאכה אזור התעשיה בת"ים בכל הקומות. ש. בן דוד ובניו בע"מ, סלי 828636 ,828033

● להשכרה אולמות שלוש קומות 1550 מ"ר במקום מרכזי בני-ברק 7510692 2513524

● בת"ים להשכרה אולמות ב-כל הגדלים + סלפון וכוח — 03-866399

● ביפו, אולם לקונפקציה 200 מסר (שאנו) ק"ד + מצ-לית + ציוד ומכונות (אפ.ה. בכונה בייבר) 03-812391

● להשכרה אולם 285 מ"ר ק"ק בבקום יוקרתי ברמת-גן 5 סלפונים, חניות, לכל מטרה לבינה מיידית, 13.00—16.00 ,353083

● להשכרה בבני-ברק אולם 800 מ"ר ק"ק ליד קוקה-קולה 03-773638

● בתל-אביב, 300 ו-400 מ"ר לתצוגה ומחסן „ג.ת.ס." — 03-372169

● אולמות בת"א 300 מ"ר, 500 מ"ר לתצוגה, להשכרה בהזדמנות „יסקוף" 03-656161

● בשכיה 100/50 + כח + טלפון, והסמכוזאים בני-ברק (בחו"ל) 02-525168

● בשכיה 320 + גלריה + כח + סלפונים ליד קון בני-ברק — 02-525168 (בחו"ל).

● בשכיה 350 מ"ר + כח + טלפון בבני-ברק מול ט.ב.ב. 03-221411 (לא בשבת).

## חנויות

● להשכרה בבת-ים עם / בלי ציוד למכולת בבלפור 846672

● להשכונאים — קרליבך פסוי דרת 100 מ"ר + גלריה בשכיה 03-457959

● להשכרה בבית מרכזים ציל 170 מ"ר סלפון 826114 810977

● בפית להשכרה חנות ברחוב עם חדר קירור הקפאה — 03-901062

● בשכיה חנויות בבסה עד 200 מ"ר, מוות, יהודה הלוי ת"א. פרטים 03-627111 בנימין, יוסי.

● חנות יפה וססודרת לבגדי ילדים בשכיה בצפון ת"א לכד מירה בולל הסחורה. 463467

● חנות להשכרה מסודר / הלבשה, יהודה הלוי 33 ת"א 03-849489

● למכירה בגבעתיים חנות 30 מ"ר + טלפון, 728863 ,729206

● להשכרה חנות בדיזנגוף 30 מ"ר, 33 מ"ר, 84581 ,052 אחרי הצהריים.

● חנות 33 מ"ר + גלריה בנויה + 3 קוי סלפון, בתחנה מרכזית. 03-286830 ,03-809969

● בר"ג הרואה 24 בשכיה 33 מ"ר + סלפון 03-726521

● בתמ"ס מכולת במרכז בבתי-ים סלפון 313307 לא בשבת.

● למכירה או להשכרה חנויות והחדרים בבנין בסואר ברחוב „יצחק-שדה" 37 פינת סברסקי, ש. בן-דוד ובניו בע"מ חברה לבנין סלי 828636 ,828038

● בפית בשכיה חנות במרכז (איבילוב) + סלפון, 03-9240888 03-9233088

● 55 + 30 גלריה בת"ים אלנבי כיכר-העצמאות. 5561456 373013

● חנות 150 מסר מול בית כרם מוצעת לסוכנות, 828436

● אולם תצוגה במרכז ר"ג 400 מ"ר ברחוב ז'בוטינסקי מול אואזיס, אפשרות לקומ-בינציות, תנאים נוחים 725447 בשעות העבודה.

● בשכיה חנות כולן ומוניטין מרכז במחרי קיראון 353787 — 712691

● בגורדון פינת דיזנגוף חנות מפוארת להשכרה. „יסראמד" 03-242065

● עבור רשת, דרושות חנויות בשכיה כ-50 מ"ר, ברחובות ה-ראשיים של: רעננה, רמת-השרון, הרצליה, חולון, רמת-גן. 03-7512640

● בטנקין ת"ג חנות לביגנה 12,000 דולר הסחורה בחיסול 052-444449

● בשכיה חנות/משרד רחוב בילו 31 ע"י הבימה 238538

● חנות באבן גבירול במקום מצוין הזדמנות 133 מ"ר ל-השכרה + סלפונים „יסקוף" 03-656161

● בבפ"ם בחדים, יובל בר מציעה במרכז הסחורי החדש חנויות בגדלים שונים החל מ-35,900 ש"ח בחסכון בתוספת מע"מ משכנתאות 22,000 ש"ח המבצע בקומה לדוגמא בכפ"ם בבן-יהודה ימים א, ב, ג, ד 14.00—18.00 „יסקוף" 03-426293

● במרכז גבעתיים חנות להשכרה + סלפון 310143 320641

● במתח-תקוה להשכרה חנות גדולה! רב תכליתית! + חניה 03-911706

● נותרו בספר חנויות במרכז המסחרי החדש בנוה אביבים, רמת-אביב. 03-241166

● באלנבי בשכיה 15 או 90 מ"ר + חניון 03-659964

● להשכרה חנות גדולה במרכז בדלת + גלריה + סלפון 03-902643

● בנות שנכים חנות 28 מ"ר + גלריה להשכרה במרכז ראש-הגבעה 03-428563

## מבני תעשיה

● להשכרה בר"ג 260 מ"ר וכן 530 מ"ר ברחוב אבא הלל סילבר 12 ע"י הבורסה. 03-9229294 ל-אלון.

● בבני-ברק 850 מ"ר ק/או חלק סמוך ליד השירותה ק"א + כוח + כבליה + סלפונים + חניה. 14.30 03-342625

● להשכרה 130 מסר ברחוב הסגור, בקומת קרקע + כח + סלפון + רמפה, לפריקה ו-סעינה 03-291321 ,03-267865 03-651235 קציר.

● להשכרה 70 + סלפון + כוח, בחולון, 03-850758 — 03-767670/1

● בפתח-תקוה בשכירה 80 מ"ר חדש + סלפונים וכו. אבגלו סכסון 03-900479

● ביאזור להשכרה 1400 — 550 — 400 מ"ר מבנים עצמאיים + כח + סלפונים וחצר „קוראל" 292616 288943

● להשכרה לאלקטרוניקה ה-מודבים 3,000 — 500 מ"ר בנבבנה שיחוד בצפה גוה „קוראל" 292616 288543

● להשכרה בתעשיה וסלון מבנה, סככה, וחצר 04-504466 — 03-748062

● להשכרה ברבת-אליהו מבנה 240 מ"ר + כוח + חצר — 03-942759

● מבנים ואולמות להשכרה 200—2000 בגבעת-שאול 03-451319 — 03-450270 „מטל"

● באזור התעשיה חולון ב-רחוב המלד מינה השיטים לבירה/להשכרה אולמות לתצוגה בכל הגדלים החל מ-75 עד 900 מ"ר בפרטים 896712 848702 ב-ערב.

● בחסיכים בסביבת תל-אביב בנין להשכרה בשסח של 4000 מ"ר בשבר חודשי עד 2½ דולר למ"ר, סלפונים: 266045 — 263494 בשעות 8.00—13.00

● להשכרה בנין יפה — ג'ונים לראוזו 500 מ"ר + גצר, כוח וסלפון 03-826666 ובבית: 848359

● ללא בתווכים: למבפל בייגה בהקמה דרדר מבנה כ-1000 מ"ר באזור תל-אביב רצוי רמת-גן בני-ברק פתח תקוה 611245 — 623861

● להשכרה באור-יהודה מ-310 מ"ר מבנה יפה + חצר גדולה + כוח 771357 „ריצף".

● להשכרה בהדר יוסף 200 מ"ר 03-611660 לעדינה ביום א'.

● ביזור וראשל"צ להשכרה לאבריה 100 — 5000 מ"ר ת.ב.ש.י. 03-807831

● להשכרה בקריית אריה הסדנא 150 מ"ר 782077 728977

● 100 מסר קרקע + כוח + סלפון מיידי 03-807739 בערב.

● דרוש 1000—1300 מ"ר, ק"ק ת.ד. 36853 תל-אביב.

● בסגולה מבנה ק"א 30 מ"ר + חצר + כח + סלפון ב-עבודה 908413 בבית 9228499

● ברמת השרון 150 + 30 מ"ר + כח + שני סלפונים (אפשרות לחצי) 052-558308

## מחסנים

● מחסנאי, ידע מיכפל באג-לית מחבקן לרישיון מחשב 03-7514988

● ברסוחי מחסן 90 מ"ר ברי"ג + רבב, מעוניון בהצעות — 03-778197

● בפית להשכרה מחסן 140 מ"ר סורגים אזעקה 901985

## משרדים

● בחיבור המבצר 140 מ"ר לכל מטרה 08-222069

● בשכיה משרד חדר סלפון קיק חנות בדינגוף 03-287053

● מאחורי הבורסה, להשכרה 200 מ"ר ק"ג + סלפונים + חניה 03-291317 מיום ראשון.

● להשכרה בסמוך לדרך פתח-תקוה, משרדים, חנויות, אולמות לתצוגה, יוקרה למשרד תקרה אקוסטית, ריצפה צפה, כח, מיזוג אויר, סלפונים חניה 03-622284 כניסה מיידית.

● בצוור במבנה יפהפה, אולם 180 מ"ר להשכרה/מכירה, מתאים כמשרדים לחברת הנדרוגדות + אולם תיפ, מרכזיה + אוטובוסים נוסים + חנות גדולים 057-76890 סלפון קחי 03-739088

● בשכיה בתל-אביב בכבוד שלוש 600 מ"ר, מסודרים, ב-תנאים טובים 03-378766 בעבוד דה.

● בשכיה, הר סיני 3 בת"א 8 + 5 ח', ק"ק טלפונים + מוגנים: 03-378766 בעבודה.

● בשכיה ביצחק שדה 2 + 3 + 2 בטלפונים ובהמלך ג'ורג' במבני למשרד/חנות + טלפון: 03-378766 בעבודה.

● ברחוב בן יהודה תל-אביב ליד בנין אל-על ק"ב 2 חדרים + 5 קוי סלפון ומזגן מיזון — 293996 297363

● להשכרה 5 חדרי משרד ב-מרכז ת"א, טלפון 03-614731

● למכירה משרדים, 140 מ"ר + 5 קוי סלפון קומת קרקע, קהלת-סלונימי 7 תל-אביב טל 847345 ,842345 למסירה מיידית.

● ברמת-גן שותף למשרד + 2 קוי סלפון. 730829 — 738978

● בשכיה באבן-גבירול 24, 50 מ"ר ברתף מואר במזוג מרוהט + סלפון 03-280191

● במרכז הרצליה 200 מ"ר ל-משרדים 052-82269 לבקש רמי.

● להשכרה משרד נאים ב-מון ת"א שטיחים, 3 קוי סלפון 03-482038

● במרכז תל-אביב להשכרה 35 מ"ר + סלפון. „לורך" — 03-644784

● 4 חדרים, לבוגשין 2, + סלפונים, במחיר סביר. 03-454675

● למכירה בר"ג בז'בוטינסקי 2½ ענקית אע"פ 454202 464512

● 3 + חדר המתנה — שני קוים שטיחים + חניה 233101 446413 295335

● למכירה/להשכרה ליד לובנבו 2 ק"ק „עגוחן" 462140

● ללקוחות רשומים דרושים משרדים לקניה בת"א „הצבר" 03-266731

● דרושים משרדים בגדלים שונים באזור ת"א לשכירות/קניה (עם רשיון) „ישקוף" 03-656161

● משרדים בבן יהודה ובשי-רוסטילד, 80 מ"ר, 220 מ"ר, סלפונים בהזדמנות „ישקוף" 03-656161

● במרכז אלנבי 3 חדרים + טלפון לכל מטרה 03-659943

## מגרשים

● בגוש 6632 חלקה 273 למכירה 1 דונם. 03-234252

● מגרש לבנית משרדים ברחוב הירקון, ליד פרישמן „נכסי-רוזי" לפי ברוזון 03-611194/5 (בלדין).

● 450 מ"ר בבן-יהודה /500,000 או קוטביצה. „קנדיאן אינטרקונטיננטל" 286222 (בלדין).

● בהזדמנות 2 מגרשים באורגית בעבודה 832859 בשבת 877671

● ברעננה מגרש 400 מ"ר בניה מיידית!!! 75000 כ.ה.ב 052-31255

● אנו קונים אחוזות (נב לתעשיה (והסחרי) בתל-אביב והסביבה „קוגרסל" 231616.

● צמוד לתל-ברוך ב-6414/13 500 מ"ר לבנייה נבוכה עתידי „קונרסל" — 231616

● בפרוסבריהו — ריינפון ב-הזדמנות אחר פרצליה — 23,000 ש"ח (אפשרות לתשלו ביים) „קרקעין" 03-624155

● באוריגין 600 מ"ר פרסי. אפשר לדו-משפחתי 03-9527994 — 03-236094

● לפרטי דירה מגרש לבניה ביידיה בהרצליה פיתוח. — 03-863415

● בכוגב נבסים מגרש לבניה בנה-צדק פרסים — 03-292376

● בסערי תקוה למכירה מגרש מצוין 052-440537 לא בשבת.

● בהזדמנות!!! ברבות-צהלה!!! מגרש פרטי לוילה (או 2 דירות) „סקסס" 455205

● בבני-תקוה, חצי דונם + בית ישן, בהזדמנות, „סנטר" 351425

● דרושים בחזיפות מגרשים בראשון-לציון „הצבר" 03-266731

● בבנה ביחד בכפריה ½ דונם לבניה ביידיה. 03-418715

● בהרצליה פיתוח בהזדמנות ביחידה! דונם מקום כעולה!! ל-2 קוטגים, אדמה פרטית! — 052-544711 052-544722

● בהוות לבנין משרדים בבני-ברק בגבעתיים, בקוטג'ים, — 052-446781 ,03-476495

● ברעננה בית קרקע בהזדמנות — 052-27458 052-453443

● למכירה בהזדמנות! בוכי-רון-יעקב, חצי מגרש + נוף ים. 063-90184

● מגרש בלקנה ג' אצ'ירת לחצי במקום מרכזי 03-596982

● בחדירה גוש 9 לדו-משפחתי + תוכניה 04-243966 חיפה —

● בהרצליה פיתוח 400 מ"ר ליחידה „פיתוחי" 052-88255 — 052-78666

● ברעננה בנה ביתך!! מגרש 290 מ"ר אדמה פרסית באיזור קוטגים 94,500 „אידיאל הוסט" 052-34615

● בנוה הדרון זכרון יעקב 2 מגרשים צמודים 800 מ"ר כ"א (מאבו 36% בניה) למכירה ביחד או כל אחד בנפרד סח-אים לבית חד/דו-משפחתי — 04-242235

## מכוניות למכירה

● יעקב כיזליק — „מבהיות הצוויתי את בוגעתך יד ראשונה, צבע כקור, קילומטראז' כביר — אבלנו תקבל בחיד בקסיסאלי! 03-330142, 03-333054

● אוטוביאנקי 1979 + טסט מקורית ושמורה כחדשה + רדיו. 9226924

● 1986 ג'וניור חדשה לתרזיון 1800 ק"ט 069-41270 05-225491

● ג'וניור 1983 חדש גגיר מהשכרה 760149 לא בשבת.

● אוטוביאנקי 1982 ראשונה + גג נפתח מבבי מצוין מסמן 1979 03-421355

● אברם 84 תוספות נדירה, אפשרות להלהלה, לרציניים — 943064

● ג'וניור 1981, לא מהשכרה, יד שניה 03-859805 03-266286/7

● אלגנס 80 (השכרה) בהדר הזדמנות סטס לשנה מערכת — 03-721792

● אוטוביאנקי 1978 ג גנ-ג 900 סטס, 8 חודשים — סלפון 03-9232150

● יבוא אישי!! 1986 ב.מ.וו!!! אודי!!! אופל!!! סורד!!! סוקולוב 30 רמת השרון — 03-492482

● מימון לקנית רכב לבגד ע'רבות בגקאיים — 03-744304

● ג'וניור 1981 + רדיו-מגנב קלטת 5 סטס (מהשכרה) סלפון 03-49553

● אוטוביאנקי 79 במצב סוב משמר 12.80 — 784281

● קטנוע 1986 ממקום זוכה סטלחיים מיוחלים!!! אוסלנים אאוריי!!! אסטקה 5 ימיים 08-473733 — 03-462039

● „יוריסיון!!! 1985/86 מיידית ב.מ.וו, אאודי אופל, פורד, סובארו, טרנסמולסורים!!! מגר-צרך לצרכך! החלפות אשראי!!! 03-235667 03-333838

● אוטוביאנקי ג'וניור 1978 ב-מצב מצוין סלפון 03-516280 03-9326950

● אוטוביאנקי גורמל 1978 פרטי + מסס חצי שנה 03-9230543

● אוטוביאנקי 1978 במצב סוב 4,300 דולר סופי 03-881505

● חייבת להמכר ג'וניור 82 מהשכרה במצב מעולה — 053-85005

● אברט 77 יבוא אישי סטס לשנה ימיסיה 03-350416

● גרליל 1979 יד ראשונה 75,000 קי"ם כחדשה 03-716229

● אלגנס 1978 מצויינת וסר-סיות! יסיטה שמורה נוהדרה 03-857593

● בהזדמנות! ג'וניור 1981 כ-חדשה אפשרות החלפה בזולה. 03-900281

● 79 נורמן מצב מצוין מבני חינביו, פרטי 310127

● אברט 1979 מיבוא מיסלי + צמיגים וגינטים שמורה 03-481913

## אוסטין

● מיני מטרו 1982 יפהפיה 49,000 קי"ם סלפון 03-428636

● מיני מטרו 1984 1300 מ-השכרה — 10,800 כחדשה פל. 03-227619

● אלגרו 78 1300 סופר שמורה ויפה (לבקש את עוזי) סל. 03-857593

● אוסטין ב.טרה סוף 1984 ראשונה, תוספות יפהפיה סל. 03-342487

● מטרו 1985 1.3 באחריות (מחירון) 03-9614429 לא ב-שבת.

● אלגרו 1977 במצב סוב במחיר 3000 דולר סופי! 03-881505

## אינוצ'נטי

● למכירה אינוצ'נטי 1982, יד שניה, מצוינת, 852187

● מבחר אינוצ'נטים 1984 מ-השכרה („אוויס") + אחריות סלפון 052-543875

## אלפא רומיאו

● סוד 81 יפהפיה + מערכת + אזעקה + תוספות 49,000 ק"ם 851802

● אלפא-סוד אצ'בק 1982, מצב מצוין 44,000 ק"ם + מערכת סטריאו + אזעקה + טסט לשנה + מצב אחורי, 11,500 ש"ח — 03-228365 בשבת מ-18.00.

● אלפא סוד 82 שניה פרטית מיבני מצויין. 03-852553 — 03-909317

● אלפא 1979 1300 אוברול כללי + ראשונה מחירון — 03-994437 03-281105

● אלפא 33 1984 אוריג'ינלית 17,000 ק"ם סטס ואגרה נהג יחיד 057-78794

● אלפא סוד 79 1300 מצב מצוין 614153 ,415585

● ספרסי סוד 1982 + רדיו מצב מצוין 052-556607

● סוד סופר 1979 + סטס ל-שנה + ק"ם 4500 052-445497

● אלפא 33 1984 + מזגן + תוספות 35,000, ראשונה — 052-72923

● אלפתה 1600, 1979, + מזגן + סטריאו, בצוין, 052-540875

● סוד 81, ראשונה, סטס לחצי שנה 70,000 052-87253

● אלפא ברלינה 2000 1973 — מצב סוב 03-739316

● סוד 1.2 1982 לראלוגה!! היטל + סטס כחדשה!!! — 052-554775

● אוטוביאנקי 1980 במצב סוב, סלפון 739316.

● ג'וניור 82, יפהפיה כחדשה במצב מצויין + רדיו 867903

● ג'וניור 82 43,000 במצב מצויין + אזעקה + רמקולים 5515949

● 78 + אוברול מצב מצוין בעבודה 998427 בבית 946660

● ג'וניור 79 בעלות 3 שנים לאחר השכרה 70,000 052-454235

● אוטוביאנקי ג'וניור יפהפיה מודל 84 שמורה כחדשה 372466

● ג'וניור 1982 פרסית במצב מצויין שמורה כחדשה! סלפון 03-905944

● אלגנס 1980 פרסית שניה — 10 סטס 67,000 חודשים 729975

● ג'וניור 1980 (מתברה) ב-מצב סוב בהזדמנות 03-411722 ,03-493146

● אוטוביאנקי 79 מצב מעולה קי"ם רדיו-סייפ 62,000 03-729207

● אוטוביאנקי 76, מהשכרה לשעבר שיפוץ מנוע + צבע יפהפיה 3400 457623 ש"ח.

● אוטוביאנקי ג'וניור 1982 במצב סוב, לשעבר מהשכרה 052-555634

● אוטוביאנקי 82 שנייה, מ-השכרה, 60,000 קי"ם — במצב נדיר — 7500 ש"ח 363016

● אוטוביאנקי לבנה 79 — יד ראשונה 9326580 לא בשבת.

● ג'וניור 1986 אפס קילומטר + רדיו ואזעקה מיידי סלפון 052-20148

● ג'וניור 1979 השכרה, מצ'אה 4600 בדירת סלפון 03-905787

● אלגנס 1979 מנוע 1983 מבני מעולה + סטס 03-738982

● 1984 שנית במצב מצויין + מערכת + הרבה תוספות 595829

● אוטוביאנקי 84 מהשכרה כ-חדשה 5,500 052-22266, לא ב-שבת.

● אלפא סוד 79 ... 

● ג'וניור 1982 ב.ס...

## אמריקניות

● ס.מ.ס. בני-ברק, מכון ל-רישוי, בדיקות רכב לקניה + אחריות לחצי שנה. 03-780892

● למכירה פונטיאק פיירבד 71 במצב מצויין סטס לשנה 03-476388

● שברולט קפריס, 1979, יפה-פיה קניה (החלפה) 02-760719 ובעבודה 02-243706

● אולדסמוביל אומגה 1981 מצויינת + סטס לשנה + תוספות 065-66034

● פורד גבריק 1973 הגה כח מנוע חדש 03-993265

● מליבו קלסיק סטיישן 1980 כל התוספות האפשריות — 03-384587 — 03-877999

● אולדסמוביל אומגה 1961 תסכלית, 2 צבעים, מפוארת. 03-946220

● אלפטה, ג'י.טי.וי. 2000, 79 + תוספות, במחיר מחירון — 03-221969

● בהזדמנות ג'וניור 2000 74 מיוחדת תוספות סטס 03-463835

● אלפא סוד 1976 שנייה + אוברול וטסט נדירה! 052-20148

● סוד 1.2 1982 83,000 ק"ם יד ראשונה 03-343742

● סוד 1979 1300 102,000 ראשונה במחירון 03-269619

● אלפא סוד 1982 בהזדמנות — 5300 (בוא לשעבר) — 052-557807

● סוד 1983 יפהפיה בעולה + סטס היטל (מחירון) 08-494060

● אלפא סוד 1974, במצב סוב, בהזדמנות, 03-9325446

● אלפא 33 1984 1200 15,000 ק"ם כחדשה 787376

● סוד 82 1200 60,000 יד ראשונה 717306 ,218973

● שברולט סטיישן 77 8 צי-לינדרים 8 מקומות 03-893503

● אולדסמוביל קטלס סלון 1979 + תוספות, במצב נדיר, 052-23844

● אומגה 1979 פרטית 68,000 ק"ם + מזגן הנדסאית 860483

● אולדסמוביל ספורט 1971 אוטומטית + סטס מיוחדת (החלפה) 943883

● תבורולט קפריס 1978, כל התוספות חשמלית, יפהפיה!!! 809182

● אולדסמוביל קטלס ברוגהם מוספים 1979 כל האפשרויות 052-23526 ובבית 052-449917

● פונטיאק מבוקס 1980 ראשונה 4 צילינדר 5 דלתות אוטומטית + מזגן 03-735985

● ליאגוס 1966 אוטוסטית + מזגן + כוח + היטל אוריגינלית 03-766871

● סיידבורד 1979 אוטומטית ב-מצב מצויין + מזגן בכוח 063-33253

● אומגה 80 4 סטס ואגוד + סקאי במצויינת 855894

● שברולט נובה 1972 אוטומטית מאוד במצב מצויין — 03-233594

● ביואיק סקיילרק 1979 יד שנייה במצויינת יפהפיה — 03-341931

● מוסטנג מודל 70 גג חשמלי ניר חדש 393481

● בליזור, סוף 1981, ה"כ, מזגן, אוטומטית, 76,000 ק"ם, יד ראשונה, בשעות הבוקר — בשבת ובעבודה: אחה"צ: 03-227373 — 052-34630

● אולדסמוביל אומגה 81, כחדשה, יד ראשונה סלפון 051-882721

● אולדסמוביל קטלס קרוזר ססיישן 1982 בבצב מצוין 03-625281

● דודג' דארס 1973 כבוש 84 מיוחדת + סטס + היטל 764347

● דודג' אספן סוף 76 חשמלי + מערכת + אקולייזר + מזגן 5200 03-704633 (לא בשבת).

● מעוניין באולדסמוביל ברוגהם קטלס מודל 1979 — 906622 912293

● דודג' אספן סוף 1978 + סטס לשנה + מזגן 052-543429

● בוכחיה לטבוגים ונגידים אוטומטים לאמריקאיות. ש. ולדהורן. 052-550767 419163

● ביואיק סקיילרק ליכיסר 1980 קופה כתי דלתות חשבלית 6 צילינדר + כל התוספות האפשריות — (אפשרות להחלפה) — 052-443821

● פונטיאק-גרנד-פרינס 79 יפה + סטס + שיפוץ גיר 2 דלתות מצויינת, בבוע 5000 ש"ל בעבודה 03-265222 (ביום א').

● שברולט סטיישן 1980 אוברול, אוטומטית, חלונות חשמליים, 052-24211 ובבית 03-724674

● שברולט נובה 1979 אוטומטית במזגן סטס לשנה 923214

● שברולט מליבו 1970 אוטומטית במצב טוב 03-298112 — 08-290899

● פונטיאק פיירבירד 1973 אוברול + מזגן + אוטומט נדירה!! 03-832805

● אולדסמוביל קטלס סופרים ברוגהם מול-אוטומטית 1979 מרסית 03-9322591

● אולדסמוביל אומגה 1974 8 צילינדר סטס לשנה. 03-414968

● אולדסמוביל קטלס ברוגהם 1981 כפוארת „בגעון הרכבי" דיזנגוף 342 03-440070

● פלימוס 1975 סטס לשנה גיר חדש שניה מג"ש חדש 03-746552

● אולדסמוביל אומגה 1980 + מזגן, כיסויה ותוספות כחדשה. 052-20148

● דארס 1971 כחדשה צבע, כנוע, סטס, ק"ם 909817 ,905787

● אולדסמוביל קטלס 1979 מצוינת + מזגן חדש 705941 לא ב-שבת.

● אולדסמוביל אומגה 1979 ב-מצב מעולה, שנה 70.000 ק"ם 08-446057

● אומגה 80, 4, אוברול, מזגן, חשמלית, כחדשה, 03-357810

● אולדסמוביל קטלס 1976 6 צילינדר שורי מיוחדת 776555

● פונטיאק פריסיין 78, כ-84 בע, 50,000 ק"ם, 03-663584

● דודג' דארט 73, מבני כבוי לה + סטס — 4250 דולר 053-86349

● פורד פרינזים סוף 78, במצב מצוין, יפה. 052-85743

● סאיטיישן 80 בכביר מעולה חלונות חשמל+מזגן 052-557190

● בהזדמנות!!! קדילק 1974 מפוארת + סטס + תוספות לרציניים!!! 03-881637

## נ.ס.ו.

● פריכז 4 סוף 69 יפה וכל השיפוצים 03-760526

## אאודי

● 80 ס.י.סי. 1600 1986 אוטומטית + מזגן ללא מיסים — 08-491690

● אאודי 80 1600 1985 אוטומטי הגה כוח מזגן + תוספות 9000 ק"ם בעבודה 03-900092 בבית 052-441761

● אאודי 100 1972 שניה 3300 ש"ח מעולה 052-531683

● אאודי 1974 אל.אס. אוטומטי שניה במצב נדיר — 03-494898

● חייבת להמכר אאודי 80 1973 אוטומטית 959573 משישי אחה"צ.

● 1300, 84 במצב מצויין 36,000 ק"ם 055-50390

● אאודי 80 ס.י.די. 1986 1800 אוטומטית הגה כח, מזגן מקורי סלפון: 052-27440

● אאודי 80 1986 ס.י.סי. חדש מלי + תוספות 069-41726 — ובעבודה 069-42584 069-40145

● אאודי 80 אוטומטית סוף 82 מנבה — 08-248214

● אאודי 80 1600 1980 אוטומטית מזגן בית 053-37291 עבודה 053-31438

● אאודי 80 82 1600 אוטומט יד שניה 052-449261

● אאודי 80 1300 1982 — 100,000 ק"ם מצויינת — 08-229484

● אאודי 80 1983 ראשונה מזגן + תוספות כחדשה 442842-03

● אאודי 80, 1982, שליסית, מרסיות, 50,000 05-474741

● 80, 80 1300 1982 במצב מצוין + אזעקה סלפון 03-240930 — 03-762735

● בהזדמנות!! 1600 אוטומטית 1982 + הגה כח — 03-372623 — 051-886140

● 80 1600 אוטומט 1980 ו-49,000 שניה מעולה 03-5512257

● אאודי 80 1976 1300. ראשונה פרסית אוריגינלית — 03-481630 03-480734

● אאודי 80 1600 אוטומט כבצב חדש. שניה. 589055

● אאודי 80 ג'י.אל. 1983 אוטומטית הגה כח + מזגן מקורי כחדשה 03-367455

● 100, 1976 אוטומטי + מזגן + כח מצב מצויין 03-792994

● 80, 1986, 1300, כמעט אפס + תוספות 34,000 ק"ם (בחו"ל) — 02-660840

● 1600 ס.אל. 1984 אוטומטי כחדשה מראשונה — 03-614880 03-5512489

● 80 אוטומטית 82 מזגן תוספות שמורה סלפון 053-25216 053-93081

● אאודי 80 אוטומטית 1981 + מזגן + מערכת מצויינת בהזדמנות אשדוד טלפון 055-22166 055-59052

## אופל

● קדס 1982 יד ראשונה, 40,000 ק"ם, שמורה היטב!! ב-עבודה 03-613270 ובבית 03-443895

● אסקונה 83 1300 אס. אוטומטית ראשונה טסט 52,000 03-955441

● קדס 1983 אוטומטית + היטל + סטס 39,000 — 03-711570 — 03-710633

● אסקונה לוקס 1600/5 1983 אוטומטית + סטס. כבכה — 03-348586

● קדס 86 1300 אוטומטית 5 דלתות אפס ק"ם הכהה למירה מיידית „כהניות ליזנקול" 03-282564 ובבית 03-348737 455197

● רקורד 1977 דיזל מיוחד, חלונות 03-791904 לא בשבת.

● אסקונה 1600 1981 אוטומטית + מזגן אדומה מקורית 419163

● קורסה 1200 אס. 1985 ראשונה + היטל ותוספות כחדשה, 08-410488

● אופל אסקונה 1600 אוטומטי 1981, 03-476426 בבעה 14.00

● אסקונה 84 אוטומט + מזגן שמורה, ראשונה + תוספות 03-721641

● אסקונה 1.3 אס 1983 ברלינה 54,000 ק"ם + מזגן + תוספות — 03-451368

● אסקונה אוטומטית 1300 אס. 1983 ראשונה 03-346184 03-354856

● קדיסה 1000, 1985 ראשונה, מצויינת 057-402318 ובעבודה 057-967326

● אסקונה 1300 אוטומטית 1984, 03-896404 ,08-244827 לא בשבת.

● אסקונה ברלינה 1300 1983 ראשונה מזגן שמורה 03-941123 08-472345

● אסקונה 1300 1981 כחדשה, מסריאו + דילוגות + מזגן — 053-96680

● יפהפיה קדס אוריגינלית 1972 אוטומטי 4 דלתות — 03-792642

● קדס 1200 אוטומטי 1973 שמורה כחדשה! 2200 דולר. 08-229572

● קאדס סטיישן 1983 במעולה חייב 13.8 ש"ח — 067-92735 067-20259

● אסקונה 1300 אס, 83, כחדשה, כלפון: 225481

● קדס סטיישן 1983 ראשונה אוטומטי 5 דלתות 03-842457

● אסקונה ג'י.אל.אס. 1985 5.000 ק"ם מצוין באחריות — 773283

● קורסה 1984 2 דלתות 1000 ש"ק 18,000 ק"ם יד ראשונה 16,000 ש"ח — 03-203985 בבית — 03-348737

● אסקונה 1300 אס. 84 אוטומטית 13,000 ק"ם 594354

● אסקונה 1300 1981 כחדשה לשעבר 95,000 ק"ם — 03-762663

● רקורד 2000 1976 אוטומטית 120.000 קילומטר, 03-827339 03-887745

● אסקונה 1600/82 אוטומטית ק"ם שליסית פרסית 52,000 03-917248

## ב.מ.וו.

● 520 1983 במצב חדש מ-כבה צה"ל יבוא אישי 27,000 ק"ם מזגן הגה כח מלוי תוספות רבות 03-491834

● 1502 יד ראשונה מרושה 1976, אחרי טסט. 03-238027

● לרציניים בלבד!! ב.מ.וו 316 אוטומט 1982 יפה — 03-338622

● 318 שניה 1978 אוטומטי + תוספות ומערכת — 03-210025 03-237975

● מוסך ניר מומחה לתיקוני מכוניות ב.מ.וו. חנות למכירת חלקי חילוף מקוריים רחוב בן גוריון 6 03-338737

● 75 1802 שנייה אוריגינל צבע אפרסק 03-843728 — 03-340888

● ב.מ.וו 316 82 שנית 66000 עבודה 380716 852641

● 316 1983 גג נפתח מראנה חשמלית מחירון 057-35612 057-33128

● 1800, 1984, מבהלית, דלתות + גג + 5 הילוכים + תוספות. 496218

● 316, 1983, אוטומטית (צורה חדשה) כסף מיסלי — 03-585224

● 316, 1981, אוטומט + מזגן, כחדשה (אפשרות הח-לפה). 03-954041

● ב.מ.וו. 316/4, פול-אוטומטית, 1984, מזגן + שכר-לים! (חדשה). 03-473808

● ב.מ.וו. 316, 1986, אוטומטי, 4 דלתות, מיסלי + תוספות, 03-333997

● ב.מ.וו. 1969, בלי סטס, 03-905523

● 316, 84', 2 דלתות, 4 הילוכים, 30,000, 02-422178

● 316, 83', דגם חדש, 5 הילוכים + גג, 02-765981

● 318, 1979 + מזגן + מערכת מגנזיום נדירה + תוספות. 03-844670

● 518, אי. 1986, הגה כח + תוספות, סל. 03-378344 03-943686

● 316, 80', שניה, טסט יפה ומצויינת, סלי 03-821423 03-887785

● 318, אוטומט 1980 + טסט + היטל + תוספות, מיוחדת 9220453

● 316, 81', אוטומט שנה סטס + היטל, שמורה במיוחד 03-900072

● 316, 1976, שניה + תוספות שמורה, 03-293934, לא בשבת.

## טלבוט

● הוריזון 82 1100 27,000 ק"ם 03-731355 בערב, — 03-211400

● טלבוט סי.מיקס 1982 אוטו-מט ראשונה + תוספות .03-946537 ובשבת 03-946978

● טלבוט 1300 1982 48,000 ק"ם במצב מצוין 063-79420

● ס.ירה 1300 1983 מראשונה שנה סטס 052-26418

● טלבוס סולו 1510 מנוע 1300 1981 שניה שמורה 03-903643 053-53569

## טנדרים

● טנדר סלבוט 1982 אחרי אוברול כללי מצויין 03-356497

● טנדר סימקה 78 מצב סוב + מריח כלים 08-245718

● טנדר סובארו 1981 4×4 1800 ארגז גדול סטס לשנה 053-51207 — 100,000

● טנדר סובארו 1981 סטס, 067-21342 ,067-97986 בעבודה.

● טנדר סגיר 76 מצב מבני מצויין 08-473604

● די-200 דבל קבינה 1974 סטס בהזדמנות 052-448105

● 404 + ארגז + סורגים + סטס, 1974, מצב מצויין — 03-748219

● טנדר ריס 1981, שניה, 3500 2.00 עד 03-294684

● סימקה 1100 1977 סטס ל-שנה + ארגז אוריגינלי — 03-747364

● פיזיו 1978 404 ארגז פח ארמי 03-5519433 03-379652

● סובארו 1981 אפשרות הח-לפה 08-236489 08-457797 לא בשבת.

● פיזו 404 1979 כחדש 50,000 ק"ם בלבד 08-802704

● פיזינו 83 במצב מצוין רדיו ואזעקה 03-783160

● סובארו 85 4X4 1800 ארגז תיקני 03-915062 052-84270

## ג'יפים

● וגוניר 74 + סטס + צמיגים רחבים, בצצורי כח מיכני מצויין. 03-493281

## דיהטסו

● שרייד 85 מסודרת סטס ל-שנה כחול מסלי 052-84435

● שרייד 83 + מזגן — 063-78740

● שרמנס 1983, 5 הילוכים + מזגן, ראשונה 03-476103

● דייהטסו סי.אל. 1600 יד ראשונה + מזגן 03-473733

● שרייד 1000 1983, 5 מצויינת!! 10,700 052-551195

● מבחר שריידים מהשכרה! 1984 + אחריות 052-543538

● דייהטסו 1300 יד ראשונה 1984 + מזגן מצויינת 065-42444

● שריידי 1984 ראשונה פרסית!! 5 הילוכים!! + מזגן 052-543237

● שרייד 1000, 4 הילוכים 1983, 38,000 ק"ם 055-81491

● שרמנט 1983, 1300, 47,000 ק"ם + מזגן 03-942213 — 03-991635

● מבצע 1986!!! בתשלומים החלפות ואספקה מהירה „דייה-טסו רמת-גן, 03-720738

## וולבו

● „מבדיקי" — מכון לרישוי ובדיקת רכב לקניה + אחריות לחצי שנה. הרצליה 052-559159

● סטיישן 2000 83 + מזגן + כח כנבה סלפון 03-872544

● למכירה וולבו, ג'י.אל. 244, 1979 יד ראשונה אוטומטית + מזגן 03-444162/3

● 144, 1969 גיר רגיל, מצויינת. 2500 דולר 03-342340

● וולבו 1975 אוטומטי + מזגן מצב מבני מצויין — 03-906171

● די-אל אוטומט + הגה כח, צבע אוריגינלי, 03-599974

● 345, 1980, 69,000, שניה שמורה, טסט, מחירון, 03-473075

● 244 1977 אוטומטי + מזגן פרסית, 92,000, 949062 941647

● וולבו 343 אוטומטית 1979 שמורה דגם מפואר, 880129

● 145 סטיישן 1973 אוטומטית + מזגן, להחלפה בפרסית — 321083

● „שרייד אין חלבר" מפוארת מכוניות מבבים: 1) 1983 ג'י.אל 2000 אוטומט + מזגן + הגה כח; 2) 1978 סטיישן אוטומט + מזגן. 03-269696

● וולבו 76 אוטומטי + מזגן מנוע יבוא חדש 057-75190

● 144, 1979 + מזגן + רדיו יפה 140,000 ק"ם 03-738982

● 145 סטיישן 1971 + אוברול + צמיגים + סטס + מזגן, 03-915647

● 244 אוטומטית, 1976, מצוינת!! + סטס + מערכת 03-344802 12.00 מ-

● וולבו 244 די. אל 79 מקורית + מזגן + מערכת 052-449917

● 244 מודל 1976, במצב סוב, 822528 לא בשבת.

● 144 אוטומטית 1971 + מזגן + סטס לשנה, יפהפיה — 399999

● 144, 1974, שמורה, אוטומטית + הגה כח, אופקה, — 03-740094

● 244, 2000 1978, יד שלישית פרסית, אוטומטי + מזגן — 052-443621

● 144 אוטומטי 1973 במצב מצויין, 053-45449, בשבת — 053-51464

● 244 ג'י.אל 1978 אוטומטית אוריגינלית, 85,000, מחירון — 03-863418

● 244 1979 + הגה כח + מזגן, סלפון 03-9834123 067-63029

● וולבו 245 אל. 1976 יד שניה. 055-92708

● וולבו 1974 אוטומט + מזגן + רדיו 170,000 052-440463

● 200, כרומה, 1979, שניה יפהפיה + תוספות 76,000 063-34692

● וולבו סטיישן 1974 אוטומט יפהפיה חייבת להימכר, 08-437191

● ג'י.אל 1982, הגה כוח, מזגן, חלונות חשמל, 067-97636

● ג'י.אל.אי 1985 46,000 ק"ם + תוספות, חדשה, 04-225854

● וולבו ג'י.אל. — 244, 1979, אוטומטית + מזגן + הגה כח + סטריאו. 04-252849 — 053-30894

● 244 די.אל. 79, אוטומטית + מזגן, שמורה מראשה, 356590 ; 340710

● וולבו סטיישן 1972 אוטומטית שמורה, מחיר מחירון — 314738 ,741445

● וולבו די.אל 1983 240 ק"ם 53.600 069-41591 — 069-40071

● 340 ג'י.אל. 1983, אוטומטי + רדיו-טייפ 36,000 ק"ם, — 03-877692

● 345, 1980, מגה מצוין ש"ח, 13,000 052-441833

● סטיישן 1970 שנה סטס 1200 דולר. 03-910528 ,03-9229387

## מיני מינור

● מיני-מינור 74 במצב סוב, 2400. ש"ח, סלפון 296674

● מיני-מינור 1976 במצב סוב 15.00 03-356179

● מיני-מינור 1977 90,000 ק"ם מצויינת. 891512 ,856571

● מיני אוטומטית 1976 במצב סוב — 3300. ש"ח 03-942320

● מיני מינור 72 מצויינת, כב-גי סוב 265022 (1800).

● בהזדמנות מיני 1000, 73 1900 דולר יפהפיה 03-785937

● 78 נדירה ומיוחדת ושמורה + גג נפתח + מגנזיום — 03-910797

● מיני-מינור 1974 מיבני מצוין — 2100. 03-906544

● מיני ג'י.טי. 1275 ספורט-בית עם כוון לביצועים — 04-711565

● מיני 61 מנוע 80 + סטס לשנה, נדירה 363754

● חובה לראות!!! מיני 1976 יפהפיה!!! כחדשה 3600 ש"ח 232066

● מיני מינור „קלבמן" 1974/75 משנית במצב נדיר! 9320847

● מיני-מטרו 1300 אס. 1983 + רדיו + טסט + היטל — 03-494427

● בהזדמנות מיני 1970 אוטומטית אדומה!!! יפהפיה ומצויינת 03-225629

● 1000, 1973 במצב סוב סטס לשנה 03-9614521

## מסחריות

● טרנספורטר 1982 ראשונה 52,000 לא בשבת 052-442847 הוד-השרון.

● פיאט פיורינו 1982 + חלונות. בעבודה 02-767670/1 בבית 03-9322615

● ב'ימי (בליזר) לבן 4X4 יבוא אישי. 02-522659 ובערב 02-532297

● פורד 79 10/12 ארגז סגור, מצב מצוין 03-348122

● דודג' די, 400 — 1971 שנייה, ארגז סגור 03-494898

● ישראיל דיזל אל.טי 45 פולקסוגן 1983 גג גבוה בהזדמנות לאחי חורות 03-370504 ל-אבי 03-654225 למנשה.

● דבל-קבינה 1983 חדש ראשונה 25.000 — 051-27046 051-38484

● ליילנד שלחייה 1976 אחרי סיפוט וסטס. 04-708804 בעבודה.

● סנדר סובארו 1981 ...

● פולקסוגן טרנספורטר 1982 + סטס לשנה, חלונות. 053-36785 ,053-39827

● מרצדס 1984 מצויין, עשרה מושבים (מחירון) 052-440510 052-445022

● פורד 9000 + 1974 + נגרר 1979 סטס 08-497796 — 052-22152

● מרצדס 80 608 בינוני מצוין. 04-531325 ,04-725084

● ליילנד 410 1975 + אוברול. 1974 065-91797 לא בשבת.

● ליילנד קלידל 410 סגור / פתוח 1976 04-714123 בבית.

● פולקסוגן 74 דבל קבינה במצב מצויין 03-827551

● בהזדמנות משאית פורד 1979 14 — 16 + ארגז סגור. 03-836305 ,08-623420

● פולקסואגן 73 חד קבינת מבני סוב בהזדמנות 891933

● פזיו 504 מודל 1982 + ארגז יד ראשונה 858108

● פיורינו 1982/83 מראשונה + ספסלים וחלונות, שמורה, 052-20148

● דאבל קבינה פולקסוגן 1981 מחברה, בהזדמנות, 063-31689 063-88758

● טלבוט 1100 יצור 79, שמורה בהזדמנות 03-440917

● פזיו 504 1982 + ארגז ב-מצב טוב 946978 ,946537

● טנדר פזיו 404 1979 יד שלישית בלי ארגז 3,900 דולר יציב 052-443821

● די 200, 1970, ארגז סגור סטס לשנה 256994 בערב.

● די 200 1974, מזגן גיר ב-ריצפה + טיים + רדיו 03-9611999 בערב — 08-785120

● טנדר שברולט 1980 + מזגן בהזדמנות 9519247 823749

● פורד 250 1964 + סטס ל-שמים (ארגז פלסה) 478966

● 404 טנדר 1975 ארגז תקני + סטס מרסי 052-34456

● פולקסוואגן דבל קבינה לבנה 1984 מצב מצוין 063-61211

● פזיו 504 1982 + ארגז גוס-עים מחירון!! 052-72326 052-82005

● טנדר מיני סוברו 1977 + טסט במצב מבני מצוין — 03-370280

● פזיו 504 טנדר 1982 + ארגז סלפון 02-233966

● סובארו + ארגז 1983 1800 4/4 15.00—6.00 ב- 067-55331 לגובר.

● פזיו 504 2500 1982 ב-15.00—6.00 067-55331 ל-גובר.

● טנדר פזיו 404 76 מצב מנוע מצויין 396101

● 404, 79, מעולה, ארגז, — 808570 378130 לא בשבת.

● טנדר פזיו 404, 1981 130,000 ק"ם, נקי, מחירון 04-933565

● בולף טנדר (קדי) 1984 + ארגז תיקני 40,000 ק"ם — 052-443821

● בהזדמנות טנדר סובארו 600 1980 שמורה 03-9226868 — 03-884687

● טנדר סובארו 4/4 1800 83 051-27941 051-23329 051-26546

● טנדר סוברו 1600 1982 + מזגן במצב מעולה 03-243084

● פולקסואגן דבל קבינה 83 10,500 דולר שער יציג 057-941365

● 404 + ארגז + סורגים + סטס 1974 מצב מצוין 03-748219

● שברולט 30 אמבולנס 1965 במצב סוב 2.200 03-5515148

● פולקסוגן טרנספורטר לבנה 1982, יד ראשונה. 03-621946 כבסורה.

● פולקסוגן דבל קבינה 1983 70.000 ק"ם ראשונה 065-93698

● „החולק בתגיחי חלקי חילוף למשאיות א.ב.ג.ס" אזור התעשיה ק. גורדאי 053-57449

● דודג' 300, 1979, ראשונה, שמורה, 95,000 ק"ם 596986

● חלבו סיבגל + זייבר 1982 חלבו דאבל + הרי"ג 1983 סל. 03-9234146 ,9224478 בערב — (לא בשבת) 748221

● מרצדס מאק אס. סיבגל 78 מצוין 057-419778 057-88226

● ג'י.אם.סי. 76, ארוך, מידית, מצב מצויין, 461428 ,592310

● סיפוד בי 5 1985 טונים פרסית, ראשונה — 08-226897

● ג'י.אם.סי קצר 1975, אפשרות החלפה, מצויינת. סלפון 08-227075 — 08-226074

● מרצדס גוספים + חלונות וספסלים 1980 + סטס לשנה. 03-850961

● שברולט 1981, לנוקפים 11,500 ש"ח + טנים — 067-91879 ,067-22262

● רנו 4, 1982, שלכה אוריגינלית 03-397414

● פולקסוגן דבל-קבינה פורד 80 מנוע חדש — 943383

● רום כרמל 78 + ארגז שמורה, מחירון. לא בשבת 355023

● פורד 82 T87 + תוספות אפשרות תשלומים + בקום עבודה — 04-716905

● ארגז לטנדר פיזו + ספסלים וחלונות. בעבודה 908499 בבית 9228499

● משאית מק גיבור אר' 611 82 ר"ש — 069-40183

● דודג' 300, דבל 76, + סטס, מצויינת. 713565 — 347170

● מרצדס מטורד לנוקפים 83, ראשונה, במצב מצויין, — 03-889534

● פורד 12—10, 1975 + מרצדס 78, בהזדמנות 08-231824

● טרנספורטר 85 28,000 ק"ם, 984849 ,984850 לא בשבת.

● סוס פיאט דבל 1975 בנדר + קונטאר + ברזנט — 03-906330

● בהזדמנות מגין טנדר + ארגז 1981 + מרצדס 1979, פולקסוגן 1981 מסחרי, אל.סי.35 809575

● בהזדמנות דבל-קבינה 1983 שניה 16,500 בזול. 03-9226417 ,03-900888

● מרצדס 608 1983 יד ראשונה, מצב סוב 052-61503

● מק אס. 286 81 חייבר הקלאסי 7.5 מגוין, ובבית 03-482535 03-299016

● מיניבוס מרצדס מהירות 11 מקומות 85, סוקאר + מזגן 08-488185

● פולקסוגן דבל קבינה 1980 במצב בעולה! + סטס — 052-449917

● פיזיו בי"ס 5 1983 ראשונה + חלונות וספסלים אוריגינליים — 03-344742

● פורד מרצדס 74 חד כפול + חלונות — 856545

● טנדר סובארו 83, 1600, 50,000 ק"ם ראשונה 052-21646

● שברולט — ואן מסחרי 1977 במצב מעולה + סטס — 848253

● מרצדס 1977 מיבני מעולה מצב סוב + רדיו 871930

● ארגז לסאוקן + חלונות + סולכסות, חדש לטנדר, בגוד המנות — 052-34888

● מרצדס 76 עד שליסית, מבב מצוין 877443 ב-12.00

● בהזדמנות 8 מגרות אוטומטי + הגה כח 03-856830

● 1984 1600 טנדר סובארו ראשונה + ארגז תקני — 03-835510

● 2 משאיות פורד 1980 + מגוף + 1 — 053-36532 — 053-85628

● פולקסוגן טרנספורטר 1986 סגור, חבא לסטרי 03-261820

● פורד טרניט 1982 מצוין בעבודה 03-371876 ; בבית 03-484748

## פורד

● פורד קורטינה אוטומטי 1974 יד ראשונה 03-739839

## מרצדס

● למכירה/החלפה ברלה אס 280 אוטומטי מגן 6000 — 261598

● מרצדס 230 אוטומטי 1300 אפשרות — 2300 03-989364

● מרצדס 280 אי.אס 1978 אוטומטית, 1222 — 858623

# הלוח הכללי

# ידיעות אחרונות

# הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

## פיז'ו

● קומפיוטסט — מכון הרכב המתמחה היחיד בארץ המוסמך ע"י אגודת הבוחנים המעולה ... קומפיוטסט 03-330418

● 305 פרימה 1984 יד־ראשונה 24,000 ק"מ מחיר מחירון — 03-470873

● פג'ו 104 83 בצויינת מחשב ... 821868

● פג'ו 104 1982 במצב טוב, מחיר משתנה 03-471803 12,00

● 305 1982 ראשונה 44,000 שמורה 03-328634 לא בשבת.

● 504 1800 אל. יד־ראשונה ... מחירון 052-66820

● 504 76 אוטומטי + מזגן ... 821994 בית 382286

● פיג'ו 104 954 ... 063-62454 ק"מ 63,000

● 305 1981 במצב מצוין ... 43000 ק"מ + תוספות 052-345322

## פולקסווגן

● כ.ב.מ. בני־ברק, מכון לריסור, בדיקות רכב לקניה + אחריות לחצי שנה 03-780692

● גולף 82 1130 3 דלתות, מצויינת — 760660 53,000

● חיפושית 70 חצי אוטומטית, טסט לשנה שמורה — 03-599247

● חיפושית 1300 66, טסט לשנה + רדיו — 2000 ש"ח 052-443782

● גולף 1100 5 דלתות 1975 אורגינלית כחדשה 03-862857

● פאסט 1600 סטיישן 1983 אוטומטי + מזגן — 23,000 052-32351

● חיפושית 1300 1972 שניה + רדיו מכני ותצורי מעולה 319584

● גיטה 1300 1986 אפס ק"מ חדשה מיידי 03-448349

● טרנספורטר 83 9 מקומות ... 03-650384

● חיפושית 1200 1966 מצב מצוין 12 חלם 052-556802

● פולקסוואגן קבינה אחת 1974 + טסט במצב מצוין — 03-597213

● גולף 1976 אוטומט 1500 מחירון שניה 92,000 טלפון 052-554868

● ג'יטה 1300, 1984 — 15,500 במצב מצוין 052-540875

● גולף 1100/5 1978 + טסט, במצב מצוין 052-540875

## קיטן

● קיטן במצב מצוין 1977 לאחר שיפוץ ראש 03-955690

## רנו

● בהזדמנות!! 4 1979 — מנוע 83 + טסט 5000 ש"ח — 280905

● 18 אוטומטית 1600 1980 + טסט והיטל + רדיו ... 03-318366

● רנו 9 שנת 85 ספרינטר 7600 ק"מ טלפון 03-720254

● רנו 16 ט.איקס. 1974 5 הילוכים + טסט 316450

● רנו 12 סטיישן 1979 אוטומטית + טסט והיטלים — 03-984440

## ביקוש רכב

● מעוניין בטברולט ואן או ביי־אם־בי ונדורה, 1976—1980 רצוי פרטית. 052-61563

## חליפי רכב משומשים

● "קרושי" — מנועים, גירים, פח וחשמל 03-375376 — המספר 17

## בתי"ס לנהיגה

## איתור רכב גנוב

● "גלגלים" — איתור רכב גנוב, פרס לגוסף ... 05-625160

## אופנועים וקטנועים

## מציעים למכירה

## רוצים לקנות

● בביקה קונה ירושות, עתיקות לרהיטים ומוצרי חשמל, — 838126

● אלי קונה! רהיטים, ירושות, חיטולים 836108 ובערב 808269

● אשה קונה חיטולים, הבולות ועוד!!! 08-834856 ובערב — 03-594311

● שמואל קונה הכל רהיטים דירות 810645 ובבית 829816

## רהיטים

● גרסת־גן — בוצת המפעל "רהיטי־אהוב" — כאולם התצוגה ...

## הלוואות

● לשכירים!!! הלוואה נוחה ומיידית!!! בנגד שיקים בלבד! "צוזים" 03-768438

## סאאב

● 96, 98,000 1976 ק"מ ראשונה, שמורה + רדיו — 415787

## סוסיתא

● טנדר סוסיתא 1974 במצב מצוין + רדיו + גג 03-9327794

## סובארו

● סובארו ג'י.אל. 1300 1983 ראשונה + אזעקה בהזדמנות 03-847321

## סוזוקי

● באוטיס השכרת רכב במצוינה סוזוקי אלטו רגיל, אוטומטי, מזגן, וג'יפ 4×4 דגמי 1984, טל. 03-338122

## סיטרואן

● ציטרואן מאלאס 1984/5 8,000 ק"מ כמו חדש 03-315138 03-319448 ניסים.

## סימקה-קרייזלר

● 110 דרטשמשי 1976 + טסט + צבע מירה 03-585057

## סיאט

● ריטמו די. אל. 83 יד ראשונה 28,000 ק"מ טלפון: 03-378291

● באוטיס השכרת רכב במצוינה סיאט פורה ג'י.אל. 3 או 5 דלתות, 1985 טלפון 03-338122

## פיאט

● פיאט 127 1979 במצב מצוין + רדיו 390937 לא בשבת.

● פיאט 127/80 יד־שניה — 4,200 9612469

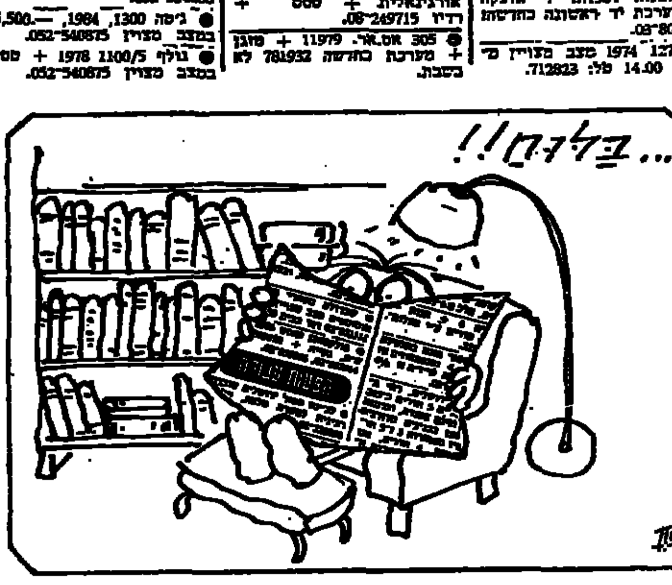

# מדובשו של סטינג

**„ראיתי בחלומי את גן ביתי מוקף חומה המכוסה בקיסוס. יש בו ערוגות פרחים, דשא מצוחצח ועץ לילך. לפתע נפער בחומה חור גדול ודרכו זחלו ארבעה צבים כחולים ועצומים, יצורי קסם מדהימים". סטינג, זמר רוק, חלם את „חלום הצבים הכחולים" – תקליטרוק.**

סטינג. זמר־שחקן להיט

## שיי-איי
## טור של אהוד מנור

אינני זוכר שנה עמוסה יותר בתקליטים חדשים משנת 1985. כמות התקליטים אריכי הנגן המופקים בבריטניה ובארה"ב היא אדירה. בצד תקליטי הרקדה חסרי שחר ונשמה, או תקליטי פורמולה שאינם מחדשים בעצם דבר מאז ימיהם הגדולים של דוריס דיי ופרנקי ליין (מלבד טכניקת הנגינה וההקלטה), ידעה שנת 1985 עשרות אלבומים מעולים של להקות וסולנים.

ואף־על־פי־כן האלבום הטוב ביותר בשנת 1985, לטעמי, הוא אלבום הסולו של סטינג: „חלום הצבים הכחולים".

באלבום זה הצליח סטינג לעשות מה שכוכבי רוק רבים לפניו ניסו ונכשלו: לכתוב ולבצע תקליט סולו העולה על כל מה שעשה במסגרת להקת הרוק המצליחה, „פוליס", שעם חבריה נמנה.

סיבוב ההופעות האחרון של „פוליס" נערך בסוף שנת 1983, ולטענתו של סטינג לא התפרקה הלהקה עדיין. מאז סוף 83 נטל סטינג על עצמו שני תפקידים קולנועיים חדשים ב„כלתו של פרנקנשטיין" וב„הכל ולא כלום", מול מריל סטריפ, המוקרן בימים אלה בתל־אביב בהצלחה גדולה. „הכל ולא כלום" הוא סרט מאכזב (ויסלחו לי אוהדיו הרבים) משום שכל מרכיביו, המילוליים והחזותיים, „מפוברקים" להחריד ומגיעים לשיא של יומרה חסרת כיסוי במשחקה ה„אנגלי" של מריל סטריפ. נקודת אור בולטת בסרט היא הופעתו של סטינג המצליח למחוק מתודעתנו את ממדי אלילותו ה„פופית". דומה שסטינג מבין, בניגוד לכוכבים רבים אחרים שנפלו במלכודת הצלחתם, שהופעות רוק בפני קהל גלהב של עשרות ומאות אלפים הן רק טקס פולחני שבו מריעים המאמינים ללא יכולת שיפוט וללא הבחנה.

גם סטינג נכווה באש המילכוד הזה אך הצליח להחלץ. ההצלחה סיחררה אותו והוא שקע בתוך המערבולת שהיא חלק מתהליך „האלהה" שתחילתו, תמיד, בתהילה עצומה ופתאומית.

סטינג נחלץ בסיועו של אנליסט יונגיאני בלונדון. לאנליסט הזה היתה גם השפעה ישירה על אלבום הסולו של סטינג, ושיר הנושא שלו, „חלום הצבים הכחולים", נכתב בהשראת חלום.

„ראיתי בחלומי", סיפר, „את גן ביתי בהאמסטד. גן מוקף חומה המכוסה בקיסוס. יש בו ערוגות פרחים, דשא מצוחצח, עץ לילך – גן רווי משמעת אנגלית. בחלום, נפער לפתע חור גדול בחומה ודרכו זחלו ארבעה צבים כחולים ועצומים. יצורי קסם מדהימים. הם השתובבו בגן, עשו „סלטות" והפכו את כל הגן. רגבי אדמה ושברי זכוכית כיסו את הגן ואני התבוננתי בצבים וצחקתי. הפיכת האדמה היתה בעיני חריש סימבולי כדי שאוכל להתחיל בגידולו של יבול השנה הבאה. גדלתי בסביבה שבה מי שדיבר על חלומותיו נחשב לטיפוס נשי. הרחקתי את חלומותי. ברגע שגיליתי אותם מחדש, בעזרת האנליסט, התחלתי לתאר אותם על הנייר ואז הבנתי שהם עשויים להוות מקור עשיר להשראה, ושבעצם היו לי חיים מלהיבים מאד בעת שישנתי".

סיפור החלומות של סטינג יעלה אולי חיוך על פני רבים, אך עם התוצאה קשה להתוכח. באלבום ממזג סטינג שירים העשויים במסורתיות כובשת, עם שירי מזמור יוקדים לאמת. הוא הצליח להימנע מהגודש התוקפני שאיפיין את האלבום האחרון של „פוליס" („סינכרוניסיטי"), ולנהוג באיפוק יעיל ומעורר הערכה. מילות השירים מצוינות ולמרות שהן פוליטיות, ברובן, הן מצליחות, באופן מוזר, לשמור על ניטראליות.

שיר מיוחד בתקליט הוא „ירח מעל רחוב ברבון" המגיע לשיאו בצריחת ערפד, ויש בו, ללא ספק, ביטוי אוטוביוגרפי ישיר לצידו האפל של הזמר.

דמות הערפד בשיר מבוססת על גיבור ספרה של אן רייס „פגישה עם ערפד". בניו־אורליאנס (שם כתב סטינג את השיר) של המאה ה־19 סובב ערפד שתענוגותיו הליליים משתבשים משהו משום שהוא מצויד עדיין, לאסונו, במצפון אנושי. כדי להישרד הוא חייב למצוץ דם אדם אך בו בזמן הוא מתענה ברגשי אשמה.

סטינג באלבומו „חלום הצבים הכחולים", הוא „נסיך־אופלה". הנוהג באיפוק. והאיפוק הזה יפה גם לשנת 1986. תקליט חובה.

# גלו את פניה

■ **פ.ד. ג'יימס**

**„המשורר־בלש שלי, אדם דלגליש, כתב שירה בכנסיה כאשר הגיע למחוז כדי לבקר את דודתו ולהסתבך, כצפוי, במעשה־רצח. זהו מעשה נועז להמציא בלש שהוא שוטר ומשורר, אך לפרסם את טיוטותיך בשירה – זהו מעשה מטופש". פ.ד. ג'יימס מחברת „כסו את פניה" ו„נסיבות טבעיות" על רצועת החוף סופולק, כתיבתה, חייה.**

רוי מרסדן, שחקן. שוטר־בלש־משורר

פ.ד. ג'יימס. דלגליש הוא שלה

בחירת הרקע היא מרכיב כה מרכזי בספרות, עד כי כמעט כל הסופרים מגיבים לאווירת אתר העלילה, לדמותו, לצבעיו, לריחותיו, לארכיטקטורה, לחי וצומח בו, לגוני האדמה ומעל לכל – לאותו הדבר הנודף ממנו, רוח המקום, המעוררת תגובה אישית ומעניקה לו יחודיות.

תחושת המקום חשובה כפליים אצל סופר מתח, משום שהוא או היא עוסקים בבלתי־טבעי, במחריד, במוזר, והמיקום נותן לספר אחיזה במציאות, מדגיש את אווירת המתח והאימה, משפיע על העלילה והדמויות: אם המקום הוא שליו ויפה, הוא יוצר ניגוד בין החברה התמימה השרויה במצב של חסד, ובין האימה והרצח המטמאים אותה, וניגוד זה – כפי שחשב וו.א. אודן, שאהב את הז'אנר – הוא הכרחי לסיפורי בלשים, אם ברצונם למלא את התפקיד של מחזות מוסר מודרניים.

אצלי, הספר מתחיל לא מרעיון כיצד להציג את הקרבן ואף לא מדמות מסוימת, אלא מהמיקום. שלושה מספרי מוקמו באותו חלק של אנגליה המהלך עלי קסם מיוחד, „איסט אנגליה".

תגובה למקום היא עמוקה יותר מהפניה לחושים, שורשיה נעוצים, לעתים קרובות, בילדות. גדלתי בקיימברידג' ובגלל העוני היחסי בילינו את חופשות־הקיץ בחוף הים הסמוך, שם נטה אבי את האוהל הצבאי על צוקי החול של פייקפילד, מעט דרומית מלואסטופט, ונהגנו לשוטט ברגל או באוטובוס, באיזור סחוף הרוחות והמצולק של חלקה המזרחי ביותר של אנגליה.

הים בשבילי לא דמה לתמונות המלבבות של מערות קטנות, צוקים לבנים נישאים, מפרצים שטופי שמש; היתה זו המאסה הקרה המאיימת, הזדונית של הים הצפוני. תמיד חשתי עצמי כלואה בהרים: אני אוהבת את השמים הפתוחים, את הביצות, את הבדידות של שפך הנהר, בריכות שלוות גדורות בקני סוף, כפרים מרוחקים וחסרי־הדר, נוף שבו האוויר כאילו מהדהד את רחש הזמירות בסמטאות תרבות, היכן שהגבעות מציגות את עקבות פרסותיהם של רוכבי־הלילה ומטענם המוברח.

רצועת החוף סופולק היא עדיין אחד המקומות המבודדים ביותר באנגליה. רק כבישים מעטים ומסילות ברזל בודדות חוצים אותה, והיא אינה מפתה את התייר, המבקש אורות זוהרים ותענוגות. זהו חוף של אדמת־בור וביצות, שבילים מקרמת דנא, המוליכים דרך חורשות קטנות אל חופים עזובים, אל דיונות מכוסות בעשב רועד ומנוקדות באצות ובפרחים זעירים.

זהו גם חוף של ביצות־מלח, הנוצצות בקיץ בכסות אזוב, חוף של משטחים מלבינים מציפורים; איזור המתאים יותר לטיילים ולציפורים מאשר לנהגים, חוף של ערים קטנות וצנועות, בתי־ירואה מבודדים, נזורבים, כנסיות יפהפיות; חוף סמוי, מרוחק, סגור ולעתים אף מפחיד ובאותה עת מאיר פנים לאלה המעריכים את יחודיותו.

הגאות המקום מתחילות בשבילי בהשקיפי ממרחק לעבר כנסיית בלייטבורג, הדומה לספינת מפרש מהודרת, שהים הנסוג נטש על גבי הביצות. אולם הדימוי הזה אינו מדויק. הכנסיה היא חלק בלתי נפרד מן הנוף ונטועה באדמת־הולדתה, מכדי להיות מעשה ידיים זרות.

ובתוך הכנסיה, למרות שממונה, ישנה תחושה חזקה של תמימות שלווה וקלילות, שמשרים פיתוחי העץ, שהשנים צבעו אותם בגוונים כסופים או החלונות הגבוהים על ארגיהם הבהירים או גג־הקורות, שהיה גבוה מדי, למרבה המזל, לוויליאם דוסינג וגרוניו המשחיתים.

בכנסיה זאת כתב המשורר־בלש שלי, אדאם דלגליש, את הטורים היחידים, שהעזתי לפרסם כשהגיע בתחילת „נסיבות לא טבעיות" למחוז זה, כדי לבקר את דודתו ולהסתבך, כצפוי, במעשה־רצח. זהו מעשה נועז להמציא בלש שהוא שוטר ומשורר כאחד, אך לפרסם את טיוטותיך בשירה – זהו מעשה מטופש. אולם ב„נסיבות לא טבעיות", בישובי בלב השלווה המוכספת של כנסיית בלייטבורג, נטלתי את הסיכון.

לא הרחק מהכנסיה נמצא ביתי הכפרי, בסאותוולד. אנשי סאותוולד מוקירים את עיירתם, אולם אינם נחפזים לפרסם את שבחה ברבים, אף כי אוהבי הבירה והיינות הטובים עשויים לעלות אליה לרגל, אם יידעו על קיומה.

יתכן שהתותחים על גבעת התותחים, שהוצבו בעיר – כמסופר – על־ידי „רב הטבחים" קמברלנד, צריכים להיות מכוונים לא נגד ההולנדים או הפיראטים, אלא נגד פניה־הארץ, כדי להגן על הקהילה התרבותית הקטנה הזו מול ההמוניות המידבקת של ימינו. בסאותוולד, אסקפיזם הוא מעלה רצויה.

בית סטרלנד בסאותוולד, שם גם הדוכס מיורק את שנתו בטרם קרב, שופץ בימינו ומספרים כי רודפת אותו רוחה של אשה, שאהבה נפל באותו קרב ועוד ניתן לראות את שורת הכפתות הנמוכות, שם טיפלו בפצועים.

הרוזן סנדוויץ' היה בין החללים האנגלים שנתרסק עם ספינתו וגופתו זוהתה רק על פי סיכת־כוכב על מעילו הרוזן. אולם היתה זו רק אחת מבין אלפי הגופות, שהושלכו לחוף במשך הדורות, מרביתן קרבנות של סערות ולא של קרבות.

בחוף ימה של סיזוול הסמוכה מורגש, יותר מבכל מקום אחר כוחו של הניגוד. כאן נושא אותך מדרון רך וירוק אל החול ומשם אל המבנה הרובץ ומאיים של תחנת־הכוח האטומית, פחות מכוערת מהצפוי, אולם עדיין סמל של עוצמה ואימה, שאינו נופל בכוחו מהים. עליך אז להפנות את עיניך דרומה ולראות את הנוף השומם, סירות דייג ספורות נחות על חלוקי החוף – מבט על הים והשמים, שלא נשתנו במהלך הדורות.

ב„נסיבות לא טבעיות" ניצלתי לצרכי גם את מצודת הציפורים במינסמיר (שם החבאתי גופה באחד המסתורים שמאחורי גבעות החול) ונבאת חוף דאנוויץ', שם צייר דמיוני־סופרת־הבלשים שבי סירה קטנה נסחפת ללא משוטים בגיאות ועליה נוסע אלמוני, שפרקי־ידיו מבותקים. יותר מכל, אני אוהבת לבוא לדאנוויץ' ברגל לאורך שביל, שנכבש לראשונה בידי הרומאים. זהו המקום המרגש, המרתק והמעניין היסטורית בכל איזור החוף הזה. משום שכאן, תחת הים, נחות חורבותיה של מה שהיתה פעם עיר־נמל משגשגת, מרכז נודע לדת, השכלה ומסחר. דאנוויץ' הוכרזה כבישופות תחת סנט פליקס מבורגונדי כבר ב־632, ולשלוש הכנסיות המוזכרות ב„דומזדי בוק" נוספו שש אחרות. אולם כולן נעלמו עתה, נחרבו ביד הים הדרסני, ועדיין ניתן לראות את גולגלותיהם של אוחזיה מציצות בינות לחולות על הסלעים הנמוכים או נוצצות בין חלוקי החוף.

הים הצפוני הוא שנתן לדאנוויץ' בימי הביניים את עושרה, סחרה, מזונה, תלמודה ואמונתה ותבע את כל אלה ממנה שנית, שנה אחר שנה, בכוחו הדרסני. אני אוהבת לבקר בדאנוויץ' בלילה או בערב, לעמוד על החוף זרוע החלוקים ולשער בדמיוני את הכנסיות הטבועות, את צלילי פעמוניהן המתמשכים ולטעום מן השלווה והבדידות של מקום, שנמסר אמנם לחסדי הרוחות, תלאות המקרה, אך הוא עדיין – בשבילי – חסר־זמן ונצחי.

# הפריסאי שבפריסאים

**נשותיו היו מתעוררות באישון לילה למשמע השורות המתוקות שכתב להן. בין אשתו הרביעית לחמישית הציע נישואין לשחקנית ארלטי. היא לא היתה מוכנה להנשא לאנדרטה. במלחמה חי כמלך הבולבארים ותיאטרוניהם וכשומר תרבות צרפת. הגרמנים דאגו לנפח את האגו שלו. סאשה גיטרי, פריחה מחודשת.**

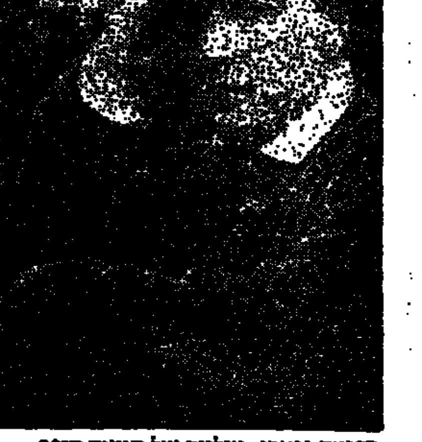
סאשה גיטרי. מולייר של המאה ה־20

■ **אקונומיסט**

לא רבים מאתנו מכירים אותו. בצרפת, לעומת זאת, סבורים רבים, שלדורות הבאים יהיה סאשה גיטרי מולייר של המאה ה־20. את שנת המאה להולדתו מציינים בפריס בעונה זו בהצגת מחזותיו בתיאטרון וסרטיו בטלוויזיה, בתערוכה גדולה בארמון לוקסמבורג, ובפרסום ספרים ומאמרים רבים העוסקים בחייו וביצירתו.

מועד שובו של גיטרי לפריס מוצלח ללא ספק. הוא נישא על גל הנוסטלגיה לשנות העשרים והשלושים ששוטף את צרפת, להצגות התקופה, לסרטיה ולכוכביה. הפרק האפל בקריירה של גיטרי, תקופת הכיבוש הנאצי, רחוק ושוב אינו מעיב על הצלחתו.

ה„פריסאי שבפריסאים" נולד בסנט פטרסבורג. כילד הוא הופיע פעם בפני ניקולאי השני במופע פנטומימה. סאשה הערייץ את אביו, השחקן הנודע לוסיין גיטרי. הוא מעולם לא סלח לו לגמרי על שהחזירו אותו לפריס להשלים את מסע לימודיו המפרך על פני שנים־עשר בתי־ספר שונים. חיידק התיאטרון לא הרפה ממנו מעולם. הוא שיחק, כתב מחזות (מאז גיל 16), העלה את הלהיט הראשון שלו ב־1905 („נונו") וכתב עוד 135 מחזות לפחות, החל בפארסות בנות מערכה אחת, דרך אופרטות ועד להצגות רוויו פטריוטיות, אם כי, לרוב כתב קומדיות רומנטיות בכיכובו שלו עצמו בתפקיד המאהב.

הוא אהב מאד לגלם דמויות היסטוריות, מה שהוביל אותו לקולנוע, בו הופיע לראשונה ב־1935 כלואי פסטר. הוא גם כתב, ביים וכיכב בעוד כשלושים סרטים: הוא היה חלוץ השימוש בקריינות מלווה בסרטו החשוב „אהבתו של נוכל" (1936) ושיעשע את הכול בציורי הפרסקו המיוחדים שלו של פריס, של ורסאיי, של חיי נפוליאון ושל סיפורו הפאנטסטי על יהלומי הכתר הבריטי.

הוא לא חדל לשחק. חייו הפרטיים היו תיאטרליים עד כי אפילו נשותיו השחקניות לא עמדו בהם. משך שנים הוא חי בבית מקסים המשקיף על שמפ דה מרס, ובו אוסף אמנות שכבר אז היה שווה מיליונים. לבוש תלבושת מדהימה כלשהי, כאילו עמד לפני הופעה, היה מבצע מדי יום כניסה מרשימה בראש גרם מדרגות ביתו המפואר, שכתליו מכוסים אוריגינלים של ואן דונגן או של טולוז לוטרק. אף לרגע לא חדל להיות „השחקן" בתפקידיו המהודרים, בחלוקיו, בטבעותיו, בסיגריה הנצחית, שהחזיק בין זרת לקמיצה ובקולו הבלתי נשכח. אם לא היה בעיצומן של חזרות, היה זה מפני ששיחק או שהיה עסוק בכתיבת מחזהו הבא.

נשותיו היו מתעוררות באישון לילה למשמע השורות המתוקות שכתב להן זה עתה. בין אשתו הרביעית לחמישית הוא הציע נישואין לשחקנית ארלטי. היא לא היתה מוכנה להינשא ל„אנדרטה".

השתתפותו הפורה ביותר שלו היתה עם איבון פרינטמפס, ששרה „כמו שאחרים נושמים", בין השנים 1916־1932 (בין שתי הצגות היסטוריות, האחת על לה פונטן והאחרת על פריץ האלם). בתלבושות נהדרות של לאנווין, איבון וסאשה הקסימו את פריס, את לונדון ואת ניו־יורק של שנות ה־20 עם להיטיו של גיטרי, כמו „אבא צדק", „אהבה במסיכה", „מוצארט", „רוידה־הקנאה", אחרון הלהיטים של ה„קומדי פרנסייז".

לכל הדעות, איבון היתה נפלאה בתפקיד מוצארט, העלתה כמה וכמה דמויות היסטוריות, שספק אם נפגשו עם מוצארט במציאות, אבל, שגיטרי זימן יחדיו למען הקומדיה. מוצארט היה דליל כאוויר לולי פרנטמפס וגיטרי, למרות הפרטיטורה הנפלאה של רנלדו האהן, דבר העולה מהשוואת הביצוע שנעשה לרגל שנת המאה בתיאטרון הוואריטה עם אלה המוקלטים של גיטרי ופרנטמפס.

ביצוע מחודש ומוצלח יותר הוא זה של המחזה „לא לאוזניכן, גבירות", המוצג עתה באותו אולם. מחזה זה, שנכתב בתקופת הכיבוש הנאצי, תקופת ההצלחה הארוכה ביותר שלו, הוא המפתח להבנת חייו ותקופתו. „אל תתחתנו!", קורא גיבור המחזה לעבר הגברים שבקהל ברגע שעולה המסך. נשואיו הרביעיים של גיטרי היו אותה שעה על שרטון. אבל לא לכך היו מכוונים דבריו של גיבור המחזה, סוחר עתיקות, והקהל של 1942 הבין את הרמז היטב: „אני רק מושיט יד למישהו השרוי במצוקה." הקהל הריע למחווה הברורה, הפתטית, כלפי היהודים הרבים המסתתרים, או גרוע מזה. המחזה הוא משולש (או שמא מרובע) מורכב מאין כמוהו, של אהבה ונשואין רקוחים יחד, בשנינה ובעסיסיות. הוא מועלה „במשחק עד הסוף" של חבורת קומדיאנטים צרפתיים, בראשם הראש־לשעבר של ה„קומדי פרנסייז", פייר דוקס, תוך שימת דגש צרפתית אופיינית לפרטי הפרטים של האביזרים והתלבושות.

ההצגה המקורית הועלתה למעלה מ־600 פעם בשעתה, ובכל זאת היתה זו תקופה עצובה בשביל סאשה. מנותק לחלוטין מהפוליטיקה, הוא חי את חייו במשך כל המלחמה כמלך הבולבארים ותיאטרוניהם וכשומר מטעם עצמו על גחלת התרבות הצרפתית. הגרמנים דאגו לנפח את האגו שלו. הם הפגישו אותו עם נכבדיהם (בהם, למרבה הצער, גרינג), והניחו לו גם כשיצא בהצהרות פטריוטיות ולא מנעו ממנו את אורח חיי המותרות, שהורגל לו לפני המלחמה. כל אלה נזקפו לחובתו בסוף המלחמה, והוא נכלא לחודשיים בכלא „דרנסי". אף שטוהר מאוחר יותר, העיב הצל הזה על הקריירה שלו עוד שנים מספר. עבודתו ובריאותו לא חזרו עוד למה שהיו קודם.

ככובש לבבות, כאמן הכתיבה הקומית, אמן השפה והשירה, ימשיך גיטרי לחיות. יש, ללא ספק, יותר במחזותיו מאשר רק אותה „קלילות בהירה, השתעשעות מבריקה ואירוניה מצלצלת", גורס השחקן ז'אק טויה (המשחק ב„מוצארט", המועלה עתה). עם זאת, ניתן לחוש שכוונתו היחידה של גיטרי היתה, בסופו של דבר, לבדר בשנינה ובחן.

## שורה אחרונה בצד / אבי קורן

# מטריות שרבורג x 22

**והמנגינה ההיא־ההיא הולכת ומתגברת ומתעצמת ומתערבת בשינוקים, בגריפות חוטם וברשרוש ממחטות. ז'נבייב מתרחקת במכונית. שלג. עיניים אדומות. סוף. קולנוע „מקסים" היה פעם, לפני עשרים שנה, מה שהיה מאוחר יותר קולנוע „פריז". „מקסים", נוסטלגיה וממחטה.**

מה שקולנוע „פריז" אומר לכם היום, הינה בשבילנו קולנוע „מקסים". כמעט כל הברגמנים, האנטוניונים והצרפתים הטובים; „עד כלות הנשימה" (האמיתי עם בלמונדו וג'ין סיברג), „ארבע מאות המלקות" ופליני עם „לילות קביריה". „מקסים" היה קולנוע איכות.

הסרט „מופע הקולנוע של רוקי" להבריה של סוף שנות השבעים, היה בשבילי ובשביל עוד קומץ של „גרופיס" הסרט „מטריות שרבורג" ב־1964. הפגישה הראשונה עם הסרט היתה מקרית בהחלט. היא לא התקיימה בגלל יופיה של קתרין דנב, שהיתה אז שחקנית צעירה אלמונית כמעט. גם על מישל לגרן לא ידענו הרבה. הפעם הראשונה שראינו את „מטריות שרבורג" היתה משום שהוא הוצג בקולנוע „מקסים".

נכנסנו לאולם. הסרט התחיל. ואנחנו חטפנו הלם. על המסך נראה מוסך, הסתובבו שם כל מיני מוסכ'ניקים ששרו במקום לדבר. נכנס גבר אחד, בעל מכונית ושר „תיקנת את הדליפה?" והמוסכ'ניק הצעיר עונה לו בזמר „כן אדוני. היתה איזו בעיה עם המנוע. עכשיו זה בסדר. שלם בקופה".

אחרי שתיים־שלוש שורות מוסיקליות נוספות, היה קשה להתאפק, וגלי הצחוק הלכו וגבהו.

בקטע שבו סיימו המוסכ'ניקים את יום העבודה ושרו זה לזה כיצד הם מתכוונים להעביר את הערב, החלו ראשוני המתייאשים לעזוב את האולם. אחר־כך שר מישהו על המסך „אני הולך לראות את הערב את „כרמן"", וחברו ענה לו (בשירה) „אוף אני שונא אופרות – שם שרים כל הזמן". פרץ הקהל בצחוק פראי ומשוחרר, ומרבית הצופים נמלטו בהמוניהם. נשארו אלה שלעולם לא ינטשו סרט באמצע. פעם הייתי אחד מהם.

קתרין דנב, שהיתה אז בת שבע־עשרה אם אינני טועה, היתה יפה כמלאך. קראו לה ז'נבייב והיא עזרה לאמא שלה למכור מטריות. החבר שלה, גי, היה אחד המוסכ'ניקים שפגשנו בתחילת הסרט. שניהם היו צעירים ויפים ומאוהבים והמסך היה מלא בצבעים ורודים, סגולים, טורקיזים וירוקים. שניהם חלמו על חתונה ועל תחנת דלק שתהיה להם פעם.

אחר־כך קיבל גי צו גיוס לאלג'יר. מגיע הלילה שלפני הגיוס. המוסיקה, הו, המוסיקה: אילו אפשר היה להפוך את השורות לצלילים ואת הנייר לקסטה – היה אפשר להתבשם עכשיו מן הנעימה המפורסמת שבה שרה ז'נבייב „מון אמור נה מה קיטה פה" („אהובי, אל תעזוב אותי") וגי עונה לה „ז'ה טם. ז'ה טם" („אני אוהב אותך" פעמיים) והיא שרה „ז'ה פר" („אני פוחדת") ואז ממלאת המוסיקה את האולם ועל המסך נראים תקרה, ושמיים וצמרות עצים, בסדר זה, ומבינים מה בעצם עושים ז'נבייב וגי.

הזמן חולף עובר. גי שולח מכתבים. ז'נבייב היפהפיה מתחילה להשמין. יום אחד נכנס לחנות סוחר תכשיטים מפארים, רולאן קאסאר. מר קאסאר, מחוטט הפנים, נושא את ז'נבייב לאשה. כרסה בין שיניה. המוסיקה ההיא חוזרת אלינו שוב. באולם נשמעים קולות שיעול קלים. פה ושם נשלפת ממחטה.

אחרי שנתיים חוזר גי מאלג'יר, ורץ אל חנות המטריות. הבעלים החדשים מודיעים לו בשיר שהחנות נמכרה. עברו לפאריס.

עכשיו נכנסת לתמונה מדליין. הם מתחתנים. גי פותח תחנת דלק. נולד להם בן. ואז, הו אז, בליל כפור ושלג, ליל סילבסטר הקדוש, עוצרת מכונית בתחנת הדלק. גי ניגש למכל, ואנחנו רואים את הנהגת. נכון: קתרין דנב – יפה מתמיד. היא יוצאת מהמכונית. הוא שר לה „מה נשמע" והיא עונה לו „שום דבר. אמא מתה הקיץ". מחלון המכונית רואים ילדה מציצה. הוא שר "איך קראת לה" והמנגינה ההיא־ההיא הולכת ומתגברת ומתעצמת ומתערבת בשינוקים בגריפות חוטם וברשרוש ממחטות. המנגינה ממריאה מעלה־מעלה – וז'נבייב מתרחקת במכונית. שלג. עיניים אדומות. סוף.

עשרים ושתיים. כן, כן. עשרים ושתיים פעמים ראיתי את הסרט הזה. שרתי אותו מתחילתו ועד סופו. רדפתי אחריו לכל מקום.

קתרין דנב. כאן ז'נבייב. 1964

כשעזב את קולנוע „מקסים", הלכתי אחריו לגבעתיים, לחיפה, לכפר ורבורג ולנתניה. למדתי ממנו צרפתית שימושית („ז'נבייב מונטרה לה פרפלואי א מיסייה") יותר מאשר בכל שעורי הצרפתית בתיכון.

קתרין דנב נשארה ותישאר – ז'נבייב. מישל לגרן יכול לכתוב את „ינטל", אבל היה ונשאר „מטריות שרבורג".

... ולמה נזכרתי בכל זה דווקא עכשיו? השבוע הציגו בקונסוליה הצרפתית את „מטריות שרבורג". לא הייתי שם. היתה לי פגישה חשובה שהתקשיתי לדחות אותה.

אלוהים, איך הזדקנתי...